

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slevensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

11

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovnih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

XI. zvezek.

NOVOMESTO 1891.

Tiskal in založil J. Krajec.

030015961

Historija od kralja, ki se je v podobo zaljubil.

„Neki Afganski kralj je dosegel že visoko starost, ko se mu je rodil prvi sin. Imel je toraj veliko veselje s tem princem in preskrbel mu je najboljše učeníke. Tudi mu je pustil zidati prelepo palačo. Neki tuji malar je prišel in je naslikal v tej palači v enej dvorani na strop princezinjo z njenimi družicami tako lepo, da je princ, ko je v svojo palačo prišel in to podobo videl, kar znak padel.

Osem sto pet in devetdeseta noč.

Ko je princ zopet k zavesti prišel, vsedel se je v tej dvorani na stol in dolgo časa gledal to prelepo podobo, v katero je bil ves zaljubljen.

Ko je oče čez nekaj dni k njemu prišel, najde princa vsega bledega in pobitega. Mislil je, da je morda bolan; zato je poslal po zdravnike. Toda ti niso mogli nič zvedeti, kako bolezen bi princ imel. Zato je kralj nekemu dvorniku rekel: „Ako izveš, kaj je mojemu sinu, hočem te dobro poplačati“. Na to je šel ta dvornik k princu in mu je toliko časa na sree govoril, da mu je vse povedal, kako je tisto podobo zagledal in kako se je v njo zaljubil“.

Zdaj je ukazal kralj, da mora princ v drugi hiši stanovati, da tiste podobe ne bo več videl. Tudi je naročil, če bo kak tujec v mesto prišel, naj ga pridržijo in pokazavši mu podobo, naj ga prašajo, če mu je znana ta princezinja, ki je tu naslikana. Enkrat je res prišel neki mož v ta kraj, kateri je, ko so ga pripeljali v dvorano, vskliknil: „Bes te plentaj! to

je pa moj brat naslikal!“ Ko so kralju to povedali, dal je tujca k sebi pripeljati, ter ga je začel izpraševati. Tujec je rekel: „Dva brata sva; moj brat je šel v Indijo, kjer je videl hčer Indiškega kralja in se v njo močno zaljubil; do nje pa ni smel blizo. Zato je šel proč iz tiste dežele in je obljubo storil, da bo v vsaki deželi, v katero pride, namalal eno podobo od te indiške princezinje. Ker sem že dalj časa svojemu bratu za petami in sem že v več krajih to podobo videl, zato dobro vem, da je to indiška princezinja“.

Ko je mladi princ zvedel, kako je tujec govoril, sklenil je takoj, da hoče v Indijo potovati, da tam toliko lepo princezinjo živo vidi, misleč, če je že naslikana tako lepa, kaka bo še le živa! Ukljub vsem ugovorom napravil se je s primernim spremstvom na pot in vzel veliko lepih in dragocenih daril seboj. Po dolgem in težavnem potovanju je srečno prišel v Indijo, se kralju predstavil in ga prosil, naj mu da lepo princezinjo v zakon. Kralj je odgovoril, da on nema nič proti temu, da si pa nobeden ne upa, kaj takega princezinji povedati, ker ona je take natore, da ne more nobenega možkega trpeti.

Kraljevič je pustil zdaj svoje šotore postaviti pod oknom princezinje. Čez nekaj dni je videl eno od družic kraljičine. To je prosil, naj mu pomaga, da si pridobi ljubezen princezinje; ponujal jej je za to bogatih daril. Družica pa mu je naravnost povedala, da si ne upa zanj nič storiti, ker princezinjo že od prej pozna, da se proti njej ne sme o nobenem možu nič govoriti.

To je princa tako žalilo, da je zbolel. Vendar je še zmirom delil bogate darila med posle, ki so

bili pri kraljičini. S tem pa je zapravil svoje zaklade, kar jih je seboj vzel, da že svojih poslov ni mogel več plačevati, zato so ga ti zapustili in mu ušli. Zdaj se je princ namenil, da pojde domu nazaj, da vzame več denarja seboj in da se potem v Indijo povrne in tako dolgo ostane, dokler princezinja ne postane družih misli.

S tistimi posli, kar mu jih je še zvestih ostalo, podal se je v svojo domovino nazaj. Med potjo pa so mu služabniki pomrli v puščavi, samo enega je še imel, pa še tega je en lev ugrabil in raztrgal. Čisto sam je potoval zdaj kraljevič naprej. Hodil je peš in imel je že vse otekle noge. Ves truden in lačen je prišel nazadnje v mesto Sagestan. Tam je nesel še svoj zadnji prstan k zlatarju, da bi si mogel kruha kupiti. Zlatar še ni imel kmalo tako lepega in dragocenega prstana v rokah, zato je princa prašal, kdo je in kam gre. Princ mu je povedal celo svojo zgodbo. Zlatar mu je izplačal za prstan tisoč cekinov in se sam ponudil princu, da ga hoče spremiti do njegovega doma, kar je princ rad sprejel.

Ko je prišel princ na mejo domače dežele, spoznali so ga ljudje, leteli skup in mu postregli. Z velikim veseljem ga je sprejelo tudi glavno mesto njegovega očeta. Kralj mu je prišel naproti in je sprejel tudi tistega zlatarja z največo častjo.

Ni dolgo doma ostal, ampak kmalo se je princ v drugič odpravil na pot v Indijo. Vzel je seboj veliko več zakladov in obilno izbranega spremstva. Tudi tisti zlatar je šel z njim. Med potjo pa so bili napadeni od celega krdela roparjev. Princ se je hrabro branil, vendar ni mogel ubežati svoji osodi. Podlegel je večini in bil ubit. Zlatar ga je pokopal, mu nare-

dil spomenik na grob in šel žalosten v svojo domačijo. Rekel pa ni nikomur nič o tem, kje je bil in kaj je doživel.

Obrnimo se zdaj k indiški prinzezinji. Ona je bila videla šotore afganskega princa, in ko je enkrat zagledala njega samega, bil je njej tako po volji, da je popustila prejšno sovraštvo do možkih in se v tega princa zaljubila. Vendar ni nikomur nič povedala o svojih občutkih, dokler je bil princ tam; družice pa si tudi niso upale o tem govoriti, ker so mislile, da je princezinja še zmirom takih misli, da možki človek ni spoštovanja vreden.

Ko je pa princ šotore odstranil in iz Indije odšel, prašala je princezinja: „Kdo pa so bili ti ljudje in kam so zdaj šli?“ — „To je bil“, reče ena iz družic, „afganski princ, ki je prišel vas snubit!“ — „Gorje tebi“, reče princezinja, „zakaj mi tega nisi poprej povedala?“ — „Nisem si upala“, reče na to družica, „ker vem, da možke sovražite“. Na to ni mogla princezinja nič reči, ker jej je vest očitala, da je res kazala vedno sovraštvo do možkih.

Šla je toraj k svojemu očetu in ga prosila, naj jej dovoli, da bo za princem šla in ga poiskala, kakor je on njo poiskal. Napravila se je res na pot in z velikimi zakladi prišla je skozi puščavo v Sagestan. Tam je poklicala zlatarja, da bi jej neki zlati zapestnik popravil, ker se je bil na poti pokvaril. To je bil pa ravno tisti zlatar, ki je s kraljevičem hodil. Po tem, kar mu je kraljevič od indiške princezinje in njene lepote pravil, spoznal je zlatar, da mora to tista princezinja biti. Prašal jo je tedaj, kam potuje. Ko mu je vse po pravici povedala, začel si je zlatar laze ruvati, si raztrgal obleko in si bil s pestmi

v obraz. On je namreč kraljeviča zelo rad imel, in zdaj ko je zvedel, kako rada ga ima princezinja in kako lahko bi jo bil za ženo dobil, ako bi bil še živ, bilo mu je toliko žal po princu. Ko je princezinja prašala, zakaj tako žaluje, povedal je zlatar vse, kako je s princem potoval in kako so ga roparji ubili.

Princezinja je bila silno žalostna, ko je to zvedela. Potovala je k njegovim starišem in jim naznanila nesrečno smrt ubozega kraljeviča. Vse je bilo žalostno. Princezinja je poklicala slikarja in je pustila naslikati svojo in princovo podobo skupaj, ter to podobo vzdati v tisti spomenik, katerega je že zlatar princu postavil. Zelo žalostna je prišla potem v Indijo nazaj. Lepega princa je svoje žive dni ohranila v spominu“.

Ko je minister to historijo dovršil, rekel je kralju: „Ta historija je bila bolj žalostna; vem pa eno drugo o usnjarju in njegovi ženi, ki je bolj kratkočasna“. — „Potem boš pa tisto jutri zvečer povedal“, reče kralj.

Prihodnji dan, namreč na sedmi večer povedal je potem minister tako-le historijo:

Osem sto šest in devetdeseta noč.

Historija o usnjarju in njegovi ženi.

„V nekem velikem mestu je živel usnjar, ki je imel prav lepo in mlado ženo. Ta pa je imela enega častnika za ljubčeka. Usnjar je dostikrat šel po sem-njih, da je kaj usnja prodal, in tak čas je bil častnik celi dan pri usnjarici. Častnik je imel pa predolgo pot k usnjarju. Zato si je kupil sosedno hišo, da je

bil prav blizo usnjarice. In kaj je še naredil? Dal je skopati pod zemljo in napraviti mostovž iz ene hiše v drugo hišo, da je usnjarica labko k njemu prišla, kadar je hotela. Potem pa je častnik usnjarico še tako naučil: „Reci svojemu možu, da sem jaz njegov svak, da imam tvojo sestro za ženo, potem pridi sem in se k meni vsedi, njemu pa prej reci, naj vendar gre obiskat svojega svaka in svojo svakinjo, ki sta še le pred kratkim iz tujih krajev prišla. Tudi mu povej, da je tvoja sestra tebi močno podobna, da se vsak čudi. V tem času, ko bo on počasi vrata odpiral doma in pri meni, boš ti že čez mostovž sem pritekla in on bo mislil, da si moja žena“.

Ko je tedaj usnjar spet enkrat iz semnja prišel, rekla mu je žena: „Veš kaj novega? Te dni, ko si bil ti na sejmu, prišla je moja sestra, ki je z euim častnikom omožena, iz Laškega nazaj v ta kraj. Kupila sta to hišo zraven naše, da bomo bližej vkup. Častnik in sestra sta oba rekla, da bi tebe rada videla in s teboj govorila. Ker ti moje sestre še nisi videl, povem ti naprej, kako se boš čudil, ker je moja sestra meni tako podobna, kakor krajcar krajcarju. — Pa koj precej tje pojdi, ker te pričakujeta“.

Usnjar je tedaj počasi krevsal tje v sosedno hišo. Med tem časom pa je že njegova žena posadila si na glavo klobuk in se ogrnila v plajšče ter stekla po tistem mostovžu v hišo k častniku. Ko je usnjar na vrata potrkal, sedela je že pri častniku. Usnjar je pozdravil častnika in njegovo ženo in se je strašno čudil, da je ta žena njegovi lastni ženi tako močno podobna. Ni hotel vrjeti, da bi bila to res druga ženska; zato ni rekel besede, ampak je tekel domu, da bi se prepričal, ali je njegova žena doma ali ne.

Ko domu pride, je njegova žena, ki je bila hitro čez mostovž tekla in plajšče pa klobuk odvrгла, že pri peči sedela in pletla.

„Ali ti nisem rekla“, jame se ona prekarjati, „da pojdi k mojemu svaku in moji sestri; ti pa še zmirom okoli doma postopaš!“ — „Saj sem bil tam“, reče usnjar, „pa sem mislil, da ti tam sediš, ko sem tvojo sestro videl“. — „Kaj ne, kako sve si podobni“, reče žena, „samo po obleki naji je mogoče razločiti. Pa le pojdi spet tje, da se jim ne bo za malo zdelo“.

Okorni usnjar je ženi verjel in je spet šel k častniku v hišo. Njegova žena pa je bila že tam, ko je tje prišel. Pozdravil je spet oba in ju pogledal. Ko je pa njegova žena spregovorila, poznal jo je tudi po glasu in sam ni vedel, pri čem da je. Častnik ga praša: „Zakaj ste pa tako zamišljeni, gospod svak?“ — Usnjar mu reče: „Tista ženska, ki tam pri vas sedi, je moja žena“. Spet ni rekel besede, ampak tekel je domu, da bi se prepričal, ali je njegova žena doma ali ne. Žena pa je bila bolj urna in je imela tudi bližej, zato je bila še pred njim doma. Šel je tedaj k častniku nazaj, pa žena je že tam sedela.

Zdaj ga je bilo sram in ni nič več dvomil. Postala sta z častnikom prav prijatla, in ta je dal vina prinesiti, da so vsi trije pili in dobre volje postajali. Bolj pa ko je usnjar vesel postajal, bolj mu je častnik še nalival. Tako se je usnjar popolnoma upijanil, da je obležal in zaspal. Zdaj pa mu je častnik vso glavo obril, kakor se nosijo Turki; tudi mu je pripasal sabljo in mu dal torbo čez ramo, kakoršne so takrat turški vojaki nosili. V to torbo pa mu je djal pismo na cesarskega namestnika v Ispahanu,

v katerem je stalo, da je to turški vojak Rustan Kumar, da naj mu izplačajo vsaki mesec sto goldinarjev in dajo po deset funtov kruha in pet funtov mesa na mesec, ter naj ga porabijo kot častnika. Podpisan je bil cesar sam. Ta podpis pa je le tisti častnik ponaredil. Ko je bil usnjar tako napravljen, nesel ga je častnik po noči iz hiše precej daleč proč in ga položil na neki travnik.

Ko se je usnjar zjutraj zbudil in se videl v tej opravi, sam ni vedel, pri čem da je, in rekel je sam pri sebi: „To je oprava turških vojakov. Če bi jaz ne vedel, da sem usnjar Boremoj, mislil bi sam, da sem turški vojak. Ker je bil še od prejšnega dneva malo pijan, opotekal se je po cesti in šel en čas naprej, en čas nazaj. Sledujoč je sklenil, da pojde domu. „Če me bo moja žena poznala“, rekel je sam pri sebi, „potem sem usnjar Boremoj, ako me pa ne pozna, potem sem Turk“.

Ko jo domu primaha in ga njegova zvita žena zagleda, vpila mu je naproti: „Kam pa hočeš, ti Turk? Kaj hočeš v hiši usnjarja Boremoja? On je znan človek in ima častnika za svaka, ki je v časti pri cesarju. Če ne greš precej od tod, poklicala bom svojega moža, on ti bo že posvetil!“ — Zdaj se je usnjarju res zdelo, da je Turk; posebno ker je bil še nekoliko vinjen. Šel je tedaj od tod. Med potjo je pošlatal v žep in našel tam tisto pismo. Naprosil je nekoga, da mu je pismo prebral. Potem je še k svojim tovarišem usnjarjem šel, da se jim pokaže. „Če me še ti ne poznajo“, je rekel, potem sem res Turk“.

Turki so bili pa pri usnjarjih na slabem glasu, kajti dostikrat so jim kaj dela naročili ali kaj usnja na upanje vzeli, pa nikoli nič plačali. Zato so se

usnjarji pritožili pri samem cesarju čez turške vojake in cesar jim je dovolil, da smejo vsacega, ki bi jih hotel še goljufati, s kamenjem zapoditi ali pa pretepsti. Ko se jim tedaj usnjar Boremoj v opravi turškega vojaka približa, začeli so kamene v njega metati in preklinjati vse Turke. „No, če sem Turk, naj pa bom Turk“, rekel je usnjar sam pri sebi, potoval je s pismom v Ispahan in tam so ga sprejeli za turškega častnika pod imenom Rustam Kumar, in mu plačali, ker so menili, da je pismo res od cesarja. Tako je usnjar ostal med vojaki v Ispahanu in je svojo ženo prepustil tistemu častniku“.

Ko je minister to historijo skončal, rekel mu je kralj: „Zdaj bomo morali pa vendar enkrat sodbo narediti s teboj?“ Minister reče: „Saj sem zmirom pripravljen in vam ne uidem nikamor! Mislil sem pa, da vam moram še prej povedati historijo o trgovcu in o stari ženi, ki mu je premoženje rešila.“ „Kaka pa je bila tista dogodba?“ praša kralj. „Ako dovolite, hočem vam jo jutri zvečer povedati?“ — „Že velja“, reče kralj.

Osem sto sedem in devetdeseta noč.

Že je pretekel en teden, odkar je minister kralju historije pravil in ga tako motil, da ga ni dal umoriti. Na osmi večer je prišel minister spet ob navadni uri, in ko se je kralju spodobno priklonil, začel je praviti to-le historijo:

Historija o trgovcu in o stari ženi.

V mestu Korasani bilo je več družin, ki so se silno obogatile in potegnile vso oblast v svoje roke. Toda ljudstvo jih je začelo sovražiti in preganjati,

tako da so nazadnje vse te družine mesto zapustile. Samo ena stara žena od tega roda je še v mestu ostala. Toda ljudstvo še te ni moglo strpeti; zapodili so jo brez usmiljenja iz mesta, ker ni imela nikogar, da bi se bil zanjo potegnil. Imeli so ti ljudje tako čudne predsodke o ženi, da so rekli: „Kaj hoče ta žena pri nas? Kdor jej kaj dobrega stori, mu bo s hudim povrnila“. — Pred mestom je bila neka raztrgana bajta. V to bajto so ženico peljali in jej rekli, naj tam ostane in naj se ne prikaže več v mesto. Živela je od tega, da je pred pragom blizo ceste stala in ljudi, ki so mimo šli, za miloščino prosila.

Zgodilo pa se je v tisti deželi, da se je velik del ljudstva spuntal zoper kralja. Vodnik puntarjev pa je bil samega kralja nečak, ali njegovega brata sin. Vsak je želel, da bi puntarji zmagali in krivičnega kralja pregnali, ker je ljudstvo hudo stiskal. Vendar je Bog v svoji modrosti tako obrnil, da je kralj zmagal. Kaj vemo mi ljudje, zakaj je moralo tako priti. Morda je hotel kaznovati nepokornega nečaka.

Ker je pa vsled vojske velika revščina prišla v deželo, prašal je kralj svojega ministra, kje in kako bi se kak denar dobil. Ker drugače nista mogla do denarjev priti, delala sta kralj in minister tako: Kjer sta le zvedela za kakega bolj premožnega človeka, moral je priti pred kralja na odgovor. Prašali so ga, kje je denar zaslužil in kako, ali kje ga je zaslužil oče in stari oče. Če se odgovori le količkaj niso vjemali, rekel je kralj: „Ti si lump, ti si denar prigoljufal, ali pa ga je prigoljufal tvoj oče!“ Potem so mu vse vzeli in njegov denar je prišel v kraljevo blagajnico. Še huje so lovili tuje trgovce, ki so po

kupčijah prišli v to nesrečno deželo. Minister je moral vsakemu uganjke dajati, in kdor uganjke ni rešil, temu so vse pobrali.

Enkrat je prišel nek prav bogat trgovec z obilnim blagom in denarjem v Korasano, ker nič ni vedel, kaj se tukaj godi. Ko je šel mimo tiste strgane bajte in je videl staro beračico pred njo sedeti in vbogajme prositi, stopil je k njej in jej dal nekaj krajcarjev, kajti bil je usmiljenega srca. Ženica se je začela v gijuljivih besedah zahvaljevati in ga je prašala, če je tujec v tem kraji, ker tako čudno govori. Trgovec je to potrdil in jej povedal, da je prišel z obilnim blagom, katerega je že v mesto naprej poslal. „Če ste bogati“, reče žena, „potem ste v našem kraji v nevarnosti, da ob vse pridete“. Ko se je mož čudil tem besedam, začela mu je praviti, kako kralj in minister tuje trgovce z uganjkami lovita, in če jima ne znajo vse prav odgovoriti, vzameta jim vse blago in ves denar. „Kaj bom pa zdaj počel“, reče trgovec, „ko imam pa blago že v mestu in se na poti obrniti ne morem?“ — Žena mu odgovori: „Vzemite mene seboj v mesto, in kedar vam bo minister kako uganjko dal, prosite ga za en dan odloga, in v tem času vam bom jaz odgovor povedala. Mene morate pa doma kje skrito imeti“.

Trgovec je bil s tem zadovoljen in potovala sta še tisto noč v mesto, da bi žene nihče ne zapazil. Ministru so pa že povedali od tega bogatega trgovca, in koj drugo jutro ga je poklical pred se. Pozdravil ga je prav prijazno, nazadnje mu je pa rekel: „Ne smete zameriti, v naši deželi je že taka navada, da morajo tuji trgovci uganjke ugibati, če jih ne rešijo, zapade njih blago in denar. Dovolite mi toraj, da

tudi do vas stavim par vprašanj: Povejte meni, kako se slon v a g a?“ Ves prestrašen si je trgovec mislil: „Zdaj sem že zgubljen! Slon je tako težka žival, da ga nobena vaga ne potegne. Nekateri tehta toliko, kakor majhna hiša. Kje je tista vaga, na katero bi ga mogel postaviti in izvagati?“ Vendar se je mož domislil stare ženice, katera mu je rešitev obljubila, in je prosil ministra za en dan odloga. To se mu je dovolilo. Ko trgovec domu pride, povedal je ženi vse, kako je bilo pri ministru in kako uganjko mu je dal. Žena pa mu reče: „Pojdi k ministru in reci mu: Dajte mi eno prazno ladijo, in jaz bom slona notri postavil. Kedar pride ta teža not, bo začela ladija bolj globoko v morje se pogrezati. Potem bom naredil znamenje, kako visoko je voda segla. Potem bom slona ven peljal in bom v ladijo tako dolgo kamenje nosil, da bo spet toliko globoko se vsedla, kakor poprej, ko je bil slon v njej. Zdaj bom vedel, da to kamenje je ravno tako težko, kakor slon. Potem bom to kamenje cent za centom zvagal in nazadnje bom vedel, koliko slon v a g a?“

Ko je drugo jutro trgovec ta odgovor prinesel, se je minister zelo začudil nad njegovo bistroumnostjo. Dal pa mu je še to uganjko: „Kaj pa praviš k temu možu. On prebiva v sobi, v katerej so štiri okna na štirih stenah. Pri vsakem oknu ena kača not tišči. Te kače se pa le s tem preženejo, ako se pri vsakem oknu dva konca od dveh fižolovih drogov ven pomolita. Mož ima v sobi pa samo štiri fižolove droge (kolce), kako bo naredil, da pri vsakem oknu dva konca od dveh drogov ven pomoli in se tako kačam ubrani?“ Trgovec je prosil spet za en dan odloga. Ko domu pride, mu je stara žena to reč razložila tako: „Vsak

drog ima dva konca. Ako dva tako vkup položim, da nju dva konca pri enem oknu ven gledata, potem ju lahko toliko vzdignem, da bodeta zadnja dva konca pri nasprotnem oknu ven gledala. Potem položim ona dva droga poprek na prva dva, da nju sprednja konca gledata pri tretjem oknu ven, zadnja dva konca pa pri četrtem, nasprotnem oknu“. — Ko je trgovec s tem odgovorom prišel, se je začudil in rekel: „Hodi z Bogom; tebe ne bom več izpraševal. Ko bi bili vsi ljudje tako umni, kakor ti, potem bi bil jaz že davno svojo glavo zgubil, ker bi kralju ne mogel s svojimi uganjkami nič pomagati“. Minister se je še dalj časa s trgovcem pogovarjal in je zvedel od njega, da je neka stara žena to uganjke rešila. „Poglejte“, reče na to minister, „nobenega človeka ne smemo zaničevati. Včasih je stara beračica bolj modra, ko najbolj skušen in učen mož. To je že marsikdo zvedel na svetu, tako tudi vi“.

„Res je ta ženska uganjke dobro rešila“, reče minister nazadnje, „vendar znam še bolj kratkočasno historijo namreč od zvite ženske in neumnega moža“. — „Bodeš pa jutri tisto povedal“, reče kralj.

Osem sto osem in devetdeseta noč.

Deveti večer je minister Plevrat spet prišel o navadnem času in povedal kralju to historijo:

Historija o zviti ženski in neumnem možu.

„Živel je v starih časih neki gospod, ki je bil še precej neumen, toda bil je bogat in imel je lepo ženo. Ta žena pa se je pajdašila z mladim človekom.

Enkrat pa jej reče ta njeni ljubček: „Ti moraš tako narediti, da te bom smel poljubiti v pričo tvojega moža, sicer ne pridem več k tebi“. Žena, ki je ljubčeka zelo rada imela, mu reče: „Če že tako hočeš, pa pridi popoldne v naš vinograd in skrij se za utico. Kedar te bom poklicala, pa pridi in me boš lahko poljubil v pričo mojega moža“.

Ko njen mož domu pride, mu reče žena: „Ti, pojdiva no danes enkrat v naš vinograd, že tako dolgo nisva bila tam. Rada bi se enkrat sprehodila. — „Zakaj pa ne, bodeva pa šla“, reče mož. Precej po kosilu sta se odpravila od doma. V vinogradu pa je stala ena jablana in še več drugih dreves. Ker so bile jabelka ravno zrele, rekla je žena: „Pristavi no lestvo, bom nekaj jabelk natrgala“.

Mož je lestvo pristavil in se vsedel potem spet v utico. Komaj je pa žena nekaj jabelk odtrgala, kar začne nad možem vpiti: „O ti spaka ti stara! ti norec ti stari! Ali tako se obnašaš? Ali se to spodobi za tacega gospoda? Ti nemarnež ti grdi!“ Vsa jezna zleze po lestvi doli in prileti nad moža, ter ga na vso moč zmirja. „Kaj pa je vendar?“ praša mož, „ali si znorela?“ — „Kaj bom norela?“ reče žena, „saj sem te z lastnimi očmi videla, kako si neko žensko objemal in poljuboval! Sram te bodi!“ Mož je trdil svojo nedolžnost, pa ona je le pri tem ostala. Potem je še enkrat na drevo zlezla, in začela je ravno tako nad možem vpiti. To je tako dolgo vganjala, da je mož sam zlezal na drevo, češ, ali bo on kaj videl ali nič. Ko je pa mož na drevo lezel, poklicala je ona brž svojega ljubčeka, ki je bil za utico skrit, in začela sta se poljubljati, da je mož iz drevesa doli vse videl. Zdaj je začel mož na drevesu vidit

in ženo zmirjati. Ko pa doli pride, in je bil njen ljubček že spet za utico skrit, praša žena moža: „Kaj pa si vendar videl, da si se tako drl nad menoj?“ — „Videl sem možá“, reče on, „ki je tebe objemal in kuševal!“ — „Ne bodi no neumen“, reče ona, „saj vidiš da sva sama tukaj, kje se bo drug možki vzel?“ Mož je potem še večkrat na drevo zlezal, in vselej je ona ljubčeka poklicala, da sta se poljubovala. Ko je mož z drevesa prilezel in je videl ženo spet samo, se je tej prikazni čudil. Ona pa mu reče: „Meni nisi hotel vrjeti, ko sem ravno to videla; zdaj si se pa sam prepričal, da se iz tega drevesa res tako vidi“. Mož pa reče na to: „Beživa iz tega vinograda, tukaj vse mrgoli hudih duhov!“

Osem sto devet in devetdeseta noč.

Ko je minister to historijo dokončal, rekel je kralju: „Ta historija nas uči, kako zvite in hudobne so ženske. Vendar se tudi ne manjka hudobnih možakarjev, kakor nam spričuje historija od dacarja in od drvarja“. — „Če je tista historija lepa“, reče kralj, „jo boš pa jutri povedal“.

Ko je tedaj minister na deseti večer h kralju prišel, povedal je to historijo:

Historija o dacarju in o drvarju.

V neki lepi deželi je vladal mogočen, pa zelo krivičen kralj. Mnogo ljudi je zbežalo iz njegove dežele, tako jih je stiskal. Kralj je imel to grdo navado, če je le kje za kakega slabega, hudobnega ali krivičnega človeka zvedel, brž ga je k sebi poklical

in mu dal kako službo. Tako je zvedel tudi od nekega dacarja, da je z ljudmi prav neusmiljen. Brž ga je vzel v svojo službo in mu dal dobro plačo. Bolj ko je ljudi stiskal, rajši ga je imel kralj.

Nekega dné je videl ta dacar drvarja, ki je nekaj drv na hrbtu nesel, v mesto. „Precej plačaj en groš daca!“ zavpije dacar nad njim. „Ali hočeš mene in moje otroke umoriti?“ praša drvar. „Kdo govori od tega!“ reče dacar. „Se ve da!“ odvrne drvar, saj drva niso več, ko tri groše vredne, denarja pa nimam nobenega, da bi te plačal. Počakaj vsaj, da te drva v mestu prodam, potem ti bom groš prinesel, za ostala dva groša pa bom sebi in svojim ljudem jesti kupil. Ti si morda v pravici, da denar precej tirjaš, pa pametno to ni, ker jaz to ne morem plačati, dokler svojega blaga nisem prodal. Tudi kralj David je tako razsodbo naredil, pa njegov modri sin Salomon je sodbo popravil, da je bila boljša in pravičnejša“. — „Kaka pa je bila tista razsodba?“ praša dacar. Na to je drvar povedal

Historijo o Davidu in o Salomonu.

„Enkrat so prišli h kralju Davidu kmetje tožit, da tuji pastirji živino po njihovih njivah in travnikih pasejo in jim posebno po noči veliko škode delajo. Kralj David je potem razsodil, da vselej, kedar se bo to zgodilo, se mora škoda ceniti in v denarjih plačati. Modri Salomon pa te sodbe ni potrdil in je rekel: „Lahko se zgodi, da gospodar živine nema denarja, da bi škodo plačal, da se mora toraj kmet dolgo tožariti, prej da škodo povrnjeno dobi; morda

bi pastir rad plačal, pa ne more precej; ali pa je pastir hudoben, svojo čredo prodá in denar skrije, potem mu kmet ne more nič vzeti. Najboljši je tedaj, da se taka živina, ki se po tujem svetu pase, vjame in da si kmet škodo sam plača; on naj krave pomolze, ovce pa postriže; s tem bo že toliko dobil, kar so mu živali škode naredile“. Vsi so potrdili razsodbo Salomonovo in so rekli, da je bolj modra in pravična, ko razsodba Davidova“.

Ta zgodba bila je dacarju tako po volji, da je drvarju tisti groš odpustil in ga prosil, naj pri njem ostane. „Morda me boš ti še na pravo pot spravil!“ reče dacar drvarju. Šla sta potem skupaj naprej in sta srečala družega drvarja. Tudi tega je dacar prijel, naj davek plača od nasekanih drv. Ta drvar pa je začel prositi, naj ga dacar vsaj en teden počaka, ter mu rekel: „Jutri moram plačati stanovnino, in če je ne plačam, odpovejo mi stanovanje in jaz se moram iz tega mesta proč podati, ker nimam denarja, da bi si najel drugo stanovanje. Če me pa en teden pri miru pustite z davkom, bom najprej plačal stanovnino, potem pa davek“. Ko dacar te prošnje ni hotel uslišati, rekel mu je še prvi drvar: „Če ga siliš, da mora precej plačati, potem nima jutri stanovanja, on bo to deželo zapustil. Namesto da bi od njega vsak dan en groš davka dobil, boš potem zgubil na tem človeku davek celega leta, ker boš le danes še nekaj dobil, potem pa celo leto nič več, ker moža ne bo več tukaj. Počakaj toraj za te groše, kar jih je dolžan, da ne zgubiš tri sto in šestdeset grošev“. — „Ti imaš prav“, reče zdaj dacar in pusti drvarja pri miru.

Ko spet s prvim drvarjem naprej gresta, srečata tretjega drvarja. „Plačaj groš!“ zakliče dacar. „Potrpite nekoliko“, reče drvar, „da iz mesta nazaj pridem. Pri sebi imam samo tri krajcarje, pojdem pa v mesto in bom še dva krajcarja prinesel. Vzemite za zdaj te tri krajcarje!“ — „Tega ne bom storil“, reče dacar, „jaz hočem vseh pet krajcarjev na enkrat“. — Prvi drvar mu reče na to: „Prijatelj, to ni bilo pametno. Ložej je vzeti to, kar je že tukaj, kakor čakati na tisto, kar še le pride. Če zdaj tri krajcarje plača, bo potem ložej plačal še una dva, kakor celi groš“. — „Saj imaš res prav!“ reče dacar, „že vidim, da se s potrpežljivostjo več opravi, ko z grobostjo in togoto“. Ta drvar je ostal tako dolgo pri tem dacarju, da ga je čisto prenaradil; dacar se je poboljšal in je postal ves drug mož“. —

Kralj Baruh je rekel, da se mu je ta historija dopadla. Minister Plevrat pa je rekel na to, da zna še veliko lepšo historijo, namreč tisto od žene, ki je tatu vjela. Kralj ga je torej naprosil, da je povedal na enajsti večer to historijo tako:

Historija o ženi, ki je tatu vjela.

Živel je v nekem mestu prav prekanjen tat. On se nikoli ni pečal z drugimi tatovi, tudi nikoli ni kradel v svoji soseski, ampak le bolj daleč od hiše, kjer je bil neznan; tako da so ga ljudje v njegovem predmestju za poštenega človeka imeli. Kradel je namreč tako na skrivnem, da nobeden nič ni suma imel na njega. Neko noč je ulomil na daljnem koncu

mesta v hišo nekega siromaka, o katerem se mu je bil nekdo zlagal, da je prav bogat. Ko je vežne vrata ulomil, preiskal je celo hišo, ne da bi ga kdo slišal, toda nikjer nič ni denarja našel. Tudi tam, kjer je tisti revni mož s svojo ženo spal, ni tat nič dobil. To ga je tako razjezilo, da je moža zbudil in mu grozil, da ga bo zaklal, če mu ne pové, kje ima svoj denar skrit.

Devetstota noč.

Revež pa ni mogel nobenega denarja pokazati, ker res nobenega ni imel. Tat pa mu tega ni verjel, ampak ga je začel pretepati in mu s smrtjo groziti, ako mu denarja ne dá. Mož pa se je zarotil in djal: „Svojo ženo hočem od hiše zapoditi, če imam kakšen krajcar pri hiši!“ — „Kako govoriš?“ oglasi se zdaj žena, „mene hočeš zapoditi, ako se denar v hiši najde; v kamri pa imaš toliko denarja spravljenega! Ali se ne bojiš Boga?“ Zdaj je tata sama priganjala, naj moža le tepe, da bo že pokazal svoj denar. Tat je zdaj moža še bolj tepel, dokler mu ni ta odprl svoje kamre, kamor je zdaj tat treščil, da bi denar iz nje pobral. Pa tudi moža je za seboj potegnil, da bi mu pokazal, kjer je denar skrit. Ko sta bila oba not, je pa žena močne duri zaprla in zaklenila, ter zaklicala tatu skozi duri: „Gorje tebi, ti neumni tat! Zdaj smo te vjeli. Zdaj pojdem precej po stražnike, da te primejo, in prišel boš še na vislice, ti lump ti zanikerni! Tat se je res ustrašil in skušal vrata odpreti, pa bile so zaklenjene in tako močnega lesa, da jih nobeden ne bi siloma prelomil. Šel je potem k oknu gledal, če bi se dalo ven skočiti, pa bili so v

oknu železni gavtri. Zdaj je začel tat prositi: „Spustite me, da grem domu, saj vam ne bom ničesa odnesel“. — Žena pa mu zakliče nazaj: „Če ti vrata odprem, boš mene in moža zaklal. Daj mi svoj nož spodaj pri tleh pod durmi ven, potem ti bom odprla“. „No tukaj imaš nož!“ reče tat, ter ga pomoli pod vratmi skozi špranjo pri tleh, ker za toliko so duri zijale. Ko je žena nož v roke dobila, in se ni bilo več bati, da bi tat moža z nožem zaklal, zavpila je svojemu možu skozi duri: „Jur, ali si baba ali mož? Zakaj se pastiš od tatu pretepati? Daj ga rajši ti dobro naklestiti, saj ni tvoj brat! Če se on le gane, bom hitro vse ljudi vkup sklicala in pojdem po policaje, da ga zaprejo, tega lumpa!“ Zdaj je mož srčnost dobil, zgrabil v kamri za tak kol, na katerega so klobase obešali, in začel tatu mlatiti. Tat pa je začel strašno vpiti in je prosil ženo za pomoč. Ona pa mu reče: „Le počakaj, saj bo še huje prišlo!“ Potem je moža prašala: „Ti, Jurij, kolike smo hišnemu gospodarju na stanovanji dolžni?“ Mož je odgovoril, da osemdeset goldinarjev. „Ali nam boš te prinesel, ti lump?“ praša žena tatu. „Bom jih, samo da me izpustite!“ reče tat. Žena pa praša naprej: „Ljubi mož, koliko smo pa mesarju in peku dolžni?“ Mož reče: „Mesarju petdeset, peku pa sedemdeset goldinarjev“. — „No, saj bom tudi to plačal“, reče tat, „le izpustite me!“ Žena pa reče: „Ljubi Jurij, naša hči je že velika, pa jej nimava kaj dote dati, kaj misliš, sto goldinarjev bo še pičla?“ — „Se vé da“, reče mož, „pa tega tiča prej ne izpustimo, dokler nam tudi tega ne prinese“. — „Zdaj je že tri sto goldinarjev, to je grozno!“ javka tat. „To pa še ni vse“, reče žena, „če se hči moži, mora vendar nekaj imeti

za prvo potrebo, za drva, obleko, hišno opravo in take reči; sto goldinarjev bo pičila, kaj ne?" — „Se vé da je malo“, reče mož. Žena pa nadaljuje: „Za mojega revnega moža, ki ste ga prej tako topli, in kateri je tako reven, da si ne more blaga kupiti, da bi svojo obrtnijo naprej peljal, za tega morate tudi skrbeti. Sto goldinarjev mu morate dati, to je majhen denar za ta strah, ki smo ga prestali! Tedaj pet sto goldinarjev, ali pa pojdem po redarje in po komisarja, da vas bodo zašili, da nikoli več ne vidite belega dneva, ali pa vas bodo še obesili, če ste že prej kraddli!“ — „Joj meni!“ reče tat, „vrag naj me vzame, če imam toliko premoženja! V dvajsetih letih si nisem toliko prihranil, kar zdaj naenkrat od mene hočete! Vendar vam bom denar prinesel, le izpustite me!“ — „Ne boš Jaka!“ reče žena, tako prefrigani smo tudi mi, kakor si ti! Jaz bi te izpustila in tebe bi ne bilo nikoli več blizo! Saj bi bil res norec, ko bi tako prisiljeno obljubo držal! Povej mi, kako ti je ime in kje si doma, da mi bodo tvoji ljudje denar izplačali, drugači ti nikdar ne odprem“.

Tat je videl, da ni druge pomoči, in rajši je še denar utrpel, kakor bi sodnji v roke prišel; zato je povedal svoje stanovanje in popisal svoje ženo, katerej je naročil, da naj denar izplača. Jurjeva žena je zdaj šla k tatovi ženi in jej rekla: „Tako in tako se je zgodilo. Če ne plačate pet sto goldinarjev, bomo pa moža sodnji izročili. Kakor hočete, pa storite!“ Tatova žena je moža vendar nekoliko rada imela, ker jo je vendar le on redil, zato je šla doli s to ženo in moža skozi vrata prašala, kaj naj stori. Tat jej reče: „Druge pomoči ni, ko da plačamo“.

Zdaj je žena šla domu in je denar prinesla.

Devet sto in edna noč.

Ko je Jurjeva žena denar imela, odprla je tatu vrata in mu rekla za slovo: „Dragi prijatelj, kdaj boš pa spet prišel po zaklad?“ — „Kedar boš ti zopet pet sto goldinarjev potrebovala za svoje dolgove, ti dlaka ti lisičja!“ reče tat na to.

Na to je tat šel domu in je bil še vesel, da ni prišel pravici v roke. Ubogi Jurij in njegova žena in nju hči pa so si napravili prav dober dan za tatov denar“.

Ko je minister to historijo skončal, prašal je kralja, če je že katerikrat slišal historijo od treh hudobnih kmetov, o gospodu Jezusu in njegovih učencev? Kralj je rekel, da te historije še ni slišal, in je ministru naročil, naj jo prihodnji večer pové.

Drugi dan, to je, dvanajsti večer povedal je minister to historijo:

Historija od treh hudobnih kmetov, o gospodu Jezusu in njegovih učencev.

„Trije kmetje so šli enkrat v mesto zavoljo neke pravde. Na poti pa so našli kepo zlata, ki je vagala petdeset funtov. Vsi veseli grejo s tem zlatom v mesto. Ko v mesto pridejo, zmenili so se tako: „Eden od nas naj gre kam kruha in špeha iskat, da bomo imeli za kosilo; dva ga bova pa počakala v drevoredu na hladu“. Ko je tedaj eden iz njih šel po kruha in špeha, pride mu na misel, da bi lahko celo kepo zlata on dobil v svojo oblast, ako bi ona dva kmeta zastupil. Kupil je tedaj mišnice in je djal v kruh

in špeh. Med tem časom pa sta se tudi ona dva zme-
nila, da hočeta svojega tovariša ubiti, kedar nazaj
pride, da mu ne bo treba nič zlata dati. Ko tedaj
kmet z jedjo pride, padla sta ona dva po njem in
ga ubila. Potem pa sta vzela tisti kruh in tisti špeh,
ki ga je ubiti prinesel, in sta začela jesti. Pa mišnica,
ki je bila v jedi je tudi njima čreva prejedla tako,
da sta mrtva tam obležala, in so bili tedaj vsi trije
mrtvi.

Ravno pa je prišel mimo gospod Jezus, sin Marije,
hvaljeno bodi njegovo ime. Gospod Jezus se je ozrl
na mrliče in je globoko zdihnil. Njegovi učenci so
ga prašali, zakaj je zdihnil, in po kakšni bolezni so
ti ljudje pomrli. Gospod pa jim pové celo zgodbo in
reče nazadnje: „Poglejte, tako je ostudna lakomnost
te tri kmete na tem in na onem svetu nesrečne sto-
rila!“ Eden izmed učencev pa se je oglasil in rekel:
„Gospod, meni se je enkrat skoraj podobna zgodba
pripetila“. Ko so drugi učenci radovedni prašali, ka-
košna zgodba, jim je učenec to pevedal: „Enkrat sem
imel za nositi tisoč goldinarjev v srebru. Denar sem
imel v usnjati vreči zavezan. Hudo je soluce pripe-
kalo, ko sem ta deuar po široki puščavi nesel. Zdaj
zagledam za seboj jezdeca, ki se mi je hitro bližal.
Jaz ga počakam in prosim: „Ljubi jezdec, vzemi ven-
dar moj denar k sebi na konja, ker ga tako težko
nosim!“ On pa mi reče: „Saj nisem neumen, da bi
zavoljo tebe svojega konja mučil in trpinčil“. Ko je
pa nekoliko naprej odjahal, mislil je sam pri sebi:
„Vendar sem bil neumen, da denarja nisem vzela! Jaz
bi bil konja pognal in z denarjem ušel, kje bi me
mogel ta revež dohiteti? Pozna me pa tudi ne!“ —
Pa tudi jaz sem si mislil sam pri sebi: „Vendar je

prav, da denarja ni vzel. On bi lahko konja pogнал in z denarjem ubežal, kje bi ga mogel jaz revež dobiti? Poznam ga pa tudi ne!“ Ko sem to še mislil, obrnil se je jezdec, prišel k meni in mi rekel: „No, le daj sem denar, ti ga bom pa nesel!“ Jaz pa mu rečem: „Kar je tebi zdaj na misel prišlo, to je tudi meni na misel prišlo. Le hodi v miru naprej, denarje bom že sam nesel“.

Drugi učenci so se smejali nad to povestjo. Gospod Jezus pa (hvaljeno bodi njegovo ime) je učence svaril, naj nikar preveč ne mislijo na posvetne zaklade“.

Ta historija bila je kralju Baruhu tako všeč, da je vzkliknil: „V resnici, moj dragi Plevrat, če boš tako lepe historije pravil, bom čisto pozabil, da bi te moral prav za prav k smrti obsoditi“. Minister pa mu reče: „Veličanstvo, ako vam je drago, hočem jutri zvečer povedati historijo o kralju in ministru, pa o kraljevemu bratu“.

Ker je kralj v to privolil, povedal je minister drugi dan, na trinajsti večer sledečo historijo:

Historija o kralju in ministru, pa o kraljevem bratu.

„V nekem kraljestvu Indije vladal je svoje dni moder in pravičen kralj. Imel pa je ta kralj poštenega in modrega ministra, kateremu je smel vse zapati. Vsi ljudje so tako kralja, kakor njegovega ministra zelo spoštovali in radi imeli.

Kralj pa je imel brata, ki je bil prav hudobnega srca. Nič družega si ni želel, ko kraljevo smrt, da bi potem on kraljevi prestol zasedel. Posvetoval se

je s svojimi tovariši, kako bi kralja s poti spravil. Ti so mu rekli: „Vsa kraljeva moč sloni na ministru, če tega odpravimo bomo s kraljem naredili, kar hočemo“.

Devet sto in druga noč.

Kraljevi brat je mislil sem in tje, kako bi ministra pokončal. Nazadnje je prašal svojo ženo za svet. Ta mu je svetovala, naj se izkoplje globoka jama na takem kraju, kjer mora minister čez hoditi. Ta jama naj se zakrije s preprogami, kakoršne ležijo tako že navadno pred hišami in po hodnikih bogatih hiš. To se je vse storilo. Ko je bilo vse gotovo, pustil je kraljev brat ministra poklicati v kraljevem imenu, in mu tudi naznaniti, po katerem potu naj pride, ker bo posvetovanje zelo imenitno, tedaj skrivnostno. Bilo pa je to po noči. Minister je kmalo prihitel, in ko do jame pride, je vanjo padel. Kraljev brat pa ga je že čakal in je kamevje v jamo metal, da bi ga umoril. Minister je pa koj spoznal, kaj to pomeni, in ker je videl, da pomoči blizu ni in da bi mu vpitje nič ne pomagalo, se je potajil le parkrat je zaječal potem pa je umolknil. Kraljev brat je tedaj mislil, da je minister mrtev. Poklical je tedaj svoje ljudi, da so ga izvlekli iz jame in jim naročil, naj ga v morje vržejo. To je storil, da bi stvar morda po mrliču ne prišla na dan. „Če pa ministrovega trupla nikjer ne najdejo si je mislil, „kdo bo potem vedel, kakošno smrt je storil?“ Minister se je ves čas mrtvega delal, ko so ga tisti hlapci v morje nesli. Bila je temna noč, ko so ga na čolnu peljali v sredo morja, ga tam vrgli not in potem spet nazaj veslali. Ravno to pa je bila ministrova sreča, da je bilo tako temno,

kajti zdaj ga vsaj ti ljudje niso videli, kako je plaval Minister namreč ni bil hudo ranjen, že ko je prvi kamen v jamo priletel, stisnil se je v kot in sicer tako srečno pod eno zemeljsko preveso, da ga kamenje, ki je doli padalo, ni ob glavo zadevalo, ampak le sim ter tje mu je kateri kamen na hrbet priletel. Kraljevi brat pač tudi ni videl, kam je po noči kamenje lučal. Ko je kraljevi brat odšel, se je minister potajil, kajti jama je bila pregloboka da bi iz nje zbežati zamogel. Ko so ga ven vzdignili, se je mrtvega naredil. Ko so ga pa v morje vrgli, je plavati začel in bil je še toliko pri moči, da je krepko naprej plaval. Naenkrat zasliši zraven sebe krepko veslanje in pogovor. Bili so ribiči s čolnom, ter so po noči ribe lovili. On jih pokliče na pomoč, ti mu gredo naproti in ga vzamejo v svoj čoln. Potem so ga peljali seboj na svoj otok v sredi morja, kjer so imeli več bajtic, da so v njih prebivali. Stanovali so na tem otoku sami ribiči. Minister jim je nekoliko delati pomagal, in oni so mu za to jesti dajali.

Ko je minul prvi dan in drugi dan in tretji dan, potem tudi celi teden in več tednov, pa ministra od nikoder ni bilo, ne sledu več za njim, žalovati je začela cela dežela, posebno pa kralj. Vendar je moral nazadnje misliti na družega ministra. Kraljev brat je kralju nasvetoval nekega človeka, katerega je silno hvalil, pa le zato, ker je bil eden od njegovih pomagačev in z njim zastopljen, da bi se kralj v kraj spravil in kraljev brat zasedel prestol. Kralj je bil res tako dober in neumen, da je tega človeka za ministra sprejel. Zato so pa tudi kralja kmalo v svojo oblast dobili. Vsi zarotniki so se zbrali, s pomočjo novega ministra straže odpravili, kralja zvezali in v

ječo vrgli. Kraljev brat pa si je djal sam krono na glavo.

Toda on je tako slabo vladal in storil toliko krivic, da ga je vse ljudstvo sovražilo in preklinjalo. Bati se je bilo, ko bi ljudje zvedeli, da je prejšnji kralj še živ, da ga bodo siloma rešili in vnovič na tron posadili, tega posiljenega kralja pa ubili. Da bi se enkrat za vselej znebil svojega brata, pustil ga je novi kralj enkrat po noči daleč v morje zapeljati in tam v morje vreči. Mislil si je namreč in vsak je tako rekel, da se iz take daljave nobeden s plavanjem rešiti ne more, ker vsak prej omaga ali pa ga velike ribe požrejo.

Toda na tiste ribiče kralj in njegovi hudobni svetovalci niso mislili. Ti ribiči so namreč vselej najrajši po noči ribe lovili, sicer pa so tako tiho sami za se živeli, da svet še zanje vedel ni.

Ko so kraljevi rabelni pravega kralja v morje vrgli in se nazaj povrnili, plaval je kralj na vso moč v nasprotno stran, češ dalej ko sem od morilcev, boljši je. Tako je kmalo priplaval do tistih ribičev, kateri so ga, kakor prej ministra na svoj čoln vzeli in domu peljali.

Zelo sta se začudila kralj in minister, ko sta se pri teh ribičih zopet videla. Zdaj sta povedala tudi ribičem, kakega stanu da sta. Ribiči so bili zelo veseli, ko so zvedeli, da imajo ljubljenega kralja pri sebi. Kmalo potem se je stari ribič z dvema mladenčema podal v glavno mesto ribe prodajat, ob enem pa je imel ta namen, pozvedovati, kako kaj ljudstvo govori. Ribiči so zvedeli kmalo, da je vse ljudstvo razkačeno zoper novega kralja in njegove ministre, ter da si staro vlado nazaj želi. Ko so ti trije ribiči

s takim poročilom nazaj prišli, oborožili so se vsi ribiči, kar jih je na otoku bilo, ter spremili kralja v njegovo deželo. Komaj ljudstvo svojega pravega kralja spozna, začelo je vkup vreti, se oborožiti in se zbirati okoli kralja. Hudobnega, posiljenega kralja so vsi pošteni ljudje zapustili; nekateri njegovih pomagačev so zbežali v tuje kraje, in le nekateri so mu zvesti ostali. S temi in krdelcem vojakov se je branil. Toda njegova moč je bila kmalo zdrobljena in on sam ubit. Razdraženo ljudstvo je vrglo njegovo truplo v morje, kamor je bil on prej vreči dal svojega brata. Tako je prejšnji pravični kralj zopet zasedel kraljevi prestol in je s svojim ministrom še dolgo let srečno in modro vladal tisto deželo. Zvestim ribičem pa se je kralj posebno hvaležnega skazal in jim dal pravico, da smejo ribe loviti in prodajati po noči in po dnevi, v slani (morski) in sladki vodi, in da se ne sme nikoli nobeden davek od njih tirjati. Druzega si ribiči niso želeli in so odslej brez skrbi živeli“.

Devet sto in tretja noč.

Tudi ta historija je bila kralju Baruhu po volji, in prašal je ministra, če še kaj več historij vé. „Kolikor hočete, veličanstvo“, reče minister. „Tedad boš pa spet jutri katero povedal“, odvrne mu kralj.

Na štirinajsti večer je prišel minister spet ob določeni uri. Tudi kralj se mu je oglasil, pa je rekel: „Ljubi Plevrat, nocoj se prišli poslanci francozkega kralja k meni in sem jih na večerjo povabil. Da me ne bodo predolgo čakali, moraš nocoj kako prav kratko historijo povedati. „Je že dobro“, reče minister, „bom pa povedal

Historijo o tistem možu, ki je bil tako skrben za svoje zdravje, da je pri tem svojo smrt našel.

Ta mož je namreč potoval skozi deželo, katera je bila vsa polna divjih zverin. Prišel je s svojo živino in svojimi ljudmi ter z drugimi trgovci v zvezi pred neko mesto, ko se je ravno mračilo. Pa prebivalci tega mesta jih niso not spustili, ampak jim mestne vrata pred nosom zaprli. Morali so toraj ti popotniki prenočiti pred mestom. Tisti mož pa se je tako bal divjih zverin, da ni ostal pri svojih tovariših, ampak je zlezal na razvaline nekega starega grada. Toda ko je prilezel na vrh zida, je stopil nekaj v stran in je padel v grozen prepad, kjer se je do smrti potolkel.

Devet sto in četrta noč.

Njegovi tovariši so vsi zdravi vstali. Naj bi bil še on pri njih ostal, ne pa se toliko bal divjih zverin, bi tudi on še živel.

To o kralj, svetujem tudi vam, kedar se razgovarjate s tujimi poslanci. Ako ste prav v zadregi in pomoči potrebni, delajte se, kakor bi to bilo narobe kakor bi še vi zamogli komu v brambo biti. Kajti le močnega prijatelji spoštujejo in mu zvesti ostanejo, slabega pa zaničujejo in mu usilijo svoje ukaze. Dostikrat je človek videti v veliki nevarnosti, kakor ti trgovci pred zverino, pa nevarnost sama od sebe preide brez nesreče. Kdor pa v vsaki nevarnosti na pomoč vpije, kakor ta preveč boječi mož, ki je na razvaline lezel, tak bo še najprej v nevarnosti po-

ginil“. Kralj je potrdil besede svojega ministra in se potem podal k večerji, ki jo je dal napraviti francoskim poslancem.

Drugi dan pa, namreč na petnajsti večer odkar je minister historije pravil, prišla sta kralj in Plevrat spet ob določeni uri vkup, pila vsak svojo šalico kave, prižgala vsak svojo smodko iz najboljšega turškega tobaka, in potem je minister začel praviti to-le historijo:

Historija o dobremu Milostanu.

Bil je neki Arabec iz plemenite in bogate hiše, z imenom Milostan. Imel je več bratov, s katerimi je živel v lepi slogi. Te je včasih k sebi povabil, včasih je pa on k njim šel na večerjo, da je bilo bolj kratkokasno. Enkrat so mu obljubili, da ga bodo ta večer obiskali. Ukazal je toraj v kuhinji, naj kaj dobrega pripravijo za njegove brate in svakinje in prijatelje, ker prav dobro ni vedel, kdo bo vse prišel. Po sobah je pustil vse lepo razsvetliti. Ker pa bratov dolgo ni bilo, šel jih je sam iskat in je ta čas vežne vrata zaklenil, ko je šel iz hiše.

Zdaj je pa v tistem mestu živel tudi nek mladi mož, ki je bil iz dobre hiše, lepo izučен, in je prišel z obilnim blagom v to mesto po kupčijah. Toda bil je tako dobrega srca, da je vse med ljudi razmetal, kar je imel in vsakemu dal, kdor ga je za kaj prosil. Tako je prišlo, da nazadnje ni nič družega svojega imel, ko tisto obleko, katero je imel na sebi. Še stanovanja ni imel, ker ga ni mogel plačati, in bil je prisiljen, vsak dan v drugi hiši prositi, da so ga čez noč pod streho vzeli. Ko je ta nesrečni mladi mož neki večer tako žalosten po ulicah hodil, zagleda neko prav

lepo, košato žensko. Pozabil je na svojo revščino in začel se je po njej ozirati. Tudi ona je svoje poglede v njega obračala in mu dala spoznati, da prav tistih pobožnih ena ni. Ker mu ni šla izpred nog, jej je nazadnje vendar voščil „dober večer“ in jo povabil, če hoče iti ž njim na sprehod. „Jaz pojdem s teboj v tvoje stanovanje“, reče ona. Revež je bil v veliki zadregi, ker nobenega stanovanja imel ni. Povedati si pa tega tudi ni upal, ker ga je bilo sram. Zato jo je vodil iz ulic v ulice, iz trga na drug trg, pa spet skozi kake dolge ulice, ker si je mislil: „Enkrat se bo že naveličala, za menoj capljati in tako se je bom znebil. Pri tej hoji pa je nazadnje prišel v ene take ulice, ki niso imele izhoda. Pri zadnji hiši pa je videl, da so vežne vrata zaklenjene. „To je ravno prav“, si misli, „tukaj si bom z lažjo pomagal!“ Rekel je toraj svoji zvesti spremljevalki: „Ljuba gospica, tukaj je moja hiša, pa škoda je to: moj strežaj je menda v mesto šel in vrata zaklenil, jaz pa ključa nimam pri sebi. Kaj bova zdaj počela? Ona pa reče: „Saj ta ključavnica ni pet grošev vredna; dajmo jo razbiti!“

Devet sto in peta noč.

Na to je kamen pobrala in začela ž njim na tisto ključavnico tako razbijati, da jo je res razbila. Mladi mož je bil ves v strahu, ker si je mislil: „Kaj porečejo ljudje iz hiše, če mi kot tujei kakor roparji not silimo!“ Ženska pa, ki je mislila, da je v hiši tega ljubimca, ki ga je na cesti dobila, stopila je srčno v vežo in poklicala mladenča: „No pridi, moj dragi!“ Mladi mož se je ves tresel, ko je šel ž njo po stopnicah v prvo nadstropje. Stopila sta v lepo razsvit-

ljeno dvorano. Mladi mož se je vsedel na mehki sedež pri mizi, in ona zraven njega. Ženska je odložila tudi svoj klobuk in svoj plajšč. Tako sta se en čas razgovarjala. Nazadnje pa ona praša, če bo kaj večerje. On jej reče: „Za jed se jaz nič ne brigam, to prepustim vse mojemu strežaju. Bodi tako dobra in poglej v kuhinjo, kaj je ta tepec skuhal; in če kaj najdeš, kar seboj prinesi. Sklede boš že v kuhinji dobila!“ Nespeznana devičica ne bodi lena, teče res v kuhinjo, kjer najde veliko jedil pri ognju, pa nobenega človeka. Hitro zajame v dvoje skled več jedi in jedno steklenico vina, katerih je tam stalo že več pripravljenih za gostijo, ter vse to v sobo, kjer sta z mladim možem jedla in pila ter se kratkočasila.

Treba pa je povedati, da je bila to hiša tistega gospoda Nilestana, od katerega smo prej govorili, da je svoje prijatelje na večerjo pričakoval, katere je prej iskat šel.

Čez nekaj časa pride z dvema prijatloma domu in vidi, da je ključavnica pri vratih razbita; to se mu je čudno zdelo. Mislil je, da je morda kateri njegovih bratov prišel in ker ni hotel čakati, kar po sili odpri. „Ne zamerita prijatla“ reče, „gotovo je kdo od mojega soroda notri“. Na to sta prijatelja odšla, ker ništa hotela biti nadležna, ter Milostanu rekla „lahko noč“.

Zdaj je Milostan poslušal pri durih in slišal v dvorani neke čisto neznane glasove. Potrkal je toraj na duri. Mladi mož v sobi je kar bled postal. Ženska pa je rekla na glas, tako da je tudi Milostan lahko slišal: „Gotovo je tvoj strežaj iz mesta nazaj prišel. — „Res jo, jaz sem, jaz; strežaj Tonček!“ oglasi se za šalo hišni gospodar Milostan. Ona pa

stopi zdaj k durim, da mu jih odpre, in mu reče: „Kodi pa hodiš tako dolgo? Tvoj gospod je bil že hud na tebe“. „Ne zamerite, milostna gospa“, reče Milostan, „jaz sem imel v mestu mnogo opraviti“. Na to si je privezal predpasnik in stopil v izbo. Mladi mož mu reče: „Tedaj pa se k nam vsedi in jej in pij z nami, da bomo dobre volje!“ Hišni gospodar se je res k mizi vsedel in s tujcoma jedel in pil. Ko je mladi mož videl, da je ta človek tako prijazen, ki mora vendar vedeti, pri čem da je ž njima (da namreč nista iz hiše), postal je še on bolj vesel in pogumen, in vsi trije so možato pili dolgo v noč.

Zjutraj je ženska rekla, da pojde domu. Mladi mož jej je tedaj roko podal in jo odslovil. Hišni gospodar pa je v podobi strežaja za njo tekel, jej dal dva dolarja in rekel: „Ne zamerite, moj gospod je včasih tako zamišljen, da na vse pozabi!“ Ko hišni gospodar Milostan nazaj pride, reče mu mladi mož: „Ne zamerite gospod, povejte mi kdo ste, in komu se imam zahvaliti za veliko milost, da se mi nocoj ni nič hudega zgodilo, pač pa dosti dobrega?“ — Milostan reče na to: „Jaz sem gospodar te hiše. Ko sem pa domu prišel in slišal to žensko reči, da sem jaz vaš strežaj, sem si mislil: naj pa bom za en večer! Toda po pravici vam povem, da pač razumem, kdo je ta ženska; tega pa ne razumem, kako ste vi, kot izobražen in pošten človek zamogli priti v čisto neznano hišo in še ključavnico pri vratih zlomiti?“ Na to mu je mladi mož vse po pravici povedal. Milostan ni družega rekel, ko da se je prav na glas smejal, ko je celo zgodbo slišal. Ko mu je pa mladi mož tudi to povedal, kako je iz bogastva v največje revščino prišel, reče mu Milostan: „Prijatelj,

ostanite odslej pri meni! Vsega imate zadosti: jesti, piti, obleke, denarja, kar koli potrebujete, vam dam. In ko se pri meni biti naveličate, vam bom pomagal, da si ustanovite kako kupčijo“. — Revni mladenič ni vedel, kako bi se blagemu Milostanu zahvalil za toliko dobrot! Gospod Milostan pa je ostal mož beseda in je položil temeljni kamen za poznejšo srečo tistega mladenča. Ostala pa sta si dobra in zvesta prijatelja svoje žive dni. — To pa je gotovo, da tako blagih in plemenitih ljudi je strašno malo na svetu, kakor je bil ta gospod Milostan“. Skončavši to historijo reče minister: „Res je kratkočasno za poslušati, v kake zadrege je spravila ta ženska mladega moža, nazadnje pa le v njegovo srečo. Vendar pa je historija o norcu, ki je pametnega prekanil, še lepši“. Kralj Baruh je rekel, naj še to historijo pové. „Jutri zvečer jo bom povedal“, reče minister.

Ko je tedaj prišel šestnajsti večer, povedal je Plevrat to-le historijo:

Historija o norcu, ki je pametnega prekanil.

„Bil je nekdanj bogat mož, katerega je pa nenkrat taka nesreča zadela, da je ob vse svoje premoženje prišel. To mu je tako v glavo šlo, da je znorel. Hodil je po mestu okoli in živel od tega, kar so mu ljudje v bogajme dali. Ker je bil pa od mladih nog varčnosti vajen, je tudi zdaj te krajcarje zbiral in hranil. Tako si je počasi prihranil dvajset goldinarjev. Kupil si je lonec, je djal teh dvajset goldinarjev not in potem je šel in je ta lonec pod nekim drevesom zakopal. Kedar je spet kaj denarja nabe-račil, nesel ga je pod tisto drevo, tam zemljo odkopal in vrgel denar k drugemu v lonec.

Živel pa je v tistem mestu neki goljufov človek. Ta je že večkrat norca opazoval, kako je pod tistim drevesom nekaj kopal in nekaj noter deval. Zapomnil si je tedaj dobro to drevo; ko je norec spet enkrat kopal, in potem ko je norec odšel, je šel tje k drevesu, odkopal zemljo in našel lonec, iz katerega je ves denar pobral.

Čez en teden je ubogi norec spet nekaj denarja prinesel in ga hotel k drugemu v lonec djati. Toda na svojo žalost je videl, da je lonec prazen.

Devet ste in šesta noč.

Zdaj se je norec spomnil, da ga je že dalj časa neki človek zalezoval; tudi se je še precej dobro spominjal na tistega človeka, in zdelo se mu je, da mora ta in ta biti. Res je pravega zadel. Šel je čez nekaj dni prav zamišljen mimo goljufove hiše, ko je goljuf ravno pred pragom stal. Norec se je delal, kakor bi goljufa ne videl, je prav počasi mimo šel in sam s saboj govoril tako: „V loncu pod drevesom imam okoli šestdeset goldinarjev, doma imam pa tudi še dvajset goldinarjev. Zdaj pojdem domu in bom vzel tistih dvajset goldinarjev ter jih nesel v lonec pod drevo. Tam so bolj varni, doma mi jih lahko še kdo vkrađe“. Ko je goljuf norca tako govoriti slišal, mislil je, da norec še nič ne vé, da mu je denar vkraden, in rekel je sam pri sebi: „Vendar nisem pametno naredil, da sem mu denar vkradel. Če zdaj norec v lonec pogleda in nič denarja not ne najde, potem ne bo nikoli več denarja pod to drevo spravil nosil. Če mu pa jaz teh šestdeset goldinarjev v lonec nazaj položim, potem bo on še tistih dvajset zraven

djal, ki jih ima doma, in kedar čez nekaj časa spet kaj priberači, bo spet v lonec prinesel. Tako bo norec za mene denar nabiral. Kedar bom videl, da je lonec že poln denarja, takrat ga bom pa izpraznil. Če pa norec nanagloma umrje, potem je denar tako moj, ker nobeden drug za njega ne vé. Bolj pametno je tedaj, da položim teh šestdeset goldinarjev nazaj, tako bo norec celo življenje za mene nabiral in vkup nosil; če pa ohdržim ta denar, bo potem kam drugam skrival, kjer jaz ne bom za to vedel, in nimam potem nič več pričakovati“. Hitro je tedaj šel in zemljo odkopal, da je tistih šestdeset goldinarjev not položil. Norec pa se je delal, kakor bi šel domu po tistih dvajset goldinarjev. Čez en čas je šel pod drevo gledat, če je njegova zvijača kaj pomagala. Res je našel v loncu ves svoj prihranjeni denar. Ves vesel leti z loncem domu in zakoplje po noči denar na drugem kraji, kjer ga nobeden ni videl pri kopanju. Goljuf pa je šel drugo jutro precej gledat, če je norec res prinesel še tistih dvajset goldinarjev z doma v lonec. Toda kako se je začudil, ko ne vidi ne lonca ne denarja! Spoznal je zdaj, da ga je norec prekanil. Hodil je še en čas za norcem in ga lovil, kar je mogel, toda norec je že vedel, da ima tatu pred seboj, za to mu je vse skrbno skrival, in goljuf ni nič zvedel, kam norec denar nosi“.

Sedemnajsti večer pa je povedal minister to-le historijo :

Historija o Kaližu in njegovi ženi.

Kaliž je bil lahkomišljen in zapravljiv človek, zraven pa tudi kosmate vesti. On je imel lopo ženo, katera pa je imela družega ljubimca, nekega Zvito-

glava Kaližev sosed pa je bil neki učenjak, kateri je mlade ljudi podučeval v zgodovini, računstvu, naravoslovju in drugih vednostih. Med Kaliževe sobo in učno sobo tega profesorja je bila tako ozka stena, da se je govorjenje skoz slišalo in so Kaliževi slišali, kdaj je profesor svoje učence podučevati začel in kdaj je nehal. Tudi Kaliž je hodil tega profesorja včasih poslušat, da bi se pred ljudmi pokazal kakor človeka, ki po učenosti hrepeni. Ta profesor je imel pa tudi lepo ženo. Zdaj si je Zvitoglav nekaj zmislil, da je Kaliža še bolj za norca imel. Delal se je namreč Kaližu največega prijatelja. Enkrat pa mu je razodel in ga prosil, da ne sme nikomur nič povedati, namreč to, da je hudo zaljubljen v profesorjevo ženo in da večkrat k njej gre, posebno kedar ima profesor uro, da uči. „Zdaj te pa za nekaj prosim, prijatelj“, je rekel Zvitoglav Kaližu, „veš, jaz sem zmirom v strahu, ker ne vem, kdaj je ura končana; — ali bi ti ne hotel tega storiti, da bi vsak dan profesorja poslušat hodil; in kedar boš videl da ustaja in se pripravlja za odhod, takrat začni ž njim na glas govoriti, da te bom jaz v sobi profesorice slišal in bom hitro odšel, ker bom imel znamenje, da je ura končana. Če mi to storiš, dam ti vsak dan dva goldinarja“. Kaliž je bil zmirom denarja potreben in je rad v to privolil. Vsak dan je hodil v tisto uro, ko je profesor učil; in kedar je profesor začel ustajati in odhajati, stopil je k njemu in se začel glasno ž njim pogovarjati. Takrat pa njegov lažjivi prijatelj ni bil pri profesorici, ampak pri gospej Kaliževi, kamor se je govorjenje iz profesorjeve sobe šlišalo; toraj je nemumni Kaliž svojemu tekmeču sam znamenje dajal, kdaj mora oditi. Po uri je namreč Kaliž domu ho-

dil, pa Zvitoglav je že prej pete odnesel, ker ga je Kaliž sam opomnil. Profesorju se je pa to že sumljivo zdelo, zakaj Kaliž vsak dan na konec ure tako na glas ž njim govori. Imel je dober nos, in zdelo se mu je koj, da mora to biti kako znamenje ali za gospo profesorico, ali pa za kako drugo. Da bi tej reči na sled prišel, ustavil je enkrat svoj govor v sredi ure, nenadoma stopil h Kaližu, ga prijel za roko in mu rekel: „Ako mi le eno besedico zinete, vas precej umorim! Zdaj pa pojdite z menoj“. Vlekel ga je potem v sobo svoje žene. Pa tista je sama in nedolžnega obraza tam sedela. Zdaj ga pelje v Kaliževo stanovanje, in tukaj najdeta Zvitoglava pri Kaliževi ženi.

Kaliža je bilo tako sram, da se je od svoje žene ločil in tisto deželo zapustil. Prav se mu je godilo; on je hotel k goljufiji in nemarniji pomagati, je pa pomagal v lastno škodo in sramoto. Pa tudi njegovi ženi in Zvitoglavu se ni dobro godilo. Zvitoglav je svoje groše kmalo zapravil; in ker tudi Kaliževka nič ni imela, zapustil jo je Zvitoglav in šel po svetu s trebuchom za kruhom. Ona pa je v nesramnem življenji žalosten konec storila“.

Ko je minister to historijo dogotovil, rekel je kralju: „Zdaj pa vem še eno veliko, lepšo historijo o generalu Istinitu“. — „Tedadaj le jutri spet pridi“, reče kralj, „da jo boš povedal“.

Osemnajsti večer je tedaj minister pravil to-le historijo:

Devet sto in sedma noč.

Historija o generalu Istinitu.

„V deželi Indiji živel je enkrat reven mož. Veudar je bil zelo vesel, ko mu je žena rodila lepega sinčka. Šel je po starega duhovnika, da mu je sina krstil, ter mu da ime Istinit. Ko je duhovnik sina krstil, zalile so mu solze oči. To je zapazil oče otroka in je starega gospoda po krstu vprašal: „Povejte mi gospod, zakaj ste se jokali, ko ste mojega sina krstili“. Duhoven mu odgovori: „Zato se mi je mило storilo, ker sem njegovo prihodnost naprej videl, in ta mi je pokazala, da bo ta otrok veliko na svetu prestal in pretrpel, zato ker bo pravico ljubil in zmirom resnico govoril. Zato sem mu dal ime „Istinit“ to je Resnični. Še sicer pošteni ljudje ga bodo sovražili in preganjali, ker bo zmirom resnico govoril, nazadnje bo pa s pomočjo hudobnih ljudi v čast in veljavo prišel“.

Fantiček je res že od mladih nog zmirom resnico goveril in sovražil vsako laž. Eokrat si je z drugimi fanti igral, kar pride imeniten gospod mimo in fanto vpraša: „Povejte mi, fantički, ali je prav ta pot v mesto Delhi?“ Eden iz fantov se zlaže in reče: „da, le koj naprej pojdite, bote že prišli“. Drugi fantje pa so se začeli smejati. Ko je Istinit to videl, da so gospodu napačno pot pokazali, tekel je za njim in mu rekel: „Gospod, povrnite se, uni fantje so se vam zlagali: to ni prava pot v mesto Delhi, ampak una cesta tam doli je prava!“ Gospod zdaj ni vedel, pri čem da je. Povrnil pa se je v vas in prašal več odraščениh ljudi za pot, med njimi tudi sivega starčka. Vsi so mu tako pokazali, kakor Istinit. Iz hvaležnosti

je gospod fanta poiskal in si zapisal njegovo ime. Bil je pa ta gospod prvi vojvoda ali general tistega kralja. Čez nekaj časa se pripelje v vozu nazaj v to vas in reče Istinitovemu očetu: „Dragi mož, vaš sinček mi je po volji in rad bi ga srečnega naredil. Pustite, da gre z menoj, da bo hodil v vojaško šolo in bo postal enkrat imeniten oficir! Kaj hočete doma ž njim? Svoje žive dni bo moral trdo delati in črn kruh jesti“. Oče je bil tega predloga vesel, in kolikor tudi težko se je ločil od sina, vendar mu ni hotel pojesti njegove sreče in ga je generalu izročil. Istinit je šel v mesto, stopil v vojaško šolo in se tako dobro izučil, da je bil, komaj osemnajst let star, že oficir. Kmalo potem se je vnela huda in dolga vojska, in Istinit se je tako vrlo in dobro obnašal, da je lezel zmirom višej in postal nazadnje general. Njegov dobrotnik, ki ga je izučiti dal, in njegov stari oče doma bila sta oba silno vesela, da se je mladi Istinit tako dobro obnašal.

Zgodilo pa se je, da je stari kralj umrl in na njegovo mesto je stopil njegov sin, kralj Vražisled. Ta je bil silno hudoben in krivičen in je stiskal svoje podložne; kar pa je on hudega storiti zamudil, storili so njegovi ministri in svetovalci, ker je same najhudobnejše za to službo izbiral. Ti so ljudstvo molzli in drli, svoje žepe polnili in si grajščine zidali, ljudstvo je pa od reve in lakote omagovalo. Tega general Istinit ni mogel gledati. Stopil je pred kralja in mu rekel: „Veličanstvo, ta dežela se zdaj tako slabo vlada, da noben poštenjak tega gledati ne more. Zato nočem dalje v vaši službi ostati, sicer bi ljudje še za menoj kazali in rekli: „ta je tudi eden od tistih kraljevih rabeljnov, ki nas stiskajo.“ Vidim, da ste slepi

in glubi za vse dobre svete, in prepričan sem, da tako kraljestvo ne more obstanka imeti“.

Kralj je bil iz početka osupnjen, potem pa je rekel Istinitu: „O Istinit, kako si ti bedast! Kaj tebe brigajo težave ljudstva? Ali ne veš, da posvetni blagri niso enakomerno razdeljeni med ljudi? Zmirom so bili bogatini in reveži na svetu, in midva tega ne bova preuredila! Bodi vesel, da se tebi dobro godi in pusti druge, naj vsak sam za-se skrbi! Ako nisi zadovoljen s to plačo, hočem ti jo še povišati. Ako pa rajši odideš, vedi, da nemaš od mene nobene milosti in pomoči več pričakovati“. Ker je pa Istinit pri svojem sklepu ostal, pustil mu je kralj Vražislav vzeti vojvodsko obleko, natavil mu precej njegovo plačo ter uplenil celo njegovo premoženje.

Broz denarja in v slabi obleki je Istinit zapustil tisto mesto in se podal po svetu. Kedar je lačen postal, prosil je dobre ljudi za kos kruha ali nekaj jube. Čez noč pa je vstajal in spal pri kakem kmetu ali pa v kaki gostilnici na klopi.

Enkrat je prišel ves utrujen v neko samotno gostilnico in prosil, naj bi ga čez noč obdržali. Krčmar mu reče tje k peči sesti in tam ostati čez noč, ako mu drago. Ker je bil Istinit od hoje truden, ni maral dalje hoditi, ampak se je zadovoljil s tem prenočiščem. Sedel pa je v tej krčmi pri mizi neki človek, ki je bil že pijan, pa so mu vedno še jesti in piti nosili. „Ali ga bova še en bokal?“ praša krčmar pijanca. Ko pijanec prikima, reče krčmar: „Ali imaš še kaj denarja?“ Pijanec seže v žep in privleče srebern denar iz njega ter ga vrže na mizo. „Micka!“ zakliče krčmar, „prinesi ga še en bokal“. Ko je vino

na mizi stalo in pijanec ni mogel več piti, poklical je krčmar svoje hlapce in dekle, da so pomagali izpiti. Ko je bil bokal prazen, prašal je pijanca spet za denar, in potem je pustil zopet vina prinesiti, ktere ga so pa le drugi izpili. To je delal tako dolgo, dokler je imel pijance še kak denar. Ko ga nič več ni imel in je hotel za mizo zaspati, reče krčmar svojim hlapcem: „Primate grdega pijanca in nesite ga ven na hlad, naj se zunaj naspi!“ Ko je Istinit to videl, se je oglasil in rekel: „Kaj boste siromaka ven na mraz nosili. Prej ste ga za ves denar obrali in okradli ter mu vse vino popili, zdaj že smete toliko usmiljenja imeti ž njim, da mu v hiši posteljo pripravite!“ Komaj je Istinit te besede izgovoril, kar gostilničar ves srdit na njega plane. „Kaj ta potepuh pritepeni bo nas učil!“ je kričal nad njim, „prite ga in dobro mu kosti prerahljajte!“ Zdaj so še hlapci prileteli in Istinita tako pretepli, da je komaj živ ostal. Potem so njega in pijanca ven na cesto nesli in tam ležati pustili.

Istinit je bil tako stopen, da nikamor ni mogel, pijanec pa je trdo spal in se tudi nikamor ni premaknil. Tako sta tam ležala do jutra. Zdaj se je pijanec prebudil in začel okoli sebe gledati. Ni vedel, kaj to pomeni, da tukaj leži in da ima tovarša zraven sebe. Istinit je bil toliko okreval, da se je vzdignil in se vsedel. Potem je pijancu vse povedal, kako se je zgodilo ž njima, da sta sim prišla. „Le počakaj me, ti lump!“ nagrozil je pijanec krčmarju, „bova že vkup prišla!“ Potem je Istinita vzdignil za pod pazduho in ga peljal na svoj dom. Priskrbel mu je tudi zdravil in ga namazal s takim oljem, da so se rane kmalo zacelile.

Ko je bil Istinit zopet zdrav, poslovil se je od tistega moža in se mu pristrčno zahvalil za vse dobre. Potem je šel naprej. Tisti mož pa je rekel: „Počakajte, jaz pojdem z vami do bližnjega mesta. Od tega krčmarja vem več goljufov in tatvin, in zdaj ga bom zatožil pri sodniji, ker je z vami in z menoj tako grdo naredil!“ Gresta toraj en čas naprej in srečata tretjega moža, ki je bil tesar in je imel sekiro na rami. Tega tesarja praša ta mož, ki je bil takrat tako pijan, kako je že kaj s tem krčmarjem in kako se mu godi. „Temu se slaba godi“, reče tesar, „hotel je enega svojih hlapcev za plačo goljufati, ta ga je pa pretepel. In ko je krčmar hlapca tožit šel, povedal je hlapec vse goljufove in tatvine, kar jih je od krčmarja vedel; in zdaj sedita oba v luknji. Oštir bo pa dalj časa sedel, kakor njegov hlapec“. — „Če je taka“, reče prvi mož, „potem pa mi ni treba naprej hoditi“. Podal je Istinitu roko, in potem šel s tesarjem po cesti nazaj. Istinit pa je šel tako dolgo po cesti naprej, da je prišel v deželo kralja Rahlostopa. Ko pride v glavno mesto, šel je naravnost v kraljevo palačo, se predstavil kralju Rahlostopu in se mu ponudil z besedami: „Visokost! izučen sem v vojaški šoli, bil sem že večkrat v vojski, pod kraljem Vražisledom sem bil general. Tam pa nisem hotel ostati, toraj prosim, da me vzamete za oficirja v svojo vojsko“. Kralj ga je prašal, če ima kako spričo, da je res že general bil. Istinit pa reče: „Nemam spričebe in je ne potrebujem, ker zmirom resnico govorim, toraj se lahko moji besedi verjame. Sicer pa bom pokazal, kaj znam, kadar pride čas vojske“. — Pošteni, odkritosrčni obraz Istinitov bil je kralju po volji, zato ga je vzel v svojo službo

in ga postavil za oficirja. Ko je bila prva vojska, poslal je kralj Istinita v ogenj, da bi videl, kaj zna. Istinit se je tako hrabro obnašal, da je šla njegova hvala po celi deželi in je bil kralj prisiljen, narediti ga za generala.

Zdaj so se oglasili pa tudi nevošljiveci in so Istinita pred kraljem črnili, da se on ljudstvu priljubljuje in da misli morda še na to, kako bi kralja spodrinil in sam kralj postal. Kralj Rahlostop je bil silno boječ človek, pa vendar zeló častilakomen. Hotel je imeti imé modrega kralja in hrabrega vojskovodje, zato mu je Istinitova slava res že presedala. Rad bi ga bil že odpravil in mu službo odpovedal, pa se je ljudstva bal, katero je Istinita zeló v časti imelo in od njega celo pesmi skladalo in prepevalo. Priljubljen je bil posebno pri vojaki, ker je njim bil dober in usmiljen oče.

Zgodi se pa, da je mogočen kralj vojsko napovedal kralju Rahlostopu. General Istinit je šel z vojsko sovražniku nasproti in je prve sovražne straže lahko premagal in razkropil. Zdaj pa ga je kralj Rahlostop zavidal za njegovo slavo, in rekel je, da bo vojsko sam vodil. Istinita si je pridržal le za pomočnika. Prišlo je do glavne bitke. Vojaki so bili vsi goreči in so komaj čakali, da bi se s sovražnikom sprijeli. Toda kralj Rahlostop se je sovražnika silno bal, in kjer je le videl, da je sovražnik z nekoliko močjo pritisnil, tam je ukazal vojakom, da se morajo umakniti. Najlepše prostore so morali vojaki brez boja sovražniku prepustiti in so kar z zobmi škripali ko so videli to neumno vodstvo. Tam kjer je Istinit zapovedoval, moral se je sovražnik umakniti. Pa kralj Rahlostop je Istinita zavidal za ta uspeh in ga je po-

klical nazaj. Zdaj je Istinit kralju rekel: „Pustite mene zapovedovati, drugači bo vse zgubljeno! Jaz vidim, da je sovražnik slabejši od nas; pa naši vojaki so že vse veselje in ves pogum zgubili, ker jih zmirom le nazaj kličete in jim tako srčnost jemljete! Ko bi jaz le eno uro bitko vodil, pa se bode vse obrnilo!“

Toda kralj ga zavrne ves jezen: „Vi hočete vse najbolje vedeti! Še moje kraljeve časti ne spoštujete. Le počakajmo, da se sovražnik utruji, potem bomo nenadoma nanj planili in ga ukončali!“ — „Prazne besede!“ reče Istinit, „še jutri bodete lepo ponižno za mir prosili! Jaz pa ne ganem mezinca več; le delajte po svoje, kakor veste in znate!“

Kmalu na to je bila kraljeva vojska od sovražnika vsa zajeta in se je morala udati. Kralj sam je bil ujet in je moral veliko plačati, da so ga sovražniki izpustili. Odstopil je velik kos dežele, da je zopet mir zadobil.

Vsi ljudje so bili nezadovoljni. Posebno pa so godrnjali vojaki in rekli: „Naj bi bil Istinit nas vodil, potem bi bili že zmagali. Tako slabega vodstva pa še ni bilo, kakor na dan velike bitke. Tudi ljudstvo je tako govorilo, ker so pametnejši častniki to vsi sami sprevideli. Ko je pa kralj čutil, da njega dolžijo nesrečnega izida te vojske, valil je vse na generala Istinita, ter mu očital, da je v sredi bitke pokorščino odrekel, in da ni hotel dalje nič več pomagati. Istinit se je steer izgovarjal in rekel: „Saj je kralj trdil, da sam vse zna in da moje pomoči ne potrebuje, saj se na moje svete ni oziral, kako mu bočem potem pomagati?“ Toda večina dvornikov in častnikov je vendar s kraljem potegnila, in tako

je bil Istinit očitno odstavljen od svoje službe in vzeli so mu za kazen vse njegovo premoženje. Mnogi stari vojaki so se jokali, ko so to krivično obsodbo slišali.

Devet sto in osma noč.

Vsega oročan zapustil je Istinit to mesto in šel po svetu. Dolgo je hodil, da ni mogel nobene službe dobiti. Veliko je prestal gladu in mraza in zaničevanja. Bil je že tako obupan, da je sklepal poprijeti se vsake še tako nizke službe, da bi le ne bilo treba vedno po svetu ciganiti se in ljudi nadlegovati. Tako je prišel do nekega kmeta in se mu ponudil v službo. „Ali znaš delati?“ praša kmet, „ali znaš orati, sejati, žeti, mlatiti in druge hlapčevska dela?“ Ko je Istinit odgovoril, da se tega nikoli ni učil, reče kmet: „Zakaj pa mi boš potem? Krave boš pasel, tega se ni treba učiti“. Res je Istinit ustopil za kravarja. Če prav ni imel nič dobrega, vendar tudi kruha ni stradal.

Ta kmet je imel pa spridenega sina, kateri je doma zmirom žito kradel, da ga je prodal in potem s svojimi tovarši in ljubicami zaluskal. Kmetica je vedela, kaj sin dela, pa mu je potuho dajala in je še posle naučila, da ga ne smejo izdati. Kmetu pa se je zmirom zdelo, da mu žita zmanjkuje v kašti. Zato je prašal večkrat posle in ženo, kdo da bi mu žito kradel. Pa nobeden ni hotel nič vedeti. Kmetica je še rekla: „Miši ga pojedjo, saj jih vse mrgoli okoli hiše“. Istinit je pa eukrat po noči videl, kako je sin več vreč žita iz kašte nesel. Ko je tedaj kmet čez nekaj časa tudi pastirja Istinita prašal, če nič ni videl, da bi bil kdo žito iz kašte kradel, povedal je Istinit po pravici, koga je videl in kedaj.

Kmet je zdaj pazil več noči in je res vjel lastnega sina pri tatvini. Sina je hudo pretepel, na kašto pa je dal narediti novo ključavnico, do katere je imel le on ključ. Toda sin in njegova mati sta zdaj kuhala jezo in maščevanje nad ubogim Istinitom. Iz-mislila sta si to: „Ko je enkrat kmet za več dni od doma šel, priskrbel si je sin vetrihe, s katerimi je zamogel vsako ključavnico odpreti. Na to sta z ma-terjo odprla očetovo skrinjo in vzela iz nje mošnjo z dve sto tolarji. To mošnjo pa sta nesla pod streho, kjer je imel tudi Istinit svojo skrinjo, kakor vsak pose- sel, sta njegovo skrinjo odprla in mu pod obleko pod- taknila mošnjo s tolarji. Potem sta z vetrihi zopet zaprla obé skrinji, pastirjevo in očetovo. Ko kmet domu pride, je kmalo zapazil, kaj mu je ukradenega. Začel je hudo ropotati in dolžiti svojega sina. Kme- tica pa je sina zagovarjala in rekla: „Jaz ti povem, da se je poboljšal in da je zdaj ves drugačen. On nikamor ne gre in pridno dela, kakor vsak hlapec. Pa saj se lahko prepričaš. Pošlji po žandarje in po ključarja, in vpričo žandarjev naj ključar vse skrinje odpre kolikor jih je v hiši. Če je tat v hiši, potem se bo denar že našel; če je pa tuj človek to storil, potem smo vsi nedolžni“. Kmetu se je ta svet dopa- del in poslal je na tihem po ključarja in po žandarje. Nobeden posel ni nič vedel, kaj se godi, kar na eu- krat žandarji pridejo in začnejo skrinje odpirati. Vsi so se čudili, najbolj pa on sam, ko so našli denar v skrinji Istinita! Naj se je revež opravičeval, kolikor je hotel, sam je bil prevelik. Žandarji so ga zvezali in peljali k sodniku. Tam je sicer trdil svojo nedol- žnost, toda oprati se ni mogel, in vrgli so ga v tamno ječo.

Več tednov je bil že v ječi, kar so enkrat po noči fantje iz vasi tistega kmečkega sina do smrti pretepli. Prej ko je umrl, je še povedal, da je Istinit po nedolžnem zaprt in da mu je on denar podvrgel. Zdaj so Istinita izpustili, in on je šel spet po svetu naprej, da je prišel slednjič v deželo kralja Vetronosa.

Ker je slišal, da je ta kralj dober in moder ter pravičen, ponudil se mu je za častnika. Kralj ga je tudi vzel in mu sčasoma zmirom več zaupal. Enkrat pa ga je kralj prašal: „Povej mi Istinit, kaj rečeš ti o mojem kraljestvu?“ Istinit mu odgovori: „Vi ste že pošteni, pa vaši svetovalci niso nič vredni“. Ta izrek Istinitov je kralj enkrat pri veseli družbi povedal svojim ministrom. Od tega časa so ministri začeli Istinita sovražiti in mu jamo kopati. Izmišljevali so si vsakovrstne laži in ga hodili h kralju črniti in tožiti. Nazadnje so se pa vse tožbe kot lažnjive izkazale in Istinitu niso nič mogli.

Zdaj si eden izmislil in reče: „Spominjam se, da je Istinit enkrat kraljico hvalil zavoljo njene lepote. Zbudimo v kralju ljubosumnost in recimo, da je Istinit v kraljico zaljubljen. On je tak človek, ki se nikdar ne zlaže, toraj tudi tega ne bo tajil, da je rekel, kako je kraljica lepa in da se mu dopade. Ako pa le to prizna, postal bo kralj ljubosumen in ga bo pogubil“. Ta svet se je vsem dopadel in so brž kralju sporočili, kaj je Istinit o kraljici rekel. Zraven so se vé da še mnogo laži in sumničenj predstavili. Kralj Vetronos peklical je Istinita pred se in ga vprašal: „Slišal sem, da ste se izrazili, da vam moja žena dopade. Kaj je na tem resnice?“ Istinit je na to odgovoril: „Toliko je resnice, da sem

res to rekel. Saj pravijo, da sme še mačka škofa pogledati; toraj mislim, da smem tudi jaz o katerej koli gospej svojo sodbo izreči, ali se mi lepa zdi ali ne. Druzega na tem pa nič ni“. Istinit je namreč precej čutil, da to sumničenje izhaja od njegovih sovražnikov, in ker ga je jezilo, da kralj take neumne tožbe posluša, se ni hotel drugače zagovarjati. Kralja pa je ta špičasti odgovor Istinitov še bolj razdražil in rekel je srdito: „Mislim, da bi se vam bolje podalo, ako bi več pazili na svojo službo, kakor na ženske obraze“. Istinit pa zopet pikro odgovori: „Tega nauka nisem bil potreben, kajti na svojo službo sem vedno gledal, na ženske pa prav malo; to mi mora celi dvor spričati“. Kralj pa ni hotel premagan biti in je rekel: „Le pojdite, bova že še naprej govorila!“ Na to je Istinit ves togoten in po pravici razdražen odšel. —

Kralj pa ni vedel, kaj bi storil. Dokaza zoper Istinita ni imel nobenega, vendar ga je zopet jezilo, da mu je tako pikro in slano odgovarjal. Dal je toraj povelje, naj Istinita v ječo vržejo. Ministri in dvorniki so bili vsi srečni, ko so zvedeli, da so Istinita pogubili.

Ko je pa kraljica slišala, da je Istinit za to zaprt, ker je hvalil njeno lepoto, se njej je tako smilil, da je straže podkupila in Istinita iz ječe rešila.

Bežal je čez hribe in doline in prišel nazadnje zopet v deželo kralja Vražisle da. Tukaj pa je bila cela zmešnjava. Kraljeva oblast ni dalje segala, ko njegova roka. Le v glavnem mestu, kjer je imel vojake, so se mu ljudje še pokorili, po deželi okrog pa je vse mrgolelo ustašev, hajdukov in roparjev, ki so se kraljevim vojakom posmebovali in vsak a svojo

četo strahovali tisti kraj, kjer se je kateri ravno utaboril.

Ko je Istinit po tej deželi hodil, napadeta ga na enkrat dva roparja. Istinit pa je imel debelo gorjačo in se je ž njo tako dobro branil, da je oba roparja na tla pobil in hudo ranil. Poglavarju tiste roparske čete, kateri je to iz daljave videl, se je tako junaštvo dopadlo, zato je prišel bližej in ko je Istinita došel, začel je ž njim govoriti, kdo je in kam gre. Ko je Istinit po pravici povedal, da je bil že pri treh kraljih za častnika in celó za generala, mislil si je roparski poglavar: „Ta bi bil pa dober za nas! Ga moram dobiti v našo četo!“ Zato je Istinita povabil, naj gre ž njim, da mu hoče kot popotniku z vsem postreči, kar ima. Istinit je ponudbo rad sprejel, ker je bil že truden in potreben jedi in počitka. Pa koj se je začudil, ko ga ropar pelje v jamo pod zemljo. Tam je bil velik prostor in stale so tam okoli postelje za roparje, nad posteljami pa puške in drugo orožje. Istinit je koj spoznal, kje je; vendar je sklenil, da hoče to noč med roparji ostati. Roparski poglavar je poklical neko žensko, katera je njima prinesla jesti in dobrega vina. Potem pa je rekel svojemu gostu: „Kar na to posteljo se vležite, če ste trudni. Jaz imam še neko pot, pa pridem kmalo nazaj“. Tisti baburi pa je naročil, naj roparjem, kedar domu pridejo, pové, da je ta tujec njegov gost, in da mu ne smejo nič žalega storiti. Potem je odšel.

Istinita pa je bilo strah v jami. Zato je šel spet ven na prosto in se vsedel pod smreko pred jamo. Tukaj je videl, kako sta dva roparja neko žensko, ki je imela otroka v naročji, za lase iz ceste sem privlekla in jej vzela denar. „Ali je to vredno?“ reče

jeden, ko denar prešteje, „komaj pet grošev je imela!“ — Drugi pa meni: „Dobro je, kar je! v naših časih se še tolovajstvo več ne spleča“.

Kmalo potem je prišel poglavar nazaj in več roparjev ž njim. Ko poglavar Istinita pred jamo zagleda, pelje ga nazaj. Ko so bili roparji pri večerji zbrani in so vino pili, rekel je Istinit, ki je sedel zraven poglavarja: „Takih ljudi bi jaz vendar ne trpel med svojo četo, kakor sta ona dva!“ Poglavar prša, kaj sta naredila, in Istinit mu pové vpricho vseh, kako sta tisto revno žensko z otrokom oropala za pet grošev. Zdaj se vzdigneta tista dva in še več drugih in jamejo vpiti: „Kdo je ta tujec, da nam bo postave dajal? Mi ne potrebujemo župnika tukaj v roparski jami!“ Vzdignili so svoje nože in bi bili Istinita gotovo zaklali, ker so bili od vina že precej razgreti. Toda poglavar Orlovid (tako je bilo njegovo ime) je potegnil svoj revolver s šestimi strelji in je žugal, da bo vsacega precej ustrelil, kdor se tujca dotakne. Tako jih je pomiril.

Drugo jutro, ko so roparji odšli, poklical je Istinit poglavarja Orlovida k sebi in mu tako govoril: „Priatelj, hvaležen sem vam, da ste me pogostili, vendar vam povem v obraz, da je vaše življenje ostudno. Če morda vi tako ne delate, pa ste odgovorni za svoje ljudi. Kakor sta ta dva včeraj oropala to ubogo žensko z otrokom, tako morda delajo vsak dan. Glejte, taka obrtnija ni za tako plemenitega človeka, kakor ste vi videti. Če že življenje v nevarnost postavljate, dajte to storiti rajši za kak pošten in dober namen. Vidite, v tej deželi ni nobenega reda, kakor sami veste; nobene pravice, nobene varnosti. Dajte mi pomagati, da tega krivičnega in nezmožnega kralj

zapodimo in preženemo, da vse roparske družali po deželi ukrotimo in da upeljemo zopet red in pravico, pa si boste večjo hvalo in veči zaklad pridobili, kakor s tem tolovajstvom. Jaz sem skušen vojskovodja in vem, če imam le par sto mož, da bo kmalo ljudstvo k meni pridrlo in da bo moja vojska v kratkem tako narastla, da bomo lahko zmagali“. Roparskem poglavarju so bile te besede všeč in rekel je Istinitu: „Prav imate, da je tako življenje žalostno. Pa vrjemite meni, da sem se ga lotil le iz maščevanja. Krivični uradniki kraljevi so me spravili ob ženo in premoženje. Zaklel sem se, da jih bom do krvi preganjal, kar sem tudi storil. Najboljše maščevanje pa bo, če celo to sodrgo s kraljem vred v kraj spravimo, kakor vi svetujete. Tudi jaz sem že na to mislil, pa čutim se preslabega in premalo zmožnega za to. Teh petdeset mož pa, kar jih imam, hočem postaviti v vrsto za vaše namene in pod vaše povelje“. — Segla sta si v roke in sklep je bil storjen. Zvečer, ko so bili roparji spet zbrani, razložil jim je poglavar, kdo je ta tujec, in da jih bo v boj peljal zoper krivično vlado. Nazadnje je še pristavil: „Ako zmagamo, kar je zelo vrjetno, potem se vam ni treba bati nobenene kazni za to, kar ste do zdej storili, ampak ostali boste vojniki tega novega kralja in on bo dobro skrbel za vas“. — Vsi roparji so bili s tem predlogom zadovoljni in so vriskali, da je bilo strah jih poslušati.

Drugo jutro so se takoj vzdignili. Istinit je rekel, naj ves denar seboj vzamejo, da bodo iz začetka živež plačevali, da bodo ljudje do njih zaupanje dobili. „Pozneje“ je rekel, „nam bodo ljudje sami vse zastonj prinesli“. — „Saj ste vi zdaj naš gospodar“, reče Orlovid, roparski glavar, „storite z denarjem, kar

hočete“. Zdaj je Istinit denar naložil konju in potem so odrinili. V prvi in drugi dolini se niso nič oglašili. V tretji dolini pa, kjer so bili že bolj neznani, dal je Istinit oklic na ljudstvo, ki se je glasil:

„Nov kralj je vstal v tej deželi. Kdor je prej krivico trpel, in kdor želi, da bi odslej vladal v deželi mir, red, pravica in postava, ta naj prime za orožje in naj pride novemu kralju na pomoč!“ Ta oklic je pustil Istinit hitro razširiti po celej deželi. Kmalo je prihrulo na tisoče mož vkup, ki so se zbrali pod Istinitovo zastavo, kajti bil je en glas po deželi: „Slabše vlade, kakor je bila ta, ne bomo dobili“.

Ko je kralj Vražisled zvedel, kaj se godi, šel je s svojo slabo vojsko puntarjem naproti. Pa že med potjo so ga mnogi vojaki zapustili. Ko vkup trčijo, je Istinit kraljevo vojsko v par urah pohodil in razkropil ter kralja samega vjel. Potem je marširal v glavno mesto in si postavil krono na glavo. Vsi velikaši so mu zvestobo prisegli. Ljudstvo pa je vriskalo od veselja, da je bilo prejšnjih krivičnikov rešeno. Novi kralj Istinit je naredil Orlovida za svojega prvega ministra, njegove ljudi pa je obdržal v svoji vojski in jih dobro plačal. Skoraj vsi so se poboljšali in se prejšnjega nepoštenega življenja sramovali. Tudi kralja Rahlostop in Vetro nos sta se sramovala, ko sta slišala, kako čast je njihov general dosegel, katerega sta tako po nedolžnem zatirala.

Najbolj srečen pa je bil stari Istinitov oče, katerega je sin k sebi poklical in mu povedal vse svoje zgodbe. „Poglej moj sin“, rekel je oče, „da se je nad teboj vse spolnilo, kar je tisti stari duhovnik pri tvojem krstu prerokoval!“ Istinit in Orlovid sta

dolgo let srečno, modro in pravično vladala, ter zapustila lep in slaven spomin“.

Devet sto in deveta noč.

Ko je minister to historijo končal, rekel je kralj: „To je pa res čudno, da takega človeka ne morejo trpeti, kdor resnico govori; historija o Istinitu nam to prav lepo spričuje. Pa tudi to je čudno, da se je prerokovanje, ki ga je duhovnik pri krstu izrekel, tako natanko spolnilo“. — „To je res“, reče minister Plevrat; „pa jaz vem še drugo historijo, katera je tudi jako mikavna, namreč o tkalcu, katerega je žena prisilila, da je zdravnik postal“. — „Tedaj moraš pa še tisto povedati“, reče kralj.

Devetnajsti večer je toraj minister povedal sledečo historijo:

Historija o tkalcu, ki je zdravnik postal.

„V Perziji se je neki revni tkalec oženil z gospodičino iz plemenite grofovske rodovine. Toda ta grofovska rodovina je bila čisto obubožala, in ko so gospodični stariši pomrli, ni imela nikogar na svetu, da bi bil zanjo skrbel. Tako se je udala temu tkalcu, pa le proti obljubi, da bo ona hlače nosila in da jo mora on v vseh rečeh ubogati. Zraven tega je podpisal ženi še pismo, da jej hoče izplačati deset tisoč goldinarjev, ko bi se hotel kedaj od nje ločiti.

Tako sta že več let v miru živela. Tkalec je ravno toliko zaslužil, kar sta potrebovala. Vendar pa žena ni bila zadovoljna in je hotela po gosposko živeti. Enkrat je videla zdravnika, kako je imel na

sredi trga preprogo na tleh razgrnjeno, na preprogi pa vsakovrstne zdravila. Ljudje pa so stali okoli njega in ga vprašali, kaj bi pomagalo pri tej ali oni bolezni. Kdor je plačal, temu je kar zdravilo v roke dal in mu povedal, kako naj se ravna, da bo spet ozdravel. Tako namreč delajo zdravniki v tisti deželi.

Žena si je mislila: „Glej, koliko ta mož denarja zasluži, to mora njegova žena dobro živeti! Ko bi pač še moj mož kaj takega znal, da bi nam ne bilo treba, toliko si pritrjavati.

Vsa žalostna je prišla domu, in njen mož jo je prašal, zakaj se tako kislo drži. „Zato sem žalostna“, reče ona, „ker smo tako revni. Kot tkalec si ne zaslužiš toliko, da bi zamogla oba pošteno živeti. Poprimi se kake druge obrtnije, če ne, se bom ločila od tebe in ti mi moraš izplačati deset tisoč goldinarjev, kakor v pismu stoji“. — Mož jo je začel karati in je rekel: „Saj imaš svojo jed in svojo obleko! Varuj se, da te Bog ne kaznuje in ti še tega ne vzame. Res, da nismo bogati; pa to si prej videla, kdo sem, in toliko pameti imaš tudi, da tkalec s svojimi rokami ne more obogateti. Če se kaj družega lotim, česar ne znam, morda bo tam še slabej“. Ona pa ga ni poslušala, ampak mu ukazala, naj precej doli na trg gre k tistemu zdravniku in naj dobro pazi kako ta ljudi zdravi, da se bo še sam naučil in tako k boljšemu kruhu prišel. — „No, bom pa šel“, reče mož, „saj menda to ni tako velika umetnost, ljudi zdraviti“.

Tkalec je res zdaj vsak dan hodil tistega zdravnika gledat, opazoval bolnike in si zapomnil kake zdravila jim je zdravnik dal ali priporočil, in kako je vsacega živeti, jesti in piti podučil. Čez nekaj tednov je mislil, da že dosti zna. Zato je svoji ženi

rekel: „Zdaj že poznam celo zdravilstvo. Toda v tem kraji ne bom začel zdraviti, ker me ljudje poznajo in bi mi nič ne zaupali, češ, kaj bo ta neumni tkalec zdravil! Morava iti v kako tujo deželo, kjer sem čisto neznan; tam bom začel zdraviti in bom dosti zaslužil“.

Mož je zdaj vso tkalsko ropotijo in orodje prodal ter si kupil zdravil in korenin. Kupil si je tudi preprogo, katero je po tleh razgrnil, kjer je začel zdraviti. Potoval je od vasi do vasi in je toliko zdravil prodal, da sta z ženo prav dobro živela. Tako sta prišla nazadnje v Grško deželo, in sicer v tisto mesto, v katerem je zdravil slavni zdravnik Kalinos (Galenus). Tkalec pa tega moža ni poznal. Šel je toraj na javni trg, tam razgrnil svojo preprogo in zdravila po njej razpostavil. Na ravno tem trgu pa je tudi slavni Kalinos zdravila prodajal. Tkalec je začel zdaj ljudi vkup klicati in se na vso moč hvaliti, češ, da je on najboljši zdravnik pod solncem. Tudi slavni Kalinos se je nalašč pomešal med ljudi, ki so tam okoli tkalca stali, in ko ga je tako širokoustno govoriti slišal, mislil je res, da ima skušenega zdravnika pred seboj, „kajti ko bi nič ne znal“, rekel je Kalinos sam pri sebi, „gotovo bi se ne upal, na tistem trgu zdraviti, kjer jaz zdravim“. Zdaj ga je opazoval, kake zdravila bo ljudem dajal. Opazil je, da je dostikrat napačno zdravilo dal, ravno tolikokrat pa tudi pravo zdravilo. Tako Kalinos sam ni vedel, pri čem da je, ali ima pred seboj zdravnika ali le mazača in sleparja. Zdaj se je približala ženska, ki je nosila nekaj vode v steklenici. Tkalec jo ogovori: „Tukaj si mi pa prinesla vodo od tujega človeka, ki ni iz te dežele?“ — „Tako je“, reče žena. „On je Jud“,

reče tkalec, „bolan je pa na želodcu, ker mu jed ne diši“. — „Vse resnica“, reče žena.

Ko so ljudje to slišali, so se čndili, kako more zdravnik vse to na vodi poznati. Tudi slavni Kalinos se je čndil, kajti tega še on ni mogel razločiti, ali je voda od juda ali kristjana, od ženske ali moža. Ta tkalec je pa vse to tako natanko vedel! Na to reče žena: „Kako zdravilo mi svetuješ?“ Tkalec jej reče: „Daj mi prej denar!“

Devet sto in deseta noč.

Žena mu je dala goldinar in on jej da nekaj zdravil, ki pa za to bolezen niso bile pripravne, ampak narobe prav škodljive. Ko je slavni zdravnik Kalinos to videl, rekel je svojim učencem, naj tega mazača in vse njegove zdravila pred njega prinesejo. Učenci so to v hipu izvršili. Kalinos je vprašal: „Ali poznaš mene?“ — „Ne“, je odgovoril tkalec. — „Zakaj pa ti ljudi zdraviš, ko nič ne znaš?“ praša zdravnik nadalje. Tkalec je zdaj po pravici povedal, kako ga je njegova žena k temu prisilila. Zdaj je bil Kalinos s tkalcem prav prijazen in ga je prašal, na čem je on spoznal, da je tista voda od juda in da je jud na želodcu bolan. Tkalec mu reče: „Mi Perzijanci se dobro zastopimo na obraze. Ko sem videl, da ima ženska objokane oči, sem koj spoznal, da mora njegova žena biti, ker dekla se ne bo jokala, če je prav gospodar bolan. Na obleki sem jo pa poznal, da ni iz tega kraja, zato sem rekel, da je voda od tujca. Na steklenici je bil rumen trak, kar je bil zame dokaz, da je gospodar jud in ona judovka. Slednjič pa je prišla k meni v nedeljo. Ker pa vem, da judje

ob sobotah veliko težkih jedi pojedjo, zato sem koj vganil, da se je jud preobjedel in da je zato bolan“.

Zdravniku Kalinosu je bila ta tkalčeva bistroumnost všeč. Zato mu reče: „Veš kaj, ti tega nisi zaslužil da bi te taka hudobna, domišljava žena trpila. Tukaj imaš deset tisoč goldinarjev, pa jo izplačaj in loči se od nje! Potem pridi k meni nazaj in bom jaz za tebe skrbel“.

Tkalec je zdravnika ubogal, se od žene ločil, ker pri njej tako srečen biti ni mogel, ter jej izplačal zgovorjeni denar. Potem je prišel k zdravniku Kalinosu nazaj, ta mu je kupil vse novo tkalsko orodje in mu rekel, naj se spet svojega rokodelstva loti. Za pričetek mu je dal še nekaj denarja. Nazadnje pa mu je še rekel: „Če so boš še katerikrat oženil, nikoli ne vzemi ženske, ki je bolj plemenitega stanu, kakor si ti“. Tkalec se je potem oženil z revno deklico kmečkega stanu, je pridno delal in imela sta vsega zadosti“.

Ko je minister to historijo skončal, rekel je kralju: „Res se ta historija, ki sem jo zdaj povedal, mnogim dopade, vendar pa ni nič proti historiji o dveh tatovih, ki sta drug družega goljufati hotela“.

Na prošnjo kralja je minister to historijo povedal na dvajseti večer.

Devet sta in jednajsta noč.

Historija o dveh zvitih tatov.

V Bagdadu je živel enkrat prav zvit tat in goljuf z imenom Uzmovič. Veliko ljudi je opeharil, okradel in ogoljufal. Enkrat si je zadel na rame koš

ovčjaka (ovčjega gnoja) in je sklenil, da ne gre prej domu, dokler ne bo tega ovčjaka prodal za tisto ceno, kakor bi imel poln koš civeb. — V bližnjem mestu je bil pa ravno tak tič z imenom Kradlovič. Ta pa si je naložil koš konjskega gnoja in je rekel, da ne gre prej domu, dokler tega gnoja ne proda za tisto ceno, kakor bi bile suhe fige. S takim namenom sta šla oba po svetu, in zgodilo se je, da sta se na cesti srečala. Ogovorita se in jameta tožiti o slabih časih; imela pa sta oba trden namen, drug drugzega goljufati. Uzmovič reče zdaj Kradloviču: „Jaz kupim to, kar neseš, ne da bi v koš pogledal“. — „Dobro“, reče Kradlovič, „če hočeš pa menajva, jaz ti dam svoj koš in vse, kar je notri, ti pa mi daj svoj koš, in vse kar je notri“. Kupčija je bila kmalo sklenjena, ker je vsak iz nju mislil, da uni ne more nič slabšega v košu imeti, kakor on sam.

Ko sta potem narazen šla in bila tako daleč saksebi, da se nista mogla več videti, pogledala sta vsak v svoj koš in zvedela to, kar mi že vemo. To je obema mrzelo in takoj sta se obrnila, da bi drug drugzega poiskala. Ko vkup prideta, začela sta se oba smejati.

Zdaj sta pa prijateljstvo sklenila in naredila zvezo, da bodeta vse med seboj delila, kar prigoljufata in prikradeta. Ker sta bila bližej tistemu mestu, kjer je Kradlovič stanoval, šla sta skupaj tje na Kradlovičev dom. Doma je Kradlovič svoji ženi in svojim ljudem povedal, da je Uzmovič njegov brat, s katerim se že dolgo let nista videla. Tako so Uzmoviča z veseljem sprejeli. Ko je bil Uzmovič že tri dni tam, rekel je Kradlovič, da bi rad spet kaj izpeljal. „Kaj pa?“ praša Uzmovič. — „Mrtvega se bom naredil“, reče Kradlovič, „ti pa pojdi po pogrebce“.

Ko je Uzmovič s pogrebci prišel, ležal je Kradlovič, kakor mrtev na tleh, ves blede in z napetim trebuhom. Roke in noge so od njega mahale, kakor od mrliča. Uzmovič ga je začel tresti, ker se pa le ni ganil, ga je začel z nožem po stopalu na goli nogi rezati. Kradlovič pa se ni ganil, toda rekel je Uzmoviču tiho na uho: „Ti norec, kaj pa delaš?“ — „Sem mislil, da si res mrtev“, reče Uzmovič. — „Ne brigaj se za to“, reče Kradlovič, „ampak reci pogrebce, naj me odnesejo in položijo brez vse oprave pred hišo cesarskega namestnika“. Ta je namreč prej Kradloviča rad imel.

Ko je namestnik mimo prišel in je videl Kradloviča mrtvega pred hišo ležati, se mu je zasmilil in je rekel svojim ljudem: „Nesite ga v mojo palačo in denite ga na mrtvaški oder, ga bom dal na svoje stroške pokopati“. Na to so ga strežaji notri nesli in ga lepo naparali, in zmirom je moral eden na straži pri njem ostati. Po noči, ko je bilo vse tiho in nobenega človeka blizo, ko samo tisti stražnik, ki je bil pri mrliču na straži, odprl je mrlič oči, in ko je videl, da stražnik trdo spi, je tiho vstal, vzel stražnikov plajšč in klobuk, pa eno luč, ter prebrskal vse sobe po palači in tudi po kuhinji, kamor je le priti mogel. Pobral je srebrno in zlato posodo, srebrne žlice, tudi nekaj denarja, in še mnogo dragocenih reči, tako da je komaj nosil pod širokim plajščem. Potem je šel možko pri vratih ven. Straža je mislila, da gre stražnik od mrliča proč, ker je drug na njegovo mesto stopil, zato se ni zmenila za moža v vojaški opravi. Tako je šel Kradlovič z obilnim blagom obložen domu.

Ko na svoj dom pride, povedala mu je žena, da jej je med tem časom Uzmovič prigovarjal, naj njega

za moža vzame, ker Kradloviča ne bo nikoli več nazaj. „Čakaj ti lump!“ reče Kradlovič, „te bom že izplačal!“ Potem pa je v sobi vpričo Uzmoviča razložil po mizi vso srebrno in zlato posodo in druge dragocenosti, ki jih je v namestnikovi hiši nakradel. Bilo je vrednosti za več sto goldinarjev. Zdaj so se Uzmoviču začele sline cediti in rekel je Kradloviču: „Ti veš prijatelj, kako sva se zmenila, da bova imela vsak pol od vsega. Zdaj se pa meni domu mudi, zato te prosim, daj mi moj delež! Potem pa pridi enkrat k meni v Bagdad, in tudi jaz bom tebi polovico dal od tega, kar uzamem“.

Kradlovič pa ni nič rekel na to. Poklical pa je svojo ženo na stran in jej tako rekel: „Vidiš, ta norec se je polakomnil mojega blaga in hoče polovico imeti. Ker je pa tebe na svojo stran nagovarjal, od tega časa ne maram nič več zanj. Od tega, kar sem pri namestniku dobil, ne sme on nič dobiti. Pa ti mi moraš pomagati, da ga bova opeharila. Jaz se bom zvečer mrtvega naredil. Na to moraš ti vpiti in jokati. Potem pa me pusti pokopati. Pa ne boj se za mene nič. Jaz prestanem tudi dva dni v grobu in se ne bom zadušil. Ko bo Uzmovič svoj delež zahteval, reci mu: „Jaz nič ne dam in tudi nič ne vem od vajine pogodbe. Jaz vas ne poznam. Spravite se, če ne, bom šla po redarje. Meni bi lahko s tem grozil, da bi me zatožil; tebi pa ne more nič slabega dokazati. Zato se bo raje umaknil in šel v svoj kraj. Potem mene spet iz groba vzdignite“.

Proti večeru se je Kradlovič mrtvega naredil, in žena je začela tuliti in vekati, da so vse babe iz sosesčine vkup priletele. Ob tistem času je prišel tudi Uzmovič po svoj delež. Ko je ta jok slišal, prašal

je, kaj pomeni, in rekli so mu: „Tvoj brat je umrl!“ — „Oh, ti pasja dlaka“, rekel je Uzmovič sam pri sebi, „ta lump me hoče goljufati za moj delež in se nalašč mrtvega dela. Pa jaz ga bom že zbudil!“ Na to se je začel jokati in ypiti in stokati za svojim bratom, da bi ljudje mislili, kako mu je hudo za bratom. Prašal je potem ženo, za kako boleznijo da bi bil umrl. Ona mu odgovori, da nič ne vé, da je mrtvega našla in se ne spozna, za čim bi bil umrl.

Devet sto in dvanajsta noč.

Zdaj jo je Uzmovič prašal, kako je s premoženjem in kaj bo z njegovim deležem. Ona mu reče, da premoženja nič ni, in da ona deleža ne dá, ker jej nič ni znauo o kaki pogodbi. „Sicer pa je vse že varno pod ključem“, je še pristavila, „in ne verjamem, da se boste predrznili, siloma kaj vzeti, ker nimam daleč do mestnih stražnikov, ako jih hočem poklicati“.

Ko je Uzmovič to slišal in je videl, da z ženo nič ne opravi, vsedel se je k mrliču in mu povedal na uho: „Vedi, o Kradlovič, da deset dni ne grem od tukaj, in da bom celi teden na tvojem grobu ležal, da se boš moral enkrat izdati; ne bodi tedaj neumen in ustani!“ Kradlovič pa mu ni nič odgovoril. Zdaj ga je začel z nožem rezati po rokah in nogah, pa Kradlovič se ni ganil, tako da je Uzmovič sam že mislil, da je morda res umrl. Zdaj se je pa domislil prejšnjih lumparij njegovih in ni verjel, da bi bil mrtev, ampak da se je le potajil. Zato je rekel pogrebecem: „Kako pa, ali ste ga kaj umili?“ Rekli so mu, da ne. „Kako postave pa imate tukaj?“ reče

na to: „pri nas vsacega mrliča umijejo z gorko vodo“. Pustil ga je sleči in vode zavreti. Ko je krop najhuje vrel, je Kradloviča ž njim polil po životu takó, da so se kar mehurji naredili po koži. Mislil je, če se zdaj ne zgane, a potem je od vraga, ali pa je res mrtev. Toda Kradlovič se ni zganil. Zato so ga oblekli in zavili v mrtvaške rjuhe in ga položili spet na pare. Potem pa so ga nesli v grob in zasuli. To je bilo namreč drugo jutro.

Ko je bil pokopan, so se drugi ljudje razšli, le Uzmovič in Kradlovičeva žena sta ostala pri grobu. Ko se je vže mračilo, rekla je žena Uzmoviču: „Pojdiva domu. Celi dan že tukaj sediva, pa ga s svojim jokom ne moreva več zbuditi. Čez noč tukaj čepeti bilo bi neumao in nezdravo“. — Uzmovič pa je rekel: „Jaz se ne ganem z mesta, in ko bi moral deset dni in deset noči tukaj ostati. „Ko je žena to slišala, bala se je za moža, kateri bi se v grobu vendar zadušil ali pa od lakote poginil, ko bi Uzmovič res deset dni tam na straži ostal. Mislila pa si je: „Dokler sem jaz tukaj, ne bo šel proč, ker ima zmirom sum, da je Kradlovič še živ. Šla bom domu; potem bo en čas tukaj ostal, nazadnje se bo pa vendar naveličal in bo stran šel“. Tako je tedaj ona odšla. Uzmovič pa je ostal pri grobu do polnoči. Tedaj pa si misli: „Kaj bom tukaj sedel? Ta pes bi vtegnil res umreti, in potem sem ob svoj delež. Najbolje bo, da ga izkopljem in ga tako dolgo tepem, da se mi oglasi“. To je tudi storil. Odlomil je debelo vejo, potem je mrliča odkopal in ga s tisto vejo mlatil in tepel, kar je le mogel. Mrlič pa se ni ganil. Ker se je pa Uzmovič bal, da bi ga vtegnil tukaj dobiti ponočni čuvaj, ki je imel povelje, tudi na pokopališče večkrat pogledati, nesel je mrliča na bližnji

judovski mirodvor, kjer ni bilo žive duše po noči. Ko ga prinese na judovsko pokopališče, začel ga je spet tako tepsti, da so ga že roke bolele.

Ko je mrliča ravno spet tepsti začel, prišli so na mirodvor roparji, ki so bili veliko reči nakradli in so prišli na to samotno pokopališče, da bi svoj plen razdelili. Bilo jih je deset. Naenkrat slišijo in vidijo, da nekdo nekoga tepe. „Poglejte“, reče vodnik roparjev, „tukaj gotovo hudič judovskega oderuha pretepava, ki je bil menda še-le pokopan. „Ko je Uzmovič roparje zagledal, bal se je, da bi znali policaji biti, in je zbežal in se skril za nekim grobnim spominkom. Roparji pa so šli tje gledat in so našli Kradloviča vsega raztepenega, zraven njega pa gorjačo s katero ga je Uzmovič tepel. Vsi roparji so se čudili in rekli: „To mora biti velik grešnik, ker ga je še zemlja iz sebe vrgla in ga je hudi duh zdaj tako tepel in trpinčil. Gotovo storimo tudi mi dobro delo, ako ga dobro namlatimo in pretepemo“. Zdaj so roparji poiskali vsak en kolec ali kako vejo ali kar si bodi, ter so začeli Kradloviča pretepavati, kar so le moči imeli. Mislili so s tem storiti dobro delo in se pokoriti za lastne grehe, ako tako zavrženega človeka pretepavajo. Tepli so ga pa tako dolgo, dokler se niso utrudili. Uzmovič pa je vse to videl in se smejal. Zdaj so pa roparji začeli ukradeno blago med seboj deliti. Med ukradenimi rečmi je bila tudi ena dragocena sablja, pa se niso mogli sporazumeti, koliko bi bila vredna. Zdaj reče poglavar: „Dajmo sabljo poskusiti: če dobro reže, jo bomo cenili, če je pa slaba, se ne bomo za njo prepirali. Tam leži mrlič, poskusite mu s to sabljo glavo odsekati; bomo videli, kako reže“. Ko to reče, vzal je poglavar sabljo v roke in jo potegnil iz nožnice.

Devet sto in trinajsta noč.

Mrlič si je zdaj mislil: „Prestal sem, ko so me z nožem rezali, ko so me s kropom polili, ko sem v grobu ležal, in ko so me tako strašno pretepavali. Toda če me s sabljo mahne in mi glavo odseka, potem bom pa res mrtev!“ Zato je zdaj, ko se mu je ropar s sabljo približal, skočil po konci, zagrabil za mrtvaško kost in zakričal: „Ustanite vsi mrtvi duhovi in zgrabite te predrzne roparje!“ Ko je Uzmovič to videl, je še on pritekkel mu na pomoč. Zdaj so roparji mislili, da res mrlič vstajajo in da jih bodo raztrgali. Zato so popustili vse svoje ukradene zaklade in zbežali, kar so jih pete nesle.

Ko so bili roparji že daleč proč, podal je Kradlovič Uzmoviču roko in je hotel z njim deliti, kar so roparji tam popustili. Uzmovič pa je rekel: „Ne beliča ne boš dobil od tega, če mi ne daš polovico od unega, kar si pri namestniku pokradel.“ Ko je Kradlovič videl, da Uzmovič ne odjenja, dal mu je polovico unega plena, pa tudi to sta med seboj razdelila, kar so jima roparji na mirodvoru pustili. Potem sta šla Kradlovič in Uzmovič domu in sta bila prijatelja ter se nista več prepirala“.

Devet sto in štirinajsta noč.

Kaj takega pa še nisem slišal“, reče kralj, ko je minister umolknil, da bi en človek toliko prestal zavolj nekaj denarja, kakor ta Kradlovič, da bi se pustil z nožem zbadati, s kropom polivati, v grob zasuti in čez yso mero pretepavati. „Ja, tako je“, reče minister, „nekteri hudobneži toliko trpijo za svoj nepošteni denar, da bi si ga veliko ložej ravno toliko ali še več z

manjšim trpljenjem in na poštenej poti pridobili. Toda oni so tako zaljubljeni v svojo hudobijo in nepoštenost, da jim je kar dolg čas, ko bi morali več časa pošteno živeti. Podvržejo se največim mukam, od hudobije pa nikdar ne odstopijo. So pa zopet drugi, kateri si denar pridobijo z majhno težavo in brez nevarnosti, kakor na primer tisti štirje goljufi, ki so menjalca opeharili z oslom, katerega so mu prodali“. — „Kako pa je to bilo?“ vpraša kralj. „To hočem povedati jutri zvečer“, reče minister.

Dva in dvajseti večer je minister prišel ob navadnem času in povedal to historijo:

Historija o štirih goljufih z oslom.

„Živel je v nekem mestu denarni menjavec, od sile bogat mož, ki je pri tem obogatel, da je domačim in tujcem denarje menjal. Take menjavce najdeš na primer v Trstu. Če prideš v Trst z našim denarjem in se hočeš podati na Laško, potem potrebuješ laški denar, ako hočeš na Grško, potrebuješ grški denar, ako hočeš na Turško, potrebuješ turški denar. Prej ko se na ladijo podaš, moraš se oskrbeti s takim denarjem. Pa tudi tujei, ki na primer v Trst pridejo, recimo Turki, Grki, Angleži, Lahi, Francozi itd. potrebujejo pod našim cesarjem naš denar, ako hočejo kaj kupiti; oni morajo toraj svoj denar za našega zamenjati. Vsi taki ljudje gredo k menjavcu, kateri ima vsake vrste denar. Ker mu mora pa vsak nekaž dobička pustiti, zato tak človek lahko obogati.

Tak menjavec denarja je bil tedaj ta mož, o katerem govorimo. Bili pa so v tem mestu štirje goljufi, kateri so se zmenili, da hočejo tega menjavca

opehariti. Eden izmed njih je vzel precej srebrnega denarja v eno vrečo, se vsedel na osla in jahal k temu menjavcu, ter ga naprosil, naj mu dá za srebro papirnatega denarja. da ga bo ložej po svetu nosil. Menjavec mu je denar naštel, kolikor je zneslo. Ravno ko je jahač iz menjavnice stopil in menjavec za njim da bi mu srečno pot vošil, pridejo oni trije goljufi, s katerim je bil ta mož z oslom zastopljen, ter so začeli okoli osla hoditi in ga gledati. Eden izmed njih reče: „Je ta pravi!“ Drugi pa reče: „Ni ne!“ — Tretji pravi: „Čakajte, ga bom potipal!“ Potem oslu prešlata ves hrbet in trebuh. Na to še prvi goljuf osla potipa in reče: „Res, je že ta pravi!“ — Drugi goljuf pa reče še enkrat: „Ni ne!“ Tako so se med seboj menili in prepirali, oslov gospodar in denarni menjavec sta pa tam na pragu menjavnice stala in te može gledala. Zdaj pride eden od tistih treh bližej in reče oslovemu gospodarju: „Koliko hočete za osla?“ Ta mu odgovori: „Ne dam ga izpod deset tisoč goldinarjev“. Zdaj sta prišla še ona dva goljufa bližej in ponudila za osla tisoč rajnčkov. Gospodar pa se je zarotil, da ga ne more ceneje dati, kakor za deset tisoč. Pogajali so se tako dolgo, da so mu ponujali že pet tisoč goldinarjev. Toda lastnik ga jim ni dal. Menjavec je rekel gospodarju: „Vzemite vendar ta lepi denar! Kdo vam bo več dal za enega osla?“ Oslov lastnik pa je rekel: „Gospod, vi ne veste, kaj je moj osel. Na denar se zastopite, na živino pa ne. Vsaka obrtnija hoče svojega moža!“

Tisti trije goljufi so se delali, kakor bi jim ta barantija predolgo terpela zato so stopili skrivaj k menjavcu in mu rekli: „Ako nam morete kupiti tega osla za pet tisoč goldinarjev, hočemo vam dati tisoč

goldinarjev dobička“. Menjavec reče: „Le stran pojdite jaz ga bom že napravil, da bo osla dal“. Ko so ti trije odšli, začel se je menjavec za osla pogajati in lastniku ponujati pet tisoč goldinarjev. „Oni so šli, ki so vam pet tisoč ponujali“, je rekel, „in ne verjamem da boste še koga našli, ki bi vam toliko obetal“. — „No, ker smo že nekoliko znani“, reče lastnik, „pa primaknite še pet sto, pa ga vam pustim“. — Menjavec se je en čas branil, nazadnje je pa vendar privolil, češ, saj mi bodo oni trije šest tisoč dali, kakor so rekli, imam še zmirom pet sto dobička“. Kupčija se je sklenila in menjavec je izplačal goljufu pet tisoč in pet sto goldinarjev za osla. Ko je goljuf odšel, je menjavcu še naročil, da osla ne sme nikomur spod deset tisoč goldinarjev dati. „Ta osel vé za nek skriven zaklad, sicer pa nobena druga žival in noben človek“, je še pristavil, „zato so ga ti trije hoteli kupiti, da bi ta zaklad vzdignili. Morda bodo še k vam prišli osla kupovat, pa povem vam, ne dajte ga spod deset tisoč goldinarjev!“

Ko je prvi goljuf odšel, prišli so oni trije k menjavcu nazaj in mu rekli: „Lepa hvala gospod, da ste osla kupili!“ — Menjavec pa jim reče: „Saj ga pa tudi ne boste dobili spod deset tisoč goldinarjev“. Zdaj so ti trije spet enkrat šli okoli osla in ga potipali; eden izmed njih pa reče: „Kaj sem vam pravil? saj to ni pravi osel!“ — Drugi ga ogleda in reče: „Meni se tudi zdi, da ni“. — Tretji meni: „Podoben mu je pa vendar“. — „Kaj potem, če mu je podoben“, reče prvi, „za tega osla ne dam pet goldinarjev!“ Potem so bili vsi ene misli, da to ni tisti osel, katerega iščejo, ter stopili k menjavcu z besedami: „Gospod, mi smo se zmotili, to ni tisti osel, katerega smo v mislih imeli“.

Potem so vsi trije po različnih potih odšli. Menjavec je za njimi klical: „Saj ste mi naročili, naj ga za vas kupim; dajte mi zdaj moj denar!“ Goljufi pa so šli naprej, kakor bi nič ne slišali. Menjavec pa je še zmirom mislil, da so osla le nalašč grajali in rekli, da ni tisti, da bi ga boljši kup dobili; upal je torej da bodo še nazaj prišli in osla plačali. Ko jih pa le ni bilo, začel je vpiti in na pomoč klicati in si v obraz bítí tako, da je mnogo ljudi vkup priletelo, katerim je pravil, kako je bil opeharjen. Ljudje so se mu pa le smejali in rekli: „Kako je mogel vendar tako neumen biti, da je za revnega osla toliko dal!“ Menjavec je imel tedaj škodo in še sramoto“.

„To so bili pa res previhani goljufi!“ reče kralj Baruh. „Pa še davno ne taki, kakor goljuf Luka vec, ki je bil mazan z vsemi mazili, samo z nobenim dobrim ne, odvrne minister. „Kakšen človek pa je bil to?“ prasha kralj. „Ako dovolite veličanstvo“, reče Plevrat, „hočem vam to historijo povedati jutri večer“. „Me bo veselilo slišati“, dé kralj in ministra odslovi.

Devet sto in petnajsta noč.

Ko je minister odšel, mislil je kralj sam pri sebi: „Ta denarni menjavec se je kesal in si lase ruval, ker je bil preveč lahkoveren. Tudi jaz bi se sedaj kesal, ko bi bil obrekovalcem in lažnjivim vedežem verjel ter ministra Plevrata umoriti dal. Kajti zdaj bo že kmalo pretekel tisti mesec, pa Plevrat mi ni še nič žalega storil. Pa so rekli, da me bo umoril! Ko bi on kaj takega v mislih imel, gotovo bi bil že kaj poskusil zoper mene. Zdaj se mi zmirom bolj dozdeva, da so me prevarili s tistim vedeževanjem.“

S takimi mislimi je šel kralj spat. Drugi dan, to je tri in dvajseti večer, odkar je minister historije pravil in šest in dvajseti večer, odkar je kralj imel tiste sanje in slišal tisto vedeževanje, prišel je zopet minister o pravem času in začel praviti to-le historijo:

Historija o goljufnem Lukovcu.

„Lukovec je bil eden najhudobnejših in najnevarnejših goljufov, kar jih je kedaj živelo. On si je namreč znal dati pošten obraz in se tako hinavsko obnašati, da so ga povsod v časti imeli, kjer ga niso poznali. Mešal se je med najbolj visoko gospodo, pa le v ponižnih priklonih in hodil je zmirom obrit, da je imel bolj nedolžno lice in so mu ljudje več zaupali. Vodil je majhno kupčijo in hodil po kupčijskih mestih, kjer je znal vse ljudi preslepiti, in je opeharil kogar je le mogel. Potem pa jo je iz tistega mesta popihal in se ni dal več videti.

Enkrat je prišel z blagom v neko mesto, kjer se je kmalo seznanil z vsemi trgovci, ki so ga tako v časti imeli, da so ga zmirom obiskovali in ga pogosto hodili za svet prašat. Znal se je tako lizati, in tako poštenega delati, da so mu ljudje več zaupali, ko domačim trgovcem, in rajši pri njem kupovali. Akoravno je tedaj dobre kupčije delal, vendar s tem ni bil še zadovoljeu, ampak je zmirom mislil še na kako goljufijo. Čez en čas je rekel, da pojde v svojo deželo nazaj. Ko so trgovci to zvedeli, bilo jim je žal za njim, ker je bil tako kratkočasen v pogovorih, in šli so mu prigovarjat, naj še ostane. On pa je rekel, da ne more. Pred svojim odhodom je obiskal še najbogatejšega izmed trgovcev, si izposodil nekaj denarja,

na kar mu je dal dolžno pismo, ob enem pa ga je prosil, naj mu zdaj dá tisti denar, katerega je bil pri njem shraniti dal. — „Kakšen denar?“ praša trgovec začuden. „No saj veš, tisto mošnjo s tisoč cekini!“ reče Lukovec. — „Kdaj pa si mi tisto mošnjo dal?“ praša trgovec. — „Ljubi moj, ne bodi jezen“, reče Lukovec, „saj menda nisi bil pijan na predpustno nedeljo, ko sem te prosil, da mi tisti denar spraviš, in si ti mošnjo s tisoč cekini vzel, denar preštel in potem zaprl v svojo denarno omaro ali blagajnico, ki jo imaš v svoji pisarni?“ — „Ne vem, ali se ti sanja ali kaj“, reče trgovec, „jaz od tega ne vem niti besedice“. Začela sta se zmirom huje prepirati, tako da so sosedje vkup prileteli in poslušali. Lukovec se obrne proti ljudem in reče: „To je moj prijatelj. Dal sem mu nekaj denarja shraniti, in zdaj ga boče utajiti! Komu se sme dandanašnji še kaj verjeti?“ Ljudje so rekli: „Lukovec je pošten mož. Nismo nikoli nič slabega slišali o njem. Ne verjamemo, da bi se on lagal“. Drugi pa so stopili k trgovcu in mu rekli: „Spominjaj se vendar, morda se boš pa le domislil, da ti je denar dal“. Trgovec pa jim reče: „Ne vem, kaj govori. Nikoli mi ni dal nobenega denarja“. Goljuf pa je rekel: „Jaz morem hitro edpotovati in imam, hvala Bogu, dosti premoženja. Tudi ta denar ni zgubljen, ki ga imam tukaj shranjenega in ga tudi precej ne potrebujem; pa obljubiti mi mora, da ga bo pozneje plačal, kedar nazaj pridem“. Ta ponudba se je ljudem pravična zdela in tisti trgovec je bil v nevarnosti, da zgubi svoje dobro ime, ako se še dalje goljufu upira. Neki prijatelj tistega trgovca pa, ki se je za jako prebrisanega in modrega štel, rekel je trgovcu na uho: „Pusti mene govoriti, jaz bom tega sleparja že vjel,

če le ni zlomek; rekel bom, da se on moti, da je denar spravil pri meni, ne pa pri tebi“. Trgovec je bil s tem zadovoljen. Njegov prijatelj pa se zdaj oglasi in reče Lukavcu: „Vi se motite gospod, in ves vajin prepir je bil prazen. Vi niste pri njemu denarja shranili, ampak pri meni. Kaj ne veste več?“ — „O dobro vem“, reče goljuf mirno, „tisti denar, ki sem ga vam spraviti dal, je v dobrih rokah in vem, da mi ne boste utajili tisoč cekinov, kakor ta prijatelj menda iz pozabljivosti dela. Pri vas je denar tako dobro spravljen, kakor pri meni“. Ko je goljuf stvar tako zasukal, ni vedel zdaj ta trgovčev prijatelj, kaj bi na to rekel. Ljudstvo pa je goljuf tako preslepil s tem odgovorom, da so res mislili, da je tako trgovcu, kakor tudi njegovemu prijatelju, vsakemu po tisoč cekinov spraviti dal. Oni drugi trgovčev prijatelj, tega še tajiti ni mogel, ker je ravnokar sam priznal, da je od Lukavca denar v shrambo sprejel. Tako je tedaj ta prijatelj s svojo dozdevno modrostjo vse pokvaril in ljudje so ju nazadnje oba prisilili, da sta morala Lukavcu vsak po tisoč cekinov izplačati. Lukavec je dva tisoč cekinov v žep spravil in drugi dan zapustil to mesto, ter se nikoli več ni prikazal v tem kraju.

Trgovec je zdaj rekel svojemu prijatelju; „Ta najina zgodba je podobna basni o sokolu in o kobilici“. — „Kakošna pa je tista basen?“ praša prijatelj. Trgovec pa jo je povedal.

Basen o sokolu in kobilici.

„Sokol in kobilica sta bila soseda. Kobilica je bila ponosna na tako imenitnega soseda in si je skušala pridobiti njegovo prijateljstvo. Zato se mu je

enkrat približala in rekla: „O gospod in kralj tičev, srečno se štejem, da prebivam v tvoji bližini“. Sokol se jej zahvali za ta poklon in jej dovoli, da ga sme večkrat obiskati. Tako sta postala prijatelja. Nekega dne ga kobilica praša: „Kako je to, da si ti zmirom sam? Nikoli ne vidim prijatelja tvoje vrste pri tebi, na katerega bi se zamogel v potrebi naslanjati in pri dolgem času kratkočasiti in razgovarjati se ž njim. Šaj že pregovor pravi, da v prijatelju najdemo mir in moč. Ker sem pa jaz preslaba in ne morem tvoja prijateljica biti, na katero bi se zamogel v nevarnosti zanašati, hočem ti pa tacega prijatelja poiskati“. — „Če si tako prijazna“, reče sokol, „ti bom hvaležen za to“. Potem je kobilica gledala, kateri tič bi bil sokolu najbolj podoben in izbrala je jastreba. Pridružila se mu je in ga peljala k sokolu, da bi prijateljstvo sklenila, kar se je tudi zgodilo. Enkrat je sokol zbolel in jastreb mu je stregel, dokler ni okreval. Ko je pa sokol drugič zbolel, in jastreba ni bilo doma, šla je kobilica po orla, da bi sokolu na pomoč prišel. Toda orel je pojedel sokola in kobilico. To je tako prišlo, ker je kobilica tiče preslabo poznala in je tako groznega tiča, kakor je orel, izbrala za prijatelja sokolu.

Tako si tudi ti hotel meni pomagati, pa si še sam v nesrečo prišel, ker za take sleparje še nisi zadosti prebrisan. Toda svoji osodi ne more nihče ubežati: Dostikrat slepec ubeži rovu, prevzetni videc pa notri pade. — Bedaku ena neumna beseda ne škoduje, mogočnemu ali modrijanu pa včasih vrat zavije. — Dostikrat se hudobni smeje in v obilnosti živi; poštenjaka pa v revščini in sramoti pustijo. — Vendar je vsa zvijača zastonj, če Bog pravičnega brani“.

Ko je to historijo povedal, rekel je minister: „Vendar ta historija še ni tako mikavna, kakor ona o kralju, o uradniku in njegovi ženi“.

Na povelje kralja Baruha je potem na štir in dvajseti večer to historijo tako pravil:

Devet sto in šestnajsta noč.

Historija o kralju, o uradniku in njegovi ženi.

„Nek perziški kralj se je zaljubil v ženo enega svojih uradnikov, ker je bila zelo lepa. To ga je napotilo, da jo je enkrat obiskal. Ko ona kralja priti vidi, mu reče: „Kako da pridem do take časti, veličanstvo?“ — „Jaz te ljubim“, reče kralj, „in želim tudi od tvoje strani enak ljubezem“. Ob enem je ženi izročil mnogo dragocenih daril. Žena pa je bila poštena in trdna, ter je kralju odgovorila: „Gospod, to kar vi želite je nemogoče, ker imam že moža“. Ni se podala s kraljem v nobene take pogovore, tako, da je ves jezen odšel. Pozabil pa je pri njej svoj zlati pas.

Kmalopotem je prišel njen mož domu in brž spoznal kraljevi pas. Ker je kralja v tem oziru že iz družih izgledov poznal, imel je precej slabe misli o svoji ženi in jo prašal, kaj tisti pas pomeni? Žena pa mu je vse po pravici povedala. Mož pa jej ni verjel in huda ljubosumnost ga je pekla. Pa tudi kralj je imel nemirno noč. Drugo jutro je tistega uradnika poklical, ga naredil za svojega namestnika v neki oddaljeni deželi, ter mu ukazal, da mora precej odpotovati. Mislil je namreč, da bo potem pri ženi več opravil, če njenega moža stran pošlje. Uradnik pa je precej

spoznal, kaj kralj misli in namerava. Tako je sklical vse sorodnike svoje žene in jim naznanil, da se boče od žene ločiti. Tem pa to ni bilo prav in šli so ga h kralju tožit. Kralj ga pusti poklicati in ga vpraša; „Zakaj hočeš svojo ženo zavreči? Zakaj zapuščaš lepo deželo, katera te je prijazno sprejela?“ Uradnik pa mu odvrne: „Bog vas ohrani veličanstvo! Dežela je res lepa in dobra, pa našel sem v njej levov sled. Bojim se, če lev še enkrat v to deželo pride, da me bo raztrgal. Moja historija je zdaj podobna tistej o stari ženi in o svilarju“. — „Kako je pa tisto bilo?“ praša kralj. Uradnik pa je tako pravil

Historija o stari ženi in o svilarju.

Neki svilar, to je taki trgovec, ki je s svilnato ali židano robo barantal, imel je prav lepo in pošteno ženo. Neki mlad človek se je v njo zaljubil. Toda nikoli se mu ni ponudila priložnost, da bi bil kako besedo ž njo spregovoril. Obrnil se je do stare babure, naj bi mu pri tem pomagala, češ, da jo bo dobro plačal. Ona pa mu svetuje: „Pojdite k svilarju in kupite pri njemu lepo svilnato ruto“. Mladenič gre in si jo kupi; potem jo prinese baburi. Ta je ruto na dveh krajih zažgala, jo vzela seboj, šla k svilarju v hišo, tam z gospo o vsakovrstnih rečeh klepetala, potem pa tiste ožgano svilnato ruto nalašč tam pozabila. Mož pride domu, najde tisto ožgano ruto in reče ves nevoljen: „To ni ženska ruta; take rute nosijo možki za vratom. Moral je neki mož pri moji ženi biti!“ Odkar je ta sum v sebi nosil, ravnal je jako trdo s svojo ženo in jo trpinčil na vse načine.

Žena pa je mislila, da je tisti svilnati zavrtnik od njenega moža in da je on zato tako jezen, ker se je vrtnik osmodil. Drugi dan pride tista stara baba spet k svilarici in jo najde vso žalostno. „Tako me mož grdo gleda in zmerja“, je pravila starki, „pa nič ne vem zakaj; morda zato, ker si je tisto svilnato ruto ožgal!“ To rekši jej ruto pokaže. „Tu se lahko pomaga“, reče starka, „jaz poznam človeka, ki bo to tako dobro zašil, da se ne bo nič poznalo“. — „Tega človeka mi morate precej sem poslati!“ reče gospa. Starka gre in pripelje tistega mladega moža, kateri ji je potem svojo ljubezen razodel. Starka je še pristavila, da mu drugače ni bilo mogoče z gospo govoriti, da se je toraj poslužila te zvijače, kajti ruta ni od svilarja, ampak od tega mladenča. Žena pa je starko prosila, naj bi zdaj še njenega moža potolažila, ker je tako hud in se hoče od nje ločiti, kar mora ona vse po nedolžnem poslušati in trpeti. Babura je tudi to obljubila.

Naučila je mladega moža, naj gre v prodajalnico k svilarju in mu pove, da je tisto ruto, ki jo je zadnjič pri njem kupil, osmodil, potem neki ženski popraviti dal, pa je ni več blizo. „Potem bom šla jaz mimo, je pristavila, „ti me pa primi in me prašaj za ruto“. Mladi mož je torej šel k svilarju in mu rekel: „Gospod, spominjali se boste, da sem pred kratkem pri vas eno svilnato ruto kupil. S tisto pa nisem imel sreče. Toraj mi boste morali kako novo prodati“. Ko je mož nove rute zbiral, ga je svilar prašal, kako nesrečo da je imel s prvo ruto? „Zobje so me boleli“, je rekel, „in ljudje so mi svetovali, naj si še svilnato ruto zavežem. Potem so mi pa napravile ženske neko kadilo za zobe in pri tem sta dva konca od svile prišla

v žerjavico in se osmodila. Jaz sem potem zvedel za neko staro ženo, ki je pravila, da zna nje sin take ogorene reči dobro zašiti, in sem jej ruto dal. Pa babe ni bilo več nazaj in tudi ne vem, kje stanuje. Ruta je za mene zgubljena“. Komaj je to izrekel, kar vidi baburo mimo iti; on zakliče: „Ta je tista!“ skoči iz prodajalnice, zgrabi žensko in jo privleče v prodajalnico. „Kam si zapravila mojo svilnato ruto?“ jo vpraša. „Ne zamerite gospod“, reče ona, „šla sem nekam v sosesko, pa ne vem več kam, tukaj v teh ulicah nekje je bilo, — v zamišljenosti sem vašo ruto na stran položila, potem odšla in ne vem se več spominjati, v kateri hiši je bilo. Hočem vam pa škodo povrniti“ — „Bodita oba potolažena“, reče zdaj svilar, „ruta je pri meni!“ Ob enem je naročil svojim ljudem, da so ruto doli prinesli, potem pa jo je mlademu možu izročil.

Zdaj se je svilarju ta historija o svilnati ruti čisto nedolžna zdela in nič več ni sovražil svoje žene zavolj nje.

Devet sto in sedemnajsta noč.

Ko je kralj to historijo slišal, rekel je uradniku: „Bodi pomirjen in ostani na svojem mestu tukaj. Lev je sicer prišel v tvojo hišo pogledat, pa škode ni nič naredil, in ga tudi več ne bo“. Na to je dal uradniku še mnogo lepih daril. Uradnik pa je doma napravil veliko gostijo, iz veselja, da se mu ni bilo treba od žene ločiti“

Ko je minister to historijo končal, opozoril je kralja na historijo o lepi ženi in nje grdemu možu, ter rekel, da bo ta historija kralju gotovo še bolj všeč. Ker je kralj rekel, da bi jo rad slišal, začel je minister na pet in dvajseti večer tako praviti:

Historija o lepi ženi in nje grdemu možu.

„Neki Arabec je imel mnogo otrok. Med njimi je bil jeden deček posebno lep in pameten. Ko je pa dorastel, izbral mu je oče ženo iz daljne svoje žlahte in to nevesto, ki ni bila ne lepa, ne lepega obnašanja, moral je za ženo vzeti. Vendar pa je sin potrpel ž njo zavoljo njene žlahte.

Enkrat se je ta mladi mož podal z doma, ker se mu je zgubil en velblod in ga je moral iskati. Cel dan je žival iskal in ko se je noč naredila, moral je v neki koči za prenočišče lpresiti. Pred to kočo ga je pozdravil majhen grbast, brljav in sploh od sile grd človek. Ta grdi mož pa je imel jako lepo ženo, da malo taci; med tem ko sta možka dva govorila, je ona večerjo pripravljala. Mladi Arabec pa se ni mogel načuditi, kako je to mogoče, da ima tako grd mož tako lepo ženo. Grbec je zapazil, da mladi Arabec to premišljuje in ženo ogleduje, zato mu je rekel: „Ljubi tujec, ne misli zdaj na druge reči, ampak jej z menoj, da ne boš lačen“. Ko sta pa odvečerjala, začel je grbasti sam od sebe tako govoriti:

Ti se čudiš, kaj ne, kako da imam jaz tako lepo ženo? čakaj, ti bom vse povedal. Jaz sem bil od mladih nog prav grd; moji bratje pa so bili vsi lepe postave. Zato so moj oče le za one skrbeli, mene pa sovražili. Moji bratje so se brez dela sprehajali, jaz sem moral najtežje delati, kakor hlapec. Zraven so me topli in slabo oblačili. Enkrat se nam je zgubil en velblod, in oče so mi zavkazali, da naj ga grem iskat in če ga ne najdem, da ne smem več domu priti. Jaz sem očeta prosil, naj bi katerega mojih bratov z menoj poslali. Toda oče so vzeli bič in me dobro natepli.

Na to se vsedem na enega velbloda in grem zgabijenega velbloda iskat, pa s trdnim sklepom, da grem v puščavo in se nikdar več ne povrnem k svojemu očetu. Jahal sem naprej noč in dan, in bilo je že polnoči, ko ves utrujen in lačen potrkam na hišne duri neke koč. Bila je domačija moje sedanje žene. Njen oče, ljubeznjiv starček, me je prijazno sprejel. Po noči pa sem moral enkrat na stran iti. Čutili pa so me psi tiste vasi, in ker me niso poznali, začeli so se zbirati in nad menoj lajati. Da bi psom ubežal, tekkel sem naprej v gosti temi in padel v en vodnjak, v katerem je bilo nekaj vode na dnu. Eden izmed psov, ki je prehitro za menoj tekkel, je tudi not padel. Moja sedajna žena, ki je bila takrat lepa, krepka in pogumna, dekle okoli osemnajstih let, šla je za menoj, ko je slišala lajanje psov in ko me ni bilo nazaj, prišla me je iskat in me našla v vodnjaku, iz katerega sem jaz klical, pes pa tulil. Podala mi je vrv, naj bi se privezal na njo, potem pa me je ona iz vodnjaka vlekla. Naenkrat pa se njej samej zgoraj spodrsne in padla je z menoj v vodnjak, jaz pa že vdručič. Tako smo bili zdaj vsi trije v vodnjaku, ona, jaz in pes.

Ko zjutraj deklice doma niso našli, iskali so jo po vasi, pa tudi zastonj. Ker pa tudi mene ni več bilo, so mislili, da sem jo morda jaz odpeljal. Imela je štiri brate, urne kot sokole. Ti so se vsedli na konje in šli na vse štiri strani svojo sestro iskat. Med tem pa je tisti pes, ki je bil pri nama v vodnjaku, grozno tulil. To so slišali še drugi psi iz vasi in so tudi začeli tuliti. Potem so prišli vsi psi k vodnjaku in so zgoraj pri ustji grozno tulili in svojega tovariša obžalovali, ki je bil z nama zajedno v prepadu. Ko je moje žene oče to tulenje slišal, prišel je še on gledat k vodnjaku.

Devet sto in osemnajsta noč.

Ta se ni malo začudil, ko je videl v vodnjaku svojo ljubljeno hčer in mene in psa. Hitro je šel po vrv in nas zapored ven potegnil. Potem sva mu povedala, kako se je vsakemu iz njih zgodilo, da je v vodnjak padel. Ko so bratje moje žene domu prišli, rekel jim je stari oče: „Veste kaj, ljubi sinovi. Ker se je tako zgodilo, da sta moja hči in ta tujec, naj bo kdor in kakoršen hoče, skupaj v en vodnjak padla, mislim, da je to nekako znamenje, da sta drug za drugega vstvarjena, zato bomo tega človeka za svojega zeta vzeli in mu našo hčer za ženo dali“. Sinovi si niso upali očetu nič ugovarjati, ker so ga močno spoštovali. Tako sem tedaj to ženo dobil in ž njo tudi veliko premoženja, da mi ni bilo treba k hudemu očetu nazaj hoditi“.

Mladi Arabec se je čudil nad to dogodbo in nad srečo tega grbastega človeka, kateremu je Bog v poznejših letih lepo ženo in premoženja dal, ker v mladih letih ni drugega imel, ko zaničevanje in terpljenje. Odslej je mladi Arabec sklenil, da se ne bo več jezil nad svojo ženo, ker je tudi tukaj videl tak nepodoben par, pa sta vendar mirno vkup živela. Drugo jutro je šel velbloda iskat in ga je res našel“.

Končavši to historijo je minister rekel, da je historija o kralju Obirju in kraljici Jepi še bolj zanimiva. Ker je kralj Varog želel jo slišati, povedal jo je Plevrat na šest in dvajseti večer:

Historija o kralju Obirju in kraljici Jepi.

„V Indiji vladal je enkrat moder, pravičen in pobožen kralj z imenom Obir. Tudi njegova žena,

kraljica Jepa, bila je tako lepa, kakor bogaboječa. Kralj in kraljica sta vse poste natanko držala in zvesto živela po božjih zapovedih. Kraljica je postala mati dveh princov, ki sta bila po lepi šegi in dobrem srcu prava podoba svojih starišev. Vendar na tem svetu sreča nikomur ni zvesta; to sta okusila tudi kralj Obir in kraljica Jepa. Drug, sosedni kralj se je vzdignil zoper Obirja. Ta pa je imel pod seboj veliko hudobnih podložnikov, ki so spletke kovali zoper njega in s sovražnikom v zvezo stopili, da bi se v tej deželi polastili vseh boljših služb. Tako je bil kralj Obir premagan in prisiljen, z ženo in otrokoma bežati iz dežele. Med potjo pa so prišli še roparjem v roke, kateri so jim vse pobrali razun obleke. Vsega oropani so prišli nazadnje do neke reke in na onstran reke je bila gosta šuma (les). Kralj si je mislil: „V tej šumi bomo za enkrat najbolj varni“, zato je mislil, kako bi s svojimi ljudmi reko prebrodil. K sreči voda ni bila globoka. Zato je najprej enega, potem drugega sina tje čez vodo prenesel, potem pa je še po kraljico prišel. Ko je pa še ženo na uni breg prinesel, kamor je bil prej oba fanta, ni bilo od fantov ne sledu, ne glasu več. Klicala sta oba in otroka iskala, pa zastonj. Vsa žalostna gresta z ženo po gozdu naprej in prideta do neke kočice, kjer sta prebivala neki star mož in stara žena. Tema dvema je izročil kralj svojo ženo in je šel nazaj v gozd, svoja dva sinova iskat. Vendar ni mogel nobenega sledu o njima najti. Fanta sta bila namreč, ko ju je oče prenesel čez vodo, tekala po gosti šumi, tam sta se zgubila, da nista našla več k reki nazaj in dalje ko sta tekala in stariše klicala, dalje sta bila od njih. Ker kralj Obir ni mogel svojih sinov najti, povrnil se je ves otožen v tisto kočico, kjer je s svojo

ženo in tistim starim parom v veliki žalosti nekaj časa preživel.

Neki dan priplula je ladija na tisti breg, (kajti ta kraj je bil blizo morja). Gospodar te ladije pa je bil hudoben copernik ali čarovnik. Tisti stari dedec pa, pri katerem sta bila kralj in kraljica v stanovanji, bil je zelo lakomen na denar. Zato je šel na ladijo in je nje gospodarju, coperniku obljubil, da mu poizve za lepo žensko, ako mu toliko plača, kar zahteva. Copernik mu je denar naštel, starec pa je povedal, da je lepa ženska pri njemu v stanovanji in da jo lahko na ladijo privabijo s kako zvijačo. Zmislili so si to: Poslali so človeka h kraljici in jej sporočili: „Pri nas na ladiji imamo žensko, ki bo še nocej porodila. Ker smo pa sicer sami možki na ladiji in se na to reč ne zastopimo, prosimo vas draga gospa, da bi prišli tej ženski na pomoč“. Razume se, da je kraljica Jepa precej šla, ker v takej potrebi ženske sosesre ni mogla zapustiti. Komaj pa je kraljica na ladijo stopila, pustil je copernik sidra dvigniti in jadra razpeti in ladja je hitela v morje in od brega proč. Ko je kralj to videl, je kričal na glas, kraljica pa se je jokala in hotela v morje skočiti; pa copernik jo je rekel prijeti in držati.

Že se je noč naredila in ladija je bila daleč v morji, ko je kralj še vedno tam na bregu sedel in jokal za svojo ženo in svojimi otroci. Ko je tako v sanjah tam sedel, spominjal se je pesnikovih besedij:

„Gorje, o človek, tebi gorje!
Kar ljubiš, ti bode vzeto;
Nadlog pa vrsto nešteto
Osoda je položila na te.
Gorje! gorje!

Ubogo ti, človeško srce!
Karkoli je muk na sveti,
Imelo jih boš trpeti!
In kdaj je terpljenju konec, kdo ve?
Kdo vé? kdo vé?

Ko truplo tvoje v grob položé,
Ko zanj ne bo več skrbeti,
Takrat boš nehal trpeti.
Do tje pa pusti vse upanje!
Gorjé! gorjé!

Devet sto in devetnajsta noč.

Ves žalosten je šel potem kralj poleg morskega brega naprej, hodil je tako zapuščen in obupan več dni sam, živil se z jagodami, divjim sadjem in koreninami, pa nikjer ni našel človeka. Slednjič pride vendar na obdelano polje in tam najde tudi eno mesto kraj morja. Mestna vrata so bila še zaprta, ko je kralj prišel, kajti bila je že noč. Ker ga niso not spustili, moral je pred mestom pod milim nebom prenočiti.

Kralj tega mesta pa je bil ravno brez sina umrl in ljudje niso bili složni v tem, koga bi zdaj za kralja postavili. Bilo je več strank v mestu, katerih vsaka je imela svojega moža, da ga je ponujala za kralja. Toda nobena stranka ni hotela odjenjati in kmalo bi prišlo do notranje vojske. Nazadnje so se vendar tako pobotali, da so izbrali nekega slona in rekli: Kogar bo ta slon pokazal, tega hočemo izvoliti za kralja“. Drugi dan je vse ljudstvo privrelo iz mesta na tisti prostor, kjer se je imel kralj izvoliti. Slona so lepo ovenčali, na hrbet so mu tron privezali, v rivec pa so mu dali krono. Kakor je znano, je slon najumnejša žival. Ta je bil pa še posebno umen in zato priljubljen že prejšnjemu, umrlemu kralju. Ta slon

tedaj je gledal na ljudi, ki so okoli njega stali. Med njimi zagleda tudi nesrečnega kralja Obirja. Pred tega stopi, se mu prikloni, mu postavi krono na glavo in ga vzdigne z dolgim rilcem sebi na hrbet, na tisti zlati prestol ali kraljevi sedež. Z veselo godbo ga je zdaj ljudstvo spremljalo v mesto, v kraljevo palačo, kjer se je vsedel na drugi tron v kraljevi dvorani, kamor so prišli deželni velikaši in ministri, da so mu zvestobo prisegli. Ko so namreč zvedeli, da je izvoljeni kralj tujec, bilo je vse zadovoljno, kajti rajši so priznali tujca za kralja, kakor katerega koli domačina od nasprotne stranke; tako huda razprtija je bila med njimi.

Koj drugi dan je začel kralj pravico soditi in državne zadeve oskrbovati, in ker je bil tega od prej že vajen, ukrepal je vse s tako modrostjo, da so se mu vsi čudili, ker niso vedeli, da je bil že prej kralj v drugi deželi. Prejšnji kralj pa je zapustil udovo in eno hčer, in vsi so želeli, naj bi kralj to hčer starega kralja za ženo vzel. Kralj pa tega seveda ni mogel storiti, ker je imel že ženo in otroke. Neprenehoma je molil, se postil ter Boga prosil, naj bi mu ženo in otroke nazaj dal.

Zdaj pa poglejmo, kako se je med tem časom kraljici godilo. Tisti copernik jo je silil, naj ga vzame in jej ponudil lepo življenje v bogastvu in sreči. Kraljica Jepa pa je ostala svojemu možu zvesta in ni hotela o takih ponudbah nič slišati. Od same žalosti bi bila najrajši umrla, ja, ona bi bila morda v morje skočila, pa copernik jo je dal prikleniti. Ko se mu z lepa ni udala, pretil je njej z grdim: „S sramoto te bom preganjal in te bičati pustil, ako se ne udaš!“ upil je nad njo. Ona pa je stanovitna ostala in v

Boga zaupala ter ga prosila, naj jo vendar reši tega hudobneža. Tako je potoval copernik z ladijo od luke do luke in slednjič prišel tudi v to mesto, kjer so Obirja za kralja izvolili. Bila pa je navada, da je kralj, kedar je kaka ladija prišla, poslal nekaj ljudi na ladijo, če je morda kaj tacega na ladiji, kar bi kralj rad kupil, ali pa če ni kako prepovedano blago na njej. Tako je tudi zdaj dva fantiča poslal gledat na ladijo, kake blago da vozi. Ta dva fantička sta bila že pod prejšnjim kraljem, kakor dva kraljeva strežaja na dvoru, kralj Obir ju ni nič poznal, pa ju vendar obdržal v svoji službi. Copernik pa je že prej kraljico v neko skrinjo zaprl, da bi je kraljevi pregledniki ne videli in mu je ne vzeli. Ko sta tista dva mladenča na ladijo prišla in si vse ogledala, hodila sta po ladiji sim in tje in se pogovarjala. Eden reče: „Mene mika, da bi se tudi jaz na ladijo vsedel in se peljal po svetu, da bi svojega očeta in svojo mater zopet našel. Kdo vé, kodi hodita in kako se jima godi?“ — „Ja, res je“, reče drugi princ, „ali še veš, kako je bilo žalostno, ko so naji oče čez vodo prenesli in ko so potem po mater nazaj šli, kako sva midva le en malo v stran šla od vode v gosto šumo in nisva več nazaj našla in svojih starišev nič več videla!“

„To je bilo žalostno“, reče prvi princ, „pa nama se je kmalo na bolje obrnilo. Ko so naji dobri ljudje našli in v to mesto pripeljali, je naji oba kralj v svojo službo vzel in odslej se nama je dobro godilo. Ta novi kralj pa, ki je zdaj nastopil, je še bolj dober z nama ko prejšnji. Tako se nama še kaj dobro godi; kako pa najinem starišem, tega ne veva prav nič!“

Ves ta pogovor je poslušala kraljica v skrinji zaprta. Ko je iz teh besedij in tudi po glasu spoznala svoja sinova, zaklicala je iz skrinje: „Tukaj je vajina nesrečna mati, oprostita jo te hude ječe!“ Mladenča sta skočila tje, ulomila skrinjo in osvobodila svojo mater. Otroka sta mater, mati pa je svoja otroka spoznala in na prsi stisnila. Bilo je presrečno snidenje. Mornarji na barki so se čudili temu prizoru, pa kmalo sta jim mladenča vse razložila. V tem pa je prišel coprnik in je začel nad mladenčama vpiti: „Zakaj sta mi skrinjo ulomila? Imel sem not mnogo žlahtnih kamnov in te sta mi ukradla. Tista pa je moja dekla in je z vama zastopljena, da ste me zamogli okraستي in oropati, vi sodrga ciganska!“ Ves neumen je tekal sim in tje, ruval si lase in klical: „Žalostno, da ima kralj take čuvaje in nadzornike, ki sami kradejo! Zatožil vaji bom pri kralju, da sta me okradla!“ Zviti hudobnež je namreč še mislil, da bo mladenča prisilil, da mu bosta kaj plačala in škodo povrnila, ker sta mu skrinjo ulomila. Po vrhu je pa še trdil, da mu je mnogo ukradenega, da bi mu mladenča še to plačala. „Da sta skrinjo ulomila“, si je mislil, „ne moreta tajiti; kedar sta pa enkrat tega kriva, potem bosta tudi v drugo obsojena“. Kričal je toraj nad njima, da sta tatova. Mladenča pa sta nazaj vpila, da je on tat in lump, ker je njihovo mater po sili seboj vzel in jo hudo trpinčil.

Nastal je toraj hud prepir in ravs na barki tako, da so prišli mestni stražniki in so coprnika in kraljico in oba njena sinova gnali pred kralja na sodbo.

Pred kraljem so morali vsak svojo reč povedati in iz njih zgodbe, kakor tudi po obrazih in po glasu je kralj spoznal zdaj svojo ženo in svoje otroke. Od

veselja so mu solze v oči stopile; vendar se jim še ni dal spoznati. Bil pa je toliko ginjen, da ni mogel dalje soditi. Pustil je čarovnika v ječo zapreti, kraljico in princa pa v posebno izbo peljati in jim tam dobro postreči. Ob enem je ukazal, naj se k juteršni sodbi zberejo vsi ministri, dvorniki in velikaši. Tisto noč pa je kralj Boga hvalil in molil.

Devetsto dvajseta noč.

Ko so se drugo jutro zbrali dvorniki, modrijani, sodniki in velikaši, vsedel se je kralj na prestol, in pripeljali so pred njega coprnika, kraljico in oba princa. Najprej sta bila izprašana princa in povedala sta svojo zgodbo tako: „Midva sva sinova kralja Obirja. Sovražniki, hudobni ljudje so najnega očeta pregnali s prestola in mi smo morali iz dežele bežati“. — „Čudne reči pripovedujeta“. — reče kralj, „kaj je pa bilo z vajinim očetom potem?“ — „Tega pa midva nič ne veva“, rečeta mladenčca. — Kralj je en čas molčal, potem pa se je obrnil h kraljici in jo vprašal: „Kako se pa ti zagovarjaš?“ Potem je še kraljica Jepa povedala svojo zgodbo do tje, ko je prebivala v koči pri starem možu in ženi, katera sta jo izdala in zvičajno na barko zvalila. Potem je še povedala, koliko je imela prestatati na barki pred hudobim coprnikom. „Veliko si prestala“, reče kralj, „pa povej nam, kaj je zdaj s tvojim možem?“ — „Nič ne vem od njega“, reče ona, „pa vsak dan in vsako uro molim za njega da bi ga Bog varoval na vsih potih in enkrat nas vse srečno združil“. Te besede so kralja tako ganile, da so mu zopet solze zalile oči. Vendar je s trdim glasom prašal coprnika: „Kaj boš ti na to odgovoril?“ —

Coprnik reče: „To je moja sužinja, ki sem jo kupil za svoj denar. Ona pa je bila zmenjena s tema mladenčama, da sta prišla k meni krast in sta mi ulomila skrinjo, kakor vsak lahko vidi. V skrinji pa je bilo mnogo žlahtnih kamnov, katere sta mi vkradla in hitro svojim pomagačem dala, kajti kolikor vidim, jih nimata več pri sebi. Jaz vas prosim, pravični kralj, da ta dva svoja služabnika oestro kaznujete in jima ukažete, meni storjeno škodo povrniti. Žensko pa prosim zopet meni izročiti, da mirno odpotujem zopet po svetu naprej“. „Govoril si same laži!“ reče kralj in ga ukaže zvezati. Potem je vpričo vseh objel in poljubil svojo ženo in svoja sinova in rekel je velikašem svojega kraljestva: „Vedite, da je to moja žena in ta dva mladenča moja sinova!“ Potem jim je vse povedal, kako je bil kralj v tej in tej deželi, da je moral bežati in kako je potem ločen bil od svojih ljudij. Vsi so se čudili tej zgodbi in rekli so enoglasno, da ta copernik, ki je tako trpinčil toliko pošteno, lepo in ljubeznjivo kraljico Jeko, ni družega zaslužil, ko grozovitno smrt.

Devet sto ena in dvajseta noč.

Tri dni se je kralj veselil v družbi svoje novonajdene rodovine. Potem pa je sklical novo sodbo in na tej je bil copernik k sramotni smrti obsojen. Privezali so ga k steburu in tam mu je vsak v obraz pljunil, kdor je mimo šel. Potem so mu odrezali nos, ušesa in jezik. Potem še-le so ga obesili. Visel je tri dni v svarilo vsem hudobnežem. — Odslej je družina kralja Obirja srečno živela, dokler ni pobral družega za drugim morilni angelj, blede smrt.

Vendar ta historija“, reče minister, „ni tako lepa, kakor ona o Selinu in Selmi“. Ko ga je kralj naprosil, povedal je to historijo na sedem in dvajseti večer tako:

Historija o Selinu in Selmi.

Že dolgo je od tega, kar je v Korasani živel en bogat in imeniten meščan. Ta je imel dvoje otrok, enega sina, kateremu je bilo ime Selin, in eno hčer z imenom Selma. Pastil je oba otroka prav lepo odgojiti in izučiti. Ko sta že precej dorasla, dal je oče jima eno lepo hišo zraven svoje zidati, da sta svoje veselje ž njo imela in tudi v njej stanovala. Imela sta svoje posle za postrežbo. Živela sta brat in sestra v tej hiši v lepi bratovski edinosti in zastopnosti; nikoli ni bilo prepira med njima.

Enkrat sta bila nek poletni večer dolgo po konci in slonela sta pri oknu, iz katerega se je videlo v nasprotno hišo, kjer so stanovali njuni stariši. O polnoči pa slišita nek ropot pri vratih očetove hiše. Videla sta mladega moža, ki je trkal na vrata. Potem je prišla z lučjo nju mati in je temu možu odprla. Objela in poljubila ga je in ga peljala v svojo sobo. Ker je imela žena luč, sta nje otroka vse to natančno videla. Selin in Selma sta bila vsa prestrašena nad to prikaznijo; svojim lastnim očem nista verjela. Selin je prašal Selmo: „Kaj praviš ti na to?“

Devet sto dva in dvajseta noč.

„Ljubi moj brat“, reče Selma, „ne vem, kaj bi rekla. Pregovor pravi: „Kdor najbolje izbere, ni zastonj zbiral“, in „kdor dober svet išče, mu ne bo žal“.

Zopet drug pregovor pa pravi: „Kdor se opeče, se mu dolgo pozna“. To kar se godi, je sramota za našo hišo in moramo gledati, da stvar zabranimo“.

Mlada človeka sta ostala do jutra pri oknu in čakala, kdaj bo tuji mož odšel. Proti jutru enkrat prišel je ven, spremljala ga je mati teh otrok in se prisrčno od njega poslovila.

Zdaj reče Selin svoji sestri: „Jaz bom v prihodnji noči tega človeka ustrelil, če zopet v našo hišo pride. Če me bodo vprašali, zakaj sem to storil, porečem, da je bil tat, ki je skušal vrata ulomiti. Pozna ga nobeden v hiši, kaj mi morejo na to odgovoriti?“ — „Ljubi brat“, reče Selma, „človeka umoriti, ni majhna reč in je tudi velik greh. Če ga umoriš, ga bodo vendar pogledali, kdo je bil. In če je morda kake poštene hiše sin, boš ti na laži ostal, ko boš rekel, da je hotel krasti. Zaprli in kaznovali te bodo kot morilca, in namesto našo hišo sramote rešiti, jo boš še-le prav v sramoto zakopal! Kajti kazali bodo na našo hišo in rekli: „Poglejte jo, jamo razbojnikov!“ zato te prosim, da si stvar bolje premisliš.

Zdaj je rekel kralj Riar sam pri sebi: „Ta pravi, da je velik greh, človeka umoriti, če je prav grešnik. Koliko grehov imam še-le jaz, ki sem toliko nedolžnih žen umoriti dal! Hvala Bogu, da me je ta moja žena Lunica toliko zadrževala, da nisem žensk dalje moril. Rečem pa, če bo ta kralj Varog svojemu ministru odpustil, potem hočem tudi jaz svoji ženi prizanesti in je ne umoriti, ampak ljubiti in spoštovati“. Potem pa je nagnil svoje uho na stran in poslušal, kako je Lunica naprej pripovedovala:

„Selma je toraj rekla Selinu: „Nikdar se ne pre-nagli in ne umori tega človeka, prej ko si dobro pre-

misli, kaj bi znalo vse iz tega priti. Pregovor pravi: „Kdor ne pomisli na posledice, njemu čas ni prijatelj“. (Kdor brez prevdarka ravna, njemu je čas nepotreben ker ga ne zna porabiti, da bi stvar premislil; zato pa tudi pogosto v nesrečo pride, ker je ravnal v nagli jezi; pametnemu pa je čas „prijatelj“, to je pametni si stvar premisli in s časom pride na druge sklepe, ki mu najbolj ugajajo.)

Drugo jutro sta otroka svojo mater obiskala. Ta pa je bila zvyta in prekanjena ženska in je otroke koj na obnašanji in obrazih spoznala, da nekaj slutita ali vesta od njene prepevedane ljubezni. Sklenila je torej sama pri sebi, da hoče stvar pred lastnimi otroci skrbno skrivati. Otrokom pa je tudi spoznati dala, da je njihove misli že uganila in premočila.

Ko domu prideta, reče Selma svojemu bratu: „Vidiš v kako nevarnost sva prišla zavoljo te reči? Mati vidi in čuti, da midva poznavava njeno življenje in da nekaj nameravava. Zdaj bodeta oba mislila in tuhtala, kako bi naji dva v nesrečo pahnila, da bi ju ne mogla izdati ali pa njenemu ljubimcu kaj žalega storiti. Da se tej nevarnosti izogneva in da ubeživa sramoti, v katero bo kmalo prišla naša hiša, ko se materno življenje izve, morava bežati iz te dežele in tega kraja, ter se podati v tuj svet, kjer zamoreva zopet lepo v miru živeti“.

Selinu je bil ta svet po volji in precej je bil pripravljen odpotovati. Na tihem je Selin kupil in osedlal deset mul, katerim je naložil vse, kar je mislil seboj vzeti na potovanje. Tudi si je najel več hlapcev. Svoji sestri Selmi pa je svetoval, naj se ona obleče v možko obleko, da bo bolj varna na poti, ker možkega se vendar vsak bolj boji, ko ženske. To je Selma

tudi storila in v možki obleki je bila svojemu bratu Selinu tako podobna, da ju je težko bilo ločiti. Hvaljen in češen bodi večni Bog, kateremu ni nihče enak in razun katerega ga ni drugega Boga!

Vsedla sta se potem vsak na svojega konja in s svojimi hlapci in obloženimi mulami sta odpotovala v tihi, črni noči, tako da nobena živa duša v mestu o tem nič ni vedela. Čez dva meseca potovanja sta prišla v mesto Šaron v Sindiški deželi. Mesto leži pri morji. Pred mestom sta stopila s konj in si ogledala kraj; bil je lep in rodoviten videti, poln vrtov in sadnega drevja. Selin je rekel svoji sestri: „Počakaj ti tukaj pred mestom, jaz pojdem pa not in bom kako stanovanje najel za nas in našo živino. Če nama bo všeč, bova ostala tukaj, če ne, pojdeva pa kmalo spet naprej“. Selma je bila s tem predlogom zadovoljna, in tako je vzel Selin mošnjo s tisoč cekini in se podal sam v mesto. Hodil je po mestu okoli in si ogledoval hiše, katera bi bila za njegovo stanovanje naj bolj pripravna. Tudi je ogovoril več ljudij in jih spraševal, kako se v tem kraju živi. Tako je čas minul in ura je kazala že na poldne. Selin se je odpravil spet iz mesta k sestri; pa prej je hotel še za njo kako dobro in gorko kosilo iz mesnih jedi iz mesta seboj vzeti. Najel je toraj postrežčeka, in šla sta k takemu kuharju, ki je imel kuhana jedila na prodaj. Selin je vzel govejega mesa z juho in prikuho, potem mastno pečeuko in še nekaj kuretne. To je plačal in izročil postrežčeku, naj nese naprej na ta in ta kraj. Ko je plačeval, reče mu kuhar: „Opominjam vas gospod, da je tukaj gorka dežela, in da tukaj ni zdravo mastno jesti, ako se ne pije vino na vrh“. — „Kje pa bi se

kako dobro vino dobilo?" praša Selin. Pri meni do-
bite vse!" reče kuhar. Zdaj je kuhar peljal Selina v
drugo sobo in mu dal pokusiti vina. Ker mu pa to
ni bilo po volji, odprl je kuhar še druge duri in rekel
Selinu: „Pojdite z menoj!“ Peljal ga je na dvorišče
in od tam globoko po stopnicah doli v klet. Tam mu
je dal spet neko kislo vino pokusiti. Ko je Selin po-
kušal, zgrabil ga je kuhar, mu izpodbil nogi, da ga
je vrgel na tla; potem mu je pokleknil na prsi in
potegnil nož izza pasa.

Devet sto tri in dvajseta noč.

Že je kuhar nož nastavil, da bi Selina zaklal.
Pa Selin mu reče: „Kaj delaš? Ali se ne bojiš Boga?
Zakaj moriš tujca, ki ti ni nič storil?“ — „Jaz hočem
tvoj denar!“ reče kuhar. „Vzemi moj denar“, reče
Selin, „pa pusti me živeti!“ — „Ta je prazna, ti bi
me precej izdal“, reče hudobnež. — „Ne bom te izdal,
hočem priseči“, reče Selin. „To ni mogoče“, reče
tolovaj. Da bi hudodelca omečil, reče mu Selin še to:
„Spominjaj se pregovora: „Nobena reč ni tako skrita,
da bi ne bila enkrat očita!“ in še tega: „Hudobnež
se bo vzdignil čez hudobneža in bo njegova kazen.
Nad vsemi stvarmi pa visi Božja roka“.

Ker hudodelca tudi s tem ni mogel omečiti, rekel
mu je Selin: „Veš kaj, hočem ti nekaj povedati!“ —
„Pa le hitro“, reče kuhar, „ker meni se mudi“. —
„Ako me umoriš“, reče Selin, „dobiš le ta denar, ki
ga imam pri sebi, ako me pa za svojega sužnja ob-
držiš, imel boš od mene še velik dobiček. Kajti jaz
znam tako rokodelstvo, da zaslužim lahko po dva ce-
kina na dan“. Kuharja se je pri teh besedah koj

lakomnost polastila in prašal je Selina, katero roko-delstvo bi to bilo. „Jaz znam žlahtne kamne brusiti“, reče Selin. Kuhar si zdaj misli: „To pa ne bo napak če ga priklenem in pustim delati, bom ja videl, kaj zna. Če bo res toliko zaslužil, dobro za me! če pa ne, ga še zmirom lahko vmorim“. Zdaj je vzel močno verigo in ga priklenil za nogo v en oddelek te kleti. Prašal ga je potem, kakošno orodje je za to potrebno. Ko mu je Selin vse popisal, šel je kuhar in nakupil vse potrebno orodje, tudi surovih žlahtnih kamnov je seboj prinesel. Potem mu je dal doli v klet mizico in stol in luč, in Selin je moral delati. Znal je žlahtne kamne tako lepo obrusiti in opiliti, da so bili potem veliko več vredni in zaslužil je res po dva cekina na dan. Ves vesel je kuhar ta denar spravljaj v svoj žep in Selinu nosil surove kamne, da jih je ta obrusil, in so se potem drago prodali. Selinu pa je dal komaj nekaj slabe jedi za to, ravno toliko, da pri delu ni omagal.

Njegova sestra Selma pa, ko brata prvi dan ni bilo iz mesta, je bila že vsa v skrbeh; ko je pa ravno tako minul drugi in tretji dan, pa ga le od nikoder ni bilo, začela se je bitko jokati in žalovati za njim. Šla je toraj v mesto in popraševala za njim, pa nihče ga ni poznal, nihče ni vedel nič povedati o njem. Pošiljala je vse svoje hlapce po mestu in okoli mesta, da so Selina iskali; pa o bratu ni bilo sledu najti. Nepopisljiva žalost in obupnost se je polastila uboge Selme. Oblekla se je v črno in žalovala. Pretekel je tako že cel mesec, pa vse iskanje bilo je zastonj. Zdaj je naredila oklic na vse prebivalce te dežele, da je brata zgubila in da prosí vsacega proti dobrem plačilu, kdor bi kaj zvedel o njem, naj jej sporoči. Kmalo

so vsi ljudje govorili o tem tujcu, ki je svojega brata zgubil. Da je Selma ženska, tega niso poznali, tako dobro se je znala po možko nositi in obnašati. Ko je brata dva meseca zastonj iskala, zapustila je svoje šotore pred mestom, najela si v mestu stanovanje in tam prežalovala in prejojkala noči in dneve. Od vseh strani so prišli dobri ljudje, da so jo tolažili in občudovali njene lepe šege in njeno pametno govorjenje. Tudi je toliko miloščine razdelila, med uboge in tolikim ljudem pomagala iz stisk in nadlog, da so jo vsi radi imeli.

Kmalopotem se je zgodilo, da je kralj tiste dežele umrl. Ljudje so se pomenili, da nobeden ni vreden kraljeve krone, kakor tisti mladi, dobrotljivi tujec. Tako so Selmo, ki je hodila še vedno v možki obleki, izvolili za svojega kralja. Ona se je branila, pa ko so jo le še silili, sprejela je to čast iz tega namena, da bi morda ložej kaj zvedela o svojem bratu. Vladala pa je Selma tako modro in pravično, da so bili vsi stanovi ž njo zadovoljni.

Njen brat Selin pa je bil celo leto pri tistem kuharju zaprt in mu brusil žlahtne kamne ter služil cekine. Ta kuhar je bil strašen hudobnež. Veliko ljudij je zvalil v svojo klet, jih tam umoril in oropal, njih meso pa v klobase podelal in prodal. Ta Selin pa se mu je vendar smiliti začel, posebno za to, ker je že toliko denarja dobil od njega in njegove umetnosti. Zato ga enkrat praša: „Če bi te jaz oprostil te ječe, ali bi ti znal molčati? Kaj ne, da me boš precej zatožil?“

Devet sto štiri in dvajseta noč.

Selin reče na to: „Prisegel bom tisto prisego, katero mi na usta položiš, da te nikdar ne bom izdal!“

— „No, dobro“, reče kuhar, „tukaj te ne izpustim. Pa moj brat gre v kratkem z ladijo v Indijo; tam te bo prodal za sužnja, in ti si ječe rešen“. — „Jaz sem zadovoljen“, reče Selin, „Bog ti daj srečo za to“.

Kuharja je namreč skrbelo, ko bi kedaj na kraljevo povelje še njegovo klet preiskali, da bi vtegnilo vse na dan priti. Selma je namreč, ko je kralj postala, pustila svojega brata zmirom iskati, in to je zvedel tudi ta kuhar. Zato je gledal, da Selina kam proč spravi, in namenil se je, izročiti ga svojemu bratu, da ga v Indiji za sužnja proda. Ko je bila ladija pripravljena in obložena z raznim blagom, peljali so po noči še Selina na njo. Vožnja je bila srečna in kmalo so dospeli v lepo deželo Indijo, mater evropskih narodov. Pryo mesto, kamor so prišli, bila je Manžura. V tem mestu je bil kralj umrl in je zapustil udovo in eno hčer. Ta udova pa je bila jako bistrega uma. Svojo hčer je oblačila po možko in rekla, da je princ. Tako je kraljestvo in vlada v njenih rokah ostala. Ko bi bila pa rekla, da je le princezinja, bi se bili velikaši precej prepirati začeli, kdo bo kraljeval namesto princezinje in vneli bi se punti in poboji. Velikaši in vojaki so tedaj mislili, da imajo princea, ki bo kmalo vlado nastopil in tako so ostali mirni in pustili vlado kraljici.

Tako je vladala kraljica že nekaj let, ko je prišla ladija tistega kuharja, na katerej je bil Selin, v to mesto. Kuharjev brat je šel precej h kraljici in jej ponudil Selina, naj ga kupi. Mladenič je bil kraljici všeč in tako ga je kupila. Ko ga je začela izpraševati, čudila se je, da ima toliko vednosti in toliko lepih lastnostij, kakor se najdejo skorej le pri kraljevih otrocih. Rekla mu je zato čez nekaj dni: „Hočem ti

dobro, moj sin. Da krona pri naši hiši ostane, vzeli boš mojo hčer za ženo in potem boš ti vladal kot kralj. Pa ti moraš molčati in me ne smeš izdati“.

Selin se je zahvalil za to milost in dobroto in je obljubil, da hoče vse storiti, kar mu bo kraljica naročila. Potem mu je kraljica dala žlahtno obleko in mu rekla, naj gre skrivaj iz mesta do deželne meje in naj tam počaka, dokler ona ponj ne pride. Tako je Selin tudi storil in še tisto noč odpotoval na mejo. Drugi dan je kraljica rekla dvornikom: „Dobila sem poročilo, da je prišel v našo deželo nečak starega kralja, to je sin od brata našega ranjcega kralja. Pojdimo mu naproti in pozdravimo ga, kakor se takemu princu spodobi“. Velika množica priprostega ljudstva in tudi gospóde se je vzdignila, in šla dozdevnemu nečaku naproti, ki pa ni bil nihče drugi, ko Selin. S slovesnim spremstvom in z godbo pripeljali so Selina v mesto. Obnašal pa se je tudi tako plemenito in zraven tudi toliko prijazno, da so ga vsi občudovali. Vsi grofi in baroni so se mu predstavili in z vsakim je spregovoril kako besedo. Potem je pustila kraljica vse velikaše, vsacega posebej, pred sebe v svojo dvorano poklicati, in jih pustila najprej priseči, da bodo njej zvesti ostali tudi potem, ko jim neko skrivnost razodene. Ko je vsak to storil, povedala jim je, da ranjci kralj ni zapustil nobenega sina, ampak da je ta njegov otrok ki je do zdaj za princa veljal, le princezinja. Razodela jim je potem svoj sklep, da hoče to princezinjo omožiti z ravno došlim kraljevim nečakom, da tako krona pri rodovini ostane in da obdržijo tudi dosedanji velikaši svojo prvo posvetovalno besedo. Vsi grofi, knezi in baroni so bili s tem sklepom zadovoljni in so ga potrdili. Tako se je Selin oženil s to princezinjo in že-

nitovanje se je obhajalo z velikanskimi vesellicami, pri katerih je vse ljudstvo zastonj jesti in piti dobilo.

Eno leto je Selin kot kralj srečno in mirno živel s svojo kraljico, kar jej enkrat reče: „Oh, moja ljuba, v srce me vselej zbode, če pomislim na to, da jaz dobro in brez skrbi tukaj živim, pa se nič ne brigam za to, kako se moji ljubi sestri Selmi godi, katera je šla z menoj vred po svetu. Moram te za en čas zapustiti in svojo sestro poiskati, potem pa se ž njo povrniti, da bomo vsi trije srečno skupaj živeli“. Mlada kraljica pa je rekla: „Ne zaupam tvojim besedam; bojim se, da te bo kaka nesreča dohitela. Hočem pa s teboj potovati in ti pomagati, kjer le morem“. Tudi stara kraljica je rekla, da pojde ž njima, ko sta jej ta mlada dva povedala, zakaj se gre. Pripravili so barko in jo obložili z žlahtnim blagom ter potrebnim živežem. Potem so poklicali prvega ministra in mu vso vlado izročili za eno leto. Na to so se vsi trije vsedli na barko in odjadrali. Čez nekaj tednov so se srečno pripeljali v Sindiško deželo. Ko so ženske še na barki ostale, šel je Selin sam na vse zgodaj v mesto pogledat. Ko je pa čez trg šel, sreča ga tisti kuhar, ga zgrabi in ga vleče zopet v tisto klet, kjer ga spet na verigo priklene. Ne dá se popisati, kako nesrečen je bil Selin zdaj, ko se je zopet videl na mestu žalosti, trpljenja, solza, pomanjkanja in obupa. Malo poprej še imeniten kralj, in zdaj od vseh zapuščen in surovemu tolovaju v oblast dan. Druge tolažbe, drugega upa ni imel, ko na Boga, ki je pač najmočnejši steber pravičnih. Blagor človeku, ki ima trdno vero in v Boga zaupa, kajti tak ne bo ostal v sramoti!

Molil je tako: „O moj Bog, meni zmanjkuje potrpežljivosti in moči, da bi še dalje prenašal toliko

nesreče. Moje prsi se stesnujejo, o Gospod vsih gospodov! O moj Bog, kdo ima več moči, kakor Ti, da pride na pomoč? Saj si Ti Dobrotljivi, in Ti poznaš mojo revol!“

Med tem pa ste bili njegova žena in njegova tašča v velikih skrbih za njega, ko ga ni bilo nazaj. Drugi dan sti poslali vse svoje služabnike in služabnice po mestu, da so ga iskali, pa niso našli sledu za njim. Zdaj je bila mlada kraljica vsa zbegana od žalosti in obupa, tako da je skoraj znorela, in je ni bilo mogoče potolažiti. Kajti imela je svojega moža zelo rada, naj bolj pa zdaj, ko ga je nenadoma zgubila. Vse dni je tekala gori in doli in točila britke solze. Pri tem so jej včasih na misel prišle pesnikove besede:

„Prelepa je mlada ljubezen,
Zato le kratko terpi,
Ko v sanjah se mimo pripelje,
In v dim se spet razkadi.

Me mamka je moja prosila:
Vtolaži si svoje srce;
Ko njega boš pozabila,
Se drug bo našel za-te!“

O mamka, če zvezda se utrne,
Je nikdar nazaj več ni; —
Veselje, ki v prsih zamrje,
Se nikdar več ne zbudi“.

Vender se je zopet tolažila s tem, da se nič ne zgodi brez Božje volje, in da bo z Božjo pomočjo svojega moža zopet našla. Pogumno je šla v mesto in tam ljudi izpraševala, če je kdo videl tacega in tacega moža. Potem je vzela v mestu hišo v najem in dala svoje blago tje prenesti. Delila je veliko miloščine med uboge in pošiljala ljudi na vse strani, svojega

moža iskat. Tako je živela in delovala eno leto in vsa dežela je bila polna njene hvale, toliko dobrega je ljudem storila. Ubogi Selin pa je zdihoval med tem v težkih sponah v zaduhli kleti.

Devet sto pet in dvajseta noč.

Od same žalosti in slabega življenja je Selin zbolel. Kuhar se je bal, da bi mu umrl in bi on potem zgubil lepi dobiček, ki ga je imel od Selina. Zato ga je izročil neki stari ženi v postrežbo. Žena je vzela Selina seboj na dom in mu dobro stregla, tako da je s časoma boljši prihajal, posebno tudi zato, ker ni bil več v mokrotni, 'zaduhli kleti zaprt. Ker je ta starka tudi slišala od te dobre, tuje gospe (namreč Selinova žena), da toliko dobrega stori revežem, zato je postavila stol — naslonjač pred hišo in Selina nanj posadila. Ko je kmalo potem kraljica mimo prišla, poklicala jo je starka, jej poljubila roko in začela prositi za Selina: „Glejte gospa, ta mladi mož je tujec v tem kraju in bi bil kmalo umrl, toliko je prestal žalosti, glada, mraza in pomanjkanja“. Ko je kraljica to slišala, dala mu je ebilno miloščine. Starka je denar vzela, je le malo za-se obdržala, za drugo je pa Selinu kupila piško, katero mu je spekla, da se je pokrepčal. Tudi je še toliko denarja ostalo, da mu je zamogla novo srajco kupiti. Drugi dan ga je tako podučila: „Če tuja gospa zopet mimo pride, jej moraš roko poljubiti in jej potožiti svojo nesrečo“. Potem ga je spet pred hišo peljala. Kmalo potem je kraljica zopet prišla. Starka je tekla k njej in jej roko poljubila. Kraljica je stopila k bolniku in tudi Selin je njej roko poljubil. Ko jo pa bolj natanko pogleda, jo

je spoznal, da je njegova žena, in je na glas zavpil. Zdaj ga je tudi ona spoznala in ga prisrčno objela. Precej je poklicala svoje ljudi, da so Selina od tod proč spravili. Starka pa se je vstrašila in se bala, češ, kaj bo kuhar rekel, če mu sužnja odpeljejo in vzamejo, zato je tekla in kuharja poklicala. Ta je brž pritekkel in rekel babnici, naj gre za tistimi, ki so Selina stran peljali. Tudi on sam je šel za njimi in kričal: „Kaj pa mislite? ali mi boste zveli mojega sužnja? Kakošno pravico imate do njega?“ Kraljica pa mu odgovori: „To že ni suženj, ampak moj mož!“ Kuhar pa je kričal: „Jaz vas pojdem pa h kralju tožit!“ Tako je on kričal, hlapci od kraljice pa so spet nazaj odgovarjali in so kuharju žugali, da ga bodo pretepli, če ne bo dal miru. Kmalo se je nabralo več ljudij, ki so ta prepir poslušali in se tudi vmes mešati začeli. Nazadnje so prišli še policaji ali mestni stražniki in so vse vkup, kuharja, starko, Selina, njegovo ženo in njene hlapce, pred kralja na sodbo gnali. Ta kralj pa, kakor vže vemo, ni bil nihče drugi, ko Selinova sestra Selma. Stražmešter ali viši stražnik je stopil pred kralja Selmo in jej govoril: „Ti ljudje so napravili velik prepir in hrup v mestu. Ta žena je tega bolnega moža siloma vzela iz hiše, kjer je bil v stanovanji. Ona pravi, da je iz Indije doma in da je po mestu iskala že dolgo svojega zgubljenega moža, dokler ga ni našla, in da je to njen mož, kateri se je zgubil. Ta kuhar tukaj pa je iz tega mesta in on pravi, da je ta odpeljani mož njegov suženj in da žena nema nobene pravice do njega“. Ko je Selma to slišala, bilo je njeno srce močne razburjeno, kajti mislila je na svojega brata. Rekla je bolniku, naj bližej stopi, in takoj ga je spoznala za svojega brata. Le težko

se je premagala, da se ni še spoznati dala. Ukazala je vsem zatoženim, naj vsak svojo historijo pové.

Devetsto šest in dvajseta noč.

Selin se je zdaj približal pred tron dozdevnega kralja, se globoko priklonil in povedal svojo historijo, kako je s svojo sestro odpotoval z doma, kako je bil grozovitemu kuharju vprvič v roke prišel, koliko je tam prestal, kako je bil potem v Indijo odpeljan, kjer ga je kraljica kupila, kako je potem kralj postal in se oženil s princezinjo, kako je potem šel svojo sestro iskat pa groznemu kuharju vdrugič v roke prišel, kako je zopet celo leto terpel, in nazadnje zbolel, in kako ga je slednjič našla njegova žena in odpeljala. Potem pa je nastopila še Selinova žena in začela praviti in potrjevati, kar je že Selin povedal, kako je Selina za moža dobila, kako so šli potem svakinjo iskat in kako se je Selin zgubil, kako ga je ona celo leto zastonj iskala, dokler ga ni našla pri tistej starki. Stara babnica ni vedela družega povedati, ko da je njej kuhar tega moža izročil in jej povedal, naj mu streže, da ne bo umrl. Tudi je pravila, kako je bil silno slab, ko je k njej prišel in kako mu je ona streгла, da je okreval. Kdo pa bi ta mož bil, o tem ni pozvedovala, mislila je, da je res kuharjev suženj. Zdaj je nastopil kuhar in rekel: „Vendar so hudobni ljudje na svetu! Ta žena in ta moj suženj sta se grdo lagala. Ta mladi mož je sin moje sužinje, sam sem ga izredil od mladih nog, tedaj je vendar moj. Enkrat mi je že utekel, pa jaz sem ga zopet vjel, vdrugič pa ga mi je zdaj ta mlada žena s svojimi hlapci siloma odpeljala“. Selma je rekla kuharju na to: „Pravica

bo razsodila med vami!“ Potem je rekla vsem drugim odstopiti, samo svojega brata si je pridržala nazaj. Ko sta bila sama, mu reče: „Kar si ti govoril, zdi se mi resnično. Hvali Boga, da te je zopet združil s tvojo ženo. Vzemi tedaj svojo ženo, pelji jo nazaj domu in živi z njo v miru, ter ne išči dalje svoje sestre Selme!“ Selin pa jej reče: „Tega pa ne. Svojo sestro Selmo sem imel tako rad, da jo bom iskal, dokler bom živ. Morda jo vendar še najdem“.

Zdaj se Selma ni mogla dalje premagovati, snela je z glave čelado, da so jej po hrbtu padli dolgi lasje, in zaklicala je bratu: „Glej, Selin, jaz sem tvoja sestra Selma!“ Na to ga je pristrčno objela. Tudi on jo je zdaj spoznal in je od veselja omedlel. Ko se je zopet zavedel, je rekel: „Hvaljen bodi Bog, naš dobrotljivi oče!“ Potem sta si začela pripovedovati, kaj sta vse doživela od tistega časa. Posebno pa se je Selin čudil, ko je našel svojo sestro kot kralja v možki obleki. Morala mu je tedaj vse povedati, kako se je z njo godilo. Potem sta poklicala še kraljico, Selinovo ženo, da se je Selma tudi njej spoznati dala. Kraljica je bila vsa začudena nad tem in ni mogla prehvaliti lepote in modrosti svoje svakinje, ljubeznjive Selme. Potem so poklicali še staro kraljico v palačo in jej vse povedali. Ona je Boga hvalila in rekla: „Mnogo let sem doživela, pa kaj takega še nisem videla, kakor je to srečno snidenje in te čudne zgodbe, v katerih sta bila Selin in Selma.“

Devetsto sedem in dvajseta noč.

Tri dni prepustili so se Selma, Selin in njegova žena, pa stara kraljica, svojemu veselju in si pripovedovali vse zgodbe bolj natanko. Med tem pa so je

po mestu raznesel glas, da je kralj zopet našel svojega zgubljenega brata. Zato so se zbrali generali, ministri dvorniki, grofi, knezi in drugi velikaši ter so prosili, dovoljenja, da bi se smeli kraljevemu bratu pokloniti. To se jim je dovolilo, in prišli so Selinu čestitat in ga pozdravit v sredi te dežele kot dolgopogrešenega gosta in gospoda. Potem pa je Selma vse velikaše vkup sklicala in jim tako govorila: „Spominjate se gotovo, ljubi moji, kako sem se branila, prevzeti vlado te dežele. Branila pa sem se zato, ker nisem mož, ampak ženska in se ne spodobi, da bi ženske vladale, dokler so možje tukaj. Prevzela pa sem vlado zato, da bi ložej našla svojega zgubljenega brata. Veseli me slišati, da ste bili z mojo vlado zadovoljni. Zdaj pa, ko sem brata našla, odložim zopet kraljevo čast in krono, ter vam na prosto voljo dam, ali hočete mojega brata za kralja spoznati, ali pa koga drugzega izvoliti“. Vsi so vpili: „Mi hočemo tvojega brata za kralja. Precej je bilo vse pripravljeno za kronanje, vsi velikaši so se Selinu poklonili in ga prosili, naj vlada po modrih svetih svoje sestre Selme. Selin in Selma sta potem razdelila mnogo miloščine med revno ljudstvo. Tisti hudobni kuhar pa je bil obešen; pač premajhna kazen za njegove velike hudobije!

Eno leto je Selin s pomočjo svoje sestre Selme vladal v tem mestu, potem je pa postavil namestnika in se podal s celo kraljevo rodovino v Manžuro nazaj, kjer so ga že težko pričakovali. Bilo je veliko veselje med ljudstvom, ko se je zvedelo, da je kralj tudi svojo lepo in modro sestro Selmo seboj pripeljal. Pozneje se je Selma omožila z mogočnim kraljem Perziškim. Selin pa je s svojo ženo v miru in zadovoljnosti živel in obe deželi modro vladal. Eno leto je stoloval v

Sindu, drugo leto v Manžuri: Kraljica mu je porodila več otrok, ki so bili vsi na veselje svojim starišem in celega kraljestva. Kraljica Selma pa je s svojim možem večkrat obiskala svojega brata Selina in njegovo ljubeznjivo ženo“.

Tako je skončal minister Plevrat to historijo. Na konec pa je pristavil: „Kolikor tudi je bila ta historija kratkočasna, vendar ni nič proti historiji o kralju Varogu in njegovemu ministru“. Kralj Varog pa si je mislil: „Glej no, ta kralj ima pa ravno tako ime, kakor jaz! To historijo moram tudi še slišati“. Naprosil je tedaj Plevrata, da je drugi dan, na osem in dvajseti večer povedal to-le historijo:

Historija o kralju Varogu in njegovem ministru.

„V Indiji je živel enkrat moder in mogočen kralj z imenom Varog. Ta je imel pravičnega in modrega ministra, kateremu je vse zaupal. Zato se mu ni manjkalo nevošljivcev, ki so ministra pred kraljem črnili in opravljali. Tako so nazadnje kralja napravili, da je ministra spodil iz svoje službe. Toda nihče ni mogel kralju te službe tako prav opravljati in kralj je ministra kmalo pogrešal. Dalje časa, ko je to trpelo, več napak se je zgodilo pri vladi, tako da je bilo vse ljudstvo nezadovoljno, in kralj je bil v nevarnosti, da zgubi svojo krono.

Devet sto osem in dvajseta noč.

Zdaj je kralj spoznal, da se je prenaglil, ko je ministra iz službe djal. Poklical ga je nazaj in je zapodil tiste, ki so prej ministra črnili. Minister pa je Boga hvalil, se opravičil pred kraljem in opral vseh lažij, ter vžival čast pred kraljem in vsem ljudstvom.

Ta historija, o kralj, je prav moji historiji podobna. Ti si mene poznal, da sem ti zvest služabnik, vendar si poslušal obrekovalce, ki so mene pred teboj črnili. Vendar pa ti je Bog potrpežljivost dal, da me nisi precej obsodil, ampak si to odlašal, dokler sem ti te historije pravil. Rekli so tebi, da te bom umoril, prej ko en mesec preteče. Poglej, zdaj je preteklo že edeu in trideset dni, odkar je bilo to lažnjivo vedeževanje izrečeno in ti še živiš! Prvi dan po tistih tvojih sanjah ste namreč ugibali in vedeža izpraševali, drugi dan si mene poklical in mi to povedal, potem si mi dal tri dni odloga, in po teh treh dneh sem ti osem in dvajset večerov historije pravil. Zdaj toraj sam vidiš, da je mesec pretekkel, pa se vedeževanje ni izpolnilo; toraj lahko spoznaš, da so se ti vsi lagali, kateri so ti sanje tako razlagali“.

Kralj Varog je zdaj spoznal, kako prav ima Plevrat in kako lažnjivi so njegovi obrekovalci. Toraj ga je objel, mu dal obilno dragocenih daril, ga potrdil v ministerski službi in mu dal še več pravic, kakor prej. Hudobne obrekovalce pa je dal kralj hudo kaznovati, kakor tudi tistega lažnjivega vedeža, katerega so bili podkupili.

Toliko smo zvedeli od zgodeb kralja Varoga“, rekla je Lunica na konec. Kralj Riar pa jo je objel, jo stisnil na svoje srce in rekel: „V resnici, taka žena kot je ta, ne zasluži umorjena biti! Kakò sem bil jaz vendar surov in krivičen, dokler mi Bog ni poslal tega angelja, da je moje srce omečil in me naučil, po človeško čutiti!“ Ko je to izrekel, se je zopet obrnil na stran in zaspal. — Hvaljen bodi večni Bog, ki nikoli ne spi!

Devet sto devet in dvajseta noč.

V prihodnji noči začela je Lunica tako praviti: „O kralj, jaz vem mnogo historij od zvitih žensk; vendar se bojim, če te historije povem, da se boste utrdili v svoji slabi sodbi o ženskah in da mi bo to na škodo. Kajti mnogo je zvitih in goljufnih žensk in one pripravijo več nesreče in žalosti na svet, ko možki. Pred takimi ženskami naj se možje varujejo, kajti ženska zvijača je hujši, ko možka. Na to pa je rekla Srebrnica: „Le povej, ljuba sestra, kar veš o zvitih ženskah. Ne boj se, da bo kralj zavoljo tega še tebe sovražil. Kajti ženske so podobne žlahtnim kamnom: so različne barve, različne podobe in različne vrednosti. Kdor kamne pozna, bo najboljšega izbral in druge ležati pustil. Ženske so različne. Poglej, lončar naredi veliko loncev; pa nekateri se mu tako skazijo, da se mu sproti pobijejo, ko se jih dotika; drugi zopet so lepi in trdni ter služijo ljudem mnogo let. Velika je razlika med ljudmi po njih zunanji podobi, pa še veliko bolj so različni po svojih srčnih lastnostih: oni so dobri, kakor angelji, drugi hudobni, kakor zavrženi duhovi. Če torej od zvitih žensk kaj poveš, zavolj tega kralj še ne bo mislil, da so vse ženske take“.

Na ta opomin je kraljica Lunica povedala to-le historijo:

Historija o kralju Preboru in policijskih stražnikih.

„Vedi, o kralj, da je v Egiptu, v mestu Kajiri, enkrat vladal kralj Prebor Silnoraščeni, zvan po svoji hrabrosti in svojih srečnih vojskah. Ta kralj je silno rad poslušal, če mu je kdo povedal kako lepo

historijo. Neki tak mož, ki je večkrat historije pravil, povedal mu je enkrat, da se najdejo ženske na svetu, ki so bolj korajžne, ko možki, in više oblasti dostikrat hudo za nos vodijo. Zato je kralj Prebor rekel: Historije so že lepe, pa kdo vé, če so resnične. Jaz bi pa rad kaj tacega slišal od zvitih žensk in pa tudi druge take dogodbe, kar se je res še le pred kratkin zgodilo in kar je tisti sam doživel, ki to pripoveduje“. Na to eden kralju reče: „Gospod, če hočete pa take zgodbe slišati, morate poklicati policijskega komisarja; on ima z vsakovrstnim ljudstvom opraviti in njemu se pogosto kaj nenavadnega primeri ali pa sporoči“. Na to je pustil kralj precej poklicati redarskega komisarja. Takrat je bil za komisarja Konjолjub Jerman. Kralj mu pové, da bi rad slišal kako čudno prigodbo pa od takih se mora praviti, ki so jo sami doživeli, ali pa da se je še le pred kratkim prav gotovo zgodila.

Komisar Jerman je šel precej domu, je sklical vse stražnike vkup in jim govoril tako: „Ljubi moji, prišel je k meni v goste nek dobri moj prijatelj, ki je imeniten gospod v sosedni deželi. On pa silno rad posluša čudne dogodbe. Zato je rekel, da bo vsak večer za vino dajal in vam vsem dobro večerjo plačal če mu boste tako dolgo, kakor tukaj ostane, pravili čudne historije in dogodbe iz vašega življenja. Posebno rad sliši od zvitih žensk ali kaj tacega pripovedovati“. Stražniki so to radi obljubili in se že naprej veselili, kako bodo zastonj dobro jedli in pili.

Kralja pa je Jerman naučil, da se je preoblekel v navadno obleko, kakor jo nosijo tuji popotniki; tako da ga stražniki niso spoznali. Kajti vpričo kralja bi se bil ta ali oni bal, vae po pravici povedati. Ko je

prišel čas za večerjo, pripeljal je komisar kralja v svojo sobo, kjer so ga stražniki že čakali. „To je moj prijatelj“, jim reče, „ta nas je nocoj vse povabil in tudi za prihodnje večere, če mu obljubite, da boste po vrsti vsak kaj čudnega in nenavadnega iz svojega življenja povedali“.

Stražniki so se kralju, katerega pa niso poznali, spodobno priklonili, se zahvalili za gostoljubno povabilo in obljubili, da hočejo njegovi želji ustreči vsak po svoji moči. Potem so se vsi vsedli in večerjali. Po večerji so trčili z glaži in pili na zdravje prijaznega tujca in njegovega prijatelja, gospoda komisarja Jermana. Prvi se je oglasil stražnik Brkinec in začel takó praviti:

„Iz začetka, ko sem jaz k policajem pristopil, bil sem zelo oster in strog. Hudodelci so se me strašno bali, in če sem po mestu okoli jahal, kazali so vsi ljudje že od daleč na mene. Ko sem pa enkrat pred stražnico na klopi sedel, s hrbtom na zid naslonjen in zamišljen sam ne vem v kaj, pade mi naenkrat nekaj v naročje. Bila je mošnja, v kateri sem našel sto goldinarjev denarja. Gledal sem na vse strani okoli sebe, pa nisem mogel uganiti, kdo bi bil to mošnjo meni v naročje vrgel. Čez nekaj dni pozneje se mi je ravno tako zgodilo; pa nič nisem mogel ne videti, ne zvedeti, kdo mi denarje meče. „Saj to ni slabo“, si mislim, „vsak tretji, četrti dan eno mošnjo s sto goldinarji, na tak način moram obogateti!“ Sklenil pa sem sam pri sebi, da se hočem potruditi, da tega človeka izvem, ki to dela. Ko sem čez nekaj dni spet pred stražnico na klopi sedel, naredil sem se, kakor bi spal. Naenkrat vidim eno roko, ki se čez mene stegne in mi vrže zopet eno mošnjo v naročje. Jaz

zgrabim hitro za roko, in koga sem vjel? — eno prav lepo gospo! „Kdo ste, gospa? jo prašam. — „Pojdiva na stran“, reče ona, „pa vam bom vse povedala“. Jaz sem šel ž njo in peljala me je do vrat neke velike hiše. Tukaj sem jo spet prašal, kdo je, in zakaj je meni toliko denarja podarila? — „Oh, ljubi gospod Brkinec“, rekla je ona, „jaz imam eno prijateljico, s katero sva bili od mladih nog zmirom skupaj, to je hči višega sodnika. Zdaj sve pa na enkrat ločeni, ker je njej oče prepovedal, da ne sme več iz hiše, ker je zvedel, da ima neko znanje z nekim mladim človekom. Meni je pa to strašno hudó, da ne moram s svojo prijateljico več vkup priti, ker je oče tako ojster, da je nihče obiskati ne sme; zatorej tudi jaz ne smem k njej. Dajte mi toraj pomagati, da s svojo prijateljico vkup pridem, ker jaz jej imam veliko važnih novic povedati“, — „Kaj hočem jaz tukaj pomagati?“ prašam jaz na to. Ona pa mi reče takó: „Danes se bodem lepo oklekla in pojdem zvečer na sprehod. Ko se noč naredi, pa se bom vsedla pred sodnikovo hišo. Ko bodo potem straže po mestu okoli hodile, pridete vi s svojo stražo tje, kjer bode mene našli lepo oblečeno in v žlahtnih biserih se lesketajočo. Vi me bote prašali, kaj tukaj delam. Jaz pa vam bom odgovorila, da sem stotnikova hči iz trdnjave, da sem šla na sprehod, da me je pa noč prehitela in da ne morem več v trdnjavo, ker so vrata že zaprte; da nisem vedela, kam bi se čez noč djala, in da sem prišla v te lepe ulice, katerih čedne hiše pričajo, da tukaj stanujejo pošteni ljudje.

Devet sto in trideseta noč.

Ko bodem takó govorila, potem poveljnik vaše straže ali stražmešter me bo imel suma do mene, ampak bo rekel: „Te gospodične ne moremo na cesti pustiti, ampak moramo jo komu izročiti, kjer bo čez noč ostala“. Na to morate Vi reči: „Najbolje bo, ako nocoj prenoči pri višem sodniku, ki v tej hiši stanuje“. Potem morate na sodnikove vrata potrkat, in ko odprejo, me izročite ljudem, ki bodo vrata odpirali. Tako bom svoj namen dosegla in zopet enkrat s svojo prijateljico vkup prišla“. — „To se pa lahko opravi“, rečem jaz na to, ki nisem nič hudega v tem videl.

Ko se je tedaj temna noč naredila, in smo šli stražniki in vojaki skupaj na patrole po mestu, prišli smo nazadnje tudi v te ulice, kjer je ta gospodična sedela. Bilo je ravno o polnoči. Jaz rečem svojemu tovarišem: „Meni se zdi, da tam pri onih vratih nekaj vidim. Poglejmo, kaj je!“ Stražmešter mi reče: „Poglejte, če je kak človek“. Jaz stopim tje k vratom, in ko žensko spoznam, da je tista, grem spet nazaj in rečem stražmeštru: „Ena lepo oblečena, imenitna gospodična sedi tam na tleh. Ona pravi, da je stotnikova hči z grada, da je pa trdnjava že zaprta, da ne more not in da ne vé, kam bi spat šla. Mislim, da bo treba, žensko kam spraviti čez noč, kajti če se jej kaj zgodi, bodo nas dolžili“. Stražmešter mi reče: „Vzemi jo k sebi v svojo izbo!“ — „Kam pa mislite!“ rečem jaz, „ona ima vse polno zlatnine in biserov na sebi; naj kaj zgubi, pa bom jaz tat! Ne, take odgovornosti nečem prevzeti. Jaz jo bom peljal k višemu sodniku, naj bo tam čez noč“. — „Stori, kar hočeš“, reče na to stražmešter. — Na to sem potrkal na vrata sodnikove hiše

in ko so mi prišli sodnikovi posli odpret, sem jim izročil žensko z besedami: „Ta gospodična se je zakasnila v mestu in ne pride več domu, ker stanuje v tordnjavi. Ker ima veliko družega lepotičja na sebi in je nevarno, pustiti jo brez pomoči, ukazal je gospod stražmešter, naj jo k vam peljem s prošnjo, da jo čez noč pri sebi obdržite. Kajti v hiši višega sodnika je najbolj varna“. Strežaji so potem žensko odpeljali gori po stopnicah, jaz pa sem šel s stražo naprej.

Drugo jutro pa pridrvi na policijo gospod viši sodnik. Spremljan od dveh strežajev, je strašno na pogaganje klical, vokal in govoril proti komisarju: „O gospod, goljufni in zviti ljudje so včeraj pripeljali eno žensko k meni, in ta je menda potem drugim tatovom vrata odprla, da so odnesli to noč iz moje hiše vse premoženje, ki je bilo shranjeno pri meni za sirote, šest velikih žakljev srebrnine. Pa to stvar bom naznanil samemu kralju, da bo ta videl, kako vi stražite mesto in premoženje ubogih sirot!“ Policijski komisar se je močno prestrašil, je ponudil višemu sodniku stol, da se je vsedel, in skušal ga potolažiti z mirno besedo. Potem je komisar izpraševal stražnike; ti pa so rekli, da od cele stvari nič ne vedó, ampak da sem jaz neko žensko k sodniku peljal, češ, „stražnik Brkinec naj se odgovarja za to“. Zdaj me viši sodnik oostro pogleda in reče: „Tedad ti si bil z žensko sporazumljen in si jo spravil v mojo hišo, da me je oropala!“ Jaz sem bil tako osupnjen in osramoten, da nisem mogel nič odgovoriti. Ni mi šlo v glavo, da bi bila ena ženska tako na led speljala mene, katerega se je vse balo. „Zakaj ne odgovarjaš?“ praša me komisar. „O gospod“, rečem jaz, „te zadeve sam ne razumem. Prosim pa, dajte mi tri dni časa, da poizvem, kako je s to

stvarjo in kdo je tisti zločinec; ako v treh dneh nič ne izvem, hočem jaz trpeti za ves tisti denar“. S tem predlogom so bili zadovoljni, in ko je še komisar obljubil, da bo vse storil, da se tatovi poiščejo, poslovil se je viši sodnik. Jaz pa sem začel po celem mestu iskati in popraševati po tisti ženski. Strašno me je jezilo, da me je ta ženska takó osleparila. Iskal sem jo celi dan in še en čas po noči, pa brez uspeha. Ravno taka se mi je godila drugi dan. Tretji dan sem še le spoznal, kako neumno je to, da iščem žensko, katere niti ne poznam; kajti vselej, kedar sem jo videl (namreč ko me je tako podučila, in potem po noči), imela je obraz z gostim pajčolanom po obrazu zagrnjen, tako da je nisem mogel nič prav pogledati v lice. Bil sem zelo žalosten. Že se je namreč tretji dan bližal svojemu koncu in jaz še nisem nič vedel, kako se bom zagovarjal, če me bodo tožili, da sem jaz tatove spustil v sodnikovo hišo. Ko sem se proti večeru vračal na svoj dom, ves zamišljen štorkljajoč skozi neke ozke ulice, zagledam neko žensko pri oknu, ki je mene zagledavši tlesknila ob dlani in mi namignila, naj pridem k njej. Šel sem toraj, ne vedoč zakaj, po stopnicah gor v prvo nadstropje, kjer je stanovala. Komaj stopim v njeno izbo, priletela mi je naproti in mi podala roko. Nisem vedel, kaj ta ženska od mene hoče. Ona pa zakliče: „Ali me ne poznate več? Jaz sem tista, ki ste jo peljali k višemu sodniku!“ — „Oh, ljuba gospodična“, rečem jaz, „že tri dni vas zastonj iščem. V lepo komedijo ste me zamotali. Bojim se, da pojde za mojo glavo!“ — „Ali Vas ni sram“, reče ona, „tak mogočen in ojster stražnik biti, pa tako malo poguma v sreči, tako malo soli v glavi imeti?“ — „Kdo ne bo poguma zgubil“, rečem jaz, „danes je zadnji

dan, in jutri pridem pred sodbo. Kdo me bo rešil?“ „Nič se ne bojte“, reče ona, „stvar se bo lepo iztekla za Vas; Vi bote zmagali“. Potem je vstala, odprla omaro in mi pokazala šest velikih vreč (žakljev) polnih srebrnega denarja. „Poglejte“ je rekla, „ta denar sem odnesla iz sodnikove hiše. Če hočete, pa ga mu nazaj dajte; ali pa ga za sebe obdržite. Pa še nekaj drugega Vam bom svetovala“.

Devet sto ena in trideseta noč.

Jaz imam veliko denarja“, govorila je ženska, „in tega ne potrebujem, ker sem tako že silno bogata. Hotela sem Vam samo pokazati, kaj znam, in potem ponuditi se Vam za ženo, če me bote hoteli“. To rekši je odprla še več družih omar, v katerih je bilo grozno veliko zlata in srebra. „Ljuba moja“, rečem jaz na to „meni ni za denar, ampak le to me skrbi, kako se bom iz te zadrege rešil“. — „Saj sem Vam že rekla“, odvrne ona, „da nič se ne bojte; kakor sem Vas v lužo spravila, tako Vas bom tudi iz nje potegnila. Prej ko sem sodnikovo hišo zapustila, skrbela sem še za Vašo rešitev. Če Vas bo jutri viši sodnik izpraševal, pustite ga govoriti, ne sežite mu v besedo in ne odgovorite mu ničesa, tudi potem ne, ko bo nehal govoriti. Ko Vas bo potem komisar prašal: „Zakaj ne odgovarjaš gospodu sodniku?“ recite: „Gospod, kaj izdā beseda slabega moža proti besedi mogočnega? Tak človek, kakor jaz, zamore le v Boga zaupati“. „Kaj hočeš s tem reči?“ prašal Vas bo viši sodnik, „govori odkrito, ne pa v podobah in pregovorih!“ Vi pa recite na to: „Resnico ste govorili, gospod. Jaz sem pripeljal k vam gospodično, ki je bila žlahtnega

stanu in bogato oblečena, polna biserov in dragocennostij na sebi. Kdo je bila, tega jaz ne vem; pa jaz lahko tudi prašam: kam pa je zginila? Morda je bila v vaši hiši umorjena in oropana, ker ni več sledu za njo? Namesto mene izpraševati, bilo bi morda bolje, ko bi vi izpraševali vaše posle, kam so žensko pripravili! Morda so oni žensko umorili, jej vzeli vse lepотиče in potem še vaš denar; in vi zdaj hočete nas prepričati, da je ta revna ženska pri zaklenjenih durih zginila in odnesla šest težkih žakljev srebra. Pomislite vendar, kaj govorite! Ali ni veliko več resnici podobno, da je bila ženska pri vas umorjena, in da zdaj vaši posli vse na njo valijo, ker se ne more zagovarjati? Na to se bo sodnik začel togotiti in skakati in zahteval bo, da morate z njim v njegovo hišo, da jo vso razkaže, da sami vidite, kako lažnjive so vaše trditve, ker od umorjene ženske ne bo nikjer sledu najti. Vi pa recite na to: „To ne gre, gospod, da bi jaz z vami hodil. Jaz sem zatoženec in meni se ne bo verjelo, če bi prav kaj videl. Če pa grejo gospod komisar z nami, potem hočemo iti in vso hišo preiskati“. Komisar bo precej pripravljen, in tako pojedete sodnikovo hišo preiskovat. Začnite gor pod streho in potem pregledajte vse izbe, shrambe in kleti v hiši. Več ko boste preiskali in nič našli, bolj žalostnega se morate vi delati. Potem boste prišli do vežnih vrat nazaj, in vi se delajte, kakor bi hoteli še enkrat v hišo nazaj. Potem pa pokažite v kot za vratmi in recite hlapcem, ki bodo z vami hodili, naj še v tem kotu zemljo odkopljejo, morda se vendar kaj najde. Našli bodo en lonec, potem en raztrgan pajčolan, ki je krvav. Tega morate gospodu pokazati in pri tem na glas vpiti. Tudi boste našli en ženski čevelj pa

zlate ženske nhande. Tudi tisti čevelj bo krvav“. Ko me je tako podučila, sem jo razumel in lahkega srca sem vstal, da bi odšel. Ona pa mi je pred odhodom dala še sto zlatov. Vzel sem jih in odšel. Ko se je jutro naredilo, prišel je sodnik rudečega obraza h komisarju in začel je razgrajati: „No, kje je tisti lump, ki je v zvezi s tatovi? Kje je moj denar?“ Komisar me vpraša: „Zakaj ne odgovoriš višjemu sodniku?“ Jaz rečem: „Ne sodite po videzu! Zadostuje mi zavest, da sem nedolžen“. Sodnik zdaj zavpije: „Kako se predrzneš, delati se nedolžnega? Dokaži svojo nedolžnost!“ — „O gospod“, rečem jaz, „pripeljal sem k vam mlado, lepo žensko, ki je bila vsa v zlatu in biserih. Kje je zdaj ta ženska? Zginila je, kakor včerajšni dan. Najbrž je v vaši hiši nesrečno smrt našla!“ Pri teh besedah je začel sodnik besneti in silil je, naj gremo z njim in naj preiščemo njegovo hišo. Jaz rečem na to: „Drugače ne grem, kakor če grejo gospod komisar z nami in še nekaj stražnikov seboj vzamejo; potem meni nasproti ne morete nič utajiti“. Komisar je bil precej pripravljen, in tako smo šli v sodnikovo hišo. Preiskali smo vse, pa ničesar našli; po pravici povem, da me je začelo že skrbeti. Kaj ko bi me bila ženska še vdrugič na led speljala? Namesto dalati se preplašenega, kakor me je naučila, sem bil to v resnici. Komisar, to videti, zavpije nad menoj: „Hudobnež, kako si se mogel predrzniti, da si sumničil višega sodnika in nas vse za nos vodil!“ Jaz pa nisem nič odgovoril in sem naprej brskal po vseh kotih, če bi kaj sumljivega našel. Ko pridemo do vežnih vrat, zaklical sem hlapcu, ki je imel lopato v roci: „Kaj pa ta temni kot! Daj z lopato nekaj zemlje odkopati!“ Mož je to storil in kmalo zadel ob lonec. Ke

tistega izvlečemo, rekel sem mu naprej kopati. Privlekel je na dan en pajčolan, en ženski čevelj pa dva zlata uhana; vse je bilo krvavo. To videti, bi bil jaz od veselja kmalo omedlel. Komisar pa je rekel: „Za Boga, stražnik je imel prav“. Sodnik je bil ves preplašen in jaz sem mu rekel: „Zdaj vidite, da se je nesreča pri vas zgodila, in to ni majhna reč, kar tu vidimo. Ženska je bila brž ko ne bogatih starišev, in ti bodo stvar že še dalje zasledovali“. Pri teh besedah je postal ves bled, poklical nas je v svojo izbo in nam ponujal šest vreč cekinov, če o celi stvari molčimo, da se ne izve. Mi nismo nič rekli in odšli. Jaz sem bil vesel, da se je stvar tako dobro končala, in da me ženska ni na led speljala. Čez tri dni sem se preoblekel in hotel sem žensko obiskati. Pa našel sem hišo zaprto. Prašal sem sosede, in ti so mi rekli: „Hiša stoji že dolgo prazna. Pred nekim časom jo je sicer neka ženska v zakup (najem) vzela, pa ona se je pred tremi dnevi izselila, pa ne vemo, kam. Popraševal sem še dolgo po njej, pa nisem mogel nič zvedeti“.

Kralju je bila ta prigodba zelo všeč. Na to se je oglasil stražnik Potočnik in je to prigodbo povedal: „Ko je bil še gospod Svetlin za komisarja, tisti je meni vse zaupal, karkoli mu je vmes prišlo in kar se je storiti namenil. Nekega dne so mu sporočili, da ima hči nekega bogatega in imenitnega gospoda nekega Juda za ljubimca in da jo tisti še po noči večkrat obiskuje, kar je bilo po takratnih postavah ojstro prepovedano. Komisar tega ni hotel verjeti, da bi se tako imenitna gospodična pečala z zaničevanim Judom, vendar pa je izpraševal svoje stražnike. Eden iz teh mu reče: „Kar se mene tiče, videl

sem že večkrat, tudi že po noči, nekega Juda po tistih ulicah hoditi. Hiše pa, v katero zahaja, si nisem zapomnil“. Komisar mu naroči: „Pazi tedaj nanj in glej, kam bo šel“. Stražnik je tedaj pazil na Juda in ko ga je neko noč videl iti v eno hišo, zapomnil si je to hišo, potem pa brž šel komisarja klicat. Svetlin je brž vstal, se oblekel in hitel v tisto hišo. Vzel je samo mene seboj in mi na uho rekel: „Prav vesel bom, če tega Juda v pest dobim“. Prišla sva do vrat in tam stala, da bi kdo iz hiše prišel in vrata odprl. Kmalo je prišla dekla, ki so jo po nekaj poslali. Midva jo brž zgrabiva in prisiliva, da je nama pot pokazala po stopnicah v hiši in naznanila tisto izbo, kjer bi bil Jud skrit. Ona naju pelje v lepo, razsvitljeno dvorano, kjer sta pri polni mizi že Jud in gospodična skupaj sedela. Ona je komisarja brž spoznala, mu šla naproti in nama rekla k mizi sest. Posadila je komisarja na prvo mesto in rekla: „Srčno me veseli, da ste nas počastili! Poslužite se naše večerje“. Potem je nama ponudila različnih jedil in natečila vina. Ko sva nekoliko jedla in pila, snela je ženska ves svoj dragoceni lišp od rok, vratu in ušes, zavila vse v ruto in pomolila komisarju rekoč: „Ves svoj lišp vam podarim za čast, ki ste mi jo skazali“. Potem je rekla Judu: Stori, kakor sem jaz storila: idi v drugo izbo in prinesi svoje dragocenosti gospodu v dar!“ Jud je vstal, šel iz izbe ter doli po stopnicah in smuknil skozi vrata. Vesel je bil, da je tako lahko ubežal. Ko je gospodična mislila, da je Jud že na varnem, vzela je komisarju ruto z dragocenostmi nazaj in mu rekla: „Lepo sem vas pogostila, za hvalo mi hočete pa še moj lišp odnesti! Bežite hitro iz hiše, sicer pokličem vse sosede na pomoč!“ Jaz in komisar

sva gledala, da sva brž iz hiše prišla, da ne bi imela kakih sitnostij“.

Devet sto dva in trideseta noč.

Vsi so se čudili tej prigodbi. Stražnik Miklavčič pa je rekel: „Jaz sem še kaj bolj čudnega doživel. Le poslušajte:

Ko sem šel nekega dne na sprehod, srečal sem celo trumo mladih lepih deklet: posebno ena se mi je dopadla, da sem bil v hipu ves zaljubljen v njo in nisem obrnil pogleda od nje. Ko ona to zapazi, začela je bolj počasi hoditi, da je za drugimi zaostala, in čakala je, da sem k njej stopil in jo ogovoril. Potem mi ona reče: „Bog te blagoslovi! Zapazila sem, da me ogleduješ; morda me poznaš in od kodi?“ Jaz odgovorim: „Ne poznam te, pa tvoja lepota me je ganila in žar tvojih oči me je omamil“. — „Tudi meni se taka godi“, reče ona, „ko sem te zagledala, prikupil si se mi na moč in zdi se mi, kakor bi te poznala že od mladih nog“. — „Kje pa stanuješ?“ jo prašam jaz, „ali te smem domu spremiti?“ — „Žal, da sem tukaj tuja in nimam stanovanja v tem mestu“. — „Imam ti pa toliko povedati in ne izpustim te več iz rok, sicer mi še uideš“. — „Tukaj se že dá pomagati“, reče ona, „le z menoj pojdi“. Ona gre tedaj naprej in jaz za njo. Prideva do neke hiše, kjer se ona ustavi. Stopila je v vežo in dala poklicati hišno gospodinjo. Ko tista pride, jo vpraša: „Ali nimate pri vas stanovanje za oddati? Jaz in moj mož sva tukaj tuja in ker bi rada nekaž časa v tem mestu ostala, želiya v zakup vzeti stanovanje, ki ima že vso hišno opravo“. — „Tako stanovanje imam“, reče gospodinja. Potem ste se pobotali za ceno, ona je plačala, gospo-

dinja pa nama je izbo odprla. Vsedla sva se za mizo in si dala nanositi jedil in vina. Sedela sva dolgo v noč in pridno pila, tako da sem ga že precej pod kapo dobil. Potem mi ona reče: „Zdaj pojdeva pa k počitku; koj razpravi in vlezi se v svojo postelj, jaz grem pa v svojo; samo vrhno obleko moram še prej nekoliko zakrpati, ker vidim, da je nekaj razcepljena“. Jaz se tedaj razpravim in grem opraviti svojo potrebo. Ko nazaj pridem, ni bilo v izbi ne ženske, ne moje obleke: ne hlač, ne čevljev, ne klobuka, ne suknje, v kateri je bila mošnja s 400 goldinarji. Ves prestrašen stopim v spodnji obleki, ker druge nisem imel na mostovž, pokličem gospodinjo in jo prašam: „Ali niste nič videli, kam je moja žena šla?“ Ona reče: „Ravno sem jo videla hiteti skozi vežo iz hiše in precej velik zavoj je imela pod pazduho“. Meni se zdaj v glavi zasveti in ves prestrašen rečem gospodnji: „Oh, ljuba gospa, povem vam resnico: to ni bila moja žena, ampak čisto tuja ženska, ki sem jo danes vprvič videl. Odnese mi je vso obleko in denar! Kako bom zdaj brez obleke domu prišel?!“ Potem sem jej vse povedal, kako se mi je zgodilo. Gospodinja pa, namesto da bi se jej smilil, začela se je na glas smejati; sklicala je vse ženske, kar jih je bilo v hiši: „Mica, Katra, Urša, Reza, Liza, pridite in pogledjte tega človeka!“ Potem jim je povedala mojo žalostno historijo. Ženske so me zasramovale in sasmehovale. Ena je rekla: „Ta je bila pa tica, skoro do nazega ga je slekla!“ Druga je s prstom na me pokazala in rekla: „Ti bedak, kako si mogel verjeti, če ti je rekla, da te ljubi? Kaj je na tebi lepega? Katera se bo neki v tebe zaljubila?!“ Le ena je bila toliko usmiljena, da mi je prinesla en strgan plašč (plajšč). V tistega sem

se zavil in tekel bos in razoglav domu. Ker me je bilo sram resnico povedati, sem svojim rekel, da so me roparji slekli in mi denar vzeli. Na to so moji ljudje še Boga hvalili, da sem vsaj še življenje rešil“.

Devetsto tri in trideseta noč.

Zdaj je začel stražnik Ogrinec tako praviti:

„Ko sem enkrat pred stražnico v mestni hiši sedel, pride k meni neka gospa in mi reče, da je njen mož zdravnik pa tudi velik igralec, česar pa ona ne more trpeti, ker preveč denarjev zaigra. „Ravno sedaj sedi z mnogimi tovariši v tej in tej hiši“, je rekla, „in igrajo prepovedano igro za visoke denarje. Prav veselilo me bo, ako ga v kazen spravite, da ne bo več igral“. — „Je že prav“, rečem jaz, „bom že pogledal“. Ko žena odide, šel sem počasi proti tisti hiši. Ko stopim v izbo, vidim celo tolpo ljudij; eni so igrali na kvarte, drugi pa gledali in pili. Tudi tista žena je bila med njimi. Ko me zagledajo so kvarte odložili in stopili okoli mene. Prinesli so jedi in pijače ter me prosili, naj jih ne zatožim. Dal sem se res preprostiti in ostal sem še nekaj časa med njimi. Čez mesec dni pa dobim pismo od sodnije, da moram temu in temu sto goldinarjev plačati, ki sem mu jih dolžen. Jaz grem k sodnji in zagotavljam, da nisem nikomur nič dolžen. Pa tisti zdravnik, čegar žena je prišla po me, je pripeljal osem krivih prič izmed tistih igralcev, ki so vsi trdili, da so videli, kdaj mi je zdravnik sto goldinarjev, posodil in vpričo njih naštel. Strašno me je pekla njih nehvaležnost: za to, da jih nisem ovadil zavoljo prepovedane igre, so me zdaj še za sto goldinarjev opeharili. Pa molčati sem moral, sicer bi bil še jaz najbolj kaznovan, ker jih nisem ovadil. Zato ni kazalo

druzega, ko plačati Takrat pa sem se zaklel, da me ne bo nobena ženska več zvodila.

Zdaj se je oglasil stražnik Urbanček in to-le povedal:

„V Aleksandriji se je zgodilo, da ste prišli dve ženski k meni v stražnico, ena stara, druga mlajši. Starka je nosila v roki škatljico polno lepih biserov in demantov. Starka je pri meni v stražnici obsedela, mlajša pa je šla v neko prodajalnico in tam vzela za tisoč cekinov svilnate obleke. Ko je bilo pa že vse zavito, naredi se prestrašeno in reče, da je denar doma pozabila. Slednjič pa reče: „Če mi pa blago vendar zaupate, hočem vam tačas nekaj lepega v zastavo ponuditi; pri magistratu v stražnici me čaka ženska, ki ima nekoliko mojega lišpa; da se prepričate, da je tisti v resnici dragocen, lahko pokličete gospoda komisarja.“ Trгоvec je šel ž njo in ko je videl škatljico polno lepih biserov in demantov, ni klical dolgo komisarja, ker je bil sam prepričan, da je ta lišp več vreden, ko tisoč cekinov. Vzel ga je toraj v zastavo in ženske so odnesle svilo. Ko je pa preteklo par ur pa gospe ni bilo nazaj, da bi svilo plačala, začelo je trgovca skrbeti in šel je s tistim lišpom k nekemu trgovcu, ki je tržil z zlatovino, biseri in dragocenimi kamni, ter ga vprašal, koliko bi bil ta lišp vreden. Veščak vse pregleda in reče: „Priatelj, ti si goljufan, ti kamni so vsi ponarejeni, nobeden ni pristen. Vse vkup ni vredno čez deset goldinarjev“. Svilar je kar obledel na to novico. Podal se je h komisarju, ki je bil zelo zvit in prekanjen mož. Ko mu je trgovec vse povedal, podučil ga je tako: „Izprazni svojo prodajalnico vsaj deloma in vrzi vse navskriš v njej; potem pa zlomi ključavnico pri durih do prodajalnice. Ko

bo to storjeno, potem začni kričati in jadikovati in na pomoč klicati, češ, da si okraden in oropan; pa le vpij, da te bo vse slišalo. Potem pa naznani stvar pri sodnji. Potem bo še sodnija vse razglasila. Ne pozabi pa povedati, da ti je bila ukradena tudi škatljica dragocenih demantov, ki še tvoji niso ampak so ti bili le zastavljeni in da imaš velikansko škodo, ako boš moral te demante plačati. Pokliči vse sosede za priče, da so bile vrata ulomljene in da ti je bila škatlja z demanti ukradena kakor še mnogo drugega blaga“. Trgovec je vse tako storil, kakor mu je komisar svetoval. Drugo jutro je skrnil velik del blaga ter ga odnesel iz prodajalnice še pred dnevom; potem je zlomil ključavnico na vratih in začel strašno kričati, da je okraden. Vsi sosedi so vkup prileteli, in on jim je solznih očij kazal potrto ključavnico in izpraznjeno prodajalnico. Vsi so mu verjeli in ga milovali. Potem je šel k sodnji, ki je celo tatvino razglasila po mestu in tudi to, da je bila ukradena škatljica z demanti velike vrednosti. To ste zvedeli tudi tatici in starka je mlajši rekla: „Še sodnija razglašča, da so bili naši demanti velike vrednosti, toraj jih trgovec ni spoznal in ako so mu ukradeni, mora nam za nje plačati, kolikor zahtevamo. Zdaj toraj kaže, plačati mu tistih tisoč cekinov za svilo, pa tirjati za demante deset tisoč cekinov“. Starka je torej vzela tisoč cekinov in jih nesla trgovcu. Ko jih izroči, tirjala je zastavljene demante nazaj. Ko je trgovec rekel, da so mu ukradeni, začela si je starka v lice bíti in kričati: „Gorje tebi, demanti so bili deset tisoč cekinov vredni, zdaj jih boš pa plačal!“ Trgovec je pa babo prijel in jo vlekel v mestno hišo h gospodu komisarju. „Gorje tebi, malopridnica!“ zavpije komisar nad njo; „ali ti

prva goljufija ni bila dovolj in si hotela še drugo narediti ter tirjala deset tisoč za ponarejene demante, ki so komaj deset goldinarjev vredni?!“ — „Ob, odpustite“, reče baba, „vse hočem priznati in izpovedati, samo da me izpustite. Nas je cela zveza tatov in tatic, ki se zberemo vsaki mesec, da denar med seboj delimo. Ravno včeraj smo bili spet zbrani. Ako me izpustite, hočem vse svoje tovariše in tovaršice izdati in vam izročiti“. „Ako to storiš“, reče komisar „potem ti od pustim vse tvoje hudobije in te izpustim na prosto“. — „Prav rada to storim“, reče tatica, „saj tudi moji tovarši ne ravnaajo pravično z menoj. Pa to se mora še danes zgoditi, jutri jih ne bo več tukaj“.

Devet sto štir in trideseta noč.

„No, tedaj le vse pripravite“, reče komisar. Tatica zdaj reče, naj jej dajo seboj veliko število stražnikov, da bojo tatove zajeli in zaprli. „To pa povej svojim ljudem“, rekla je komisarju, „da me morajo vse ubogati, kar jim bom ukazala“. Ko je tedaj stražnike imela, šla je z njimi do neke hiše, tam jim je ukazala pred vratmi čakati ter jim rekla: „V tej hiši so tatovi. Jaz jih vam bom družega za drugim ven poslala, vi pa vsacega primite“. To rekši je šla v hišo. Minula pa je cela ura, pa nikogar ni bilo iz hiše. Zdaj so šli stražniki sami v hišo gledat, pa niso našli ne tatic, ki jih je vodila, ne tatov. Hiša je imela zadaj tudi vrata, ženska je pri zadnjih vratih ušla in pustila stražnike čakati. Ko so stražniki komisarju vse povedali, čudil se je zvijači te ženske, da si je mogla svojo rešitev tako hitro izmisliti“.

Potem je začel šesti stražnik, Ramenček tako praviti:

„Enkrat me je neki prijatelj na gostijo povabil. Prišel je sam z vozom po me, in ko sva prišla v njegovo hišo, vsedla sva se na blazinjak (zofa), in on je bil zelo dobre volje. Polagoma so prišli še drugi povabljeni, razgovor se je oživil, in začeli smo si historije praviti. Na enkrat se oglasi moj prijatelj kučegazda in reče:

„Eno dogodbo vam moram povedati, ki sem jo sam doživel. V mojo prodajalnico je začel prihajati mož, ki ga prej čisto nič nisem poznal. Zjemal je veliko blaga, pa vse le na upanje. To je šlo zmirom huje, včasih je v enem dnevu za dvajset goldinarjev blaga vzel na upanje (kredit). To mi je bilo že nadležno; pa mož je imel tako pošten obraz in priljudno obnašanje, da mu nisem mogel odreči. Enkrat pa je prišla v prodajalnico neka čudovito lepa gospodična. Njene oči so se svetile kakor zvezde. Njena lepota me je ganila in začel sem z njo govoriti. Prašal sem jo za ime in stanovanje in prosil sem jo dovoljenja, da bi jo smel obiskati. Ona pa je brž plačala, kar je vzela, in potem odšla, ne da bi meni odgovorila. Jaz sem se kar prestrašil, ko me je tako hitro zapustila, in zdelo se mi je, kakor bi bila moja dušo seboj odnesla. Minulo je več dnij, pa je nisem mogel pozabiti. Na enkrat pa je spet prišla. Jaz sem bil tega silno vesel in povabil sem jo, naj bi me vendar enkrat obiskala v mojem stanovanju“. „Saj vas ne poznam“, reče ona, „in zato se ne spodobi, da bi vas obiskala“. — „Pa mi dovolite, da jaz vas obiščem“, rečem jaz. — „No pa pojdite z menoj“, odvrne ona, „da vidite, kje sem doma“. Ves vesel utaknem precej denarja v žep, češ, da nebi kje na sramoti ostal, ter grem ž njo. Ona je šla naprej, jaz za njo, in tako sva prišla v

neke ozke ulice in do neke hiše, kjer mi je rekla vežna vrata odpreti, ponudivši mi ključ. Ko sem se nekaj obotavljal, odklenila jih je sama, in ko sva v lopo stopila, jih je spet zaklenila. Potem me je peljala v malo izbico zraven vrat, mi rekla sesti in djala: „Počakajte tukaj en trenotek, da svoje služabnice odpravim. Ne maram, da bi vas videle in potem svoje jezike brusile“. Kmalo je prišla nazaj in rekla: „Sem jih že odpravila po opravkih; zdaj vas bom pa v drugo izbo peljala“. Zdaj sva šla iz ene izbe v drugo, dokler nisva prišla sledujoč v neko prav odurno dvorano. Neki smrad je bil v tej dvorani, vse je bilo odurno križem razmetano, tako da me je bilo kar strah. Na enkrat stopi v dvorano sedem slabo oblečenih mož. Ne da bi kaj rekli, so me kar prijeli, eden mi je vzel klobuk, drugi je potegnil jopič raz život, tretji mi je vzel mošujo iz hlačnega žepa itd. Potem so mi roke na hrbtu zvezali in me peljali pod neko uto, da bi me tam umorili. V tem hipu je nekdo na vrata potrkal. Vsi so se prestrašili, tista lepa ženska pa je šla gledat, kdo bi bil. — „Ne bojte se nič“, jim je rekla, ko je nazaj prišla, „vaš gospodar vam je kosilo prinesel in sicer pečenega koštruna“. Na to je gospodar sam blizo prišel in roparje prašal, kaj tu delajo. — „Nič posebnega“, mu rečejo, „enega tička smo zopet vjeli in oskubili; zdaj mu bomo pa vrat zavili, da nas s svojim čivkanjem ne izdá“. Ko me pa gospodar zagleda, zavpije na ves glas: „Moj Bog, to je moj lastni brat!“ Potem me je brž odvezal, me poljubil in roparjem ukazal, da so mi obleko in denar nazaj dali. To je bil namreč tisti neznani človek, ki je pri meni blago na upanje jemal. Roparjem pa je zato rekel, da sem njegov brat, da so me rajši izpustili.

Devet sto pet in trideseta noč.

„Nič se ne boj, moj ljubi brat“, reče nepoznani mož, „pri meni si dobro sprejet“. Na to je pustil mizo pogrnuti, jedil in dobrega vina prinesiti, in vsedel sem se z drugimi za mizo. Ko smo se najedli, je glaže nalil in z menoj trčil, potem pa je rekel: „Ljubi brat, ti si danes zvedel veliko skrivnost o mojem in o življenju mojih tovaršev. Pa blagi ljudje zakopljejo take skrivnosti globoko v srce; zato upam, da me ne boš izdal“. Na to rečem jaz gospodarju: „Ne bom vas izdal, že zavoljo tebe ne, ki si me rešil iz rok tvojih tovaršev in me pogostil“. Potem so me iz hiše spustili, in urnih krač sem bežal iz hiše groze, kjer sem že gotovo smrt videl pred očmi. Strah mi je pa vendar tako premrazil kosti, da sem en cel mesec ležal. Ko me je mrzlica pustila, sem začel spet v svojo prodajalnico zahajati. Nekega dne sem videl prav lepega moža pred mojo prodajalnico stati. Bil je živinski kupec in imel je veliko mošnjo denarja pri sebi. Kmaló potem sem videl tudi tisto zapeljivo lepo žensko, ki je prišla za njim in ga skušala zvabiti k sebi.

Devet sto šest in trideseta noč.

Mladi mož se mi je zelo smilil, posebno ker sem zapazil, kako se je željno oziral po zapeljivki. Migal sem mu in mu dajal znamenja, da naj nikar ne hodi s to žensko. Slednjič me je vendar zagledal in zastopil, kaj mu hočem reči; pa tudi ženska je moje migljaje zapazila in mi nažugala s prstom. Mladi kupec pa me vendar ni ubogal in je šel za njo; od tega trenutka sem ga štel med mrtve. Pa tudi mene je obšel grozen strah pred žensko, ker mi je nažugala,

kajti bal sem se, da bo roparje nad me poslala in da življenja nisem več varen. Zato sem svojo prodajalnico zaprl in eno leto potoval po tujih deželah. Po tem času sem spet nazaj prišel in prodajalnico vnovič odprl. Pa kmalo je prišla spet tista zapeljivka in mi rekla: „Dolgo časa Vas ni bilo doma“. Jaz rečem: „Imel sem opravka po kupčijah na tujem“. Ona reče potem: „Zakaj ste pa takrat tistega kupca tako svarili?“ — „Bog ne daj“, odvrnem jaz, „o tem nič ne vem“. Ona pa mi nažuga vnovič: „Le pazite da mi ne dalate ovir, sicer ne bo dobro za Vas!“ S temi besedami je odšla.

Nekaj časa potem me je neki prijatelj k sebi na obed povabil. Ko sva se najedla in napila, me je prašal, če se mi je že kdaj v življenju kaj groznega pripetilo. Jaz mu rečem: „Meni se je že marsikaj pripetilo, pa danes nisem volje, da bi to pripovedoval; rajši ti povej, če si kaj takega doživel“. Na to je začel moj prijatelj tako-le praviti:

„Enkrat me je neka prav lepa ženska k sebi povabila in poslala je svojega služabnika, da me je k njej peljal. Ko sva prišla v hišo in je vrata za seboj zaklenil, in ko me je hotel peljati skozi druge duri, obšel me je tak strah, da nisem maral dalje ž njim hoditi, ampak zaklical sem mu: „Za Boga, če me ne izpustiš spet iz hiše, te precej zadavim!“ — „Kaj pa Vam je?“ me praša začuden, „česa se bojite?“ Jaz mu rečem: „Ta dvorana, v katero si me zapeljal, se mi tako ostudna zdi, da me je kar strah“. Silil sem ga tako dolgo, da mi je odprl in me izpustil na ulice. Komaj sem storil nekaj korakov, sreča me tista lepa ženska in reče: „Vam je menda namenjeno dolgo življenje, da ste srečno prišli iz te hiše“. Ona mi reče:

„Prašajte le svojega prijatelja (in imenovala je tebe), on Vam bo že povedal, kaj je tukaj doživel“. Zavolj tega sem te prej prosil, da bi mi povedal, kaj si v tej hiši groznega videl. „Tebi bi to že povedal“, rečem jaz, „pa veže me obljuba; kajti obljubil sem, nikomur nič praviti o tem“. — „Pojdi no, pojdi“, reče on, „taka obljuba nič ne veže“. Na to sem mu vse povedal. On se je čudil in bil je vesel, da je tako srečno pete odnesel iz tiste hiše. Nekaj tednov pozneje me je nek drugi prijatelj prosil, naj ga spremim k možu, kateri ga je na gostijo povabil. Šla sva tedaj tje. Tisti mož je vrata za seboj zaklenil in naju peljal v neko izbo rekši: „Počakajta en malo tukaj, da potrebno preskrbim in svojim poslom zaukažem; takoj se vrnem k vama“. Ko je mož odšel, zapazim v izbi male durice, jih odprem in pokukam v sosedno izbo. „Kaj pa vidiš tam?“ me praša prijatelj? — „Moj Bog“, rečem jaz, „vse sorte reči vidim, še odrezane roke. Le sam poglej!“ On pogleda in zaječi: „Gorjé nama! zgubljena sva!“ Ko sva vsa prestrašena tam stala, stopijo na enkrat štirje možje v izbo in zgrabijo mojega prijatelja. On pa se jim je zoperstavil in enega na tla vrgel. Ko so se zdaj vsi v njega zakadili, smuknil sem jaz iz sobe in priletim na mostovž, iz katerega pa ni bilo videti nobenega izhoda; le ene ozke stopnice so peljale pod streho. Jaz letim pod streho, zlezem na njo, iz te strehe pa na sosedovo streho, raz katere sem potem v sosedno hišo in slednjič na ulice ubežal. Ljudje so me videli po strehah laziti, zato se je velika množica spodaj nabrala ter so me pričakovali, kdaj pridem na ulice in kaj imam opraviti po strehah. Ker so mislili, da sem tat, da so me lovili in da sem po strehi ubežal, le-

teli so nekateri še po redarskega komisarja, kateri je z nekaterimi oboroženimi možmi hitro pritekel, da bi me vjel, kedar doli pridem. Jaz pa sem komisarju in drugim ljudem brž povedal, kaj se je zgodilo. Policaji in mnogo drugih srčnih mož smo potem šli s komisarjem v tisto hišo, ulomivši vrata, in prišli smo ravno v trenutku, ko so roparji mojega prijatelja že zvezanega na tleh imeli, da bi ga zaklali. Redarji in drugi možje so roparje zgrabili in zvezali; jaz sem pa svojemu prijatelju vrvi odvezal in mu na noge pomagal. Potem smo hišo preiskali in v tisti grdi dvorani smo našli drugo tolpo roparjev, ko so ravno spet nekega družega tlačili in vezali, da bi ga umorili. Prijeli smo jih vse, in potem je komisar vse duri po hiši zaklenil in zapečatil. Na to je začel roparje izpraševati, in oni so vse obstali, pa valili so vso krivdo na tisto lepo žensko in na druge svoje roparske tovarše, s katerimi so bili v zvezi. Komisar si je vse zapisal, kar so mu povedali, po katerih hišah da se roparji potikajo. Ko smo šli iz hiše, srečali smo ravno tisto lepo zapeljivko, ki je spet eno novo žrtvo, mladega gospodiča s seboj vodila. Redarji so hudobno žensko brž prijeli in peljali seboj. Roparje so potem vse obesili, tisto žensko pa so z žebli na desko pribili, in velblod jo je en čas po mestu okrog nosil, potem pa so jo v vodo vrgli. Med ukradenimi in naropanimi rečmi sem videl v roparski hiši tudi mošnjo tistega lepega živinskega kupca; tedaj je gotovo, da je bil umorjen. Jaz sem Boga hvalil, da sem bil iz roparskih rok že vdrugič srečno rešen. Čudil sem se pa, da med roparji nisem videl tistega moža, ki je pri meni blago na upanje jemal in ki me je potem vprvič rešil iz roparskih krempljev. Čez nekaj časa

pa sem ga videl po ulicah iti v meniški obleki. Takoj sem ga spoznal in ga vprašal, kako se je mogel tem ljudem odtegniti. On mi reče: „Od tistega časa, ko sem tebe rešil, me niso hoteli več ubogati. Men pa se je začelo gnjusiti do tacega življenja. Podal sem se toraj med usmiljene brate, da z dobrimi deli nekoliko tistih krivic poravnam, katerih sem poprej zakrivil. O ko bi ti vedel, koliko je takih roparjev po Egiptu, groza bi te obšla! Gledal bom, da se umaknem v drugo deželo, da me ta sodrga kje ne zasledi“. Radovednost me je gnala, da sem ga prosil, naj mi vsaj nekoliko pové, kaj vse se je v tej hiši godilo. On pa mi reče: „Jaz ti ne vem veliko povedati, kajti jaz nisem bil nikoli zraven, če so ljudi klali; moja služba je bila le to, da sem za roparje živež kupoval in vkup nosil. Pa to ti hočem povedati, kako je tista lepa zapeljivka enkrat neko nevesto v hišo zvalila“.

Devet sto sedem in trideseta noč.

„Tisti mladi in lepi nevesti se je zlagala, da bo v njeni hiši neko ženitovanje in povabila jo je v svate. Ko pride določeni dan, se je nevesta oblekla v svilo in na-se obesila vso zlatnino in ves lišp, kar ga je imela. Potem so prišli z vozom po njo in jo peljali v roparsko hišo. Komaj pa jo v izbo pripeljejo, stopijo štirje možje k njej in jo hočejo umoriti. Ona pa se je jokala in jih prosila rekoč: „Mene ubogo siroto pač lahko umorite, pa to vam ne bo v čast. Kaj sem vam žalega storila?“ Jaz sem nevesta, pustite me toraj živeti; saj vam rada dam vse dragocenosti, kar jih imam na sebi“. Ker je bila lepa, se je dedcem vendar smilila. Rekli so jej toraj: „Mi bi ti življenje

že pustili, pa bojimo se, da nas boš izdala“. Na to jim ona odgovori: „Če se tega bojite, bom pa pri vas ostala, nikoli iz hiše šla, ampak samo vam kuhala in stregla“. S tem predlogom so bili vsi zadovoljni. Tako je tedaj pri njih ostala eno celo leto, da so se je vsi navadili in jej vse zaupali. Enkrat pa so imeli roparji neko gostijo in pri tej so pili dolgo v noč in se tako upijanili, da so vsi kakor mrtvi obležali. Tista nevesta pa je vzela škarje in je vsem lase in brade porezala, potem jih je po licih namažala z ogljem, vzela je potem vse svoje reči in roparskemu poglavarju je po vrhu še mošnje ukradla, v katerej je imel pet sto cekinov. Vzela mu je tudi ključ od vežnih vrat, šla in jih odprla in zbežala na svoj dom, kjer so že leto in dan žalovali za njo. Ko so se roparji zjutraj prebudili, niso se mogli dosti načuditi, da jih je ta ženska tako prekanila“.

Zdaj je sedmi stražnik Senčnik tako praviti začel:

„Enkrat je bila neka prav lepa pevka, ki je imela tako mil glas, da so jo gospodje na vse kraje vabili, da bi jim pela in jih kratkočasila. Enkrat se je sprehajala po javnem vrtu, in ko se je utrudila od hoje, vsedla se je na klop. V tem se jej približa mož, ki je imel eno roko pri komolcu odsekano. Približa se jej in jo hoče s tistim ramenom pogladiti, kakor bi jo kaj prosil. Ona pa se ga prestraši, se mu umakne in reče: „Bog ti pomagaj, jaz ti nemam kaj dati!“

Čez nekaj dni pride k njej človek, kateri jo povabi, naj pride zvečer v to in to hišo, kjer jo čaka mnogo imenitnih gospodov, da bi jim kaj zapela. Izročil jej je za pot tudi nekaj denarja. Ker je mislila,

da bo veliko zaslužila, obljubila je priti. Poiskala si je še en par tovaršic pevk, da bi z njo šle, in zvečer je prišel spet tisti človek in jih peljal v tisto hišo, kamor je bila poklicana. Prišli so v lepo hišo, in ko v izbo stopijo, ni bilo nikogar v njej. Pa pevkam se je izba zelo dopadla. Sveče so bile že prižgane, mize pogrnjene in na njih sklede in krožniki ter velike steklenice vina. V drugi izbi so čakale vsakovrstne mrzle jedi, potice, torte in take reči na ljudi, ki bi imeli priti in jih pojesti. V tretji izbi so se videle lepe postelje. Pevke se vsedeje in v tem hipu zapazijo, da ima tisti, ki jih je v hišo pripeljal, samo eno roko. Čez en čas je prišel mož in je začel tiste sveče prižgati, ki do tje še niso bile prižgane. Tudi ta je imel le eno roko. Pevka je zdaj vedela, da so v tej hiši sami enoroki ljudje, in to jej ni bilo po volji. V resnici je bilo tako. Možje so začeli prihajati, pa vsak je bil enorok. Slednjič pride njih gospodar. Vsi, ki so že sedeli, so vstali pred njim in ga prosili, naj se vsede na prvi sedež. Gospodar je bil v lepih oblačilih roke pa je imel v plajš zavite. Prinesli so mu jesti, in on je jedel in pil. Tudi drugi so jedli in pili in potem so si po šegi tiste dežele roke umivali in sicer, ker so bili vsi enoroki, so si jih umivali drug družemu. Potem pa so se vsedli in naprej pili. Gospodar pa je namignil pevk, naj zapoje. Ko pa ni brž začela, stopil je k njej in rekel: „Kaj ne, tebi se ne dopade v hiši tistega, ki te je na javnem vrtu za nekaj prosil, ti pa mu nisi hotela nič dati“. Pevka ga zdaj natančno pogleda in spozna tistega enorokega človeka, katerega je na vrtu brez daru odpravila. Delala pa se je, kakor bi o tem nič več ne vedela in rekla mu je: „Kaj mislite s tem reči?“ Poglavar pa odvrne: „Le počakaj,

se boš že spomnila!“ To rekši jej potegne pajčolan z obraza in čevlje z nog, položi oboje k sebi na stol in reče pevki: „Zdaj pa le poj, ti malovredna ženska!“ Uboga pevka bi bila najrajši zbežala iz hiše, pa bala se je poglavarja in drugih enorokih možkih in zato jej ni družega preostajalo, kakor zapeti. Zapele so več pesmic, enoroki gostje pa so naprej pili. Ko so bili že vsi pijani, približal se je pevki hišni služabnik in jej na uho zašepetal: „Nič se ne bojte; kedar bote želeli domov iti, le meni povejte, jaz vas bom že spravil iz hiše“. — „Ne verujem ti“, reče pevka, „le v še večo nesrečo me boš zapeljal“. — „Za Boga, meni se smilite“, reče služabnik, „naš gospodar Vas hoče še to noč umoriti“. Pevka mu reče: „Ako me hočeš rešiti, stori to brž!“ — „Pozor!“ reče služabnik, „počakajmo, da pojde gospodar enkrat na stran. Takrat mu bom z lučjo posvetil in bom duri odprte pustil. Ve pevke idite isti hip pri odprtih durih iz sobe in v vežo, tam me počakajte. Med tem, ko bo gospodar na stranišči, pridem in vam odprem vežne vrata, in ve greste kamor hočete, pa hitro morate bežati, kajti gotovo vas bo dal iskati.“ Po tem skrivnem razgovoru je pevka še eno zapela in enoroki gospodar se je veselil nad tem. Ko je pesem skončala, rekla je pevka gospodarju: „Škoda, da si tako grd“. On pa odvrne porogljivo: „Za Boga, ne boš prišla živa iz te hiše!“ Drugi gostje so ga začeli tolažiti, on pa je bil že precej yinjen, sam na sebi pa hudoben in maščevalen človek, in res se je hotel nad ubogo pevko znositi. En čas je še grdo gledal in pil, potem pa je vstal, da bi šel na stran. Služabnik in pevke so že težko čakale na ta trenotek. Služabnik mu je šel posvetit, izbine duri pa je odprte pustil. Pevka je

namignila svojim tovaršicam, da so švignile iz sobe. Enoroki gostje se za to niso zmenili, ker so bili že vsi pijani. Začeli so sami prepevati. Služabnik pa je, kakor je obljubil, ženskam odklenil vežne vrata, da so zbežale. Toda kam se djati v tamni noči? Vse hiše so bile že zaprte, tudi tiste, v katerih so pevke stanovale; ljudje so povsodi že spali. Letele so toraj uboge pevke iz enih ulic v druge, da bi kako hišo odprto našle, kamor bi se čez noč skrile; kajti spominjale so se, kar jih je služabnik svaril, da jih bo enoroki gospodar, ki je imel veliko hlapcev, loviti in nazaj pripeljati pustil. Slednjič zagledale so vendar neko krčmo, v kateri je še luč brlela. Hitro planejo not in prva pevka reče gostirju: „Usmilita se nas in rešite nam življenje! Skrijte nas!“ Krčmar je bil ravno ta dan en par žakljev žaganja kupil. Reče toraj ženskam: „Počenite tja v kot in jaz vas bom z žaganjem nasul, pod tistim se ne zadušite tako brž“. Storile so tako, in on je vsul oba žaklja žaganja na nje, pa pri glavah le čisto plitvo, da so mogle dihati.

Kmalu potem so prileteli hlapci enorokega bogataša in prašali gostirja, če ni kakih žensk pod streho vzel ali kam skril. „Pri meni jih ni“, reče gostar, „če ne verjamete, pa sami preiščite vso hišo, še sam vam posvetim“. Šli so z njim po vseh izbah, kubinjah in kletih, še pod streho, pa nikjer ni bilo sledu od kake pevke. Tisti kup žaganja v lopi so seveda videli, pa nikomur ni prišlo na misel, da bi bil ženske pod žaganjem iskal. Ko so hlapci odšli, je krčmar vrata zaklenil in pevke poklical. Otresle so žaganje raz sebe, in potem jih je peljal v izbo, kjer jim je za silo postljal, da so dočakale jutra. Tega večera pač pevke niso tako brž pozabile.

Vsi so se čudili tej dogodbi. Deveti stražnik Laketar pa je povedal to-le historijo:

„Meni se je nekaj pripetilo, kar je bolj čudno, kakor vse, kar ste do zdaj povedali. Enkrat je bilo v mestu veliko dragocenosti ukradenih, ki so veljale več tisoč goldinarjev, in jaz ter še nekateri drugi tovarši smo dobili povelje, tatu zasledovati. Pa to ni šlo tako hitro. Ker v mestu nismo mogli nič zvohati, rekel sem tovarišem, da bi morda kazalo, na deželi okoli mesta nekoliko popraševati. Temu so vsi pritrdili, toraj nas je šlo šest po vaseh okoli mesta, kjer smo po oštarijah posedali in na uho vlekli, če bi od kakega pijanca ali otroka kaj zvedeli. Jaz sem pa hodil po stranski poti preko pašnikov, kjer ni bilo nobene gostilnice. Ko tedaj eno uro dolgo hodim, me je žejalo, pa nikjer ni bilo videti hiše, ne studenca. Slednjič pridem do neke kočice, pri kateri je bil vodnjak. Grem tja in potegnem na vrvi posodo z vodo iz vodnjaka. Komaj pa se napijem, pride kočar z bičem v roci, me vdari po glavi in reče: „Kdo ti je dovolil, iz našega vodnjaka piti?“ To rekši me je tepel naprej, da sem bil ves višnjev po životu. Potem me je vpregel k volu v voz in me s tepenjem silil, da sem moral voz vleči. Ko sem že tako omagal, da sem skoraj omedlel, me je grozovitnež še le izpustil. Le težko sem prilezel v mesto, kjer sem našel že vse tovarše, ki so bili že nazaj prišli, pa niso nič zasledili. Jaz pa nisem vedel, kako bi se nad tem bajtarjem znosil, ki me je po nedolžnem tako pretepel, zato sem sklenil, ga zatožiti, da je on tat. Mislil sem si namreč: „Če mu prav ne bodo mogli dokazati tatvine, vender ga bodo na mojo besedo nekaj časa po ječah vlačili, in da mu tukaj ne pojde dobro, za to

bom že jaz skrbel“. Rekel sem tedaj stražnikom: „Jaz vem, kdo je tat; pa nas mora več nad njega iti, ker je silno močen“. Drugo jutro nas je šlo šest nad njega ter smo ga prijeli in zvezali. Bil pa je v koči tudi deček, kakih dvanajst let star. Tudi tega smo hoteli zvezati in seboj peljati. On pa se je začel jokati in prositi rekoč: „Jaz sem nedolžen pri tej tatvini, jaz sem ukradene reči še le tukaj vprvič videl, ko so jih oče v zemljo zakopali“. Mi mu rečemo: „Brž nam pokaži, kje so reči zakopane!“ Deček nas pelje k tistemu vodnjaku, iz ktereга sem jaz pil; blizo tam pokaže v zemljo, eden odkoplje prst z lopato in našli smo vse dragocene bisere in zlatovino, kar smo v mestu toliko časa zastonj iskali. Vzeli smo zaklad in tatu seboj v mesto ter vse izročili sodnji. Čudno je pri tem to, da jaz nisem imel najmanjšega dokaza v rokah zoper kočarja, ampak sem se hotel nad njim le maščevati, in vendar sem pravega tatu zadel. On me je pa najbrž zato tako tepel, da bi se jaz in vsak drugi v prihodnje bal stopiti k tistemu vodnjaku, kjer je imel svoj ukradeni zaklad. Tako je Bog prav obrnil, da je ta hudobnež svojo kazen prejel“.

Deseti stražnik Komolček pa je rekel: „Jaz vem pa še za bolj čudno prigodbo. Eden mojih prijatlov, ki je bil tudi stražnik, je enkrat srečal Juda, ki je v cajni nosil pet tisoč zlatov. Stražnik reče svojemu hlapcu: „Ali si ti upaš Judu te denarje ukrasti?“ Hlapec reče: „Zakaj pa ne?“ Drugi dan je hlapec že prinesel tistih pet tisoč cekinov in jih pokazal stražniku. Ta mu reče: „Pojdi in jih kam zakoplji, pa glej, da te kdo ne vidi“. Hlapec je tako storil. Drugi dan pa je Jud priletel na policijo, zdihoval in govoril: „Gorjé meni, pet tisoč zlatov mi je

ukradenih, pa še moji niso, ampak cesarjevi“. Stražniki smo tedaj dobili povelje, naj iščemo tatu.

Devet sto osem in trideseta noč.

Tisti stražnik, ki je ukazal hlapcu, da je Judu denar ukradel, rekel je zdaj hlapcu: „Če hočeš denar obdržati, moramo gledati, da Juda kot hudobnika na sum spravimo, potem mu cesar ne bo verjel, da mu je bil denar ukraden, ampak mislil bo, da ga je Jud skril in utajil; kajti tisti denar ni Judov, temveč cesarjev. Prisilil ga bo potem, da mora iz svojega poravnati škodo.“ Potem sta neki mrtvi ženi roko odrezala, nataknila na prste nekaj zlatih prstanov in tisto roko na Judov vrt zakopala. Ko so drugi dan stražniki okoli hodili in pozvedovali, kdo bil Judu denar ukradel, peljal jih je tisti stražnik, ki je hlapcu rekel denar ukrasti, na Judov vrt in je začel tam kopati, in našli so roko mrtve ženske. Rekli so tedaj: „Jud je hudobnež in ljudi mori; gotovo je tudi cesarjeve cekine kam skril“. Tudi cesarju so sporočili, kaj so našli. Toda cesar stražnikom ni preveč zaupal, ker so večkrat nedolžnega človeka ovadili, kedar niso mogli pravega tatu najti. Cesar jim je toraj ukazal: „Preiščite vso Judovo hišo in preorajte vrt. Ako pa denarjev ne najdete, potem so mu res ukradeni, in vi morate tatu najti, sicer boste vi kaznovani“. Toraj so pri Judu vse preiskali, pa niso nič našli. V svoji zadregi si stražniki niso vedeli drugače pomagati in so rekli med seboj: „Če tatu ne najdemo, bomo vsi zaprti ali pa tepeni; rajši mi enega nedolžnega zagrabimo in ga tako dolgo tepimo, da bo obstal, da je tat“. Tako so tudi storili. Na ulicah so prijeli

nekega fanta, ga vlekli na rotovž in ga tam topli in mu žugali, naj obstane, da je tistih pet tisoč cekinov ukradel. Fant pa ni hotel nič obstati, zato so ga še vdrugič pretepati začeli in še v tretjič, tako da je bil revež ves višnjev in krvav po telesu. Ko so ga pa že v četrtič pretepati hoteli, rekel jim je: „Pustite me, pa vam pokažem, kje je denar zakopan“. Komisar in stražniki so šli z njim, in fant jih je res peljal na tisti kraj, kjer je stražnikov hlapec denar zakopal. Ko so denar odkopali, ga je komisar ves vesel cesarju nesel. Fanta so pa še zaprli, ker so mislili, da je tat. Ko jaz s tistim stražnikom, ki je ukazal Judov denar ukrasti, vkup pridem, sva se pogovarjala o tej dogodbi in jaz se res nisem mogel načuditi, kako je fant zvedel, kje je bil denar zakopan. Rekel sem tedaj: „Gotovo je fant videl, ko je tvoj hlapec denar zakopal“. — „To ni mogoče“, reče stražnik, „zakopal ga je v deževni noči, ko je bilo tako temno, da še svoje roke nisi mogel videti.“ Jaz sem bil radoveden na to, zato sem kupil kruha in mesa in vina in sem vse nesel fantu v ječo. Rekel sem mu jesti in piti, potem sem ga pa začel izpraševati, kako da je on zvedel, kje je bil denar zakopan. On pa mi odgovori: „Da sem prišel vam stražnikom v roke, to je bila vse Božja kazen. Doma sem namreč svojo mater tepel. Na to me je ona preklela in rekla: „Bog bo že naredil, da boš prišel hudobnim ljudem v roke, da bodo tudi tebe pretepli.“ Ko sem to kletev slišal, sem se bal, da bo mati še katero drugo kletev pristavila. Zato sem šel iz hiše. Pa komaj na ulice pridem, ste me vi prijeli in v mestno hišo guali ter tam preteпали. Jaz sem pa Boga za odpuščanje prosil, kar sem se nad materjo pregrešil, in milo zdihoval, naj me reši. Na to sem

v duhu zagledal tisti kraj, kjer je bil denar zakopan in neki glas mi je rekel, naj vas tje peljem; in tako se je tudi zgodilo“. Jaz sem se zelo čudil nad tem čudežem, in fant se mi je začel smiliti. Zato sem druge stražnike pregovoril, da smo fanta iz ječe izpustili. Slišal sem pozneje, da je postal pošten človek in je z materjo odslej lepo ravnal.“

Enajsti stražnik Zobeč pa je to povedal:

„Sam nisem nič posebnega doživel v svoji službi. Pa eden mojih prijateljev mi je pravil to prigodbo:

„Ko sem nekega dne na trg prišel, videl sem tatu, ki je prišel ravno iz prodajalnice nekega trgovca. V rokah je nosil škatljo in s tisto je šel na pokopališče. Jaz pa sem šel za njim. Na pokopališču, ko se je mislil samega, je ukradeno škatljo odprl, da bi videl, kaj je v njej. Jaz pa sem k njemu stopil, ga potrkal po rami in rekel: „Dober dan prijatelj!“ On pa se me je grozno prestrašil. Sicer pa sem ga pri miru pustil in šel naprej. Čez nekaj mesecev pa sem tega človeka spet videl, ko so ga ravno žandarji k sodnji gnali, ker je spet nekaj ukradel. Ko mimo mene pridejo, je tat žandarjem rekel: „Tega primite, ta je bil tudi zastopljen pri tatvini“. Orožniki so me res prijeli in moral sem ž njimi k sodniku. Sodnik je tatu prašal na mene kazoč: „Kaj pa imata s tem človekom skupaj?“ Ždaj se tat obrne, stopi k meni, me natanko pogleda in reče: „Kdo pa vam je rekel tega moža prijati?“ — „Ti sam si nam rekel!“ odgovorijo žandarji. „Bog me varuj!“ reče tat, „ta ni pravi, jaz sem družega mislil, vi niste pravega prijeli. Tega jaz ne poznam, on pa mene ne.“ Na te besede so me izpustili. Čez nekaj mesecev sva s tatom spet skupaj prišla. On je k meni stopil in rekel: „Ker

ste Vi mene na mirodvoru tako prestrašili, sem tudi jaz Vam strah napravil, da so Vas gnali na sodnijo“.

Kračar, dvanajsti stražnik, je potem sledečo historijo povedal:

„Eden mojih znancev mi je enkrat to-le prigodbo pravil:“

„Enkrat sem šel pozno po noči domov. Na enkrat zagledam na ulicah celo četo potepuhov in tatov. Ko sem zapazil, da me vidijo, bilo me je strah pred njimi; ne toliko, da bi me oropali, ampak da bi jim bil na poti, ko bi se bali, da jih bom izdal policiji, in da bi me zavolj tega ne umorili. Zato sem se delal, kakor bi jih ne videl, in opotekal sem se, kakor bi bil močno pijan. Oni pa so zmirom za menoj šli, dokler nisem prišel do svoje hiše. Še le potem so šli naprej. Čez nekaj dni sem videl, kako je redar mladega človeka na verigi privezanega v mestno hišo gnal. Mladi tat me ogovori: „Gospod, dajte mi kaj ubogaimel!“ Jaz odvrnem: „Hodi z Bogom, za take mlade postopače nimam nič denarja“. On pa reče: „Vendar sem jaz Vam že dobro storil“. — „Kaj pa tacega?“ vprašam. Mladenič pa dé: „Milodar, ki ste mi ga odrekli, ne bi bil toliko vreden, kakor pa Vaša ura, Vaša obleka in Vaš denar, ki ste ga neko noč pri sebi imeli“. — „Kaj hočeš s tem reči?“ vprašam jaz. On pa odvrne: „Ali se ne spominjate več tiste noči, ko ste šli pijani domov?“ Tudi jaz sem bil takrat pri tatovih. Hoteli so Vas sleči in Vam vse vzeti. Jaz pa tega nisem pustil in sem rekel, da ste mi žlahta in da sem v Vaši hiši zrastel. Tako so Vam prizanesli“. — „Če je taka, potem je druga“, rečem jaz in mu pomolim en srebern telar. Na to ga je redar na rotovž gnal“.

„Jaz vem pa veliko lepšo historijo“, rekel je zdaj trinajsti stražnik Bedrovnik in začel je tako praviti:

„Še preden sem prišel k redarjem, prodajal sem svilo in imel svojo lastno prodajalnico. Večkrat je prišel k meni kupovat hlavec nekega gospoda, katerega sem komaj od videnja poznal, pa sem mu vendar včasih kaj na upanje dal. Enkrat sem bil z več prijatelji na neki gostiji. Mi smo pili in bili dobre volje. Potem smo začeli igrati tisto igro, da je bil jeden za cesarja, drugi za ministra, tretji za rabeljna itd. Prišel pa je k nam voglarit tudi neki prislinjenec, da bi se zastonj najedel in napil, čeravno ga nihče ni poznal in ne povabil. Mi smo mu pa vendar jesti in piti dali, in potem je z nami igral. Čez en čas pa reče tisti, ki je bil za cesarja, tistemu, ki je bil za ministra: „Pripeljite mi prislinjenca, ki hodi po hišah pojedat, ne da bi ga kdo vabil; dal mu bom glavo odsekati“. Imeli smo pa tudi en meč v hiši, ki je bil pa tako top, da bi bil komaj maslo rezal žnjim. Dogovorili smo se tedaj na tihem, da naj tisti, ki je bil za rabeljna, prislinjenca toliko udari s tistim mečem po vratu, da ga bo en čas bolelo, da se ne bo nepovabljen v tuje hiše silil. Tisti, ki je bil za cesarja, je tedaj rekel onemu, ki je bil za rabeljna: „Tukaj je nek neznan človek, morda je ogleduh; odsekaj mu glavo!“ Prislinjenec se je smejal, ker je vedel, da je vse le šala. Toda tisti, ki je bil za rabeljna, je bil že pijau in je prislinjenca s tako silo po vratu vdaril z mečem, da mu je res glavo odsekal. Mi smo se vsi tako prestrašili, da se nam je na enkrat vsa pijauost iz glave izkadila, in nismo vedeli, kaj bi počeli. Slednjič smo mrtvo truplo na vrt zavlekli in ga tam zakopali. Glavo pa sem jaz

vzel in sem jo hotel v reko vreči. Na to pa nisem porajtal, da je bila moja obleka vsa kervava. Med potjo me je srečal tisti človek, kateremu sem večkrat kaj na upanje dal. On me je brž spoznal in me prašal, kaj delam in kam to glavo nesem. Nato sem mu povedal celo dogodbo. Ko si je pa on glavo natančno ogledal, spoznal je v njej glavo svojega lastnega brata.

Devet sto devet in trideseta noč.

Da bi se pa yendar do dobrega preveril, vzel je glavo in jo v vodi umil. Potem je rekel: „Ja, v resnici, to je moj brat. On je imel zmirom to navado, da je rad voglaril in se silil v družbe kamor ni bil povabljen“. To rekši je bratovo glavo v reko vrgel. Jaz pa sem bil v velikem strahu, ker sem se bal, da me bo pri sodnji naznanil. Ko je pa en to zapazil, mi je rekel: „Nič se ne bojte! Tudi Vi ste mi že marsikatero prijaznost storili, zato bom tudi jaz molčal o tej stvari, kakor bi nič ne vedel“. Potem mi je pomagal še mojo krvavo obleko v vodi sprati, in ko sva to dovršila, je šel od mene in ga nisem nikoli več videl“.

Vsi so se čudili nad tem bratom, da je ostal tako hladne krvi, ko je brata umorjenega videl:

Štirnajsti stražnik Uhač pa je sledečo historijo povedal:

„Neki tat je šel v žitni magazin, da bi ukradel eno vrečo žita. Tam je bil velik kup žita, na žitu pa je bil velik bakren kotel, kterege so rabili za mero. Neki človek ga je pa videl v hišo priti in je drugim povedal. Kmalu so začeli ljudje vkup tekati in praševati, kje bi bil tat. To je tat slišal, pa se ni vedel brž kam skriti. Zato se je v žito zakopal, tisti kotel

si je pa na glavo postavil. Ljudje so prišli v srambo in tatu iskali, pa ga niso mogli najti. Prah od žita pa je tatu v nos šegetal, da je moral kihniti. Zdaj so stopili tje, vzdignili kotel in videli tatovo glavo. Potegnili so ga iz žita in ga hoteli izročiti sodnji. On pa jih je prosil in govoril: „Usmilite se me, kakor sem tudi jaz z vami usmiljenje imel. Ko sem namreč videl, da me toliko časa zastonj iščete, sem nalašč kihnil, da ste zvedeli, kje sem skrit“. Ljudje so se smijali tem besedam in so ga izpustili brez kazni“.

Kralj Riar pa je rekel kraljici: „Ljuba Lunica, povej še kako historijo“. Lunica pa je rekla: „Spominjam se neke podobne historije, kakor je bila poprejšna. Neki tat je storil tako predrzno dejanje, da si je pridobil ime „neustrašljivega“. Šel je z enim tovarišem v mesto na trg, kjer sta mnogo rečij nakradla. Potem sta se spet ločila in šla vsak v svoje stanovanje. Čez nekaj dnij pa se je zbrala vsa tatinska družba in so ga dobro pili. Naenkrat potegne eden en kos lepe svile izpod pazduhe in reče tovaršem: „Kdo iz vas ima toliko korajže, da bo to svilo ravno tistemu trgovcu na prodaj ponudil, komur je bila ukradena. Ako se tak znajde med nami, dali mu bomo ime „neustrašljivi“. — „Bom pa jaz!“ reče na to tisti tat, o katerem smo prej govorili. Dali so mu tedaj svilo in ma povedali, kje je bila ukradena. Drugo jutro pa je šel s tisto svilo v mesto, da bi storil, kar je obljubil; nekaj tatov pa je šlo skrivaj za njim, da bi videli, kaj bo naredil. Tat je šel k trgovcu, kteremu je bila svila ukradena, ter mu jo ponudil, naj jo kupi. Trgovec je svojo svilo brž spoznal, pa se je popolnoma nevednega delal. En čas je „glihal“ za svilo, potem pa je rekel tatu, naj malo počaka, ker ima v hiši

svojim poslom nekaj naročiti. Stopil je toraj iz prodajalnice in nekoga poslal po policijskega komisarja. Potem je trgovec spet prišel v prodajalnico in se začel poganjati za svilo. Ponujal je prav malo, da bi tatu toliko časa zadržal, dokler komisar ne pride. Med tem je prišel komisar z dvema redarjema. Komisar tatu brž praša: Kje si dobil to blago? Tat reče čisto mirno: „Tukaj v tej prodajalnici sem ga dobil“. Komisar se je čudil tej predrznosti in je dalje prašal: „Ali si svilo kupil?“ — „Ne“, reče tat, „ukradel sem jo in še več drugih rečij“. — „Kako se pa predrzneš?“ reče komisar, blago tam na prodaj ponujati, kjer si ga ukradel? Tat odgovori: „To smem le cesarju povedati; sploh imam cesarju več imenitnih rečij za razodeti, zato tirjam, da me pred cesarja peljete“. — „Le meni povej!“ reče komisar. — „Ali ste Vi cesar?“ praša tat. Ko je komisar na kratko odgovoril, da on ni cesar, rekel je tat: „Jaz imam tako skrivnost, da jo smem le cesarju razodeti. Peljite me k cesarju!“ Komisar je trgovcu ukradeno svilo nazaj izročil, tatu pa je dal odpeljati v ječo. Sam pa se je podal k cesarju in mu vso dogodbo povedal. Cesar je bil radoveden na tega tatu in ga je pustil pred se pripeljati. „Ktero skrivnost mi imaš ti povedati?“ praša ga cesar. „Veličanstvo!“ reče tat, „jaz sem pri veliki tatinski družbi, in mi imamo v svojem skrivališču veliko nakradenega blaga. Ako mi obljubite, da ne bodem nič kaznovan, hočem Vam izdati zaklad“. Cesar mu je obljubil prostost, ker je bil radoveden na ta zaklad. Poslal je toraj več vozov in vojakov s tatom, da bi ukradeno blago naložili in v cesarsko hišo pripeljali. Našli so v nekem brlogu res mnogo nakradenega dragocenega blaga, ki je bilo več tisoč

cekinov vredno. Ko blago pripeljejo na dvorišče cesarske palače, prišel je cesar doli, si vse ogledal in tatu rekel: „Vse to blago naj bo tvoje, ako mi ovadiš vse tvoje tatinske tovarše in kje stanujejo, da jih brž zagrabimo in da nam nobeden ne uteče. Ti pa boš prost in brez kazni; pa krasti ne smeš več“. Tat odgovori: „Jaz sem pripravljen, to storiti, in tudi obljubim, da se bom poboljšal, saj zdaj imam na tem blagu toliko premoženja, da mi ne bo treba več krasti. Samo tri dni časa si izgovorim; kajti zdaj še sam ne vem za vse tatove naše družbe, kje vsaki iz njih stanuje in kje se ravno zdaj mudi. Čez tri dni pa bom vse to pozvedel in naznanil“. Cesar mu je verjel in je dal ukradeno blago kar h tatu na dom zapeljati. Tat pa je še tisti dan vse prodal, po noči pa pobegnil v drugo deželo, kjer je s tem denarjem dobro živel“.

Petnajsti stražnik Bučar pa je to prigodbo povedal:

„Enkrat je bil nek hudoben človek, ki je nekaj časa kradel in se s tem preživil, nazadnje pa se je na ceste podal in tam ljudi moril in jim pobral, kar je kdo imel. Enkrat je potoval neki trgovec po tisti cesti. Tam, kjer je blizo ceste gošča stala, stopi ropar iz gošče na cesto, vzdigne nož in reče trgovcu: „Daj meni, kar imaš, ker tvoja zadnja ura je prišla“. Trgovec ga prosi in reče: „Vzemi polovico mojega denarja in pusti me dalje iti!“ Ropar pa zagrmi: „Ne polovice, ampak ves denar mi daj!“ Trgovec mu tedaj izroči ves denar in reče: „Tu imaš vse, kar imam pri sebi, in pusti mi vsaj življenje, ker imam majhne otroke doma, za ktere moram skrbeti“. Ropar pa se ni zmenil za to in je vrgel trgovca na tla, da bi ga zaklal. V tem je videl trgovec tropo jerebic

v zraku mimo leteti in je milo zdihnil: „O ve jerebice, bodite ve moje priče, da me je ta človek po nedolžnem umoril, čeravno sem mu ves svoj denar ponudil, da bi življenje rešil“. Ropar pa se je smejal tem besedam in je trgovcu vrat prerezal, da mu je kri odtekla in je umrl. Čez nekaj časa pa so tega roparja vendar vjeli in gnali na sodbo. Toda on se je znal višjim gospodom tako prilizovati, da mu niso nič žalega storili, ker so mislili, da bojo s pomočjo tega roparja še več drugih vjeli. On se je rad ponudil za pomočnika in je orožnikom res pokazal marsikteri brlog, kjer so se roparji skrivali, da so jih res nekaj vjeli. S tem se je komisarju tako prikupil, da je roparja večkrat k sebi na kosilo povabil. Enkrat je bil spet pri komisarju na obed povabljen, in zgodilo se je, da so za tretjo jed prinesli pečene jerebice na mizo. Ko ropar te zagleda, se je začel smijati. Komisarju se je to za malo zdelo in prašal je roparja: „Ali se meni posmehuješ ali komu drugemu?“ Ropar pa reče: „Bog me varuj, da bi se Vam posmehoval; pa ko sem te jerebice zagledal, spomnil sem se neke dogodbe v svojem življenju. Enkrat sem napadel nekega trgovca, da bi mu denar vzel in ga umoril. On mi je ponudil ves denar, da mu le življenje pustim. Jaz sem denar vzel in potem sem trgovca na tla vrgel da bi ga zaklal. On pa znak ležeč je videl tropo jerebic mimo leteti ter je zaklical: „O jerebice, ve bodite moje priče, da me je ta hudobnež oropal in po nedolžnem umoril“. Ko je to izrekel, sem ga zaklal. Zdaj se moram pa smejati, da je bil ta trgovec tako neumen, ker je mislil, da bodo te uboge tice zoper mene pričale“. Ko je komisar tako govorjenje slišal, zgrabila ga je jeza, skočil je po konci, potegnil svojo

sabljo in roparju glavo odsekal. Tako so vendar je-rebice temu roparju smrt prinesle.

Nazadnje je še šestnajsti stražnik Glavač to-le povedal:

„Nekdaj sem bil na popotovanju blizo velike reke Nil v Egiptu. Na enkrat prileti ropar nad mene in reče: „Brž daj, kar imaš, potem te bom umoril“. Jaz mu rečem: „Pusti mene, pri meni ne boš nič dobil, sem siromak“. Ropar pa reče: „Če prav nič nimaš, zaklal te bom vendar, da me ne izdaš“. Na te besede sem začel bežati, on pa je tekel za menoj. Ko pridem pa do vode, nisem mogel naprej teči in on me je vjel in na tla vrgel, svoj dolgi nož v roci vihteč. Jaz pa sem k Bogu zdihnil: „Moj Bog, ti vse premoreš, ti me tudi tega hudobneža lahko rešiš!“ V tem hipu pride velik krokodil iz Nila in požre roparja in skoči v reko nazaj; jaz pa sem bil rešen“.

Tukaj je Lunica umolknila, ker je videla, da se že svita. V prihodnji noči pa je začela sledečo historijo:

Devet sto in štirideseta noč.

Historija o cesarju Alrašidu in o Sreudani.

Cesar Alrašid, ki je v Bagdadu stoloval, imel je za kratek čas več takih mož, da so mu zvečer historije pravili in se ž njim razgovarjali, da je prejšnji čas minul. Med temi je bil dolgo časa najbolj v časti neki Potokar. Čez nekaj časa pa je Potokar zapazil, da se cesar ne zmeni več dosti za njega, in minul je včasih cel teden, da ga cesar ni k sebi poklical. To je Potokarja močno peklo in govoril je sam pri sebi: „Kaj sem se cesarju zameril, da me ne

pogleda več? Kaj bom še dalje tukaj visel? Zmirom sem slišal tako praviti: Ako te v eni hiši ali deželi ne špoštujejo, pojdi naprej: Ne boj se, zapustiti mrzlih prijatlov!“ Nekaj dnij je Potokar tako premišljeval, potem pa se je odločil in skrivaj pobegnil iz Bagdada, ne da bi komu kaj povedal ali od koga slovó vzel. Šel je na dobro srečo naprej, da sam ni vedel kam. Med potjo ga dojde karavana (družba trgovcev na velblodih ali kamelab) in tej se je pridružil. Potovali pa so ti trgovci v daljno Indijo. Srečne so prišli v to deželo in se ustavili v nekem precej velikem mestu. Tukaj se je Potokar nastanil v neki gestilnici. Žalosten je po neznanem mestu okrog hodil in ni mu dišalo ne jed ne pijača. Sčasoma pa si je vendar pridobil nekaj znancev in prijatlov, ki so ga peljali večkrat v kako veselo družbo, da ga je otožnost kmalo popustila. Razume se, da je on, kot cesarjev kratkočasnik, vedel povedati veliko lepih historij, da je znal marsiktero mično in veselo pesmico zapeti in z mnogimi smešnicami vsako družbo v dobro voljo spraviti. Zato se je kmalo vsem tako prikupil, da so ga vabili na vse vesele gostije. Njegov sloves je prišel celó do Kašmirskega kralja Gambrina. Tudi ta je rad poslušal čudne in kratkočasne pripovedke, zato je poslal po Potokarja. Kratkočasnik je šel brž na Kašmirski dvor in pokleknil pred kraljem Gambrinom. Kralj ga je sprejel z veliko častjo. Dal mu je posebno hišo in v njej je ukazal lepo stanovanje privediti za Potokarja. Kraljevi strežaji pa so mu nosili najboljših jedil in najboljšega vina, kolikor je pozelel. Četrti dan ga je pustil kralj pred se poklicati in mu je rekel: „Slišal sem, da si izvrsten kratkočasnik in da znaš lepe reči povedati. Hočem te toraj v svojo

službo vzeti, da me včasih razvedriš“. Potokar je to ponudbo z veseljem sprejel in ostal. Vsaki večer je kralju kako lepo historijo povedal. Kralj je bil zelo zadovoljen ž njim in mu je zmirom več časti skazoval. Preden sta se zvečer ločila, mu je kralj vselej rekel: „Pri meni ostaneš lahko do smrti; ne mislim se ločiti od tebe“. Take besede so Potokarja močno veselile.

Kralj Gambrin je imel edinega sina; to je bil princ Radovan, lep in ljubeznjiv mladenič. Ta princ je bil skrbno izučen v vseh vednostih in tudi v godbi; najrajši pa je prebiral lepe povesti in pesmi. Ker je bil edini sin, ga je kralj močno ljubil. Princ je znal igrati na citre in druga godbila. Rad je tudi poslušal Potokarja, kedar je historije pravil. Če je bil kralj truden in je prej spat šel, poklical je princ Potokarja v svojo izbo, ukazal vina prinesiti in naprosil je Potokarja, da mu je kako historijo povedal. Tako je imel Potokar lepe dni na Kašmirskem dvoru.

Devet sto eno in štirideseta noč.

Neki večer, ko je kralj že spat odšel, rekel je princ Potokarju: „Jaz bi želel, da mi poveš kaj prav čudnega, česar nisi še pravil ne meni, ne očetu“. — „Moj gospod“, reče Potokar, „kakošno povest pa želite slišati?“ — „Prav kaj lepega“, reče princ, „naj bo že iz novih ali iz starih časov“. — „Moj ljubi gospod“, reče Potokar, „jaz vem veliko historij. Ali slišite rajši historijo od ljudij, ali tako, kjer tudi duhovi na vrsto pridejo?“ — „Ja, ja, tako historijo od duhov bi rad slišal“, reče princ vesel. Potokar je začel tedaj praviti:

„Cesar Alrašid si je enkrat za kratkočasnika

izbral nekega Ogrina, ki je bil najimenitnejši pevec in godec tistega časa. Bil je iz Mošule doma. Cesar ga je tako rad imel, da mu je podaril poseben grad, kjer je Ogrin cesarjeve sužinje podučeval v petju in godbi. Če se je ktera že dobro izučila, peljal jo je potem Ogrin k cesarju, da je pred njim zapela in zacitrala. Ako se je njeno petje cesarju dopadlo, obdržal jo je v svoji palači, ako ne, so jo pa v Ogrinov grad nazaj peljali. Nekega dne je bil cesar slabe volje in hotel se je razvedriti. Zato je poslal po ministra Žafarja, po kratkočasnika Ogrina in po svojega strežaja Radoslava. Cesar, Žafar in Radoslav so se preoblekli, da jih nihče ne bi spoznal. Ko sta se jim pridružila še dvornika Alfat in Jonar, šli so pri zadnjih vratih iz palače in prišli do reke, ki se Tiger imenuje. Tukaj so se vsedli na čoln in se pripeljali na drugi breg. Tam stopijo spet na suho in po mestu naprej. V širokih ulicah jih sreča nek stari, častitljivi gospod s sivo brado. Bil je to Olšovar, ki je tržil s sužnji in sužinjami. Olšovar je iz vse družbe samo Ogrina poznal. Tega je spoštljivo pozdravil, ga ustavil in mu rekel: „Danes sem dobil pevko, ki vse prekosi, kar sem jih še slišal, tako z glasom, kakor z lepoto in dostojnim obnašanjem. Ravno sem hotel k Vam iti, da Vam to naznanim, pa k sreči sva tukaj vkup prišla. Če hočete, Vam jo takoj predstavim; ako Vam je všeč, jo vzamete, ako ne, jo bom pa drugam prodal“. — „Je že prav“, reče Ogrin, „peljite nas, mi gremo vsi k Vam“. Starček je Ogrinu iz spoštovanja roko poljubil in šel naprej. Cesar pa je Ogrina poklical in ga vprašal, kdo je ta stari gospod, s katerim je ravno govoril, in kaj sta govorila. Ogrin odgovori: „To je gospod Olšovar, ki kupčuje s sužnji

in sužinjami, in najlepše vselej meni ponudi, ker vé, da jih kupujem za cesarski dvor. Ravno mi je pravil, da ima prav lepo pevko, ki prav lepo citra in poje, in prašal me je, če bi jo morda kupil. On pravi, da je nikomur ne pokaže, dokler je jaz nisem videl“. — „Je že dobro“, reče cesar, „mi gremo vsi skupaj tje, pa si bomo ogledali, kaj vse ima mož lepega na prodaj“. Tako so šli naprej, dokler niso prišli do Olšovarjeve hiše, ki je bila zelo visoka in prostorna. Po vseh izbah so bili nastanjeni sužnji in sužinje, mlajše skupaj, starejše skupaj; mnogi kupci pa so hodili po teh izbah in si sužnje obojega spola ogledovali. Ako je bil kak suženj kateremu kupcu všeč, prašal je za ceno, plačal in peljal sužnja seboj. Da bi te kupce odpravil, pustil je Olšovar po vseh izbah oklicati: „Danes se bodo prodajali samo najdražji sužnji; kdor ni volje plačati najmanje tisoč cekinov, naj pride drugokrat“. Ko so kupci to slišali, so vsi odšli, kajti nobeden ni maral sužnja ali sužinjo tako drago plačati. Tako je samo cesarjeva družba v hiši ostala. Ko se v neki lepi izbi vsedejo, pripeljal je Olšovar tisto lepo pevko, da bi jo Ogrinu predstavil. Posadil jo je na lep stol, jej dal citre v roke in jej rekel, naj kaj zapoje. Pevka se je vsem gospodom lepo priklonila, potem je poskusila strune, če so prav ubrane, potem je zacitrala in vmes zapela to-le pesmico:

„Večerna sapica pihljá
V deželo, kjer sem jaz domá,
Oj daleč, daleč čez morjé.
Pa čez doline in goré.

Oj sapica, povem ti to,
Pozdravi ljubo mamico,
Pozdrav' očéta, brate vse,
Ki ljubi moje jih srcé!

Za drugim drug žalujemo,
Nikolj se več ne vidimo,
Za mene več tolažbe ni,
Dokler me žalost ne vmori“.

Vsem možem je lepi glas pevke v srce segel, in Ogrin jo je očitno pohvalil.

Devet sto dva in štirideseta noč.

Deklica, razveseljena po tej pohvali, je ustala, poljubila Ogrinu roko in rekla: „O gospod, vpricho Vas mi roke skoraj odrečejo, ker sem vsa prevzeta od spoštovanja do Vas. Zato pa Vam izjemoma dovolim, da odkrijete moje obličje“. (V teh krajih je namreč navada, da imajo ženske svoj obraz zmirom s pajčolanom pregrnen). Gospod Ogrin je tedaj privzdignil pajčolan in videl je obraz tako lep, kakor polna luna, ki se izza oblakov prikaže. Poljubila mu je še enkrat roko in rekla: „Vedite, gospod, da sem v tej hiši že pet mescev. Med tem časom se nisem pustila nikoli prodati, ker so mi gospod Olšovar rekli, da bote Vi po mene prišli in me kupili. Drugam ne grem, kakor k Vam, zato sem gospoda Olšovarja zmirom priganjala, naj grejo po Vas. In ta želja se mi je še le danes izpolnila“. — „Kaj pa tedaj želiš od mene?“ praša jo Ogrin. — „Nič družega, ko da me kupite“, reče pevka, „in ko bi morala prav v hlevu ali pa na polju delati“. — „Kaj pa vendar jo tako vleče k meni?“ mislil si je Ogrin sam pri sebi; potem pa je stopil k Olšovarju in mu rekel: „Ta deklica je vsa rumena v obraz; koliko goldinarjev pa misliš da je vredna?“ — „Ljubi prijatelj“, reče Olšovar, „tej deklici smo dali priimek „Huderna“, ker ima tako čudne muhe. Že več ko stokrat je bila

prodana in plačana; pa prej ko je šla k novemu gospodarju, hotela ga je videti, in če se jej je pokazal, rekla je brž: „K temu že ne grem, on ima to ali to napako. Na vsakem kaj grdega najde in mu to v obraz očita. Zato že nobeden noče več prašati po njeni ceni, ker se vsak boji, da ga bo ozmirjala in na smeh postavila“. — „K meni pa hoče po vsej sili priti“, reče Ogrin, zato mi povejte zadnji kup in pošljite jo k meni“. — „Za sto cekinov jo bom dal“, reče Olšovar; „ko bi pa ne bila tako rumena v lice in ko bi ljudij tako ne dražila, ne dam je niti za tisoč cekinov, tako je lepo raščena, tako je bistre glave ter poje in citra, kakor slavček v gošči. Zdaj pa jo moram že prašati, ali pojde k Vam ali ne, kajti ona ima svoje muhe“. Pristopil je tedaj k pevki in jo prašal, ali pojde h gospodu Ogrinu, če jo kupi. Dekle je glasno rekla: „Prav rada!“ Olšovar pa jo je posvaril rekoč: „Zdaj moraš pa svojo norost pustiti; kajti velika čast je za vsako, če je tako srečna, da pride v hišo gospoda Ogrina, ki je prijatelj cesarja samega“. Zdaj je šla cela družba spet naprej. Šli so do vode in se na čolnu prepeljali do cesarjeve palače. Olšovar pa je pevko k Ogrinu poslal. Tam so jo družice z veseljem sprejele in jo spremile v kopelj in potem dragoceno oblekle. Vsaka jej je dala kak zlat prstan ali uhan v spomin. Tako so jo nališpale, da se je vsak čudil njeni lepoti. Ko je Ogrin od cesarja nazaj prišel, stopila je Sreudana (tako je bilo pevki ime) k njemu in mu poljubila roko. Ko je Ogrin videl, kako so jo družice lepo oblekle in nališpale, pohvalil jih je za to in jim rekel: „Peljite jo v godbeno šolo in poskušajte jo, ali ima dovolj močne prai za ustrajno petje; to sem že videl, da glas

ima lep, pa vsaka pri petju ne uztrpi dolgo, če je slabih pljuč. Če je za to, jo bote pa učile petja in godbe, da se popolnoma izuči; morda še kedaj cesarju postrežem ž njo“.

Kakor je Ogrin naročil, tako se je moralo zgoditi. Sreudana se je tri mesce učila petja in vsakovrstne godbe. Pri tem pa njeno zdravje prav nič ni trpelo, temveč vsaki dan je prihajala lepši in zdravejši. Njena rumena barva se je čisto zgubila, in postala je bela in rudeča kakor jabolčen cvet. Kdor jo je videl, vsak je bil ginjen od njene lepote.

Enkrat je poklical Ogrin vse sužinje, ki so se petja učile, v cesarjevo palačo, ker je bila tam neka predstava, in je cesar želel preveriti se, koliko njegove učenke napredujejo (kajti bil je velik prijatelj godbe in petja). Učenke so šle vse, samo Sreudano so doma pustile, kajti Ogrin je bil na njo že čisto pozabil in ni nič naročil, naj tudi ona pride. Tako je tedaj žalostna sama doma ostala. Imela je pa zmirom tudi svoje citre pri sebi v svoji izbi. Toda na citre se pri Ogrinu ni nič učila igrati, pa tudi treba ni bilo, ker je sama znala tako lepo citrati, da je nobeden ni prekosil, še sam Ogrin ne. Od samega dolzega časa je tedaj vzela svoje citre, zaigrala in zraven zapela to-le pesemco :

„Nesrečna stvarica, le žaluj,
Osodo svojo le objokuj,
Ker on, ki ljubi ga tvoje srcé,
Se čisto nič ne zmeni za té!

Kako da jaz ljubim ga gorkó,
Komu bi smela povedati to?
Še njemu razkriti se ne smem,
In vendar pod to bolestjo umrem!“

Sreudana pa te pesmi ni pela brez priče. Ogrin je bil nekaj domá pozabil in je prišel nazaj v hišo. Ko citre in petje zasliši, je tiho obstal in poslušal. Tako milega glasu pa še nikdar ni bil slišal izvabiti iz citer. Ko je pa zraven prišlo še milodoneče petje iz mladega ženskega grla, ganilo ga je vse tako (kajti za godbo je imel silno občutljive živce), da je v omedlevico padel in se na tla zvrnil. Ko je Sreudana nekaj pasti slišala, stopila je ven in na veliko začudenje videla svojega gospoda na tleh ležati. Poškropila ga je z vodo, da se je zavedel, ga vzdignila od tal, ga pritisnila na svoje srce in rekla: „Za Božjo voljo, gospod, kaj se Vam je zgodilo?“ Ogrin je še le zdaj prav k zavesti prišel in prašal je: „Kdo si ti?“

Devet sto trí in štirideseta noč.

„Jaz sem tvoja sužinja Sreudana“, odgovori dekle. — „Ti si Sreudana!“ zakliče Ogrin, „in kako sem mogel čisto pozabiti na te?!“ Zdaj jo je bolj natančno pogledal in govoril: „Kako si se spremenila! Kako lepa si postala! Ali si ti ravnokar pela?“ Delelica se prestraši in reče: „Da, gospod“. Na to jo prime za roko, jo pelje v izbo in jej reče: „vzemi citre ter zacitraj in zapoj, kajti svoj živ dan še nisem slišal tako lepe godbe“. — „Oh, ne norčujte se iz mene“, reče dekle sramožljivo. „Nikakor se ne norčujem“, reče Ogrin resno, jaz nisem eden tistih, ki govore prazne besede. Pa zdaj si že tri mesece pri nas, pa nihče te še ni slišal na citre igrati; kako si se mogla tako zdržati? Toda zdaj zapoj eno in spremljaj s citrami!“ Sreudana je ubrala strune in potem zapela to-le pesem:

„V moje srce si zapisan
In pa v bunčice očij,
Iz spomina ne boš zbrisan,
Naj karkoli se zgodi.

Tebi le želim dopasti.
Tvoja biti si želim;
Bolj pa ko ljubezen raste,
Bolj ločitve se bojim“.

Ko je to pesem skončala, sedel je Ogrin k njej in jej hotel roko poljubiti; ona pa ni pustila. Ona pa jej je zatrdil in rekel: „Mislil sem, da sem velik umetnik na citrah. Toda zdaj vidim, da sem pravi „mojster-skaza“ proti tebi. Še danes te bom peljal k cesarju, in kedar te bo videl, postavil te bo čez vse svoje žene in pevke. Kedar pa bodeš mogočna gospodovalka v cesarski palači, prosim te, ne pozabi na mene in ohrani mi svojo prijaznost in naklonjenost“. — „O gospod“, reče Sreudana, „če bi se to res zgodilo, spominjala se bom zmirom, da sem le z vašo pomočjo to srečo dosegla in s ponosom se bom vas spominjala, ki sem vam bila zmirom iz srca udana“. Ogrin pa jo je tako dolgo prosil, da je morala še priseči, da ga ne bo nikdar pozabila. Potem pa jej je rekel: „Ti boš sreča cesarjeva; mislil bo noč in dan le na tebe. Toda vzemi zdaj citre in zapoj tisto pesem, katero misliš prvokrat pred cesarjem zapeti“. Ona to stori in zapoje:

„Si lepo devo nekdam ljubil,
Iz njenih ustnic med si pil,
Po smrtni kosi si jo zgubil,
Ločitve si grenkost užil.

Prepusti mrtve le trohnobi
In ljubi to, kar še živi!
Moreča žalost ne spodobi
Se možu v cvetu vseh močij!“

Po tej pesmi se Ogrin deklici približa, jej stisne roko in reče: „Prisegel sem cesarju, če najdem kje deklico, ki zna lepo peti ali gosti, da jo peljem takoj k njemu. Pa povej mi vendar, kako si mogla pri Olšovarju pet mesecev na prodaj biti, ne da bi te kdo kupil, čeravno je za te le malo tirjal?“ Srečdana pa se je ljubeznjivo nasmehnila in rekla: „Meni se je čudno godilo na svetu. Bila sem lastnina nekega Mavra (Arabca v Afriki), ki me je kupil, ko sem bila še le tri leta stara. Imel pa je mnogo sužnjevev in sužinj, katerim je naročil, da morajo z menoj lepo ravnati. Ljubil me je zelo in me imenoval navadno svojo „hčerko“. Bilo mi je prav dobro v hiši. Bila je pa v hiši tudi sužinja, ki je znala lepo na citre igrati, in ta si je veliko prizadjala, da je tudi mene naučila. Ko je pa moj dobri gospodar umrl, delili so njegovi otroci premoženje med seboj in jaz sem postala lastnina enega njegovih sinov. Ta je bil pa hud zapravljujec in je v kratkem času vso doto zapravil. Vedela sem toraj, da bo v kratkem prisiljen še mene prodati. Bala sem se pa, da bi me ne prodal kakemu hudobnemu gospodu, zato sem si naprej vzela, da ne bom več na citre igrala, da ne bi s to godbo kakega kupca privabila. Čez malo dni potem me je kupil neki agent gospoda Olšovarja in me pripeljal v Bagdad. Ko sem pa zvedela, kako izvrsten umetnik v godbi in petju ste Vi, gospod, želela sem si samo k Vam priti, da bi se še bolj izučila. Zdaj se je moja želja izpolnila in odkar sem tukaj, sem se v petju že precej izurila. S citrami pa se nisem marala bahati, zato sem jih do danes mirovati pustila“. Ogrin pa reče: „Tvoja sreča je, da sem te pri citrah zasačil, sicer bi te ne bil še peljal k cesarju“. Po teh besedah je odprl neko omaro in prinesel iz

nje svilnato obleko, ki je bila vsa z biseri obrobljena, pa še družega lišpa jej je dal rekoč: „Vzemi v božjem imenu in obleci se, da greva k cesarju“. Sreudana se je oblekla in šla sta z Ogrinom v cesarsko palačo.

Devet sto štiri in štirideseta noč.

Ko v palačo prideta, našla sta cesarja in pri njem ministra Žafarja. Ogrin je pred cesarjem pokleknil in rekel: „O mogočni vladar, pripeljal sem ti deklico, ki nima para v lepoti in tako lepo poje in citra, da se z njo nihče ne more skušati. Njeno ime je Sreudana“. — „Kje je tista krasotica, da ga nima para na svetu?“ praša cesar. — „Tukaj, o knez!“ reče Ogrin in predstavi Sreudano. Ona pa je pred cesarjem pokleknila in rekla: „Blagor Tebi, o knez pravovernih, branitelj vere in pravice! Naj Te Vsegamogočni vodi po vseh potih, naj Tvoje sovražnike poniža, Tebi pa naj podeli slavo in mir na zemlji in večno srečo v nebesih!“ — „Tudi jaz tebi srečo želim, ljuba deklica“, reče cesar; „toda zdaj se vsedi in zapoj nam kaj!“ Sreudana se vsede, ubere citre in zapoje:

„O moj knez, mogočni vladar,
Vervaj meni, kar govorim:
Svetel si, kakor solnce žar,
Tebi se rada pokorim.

Če je kaj vredno blago srcé,
Vzemi si mojega za dar!
Ker mi utripa le za Té.
Družega si ne želi nikdar!“

Ko je cesar videl njeno lepoto ter slišal njeno milo petje in citranje, bil je tako vesel, da je stopil s svojega trona, se vsedel k Sreudani in jej govoril:

„Izvrstno, Srcudana! V resnici zaslužiš to ime, kajti dana si mojemu sreču v darilo“. Ogrinu pa je cesar rekel: „Prav slabo si pohvalil to deklico, kajti desetkrat večje hvale je vredna, kakor sem jo sodil po tvojih besedah. Saj ona še boljše citra, ko ti sam“. — „Res je“, reče minister Žafar, „meni je skor pamet zmešala“. — „Resnica je“, potrdi Ogrin; „zmirom sem mislil, da znam dobro na citre igrati in da mi v tem nobeden ni kos; zdaj pa vidim, da moja igra še senca ni proti godbi, ki jo zna Srcudana“. Cesar pa je Srcudano naprosil, naj bi še eno zapela, in zapela je tisto, ki jo je prej pri Ogrinu poskusila. Bili so vsi očarani po njej. Potem je cesar poklical strežaja Radoslava in mu ukazal, naj se Srcudani odkaže kaka lepa, krasno opravljena izba za stanovanje. Ko je Srcudana z Radoslavom odšla, prašal je cesar Ogrina, od kodi ima Srcudana tako lepo obleko in toliko bisserov na sebi. Ogrin pa odgovori: „O slavni vladar! To je le majhen del tistih obilnih daril in dobrot, ki sem jih od Vašega veličanstva prejel. Dal sem jej to iz svoje omare, ker se mi je zdelo, da je tako lepa deklica tudi lepe obleke vredna“. Na te besede je pustil cesar Ogrinu petdeset tisoč cekinov izplačati in po vrhu še prekrasno častno obleko. Minister Žafar je ta denar še tisti dan odštél. Cesar pa je šel k Srcudani, se kratkočasil in razgovarjal z njo. Omilila se mu je tako, da še ene ure ni mogel brez nje biti. V palači jej je izročil poleg prve žene (tam imajo bogati po več žen), ki je imela tudi častni naslov „cesarice“, vso oblast čez sužnje in sužinje, pa tudi v vladarskih zadevah jo je prašal za svét, kajti v Srcudani je bila ponižnost z bistro pametjo združena. Za postrežbo je dal cesar Srcudani petdeset sužnjih

žensk, za vsakdanje potrebščine dvakrat sto tisoč cekinov v zlatu; demantov, biserov, žlahtnih kamnov, zlatovine in družega lišpa pa toliko, da se vrednost vsega še preračunati ne dá. Ker se je pa cesar bal, da bodo ženske Sreudani iz nevošljivosti zavdale, moral je vse jedi poprej njegov strežaj Radoslav pokusiti in potem sam k Sreudani zanesti.

To je bilo precej časa tako. Enkrat je cesarju nekaj tako lepega zapela, da jo je objel in jej hotel roko poljubiti. Ona pa je roko umaknila in se razjokala; in pri tem so še citre na tla padle in dobile razpoko. Cesar pa jej je solze obrisal in rekel: „O sreča mojega srca, zakaj se jokaš? Bog te varuj vsake žalosti!“ — „O moj gospodar“, reče Sreudana, „bojim se, da se bo moja sreča kmalo obrnila, ker je do vrha prikipela! Kdaj se je še slišalo, da bi cesar svoji sužinji roko poljubil? Ali se nimam bati Božje kazni, ko bi se take časti polastila?“ — „Ti prav govoriš“, odvrne cesar, „pa to sem hotel storiti, ker te imam toliko rad. Iz samega veselja sem ti hotel roko poljubiti. Nikogar tako ne ljubim, kakor tebe, in s to ljubeznijo v srcu bom tudi umrl“. Sreudana mu pade pred noge in mu jih poljubi. Ta ponižnost je cesarja zelo razveselila in ljubil jo je še bolj ko prej. V taki ljubezni sta več mescev živela. Enkrat pa je šel cesar na lov, Sreudano pa je pustil v palači.

Devet sto pet in štirideseta noč.

Ko je Sreudana zvečer sama v svoji izbi sedela in pri dveh zlatih svečnikih neke bukve brala, padlo je na enkrat lepo dišeče jabelko pred njo na tla. Sreudana pogleda skozi odprte duri in vidi na nasprotnem

mostovžu cesarico Sobeido, ki je Sreudano z roko pozdravljala. Sreudana stopi pred izbo in reče: „Pozdravljena bodi, kneginja moja! Kako rada bi ti vsaki dan stregla, ko bi ne bila še tako neznana v hiši“. Cesarica Sobeida odvrne: „Preverjena sem o tvoji priljudnosti; tudi jaz bi tebi rada postregla, pa tako nerada zapustim svojo izbo“. Potem je pa dostavila: „Vedi, ljuba Sreudana, da cesar vse svoje žene in ljubice zavoljo tebe zanemarja; še na mene je čisto pozabil, čeravno sem njegova prva žena. Zato sem prišla k tebi in te prosim, reci mu, da naj me vsaj enkrat v mesecu počasti s svojim pohodom“. Sreudana je odgovorila: „O moja kneginja, rada bom storila, kar si mi ukazala; in veselilo bi me, ko bi cesar pri tebi se mudil cel mesec, pri meni pa samo en dan, da se tvoje srce pomiri; kajti jaz sem le sužinja, ti pa cesarica“. Sobeida se zahvali za te besede, se poslovila in odide. Ko cesar domov pride, šel je naravnost v izbo Sreudane. Ona vstane ter mu poljubi lice in roke. On pa jo stisne na svoje prsi in jo posadi k sebi. Potem so strežaji obema prinesli večerjo. Po večerji je Sreudana zacitrjala in zapela. Cesar pa je bil truden in se je hotel v posteljo vleči. Ko Sreudana to zapazi, prenehala je s citranjem, povedala je cesarju, kaj je Sobeida govorila, in dostavila: „O slavni vladar, jaz želim in te prosim, da mojo priprošnjo uslišiš in se precej podaš k cesarici Sobeidi“. Cesar reče: „Zakaj mi tega nisi prej povedala, ko si bila še s pajčolanom zakrita. Zdaj se težko ločim od tvojega milega obličja“. Ko pa Sreudana ni nehala prositi, stisnil jo je še enkrat na svoje srce in potem odšel. Sreudana pa se je k citram vsedla, zaigrala in zraven zapela nekaj milih pesmic. Na enkrat je

čutila za seboj neki šum, in ko se nazaj ogleda, videla je pred seboj lepega starčka, ki se je tako urno obračal, kakor bi plesal. Prestrašila se je te prikazni in se izročila v Božje varstvo z besedami: „O večni Bog, varuj me, Tebi se nihče ne ustavi, Tvoja volja naj se zgodi!“ Starček pa je pokleknil pred njo in govoril: „Prav si povedala, ti najboljša in najlepša na izhodu in zahodu. Naj bi te svet nikdar ne zgubil! Ali me poznaš?“ — „Ne poznam te“, reče Sreudana „pa to mislim, da si duh“. — „Prav si rekla“, reče starček, „jaz sem Piš, poglavar tistih duhov, ki hodijo zmirom po svetu okrog. Vsaki večer, kedar si citrala ali pela, poslušala sva te z mojo sestro Žarinko. Ona te tako ljubi, da prisega pri tvojem imenu. Ona je nesrečna, ako te ne more ogledovati, ti je pa seveda ne vidiš. Zdaj sem pa k tebi poslan, da te povabim v deželo duhov, kjer te čaka čast in sreča. Gospodovala boš čez duhove, kakor zdaj čez ljudi. Duhovi te že komaj pričakujejo“. — „Naj bo v Božjem imenu!“ reče Sreudana, izroči citre duhu Pišu in gre za njim. Prišla sta do nekih vrat, katerih do zdaj še nikoli ni bila zapazila. Vrata se odpró s tako groznim hruščem, da se je pevka močno prestrašila. Duh pa jo je tolašil, naj se ničesar ne boji. Po nekih stopnicah sta šla navzdol in prideta v ravnino, kjer je stalo mnogo kamnitnih stebrov. Pri zadnjem stebri čakal je že osedlan konj. „V imenu Božjem“, reče duh, „ljuba kneginja, zasedi tega konja!“ To rekši jej pomaga konja zasesti. Mirno je tekel konj z njo po ravnini. Polagoma pa so konju perutnice zrastle in dirjal je bolj hitro naprej. Duh pa je plaval po zraku in bil Sreudani vedno na strani.

Devet sto šest in štirideseta noč.

Deklica se je zelo bala in držala se je za sedlo, da ne bi padla. Čez eno uro sta prišla na lep travnik, ki je bil podoben pisani obleki, v katero so vsakovrstne rožice upletene. Sredi travnika je bil velik grad, ves zlat, z biseri in demanti olišpan. Pred gradom je stalo mnogo velikih duhov v krasnih oblekah. Ko so Piša zagledali, zaklicali so vsi: „Kneginja Sreudana prihaja!“ „Ko je Sreudana prijezdila do grada, vzdignili so jo duhovi s konja, jej poljubovali roke in jo peljali v grad. Čudila se je lepoti, ki jo je tu videla. Na dvorišču so stali visoki kamnitni stebri. Potem so prišli v veliko dvorano, v katerej je bil lep tron. Do tega trona se je prišlo po peterih srebrnih stopnicah. Okoli so stali mnogi zlati in srebrni stoli. Na enega teh stolov je duh Piš posadil Sreudano. Ona se je čudila nad vso to lepoto in hvalila Boga. Zdaj pa so se tronu približali kralji duhov v človeški podobi. Le dva kralja sta obdržala svojo pravo podobo! imela sta podolgaste oči, po dva rogova na glavi in velike, iz ust moleče zobe. Zdaj pa se je prikazala prav lepa gospa, vitko raščena, zalega in priljudnega obličja. Njeno lice se je svetilo, kakor luna. Tri druge mlade gospe, skoraj ravno tako lepe, so hodile z njo. Vse štiri so pozdravile Sreudano, ona pa je vstala in se jim priklonila. Gospe pa so Sreudano objele, jo pozdravile vnovič in se vsedle na tron. Te štiri gospe so bile: kraljica Žarinka in njene tri sestre, vse hčere kralja V e l e s a, vse žene od kraljev duhov. Žarinka, ki je Sreudano toliko ljubila, poljubila in objela jo je še enkrat. Stari duh Piš pa je rekel: „Bodite pozdravljene vse in pustite me k vam sest!“ Sreudana se je nasmijala, Žarinka pa jej je rekla: „Ljuba

sestra, moje srce je priča, da te ljubim“. Sreudana pa je odvrnila, da si to v veliko srečo šteje in da bi rada bila služabnica tako ljubeznjive kraljice. Žarinka je pohvalila te ponižne in priljudne besede in jej predstavila svoje sestre rekoč: „Ljuba Sreudana, tukaj vidiš moje sestre, ki so vse kraljice, žene od kraljev duhov; to je kraljica Lada, to je kraljica Vesna in to je kraljica Živa. Prišle so samo zavolj tega v moj grad, da tebe vidijo“. Na to je Sreudana pristopila in vsaki kraljici roko poljubila. One pa so jo objemale in jej skazovale mnogo časti. Potem so začeli duhovi mize vkup nositi in sklede z najboljšimi jedmi na nje postavljati. Ena skleda je bila vsa zlata ter z biseri in demanti obrobljena. Na njej je bila pisava v zelenih smaragdih in bralo se je: „Umne roke so me delale, lepe roke me polnijo in plemenite roke me praznijo. Kar se v mene poklada, pride od Boga, hvalite njegovo ime!“ Ko je Sreudana te besede na glas prebrala, začeli so jesti. Ko je pa Sreudana pri mizi zagledala tudi tista dva kralja, ki svoje podobe nista spremenila, se je prestrašila in rekla je kraljici Žarinki na tihem: „O kneginja, kaj ste pa ti dve grdi živali tam pri mizi? Mene je strah pred njima“. Kraljica se je nasmijala in rekla: „Ljuba sestra, prvi je moj oče Veles, drugi pa kralj Tres. Iz ponosa se nista hotela spremeniti. Sicer pa vedi, da imajo tudi vsi drugi tako podobo, le danes so se v človeško podobo spremenili, da se jih ti preveč ne prestrašiš“. — „Oh, kako grd je vendar ta Tres!“ rekla je Sreudana vnovič. Kraljica pa se je spet smejati začela. Zato jo je njen oče, kralj Veles, vprašal, zakaj se tako smeji. Ko mu je Žarinka povedala, kaj je Sreudana rekla, začel se je tudi Veles

smijati, pa tako grozno, kakor bi grmelo. Ko so pojedli, prinesel je kralj Piš citre, jih postavil pred Srcudano in jej rekel: „Razveselila si nas s svojim obiskom in okrasila naš dom s svojo lepoto. Zdaj pa te tukaj zbrani kralji prosijo, da bi jim še kaj zacitrala in zapela, ker je sloves tvoje umetnosti prišel tudi do nas. Noč že steguje svoje peruti, da bi nas zapustila; toraj porabimo še njene zadnje trenutke v svoj kratek čas!“ Srcudana je vzela citre in začela strune vbirati, pa tako lepo in ginljivo, da se je zdelo, kakor bi se celi grad zibal z glasovi iz citer. S spremljevanjem na citrah je potem zapela:

„Kar vetrič pihljá,
Potoček mrmrá,
Kar tič žvrgolí,
Kar murček cvrčí,

To čuti in vé
Človeško srcé:
To Njega je čast,
Ki svét mu je last.

Naš Bog in Gospod,
Ti kralj si povsod,
Duhovi, ljudje
Naj hvalijo Te!“

Kralji duhov so glasno pohvalili lepo petje Srcudano, kraljica Žarinka pa jo je objela in poljubila na čelo.

Devet sto sedem in štirideseta noč.

Kraljica Žarinka pa je še rekla: „O ljuba Srcudana, zapoj nam vendar še kaj lepega!“ Srcudana je vzela citre, lepo na nje zaigrala, potem pa je zapela:

„O duša blaga, kaj žaluješ,
Če svet življenje ti greni?
Zakaj nad sabo obupuješ,
Ko večna sreča ti blišči!

Kaj kratko mika te veselje,
Kar ga ima ta revni svet?
Na stezo, ki v nebesa pelje,
Obrni rajši svoj pogled!

Nad svojim Bogom sladje uživaj,
Ter čast in hvalo Mu skazuj,
V Njegovi milosti počivaj,
Njegove slave se raduj.

On bo ponižal vse krivične,
Pa svojih se spominjal bo,
Ko pride sodbe dan pravične,
Ko mine zemlja in nebó.

Saj v naše srce je zapisal,
Da čaka nas nebeški raj,
Kjer naše solze bo obrisal,
Da bomo srečni vekomaj“.

Ta pesem se je Pišu in Tresu tako dopadla, da sta veselja poskakovala in začela sta Sreudano prositi, naj bi še kaj tako lepega zapela. Pevka je tedaj še enkrat strune ubrala in zapela te kitice:

„O ljubezen, ti me ogrevaš,
O ljubezen, ti me rediš,
S toplim prtičem me odevaš,
S hladno sapco me hladiš.

Kdo stori mi lice rudeče?
To je le moja srčna kri,
Ki se od same ljubezni goreče
Mi vesela po žilah drvi.

Ako roko na srce mi deneš,
Pa udarce njegovе soštej,
Kadar zadnji udarec našteješ,
Takrat ljubezni bo konec, ne prej!“

Vsi zbrani kralji so se veselili tega petja. Piš pa je Sreudani poljubil roko in rekel: „Zdaj je že pozno; jutri zvečer pa napravimo novo gostijo“. Vsi duhovi so šli zdaj narazen vsak po svojih potih; Žarinka pa je peljala Sreudano v lep vrt, kjer so tice prepevale, najkrasnejše rože cvetele ter žlahtno sadje rastlo. Bilo je mnogo vodometov, ki so zlato in srebrno vodo kviško metali, katera je potem v ljubkih potokih po vrtu erljala. Bilo je, kakor v rajū. Tukaj se je Sreudana spomnila ljubljenega cesarja Alrašida in začela jokati. Želela si je na zemljo nazaj. Potem je odmolila juterno molitev in se vlegla v senco nekega drevesa, ker je bila trudna, kakor si je lahko misliti, ker je celo noč prebudila. V mislih, kako bo cesar Alrašid žalosten, ko nje ne bo več našel v svoji palači, je zaspala. Ko je en par ura spala, zbudila jo je lahna sapica, ki je pripihala preko njenega milega obličja. Ko je oči odprla, videla je pred seboj vse štiri kraljice duhov, Žarinko, Živo, Vesno in Lado. One so Sreudano poljubile in se začele z njo razgovarjati. Morala jim je povedati svojo historijo, ki jo mi že poznamo. Potem so se na različne načine zabavale, dokler se ni dan nagnil in začelo mračiti. V gradu so že začeli prižigati sveče in žlahtne dišave. Kralji so se zopet vsedli okoli mize, in potem so tudi prišle kraljice. Med poslednjimi je bila nocoj tudi kraljica Vanda. Po okusni večerji umili so si roke in potem se je začelo v lepih posodah vino na mizo nositi. Piš je natočil prvo kupico in jo postavil pred

Sreudano. Ko je ona pokusila, natočili so si vsi drugi.
Potem pa je Sreudana zapela:

„Oj žlahtna vinska kapljica,
veselim si pripravljena,
Ti blage razvedriš,
Sovražtva ne storiš.

Če polna je majolčica,
Zapojejo, da vse cinglja,
Prijatelji so vsi,
Pozab'jo vse skrbi“.

Piš si je natočil, globoko v glaž pogledal in
rekel: „Prav dobro si povedala v tej pesmi, ti gospo-
dovalka src. Pa še eno moraš zapeti!“ To rekši jej
je čašo do vrha napolnil. Sreudana pa je zapela:

„Oj sladek je sok,
Ki ga trta rodi,
Še slajš' je poljub,
Ki ga ljubček deli.

Vso noč in ves dan
Le to misel imam:
Al' mi zvest je, al' ne?
Al' kaj misli na-mé?

Se z drugimi šali,
Kdo branil mu bo?
Da le zvest mi ostane.
Pozabim na to“.

Tudi ta pesem je bila sprejeta z veliko pohvalo.

Devet sto osem in štirideseta noč.

Na tak način so se razveseljevali celo noč in že
se je začelo daniti. Med vsemi najbolje volje je bil
Piš. Petje Sreudane ga je tako navdušilo, da jej je
podaril vse dragocenosti, kar jih je pri sebi imel. Na-
zadnje jo je ogrnil še s svojim dragocenim plaščem

ter ga jej v dar poklonil. Ta svilnati plajšč je bil tako obrobjen s biseri in drazimi kamni, da se je kar lesketal; vreden pa je bil svojih deset tisoč zlatov. Piš je v svoji veselosti rekel Sreudani: „Zloži še eno pesem o moji bradi“. Sreudana je jela brž opevati njegovo sivo brado in jo tako smešiti, da so se vsi duhovi smijali. Že je noč slovo jemati začela, ko so šli duhovi narazen, Sreudano samo pustivši. Ona je šla spet na lepi vrt, se vlegla v travo in zaspala. Ni pa dolgo počivala, ker so jo zbudili žarki jutranjega solnca. Umila se je v hladni studenčnici in se začela po vrtu sprehajati. Lepo duhteče rožice so razveseljevale njene oči, uho njeno pa se je kratkočasilo nad petjem raznovrstnih tičic. Kmalo pa je prišla kraljica Žarinka in peljala pevko v grad. Tam je bila že vsa družba zbrana, kajti pripravljalo se je že kosilo. Vsi so Sreudano z veseljem pozdravili. Danes je bil tudi kralj Veles v človeški podobi. Ko so se najedli, začelo se je rujno vince točiti. Piš je bil spet židane volje in naprosil je Sreudano, naj zapoje kako pesem od vina. Pevka je zapela to:

„Oj vince, žlahtna kapljica,
Ki z grozdja si napravljena,
Ko plamen je rudeče,
Pa v jezik nič ne speče.

Rudeče vince, kakor kri,
To moje srce veseli,
Brez greha se preliva,
Brez truda se uživa.

Skrbi prežene mučne vse,
Razveže jezik in srce,
Ljubiti se in peti
Uči ljudi na sveti“.

Kralja Piša je ta pesem tako razgrela, da je Sreudani v dar prinesel mnogo dragocenostij, ki so bile gotovo spet nad deset tisoč cekinov vredne in po vrhu še polno skledo biserov. Na to je kralj Veles vzdignil svojo čašo, napil Sreudani in jo prosil, naj bi zapela pesem o roži vrtnici. Sreudana je zapela :

„Prelepa je cvetlica.
Med rožami kraljica,
Lepo cveti, lepo diši,
Sam Stvarnik se je veselil.

Pa s trnjem je obdana,
To je devic obrana;
Le glej in duhaj, dost' je to,
Če primeš jo, te zbodla bo“.

Tresu se je ta pesem tako dopadla, da je šel v svojo shrambo in prinesel Sreudani veliko skledo žlahtnih kamnov, ki so bili sto tisoč zlatov vredni. Kraljica Žarinka pa je poklicala svojega strežaja in mu ukazala, naj vsa darila, kar jih je Sreudana dobila, v njeno shrambo spravi. „Kadar pojdeš od todi spet na zemljo“, je rekla Sreudani, „ti bojo že moji duhovi vse darove na tvoj dom zanesli“. Pevka se je zahvalila za to prijaznost in je poljubila kraljici roko.

Devet sto devet in štirideseta noč.

Zdaj se je vzdignil neki drugi kralj, po imenu Drodor, in rekel: „Ljuba Sreudana, nikogar še nisem slišal tako lepo peti, kakor ti poješ; vzemi toraj moja darila v spomin“. To rekši jej je izročil veliko skledo demantov, ki so bili osem sto tisoč zlatov vredni. Še kraljica Žarinka se je razveselila tega velikega daru, vstala je, poljubila Sreudano in jej rekla: „Naj bi

vendar nikoli ne ugasnile tvoje oči, s katerimi vladaš nad ljudmi in duhovi“. Tudi Piš jo je pohvalil in rekel, da bo že on za to skrbel, da bojo duhovi vse te dragocenosti k njej na dom zanesli. Na to pa so zginili vsi duhovi, in pevka je ostala sama. Šla je spet na vrt in se vlegla na zeleno trato. Premišljevala je nekaj časa svojo osodo med duhovi, spominjala se cesarja Alrašida in si želela na zemljo nazaj. Potem je opravila kratko molitev in zadremala. Pa ni doglo spala, kar jo zbudi močen piš vetra. Ko se spne po konci, zagleda ne daleč pred seboj v zraku glavo brez trupla, veliko, kakor slonovo in še večji. Ta glava je imela podolgaste oči in široke usta, iz katerih sta molela dva velika zoba, kakor pri merjascu. Dolgi lasje so mahali raz glave. Sreudana reče vsa prestrašena: „Bog me varuj tega vruga!“ Duh pa se jej približa in reče: „Bodi pozdravljena, ti biser na izhodu in zapadu in tvoj gospodar, cesar Alrašid, naj ti bo vedno naklonjen!“ Pevka reče: „Bodi tudi ti pozdravljen, ti čudni duh, kakoršnega nisem še videla!“ Glava pa odgovori: „Jaz sem eden od hostnih duhov, in mi hostni duhovi ne moremo spremeniti svoje podobe. Zavalj tega se me pa ni treba nič bati. Od kralja Piša sem si izprosil dovoljenje, da te smem obiskati, in lepo te prosim, da mi kaj zapoješ, ker sem slišal, da znaš tako lepo peti. Ako mi to storiš, pojdem v palačo tvojega gospodarja, cesarja Alrašida, da pozvem od tamošnjih hišnih duhov, kaj dela in kako se mu kaj godi. Potem pa pridem nazaj in ti vse sporočim. Vedi pa, ljuba Sreudana, da bi ti potrebovala petdeset let, ko bi hotela sama nazaj priti v mesto Bagdad k cesarju Alrašidu“. — „Moj Bog“, zdihne pevka, „tedaj cesarja nikoli več ne bom va !diel,

— „Nič se ne boj“, reče duh, „kralji duhov te lahko v eni minuti v Bagdad nazaj postavijo“. — „Že prav“, reče pevka, „če mi prineseš kaj novic in poročil od cesarja Alrašida, zapojem ti sto pesmic, ne samo eno“. Glava pa reče: „Pa prej ko grem, bi vendar rad vsaj eno slišal!“ Sreudana je vzela citre, poigrala in zraven tako zapela:

„Zajokajte ve strune
In recite na glas:
Da ni bolj britke ure,
Ko je ločitve čas.

Od svoje prejšnje sreče
Imam le še spomin,
Žalujem kakor v ječi,
Od upa še živim

Pa kaj, ko še ne ve se,
Al' up me ne golj'fa!
Kar časa zob odnese,
Ti več nazaj ne da“.

Duhova glava se je razjokala, tako je bila ginjena po tej pesmi in rekla je pevki: „Oh, ti moja knjeginja, kako lepo poješ in kako ginljivo. Druzega ti ne morem dati, le v tvojo službo se podam in vse hočem storiti, kar mi ukažeš“. Pevka reče: „Če mi prineseš kaj novic od cesarja, to mi je ljubše, kot cel voz zlata“. — „To se bo brž zgodilo!“ reče duh in zgine, kakor blisk. Še pred večerom je prišel duh nazaj in tako poročal: „Vedi, kneginja moja, da sem bil v palači cesarja Alrašida in da sem izpraševal duhove, ki se tam in po mestu Bagdadu potikajo. Ti so mi tako pravili: Ko je cesar v tvojo izbo stopil in te ni v njej našel, se je iz obupa po glavi tolkel in svojo obleko si je raztrgal. Potem je dal poklicati ministra Žafarja in mu rekel: „Pomagaj mi misliti,

kako je to mogoče: Sinoči sem Sreudano zapustil in njeno izbo zaklenil ter ključ seboj vzal. Zdaj na jutro sem njeno izbo s tem ključem odprl, pa nje nisem več v izbi našel. Kam bi bila prišla in kako? Preiskali so potem vso izbo, in ko tudi njenih citer niso našli, rekel je Žafar: „Pomiri se o knez, gotovo so jo le dobri duhovi odpeljali, ti jo bojo pa že nazaj prinesli“. Cesar pa se ni dal potolažiti, temveč obstal je v izbi Sreudane, ni jedel in ni pil, in v enomer se je jokal. Dolgo ni šel med ljudi, čeravno so mu prigovarjali Žafar in drugi velikaši“.

Ko je Sreudana to slišala, bila je zelo žalostna, kajti cesar se jej je močno smilil. Duh pa jo je tolažil in jo prosil, naj mu kaj zapoje. Zavoljo svoje obljube je Sreudana zapela tri pesmi, ki so razodele njeno srčno žalost. Na to se je duh zahvalil in zginil. Ona pa se je podala v grad, ker se je že mračilo.

Devet sto in petdeseta noč.

Kralji duhov in kraljice so se tudi že zbirali in vsi so Sreudano srčno pozdravili. Mize so se pognile, duhovi so nanosili najboljših jedil in žlahtnega vinca. Ko so odjedli, je kraljica Žarinka najprej Sreudani napila. Ker je pa imela ravno eno vijolico v roci, prosila je pevko, naj zloži eno pesem od vijolice. Sreudana je zapela tako:

„Vijolčica zelena,
In višnjev je nje cvet,
Ponižna, zapuščena,
Skor je ne vidi svet.

Pa vendar tak prijetno
Nje krona zadiši,
Ko dekle mladoletno,
Ko za moža zori.

Lepota, srce blago,
Povsodi se dobi,
Tam v kraljevi palači
In v koči slamnati.

Zvenela bo vijolica,
Ko pride čas za njo,
Enaka pa osoda
Tud čaka vrtnico“.

Ta pesem je bila kraljici Žarinki zelo všeč in podarila je Srcudani častno obleko iz svile, obrobljeno z biseri in smaragdi, vredno dvajset tisoč cekinov, in vrh tega še srebrno skledo, v kateri je bilo deset tisoč cekinov. To vse se je godilo pred očmi kralja Tresa, ki je bil v Srcudano tako zaljubljen, da ni očesa od nje obrnil. Vedno je stal v njeni bližini ali pred njo, da je bilo drugim že nadležno. Ko se je kraljica Žarinka vsedla, prosil je Tres Srcudano, naj še njemu na ljubo kaj zapoje. Kraljica Vanda pa se je oglasila in rekla: „Iz tega ne bo nič. Ti že tako zmirom Srcudano nadleguješ in pred njo stojiš kakor taterman, da jej mi še v obraz ne vidimo. Stopi vendar na stran in vsedi se na svoj prostor!“ Tres pa je rekel: „Jaz pa hočem, da mi kaj zapoje!“ Kraljica Vanda se je na to tako vježila, da se je spremenila v svojo duhovo podobo, v kateri je bila strašno velika in grozna. Zgrabila je velik kamniten steber in nagrozila je kralju Tresu: „Gorjé tebi, da si upaš meni ugovarjati! Ko bi se ne bala razžaliti to častivredno družbo in posebno našega kučigazdo kralja Piša, hotela bi te s tem kamnitim stebrom ubiti.“ Tresu pa so se od jeze oči svetile in odgovoril je Vandi: „O hči Perunova, kako se predrzneš, z menoj tako govoriti!“ Ona pa ga je zmirjala in že

je hotela kamnitni steber nanj telebiti, kar se vzdigne kralj Piš in z ojštrim glasom reče: „O Tres, ti si vendar vselej enak. Še kedar koli smo bili dobre volje, si nam ti veselje skazil. Ti ne znaš molčati. Kedar bo veselica pri kraju, potem se pritoži, če se ti je krivica zgodila. Gorjé tebi! Ali ne veš, da je Vanda hči Peruna, enega najmogočnejših kraljev duhov? Ko bi se jaz ne znal premagati, bi ti že jaz tako kazen naložil, da bi me pomnil. Bodi toraj pameten in premisli, s kom imaš opraviti“. Piš je potem Sreudano potolažil, da naj se ne boji zavolj tega prepira. Tudi jej je spet nekaj lepih dragocenostij podaril. Ravno tako je storila kraljica Vanda. Pustila je iz svoje blagajnice prinesiti jerbas, v katerem je bilo petdeset parov zlatih zapestnikov, petdeset parov zlatih uhanov in več dragocenih oblek, ki so bile z demanti in biseri obrobljene in z zlatom pretkane; vrh vsega tega pa sto tisoč cekinov v suhem zlatu. Potem je Vanda napolnila kozarec ter ga postavila pred kraljico Živo ter jej napila. Ker je pa ravno belo lilijo v levi roci držala, naprosila je Sreudano, naj od te cvetlice kako pesem zapoje. Sreudana je brž ubogala in tako zapela:

„Je lepa krasna vrtnica
In prelepó diši,
Še lepš' je bela lilija,
Je znak nedolžnosti.

Prelep je ta nedolžni rod,
Sam Bog ga je vesel,
Na zemlji čuva ga povsod,
In v raj ga bode vzel.

Tam boš cvetelo vekoma,
Nedolžno ti srcé,
Hvalilo svoj' ga Stvarnika
In veselilo se!“

Kraljici Živi je bila ta pesem jako po godu. Napila je kraljici Ladi; Sreudani pa je dala mnogo lepih daril ter jo naprosila, naj zapoje pesem od rožmarina. Sreudana je znala sledečo staro pesem in jo prav lepó zapela:

„Na sred vasi en križ stoji,
Pod križem pa so rože tri,
Ki jih Marija vsadila je,
Ki jih Marija vesela je.
Ta prva je bela lilija,
Ker je Marija brez madeža;
Ta druga je roža vrtnica,
Ker je Marija usmiljena;
Ta tretja roža je rožmarin,
Ker Jezus je Marijin sin.
Le rasti, rasti rožmarin,
In druge rože tudi ž njim,
Da naj vesoljni svet spozná
Modrost, mogočnost Stvarnika!“

Kraljici Ladi se je ta pesem tako dopadla, da je dala odpreti svojo zakladnico in Sreudani nanositi daril v vrednosti tri sto tisoč cekinov. Potem je napila kraljici Vesni, gospodovalki četrtega morja. Tudi Vesna je Sreudani dala dragocenostij v vrednosti sto tisoč zlatov. Ker se je pa že svitati začelo, opomnil je kralj Piš, da je prišel čas razhoda, in duhovi so se pozgubili, kakor bi z očesom trenil. Sreudana je sama ostala. Opravila je juterno molitev, se umila in šla po vrtu na sprehod. Že je solnce vzhajalo, kar zagleda pevka pred seboj temno meglo, ki se je vedno bližala. Ko pa megla blizo pride, videla je pevka, da to ni megla, ampak na milijone drobnih tičic, ki so gnale velik vrišč s svojim čivkanjem in petjem. Na enkrat je prišlo po vrtu nekaj sužnjev, ki so nosili zlat tron. Postavili so tron na tla. Do njega se je

prišlo po štirih srebrnih stopnicah. Okoli trona so pognili dragocene preproge iz žameta. Tudi so prižigali dišave, da se je lepa vonjava razprostrla po celem vrtu. Potem se je prikazala kraljica tako lepa in veličastna, da je ni moč popisati. Obdana je bila ód pet sto družic; pa kolikor tudi so bile mlade in lepe in se lesketale v dragocenih oblekah, lepota kraljice jih je vendar vse otemnila. Na glavi je imela kraljica prelepo zlato krono, iz katere so se lesketali demanti in biseri. Ta kraljica je stopila pred Srcudano in jo pozdravila. Pevka se je zavzela in se pred kraljico nizko priklonila.

Devet sto ena in petdeseta noč.

Kraljica se je Srcudane veselila, jej podala roko in jo posadila poleg sebe na tron. Pevka je kraljici roko poljubila. Kraljica pa je rekla: „Vedi, da me je kralj Piš srčno prosil, naj se udeležim veselice, ki jo bo nocoj priredil in pa slavnosti, ki se bo prej vršila pri krstu njegovega novorojenega otroka. Krstil se bo njegov novorojenec Vrel, in mene so naprosili za botro ali kumico. Poslala sem pa namesto sebe meni podložno kraljico Vesno, gospodovalko čez četrto morje. Vesna pa je meni sporočila, da si tudi ti na dvoru kralja Piša, kako si lepa in kako lepo znaš peti. Zato sem sama prišla, da te vidim, kar služi tebi v veliko čast“. Pevka se je zahvalila in poljubila kraljici roko. Potem pa je naročila kraljica več miz prinesiti, jih pogniti in jestvin ter pijač nanositi. Duhovi so prinesli mnogo okusnih jedij v zlatih skledah. Po daljšem šaljivem razgovoru je kraljica prašala Srcudano: „Ali je res, kar so mi pravile, da se ti

kralj Tres tako grd zdi, da ne moreš poleg njega jesti?“ Pevka odgovori: Res je, da ga težko vidim, in bojim se ga“. Kraljica se je nasmijala in rekla: „Res je pa tudi, kakor resničen je napis na prstanu kralja Salamona, in kakor resnično sem jaz kraljica vseh duhov, da si ti tako lepa, da mora vsacega srce zaboleti, kdor te pogleda“. Sreudana se je zahvalila za to priljudnost, pa pristavila, da take hvale ne zasluži. Kmaló potem so se približali kralji duhov od vseh strani, pokleknili pred to veliko in slavno kraljico in jej ponudili svojo postrežbo. Ona se je zahvalila, pa pred nobenim se ni priklonila. Nazadnje reče Piš: „O slavna kraljica, kako se bom zahvalil za to čast, da si nas obiskala!“ Kraljica pa reče: „Ne, meni ne gre hvala, ampak Sreudani, kajti zavolj nje sem prišla.“ — „Bo že tako“, reče Piš in se še enkrat prikloni. Na to pa se je kraljica umaknila in zginila spred njih očij. Zdaj se prikaže spet tista megla iz samih drobnih tičic, ki so neznansko vriščale in prepevale. Kraljica Živa pa je rekla Sreudani: „Vedi, da ta slavna kraljica, ki se nam je ravnokar prikazala, je kraljica Saba. Ona kraljuje čez vse duhove, in tudi kralji duhov so jej pokorni. Ti milijoni tičic so le en del njene vojske. Te tice so sami vojaki, pa so spremenjeni v tičjo podobo, ker v svoji pravi podobi bi še v zraku prostora ne imeli. Vzela jih je seboj, da se bo krst novega princa Vrela bolj slovesno dovršil. To je velika čast za nas, da nas je ta kraljica obiskala.“ Potem so šli vsi kralji h krstu. Sreudana pa je sama ostala in nekoliko poigrala na citre, da je strune ubrala.

Devet sto dve in petdeseta noč.

Ko je bil slavnostni krst dovršen, zbrali so se vsi kralji in kraljice spet okoli miz, in tudi višja kraljica Saba je bila med njimi. Po gostiji pa je stopil kralj Piš k Sreudani in jej rekel: „Zavolj te slavne kraljice Sabe, ki danes med nami biva, te prosim, da nam kaj zapoješ. In sicer želimo vsi, da zložiš pesem na samo sebe“. Sreudana odvrne: „Ko bi me ne bil zarotil pri imenu veličastne kraljice Sabe, gotovo bi tega ne storila, kajti kako zamore človek samega sebe hvaliti?! Na novo prigovarjanje vseh prisotnih je slednjič zapela:

„Med kralji sem spoštovana,
Med duhove sem pozvana,
Povsod me ljubijo in časte,
Z darovi moje bogastvo množe.

Lepota moja se povzdiguje,
Moj glas, moja igra občuduje,
Kar le poželim, se brž stori,
In vsak postreči meni hiti.

Pa nisem si tega zaslužila,
Darove te sem z nebes dobila,
In vsa ta sreča in vsa ta čast
Mi dana je le od Boga v last“.

Kralje je ta pesem razveselila, in vsi so rekli, da je resnico govorila. Sreudana pa je nehala peti ter je samo na citre igrala in sicer take komade, ki so za ples. Duhovi so torej začeli plesati, posebno urno se je Piš vrtil. Po plesu je stopil Piš k pevki in jej podaril prstan, v katerem je bil udelan kamen hijacint. Ta prstan je nosil še Jafet, Noatov sin. Zato je Piš rekel pevki: „Vzemi ta prstan, da se boš odlikovala pred vsemi ljudmi; kajti to je prstan Jafeta

sina Noatovega“. Pevka mu je roko poljubila od veselja, se zahvalila, vzela prstan in rekla: „Za Boga, nihče drugi ni vreden ta prstan nositi, kakor cesar Alrašid“. Na to se je kraljica Saba nasmehnila, Piša pa je pohvalila, da zna dobro plesati. Piš pa je rekel: „Nihče na svetu, kar jaz vem, ne zna tako lepo na citre igrati, kakor Ogrin, kratkočasnik cesarja Alrašida; vendar pa Sreuda še veliko lepše igra. Od kar sem njo slišal, se mi tudi Ogrinovo citranje nič več ne dopade“. Tudi kraljica Saba je izrekla Sreudani svojo zadovoljnost, potem pa je še pristavila: „Slišala sem, da znaš kar sproti pesemce zlagati. Prosim te, da mi pokažeš svojo umetnost“. Ko je pevka rekla, da tej želji rada ustreže, jej je kraljica napovedala več rečij, o katerih naj kaj zapoje in Sreudana je brž pesem zložila o tisti reči tako, da se je kraljica Saba kar začudila. Kraljica je pevko stisnila na svoje prsi, jo poljubila na lice in rekla vsem zbranim kraljem in kraljicam: „Vedita, da ljubim Sreudano, kakor svojo sestro, in kdor njo razžali, tisti tudi mene razžali. Zato nkažem, da Sreudani odslej kraljevo čast skazujete“.

Devet sto tri in petdeseta noč.

Pri teh besedah kraljice Sabe so vsi kralji vstali in se priklonili njej in Sreudani. Saba pa je Sreudano sama ogrnila s kraljevim plaščem. Kraljica Saba in tudi drugi kralji in kraljice so dali Sreudani še mnogih daril, prej da so se od nje ločili, kajti to je bil zadnji dan njih dogovorjenih veselje v gradu kralja Piša. Potem so začeli slovo jemati. Vsi so pred odhodom še Sreudani roko podali. Največ pa je imel kralj Piš opraviti, da se je pri vseh poslovil in jih

zahvalil za obiskanje. Med tem je šla Sreudana z nekaterimi družicami po vrtu na sprehod. Naenkrat pa prileti po zraku nekaj groznih duhov, med njimi je bil kralj Tres. Tisti je Sreudano zgrabil in jo po zraku odnesel, prej da so družice Sreudanine na pomoč klicati utegnile. Ko je bil Piš s svojim slovo-
jemanjem pri kraju ter je v palačo nazaj prišel, slišal je že glasni jok družic, ki so mu povedale, da je kralj Tres po zraku odnesel Sreudano. Piš, to slišati, se je od same jeze po glavi tolkel in rekel: „To je nezaslišano! Sreudano odnesti iz mojega grada in mojo deželo oskruniti! Tres je menda pamet zgubil!“ Brž je poklical mnogo tíc, ki so morale to novico raznesti vsem kraljem duhov. Kmaló so po zraku prigrmeli vsi kralji in kraljice skupaj v Pišev grad ter držali posvetovanje. Vsi so rekli, da si bo Tres s tem nakopal svoj lastni pogin. „O ti bedak“, so rekli, „da hoče imeti in je ugrabil Sreudano, katero je vendar mogočna Saba med kraljice povzdignila!“ Ker kraljice Žarinke še ni bilo, poslali so duha Dabiža k njej. Našel jo je spijočo ter jo brž zbudil. Ko je zvedela, kaj se je zgodilo, bila je zelo žalostna in v skrbi zavolj Sreudane in govorila je tako: „Vendar je Sreudana prav imela, ko mi je tožila, da se Tresa boji, ki jo vedno ogleduje. Zdaj se je pevke siloma polastil, pa kazen za to mu ne bo odpuščena“. Brž je poklicala po odposlancih še kraljice Lado, Živo, Vesno in Vando in vse skupaj so se podale na dvor kralja Velesa, kjer se je zbirala že močna vojska zoper kralja Tresa. Pri vojnem posvetovanju, na katerem so bili zbrani kralji in kraljice, govorila je kraljica Žarinka tako: „Vi veste, da mi je Sreudana ljubši, ko vse moje premoženje. Pa samo z zvijačo jo zamoremo rešiti. Če

bo hudobni Tres zvedel, da se tako velika vojska proti njemu pomika, zna obupati in bo umoril sebe in Sreudano. Skušajmo ga tedaj pregovoriti z lepo besedo. Če pa to nič ne izda, poslužiti se nam je zvijače“. Ta nasvet se je potrdil, in poslali so duha, ki se mu je pravilo „leteči lev“ na Őrno Goro, kjer je imel Tres svoj grad. Duhu pa so naročili, naj Tresu tako govori: „Kraljica Őarinka te pozdravi in te pusti vprašati, kako si mogel biti tako nespameten, da si ugrabil Sreudano, ki je vendar med kraljice sprejeta. Pa kralji in kraljice ti odpustijo, ker si to najbrŕ le v pijanosti storil. Tudi kralj Piš ti hoče odpustiti, pa le s tem pogojem, da Sreudano brŕ nazaj prineseš. Pomisli vendar, da je mogočna kraljica Saba vzela Sreudano za svojo sestro in da te bo hudo kaznovala, ako je ne izpustiš“. Ko je duh Dabiŕ kralju Tresu te besede sporočil, poslal ga je Tres s sledečimi besedami nazaj: „Idi, od koder si prišel in povej kraljici Őarinki da naj ona le pri miru ostane; če ne, bom prišel po njo, jo vjel in jo prisilil, da bo morala Sreudani streči. Če se bojo pa vsi kralji zoper mene zarotili, in ne bom več upal rešitve, bom umoril Sreudano in samega sebe, da lepe pevke nobeden ne bo imel razun mene. Ona je moja duša; kako more kdo mojo dušo od mene tirjati!“ Poslani duh je Tresa svaril in mu pred oči postavil veliko nevarnost, ki mu preti. Tres pa se je razkačil in ukazal svojim ljudem, naj poslanca pretepejo. Temu se je Dabiŕ s tem odtegnil, da je hitro zbeŕal po zraku.

Kraljici Őarinki pa je sporočil, kako je opravil. Zdaj je rekla Őarinka kralju Velesu: „Zdaj ne vem druzega, kakor da ga s svojo vojsko primeš. Pa vojskuj se počasno in delaj se, kakor bi Tresu ne bil

kos ter umikaj se počasi nazaj. Potem bo Tres mislil, da zmaga, in pritiskal bo za vami. Tako bom jaz čas dobila, da se Sreudani približam in jo rešim. Kadar ti pa moj sel (poslanec) sporoči, da je Sreudana rešena, potem zgrabite Tresovo vojsko z vso silo in pokončajte jo. Le na tak način zamoremo Sreudano živo v roke dobiti in rešiti“. Veles in Piš sta potrdila ta načrt in dala sta vojakom znamenje za odhod v boj.

Devet sto štiri in petdeseta noč.

Veles in Piš sta se vzdignila s 100.000 konjiki zoper Tresa. Kraljica Žarinka pa je rekla svojim sestram: „Ve veste, da je Črna gora, kjer ima Tres svoj grad, na otoku sredi morja. Na ta otok se hočemo prepeljati v človeški podobi, pod gradom pa jesti, piti in prepevati. Sreudana nas bo videla in peti slišala in to jo bo tako razveselilo, da bo gotovo iz grada k nam v dolino prišla. Tam se je bomo polastile in jo odpeljale. Če je Tres v vojski in ima v svojem gradu le slabo posadko, bomo tudi grad vzele in ga pokončale ter pomorile vse, kar v gradu živi. Med tem pa bomo očetu Velesu sporočile, kaj se je zgodilo; on bo potem Tresa z vso močjo prijel in ga pokončal“. Po tem nasvetu so si kraljice oskrbele barko, na kateri so se odpeljale proti otoku. Naprej pa so poslale pet tisoč duhov, katerim so ukazale, naj se pod Tresovim gradom skrijejo. Štiri tisoč drugih duhov so vzele seboj na ladijo ter se bližale Tresovi deželi.

Med tem pa sta Veles in Piš s svojo vojsko že vdarila čez mejo Tresovega kraljestva. Ko je Tres to zvedel, se je silno raztogotil in zbral svojo vojsko. Potem pa je šel še enkrat k Sreudani v njeno izbo,

jo poljubil in rekel: „Vedi, da si mi draga čez vse stvari. Že so se duhovi zbrali na vojsko zoper mene, da me umorijo zavoljo tebe. Ako jih srečno premagam, položil bom vse kralje duhov pred tvoje noge in ti boš kraljevala nad njimi“. Sreudana se je pa le jokala in ni nič odgovorila“. Tres pa reče: „Ne jokaj se, saj ti nič ne pomaga. Prisežem pri prstanu kralja Salomona, da ne boš več videla zemlje, kjer prebivaje ljudje. Udaj se toraj svoji osodi in bodi moja, sicer te umorim“. Sreudana je molčala. Tres pa je šel k svoji hčeri Visli in jej tako naročil: „Zdaj grem v vojsko zoper Velesa, Piša in Žarinko. Ako zmagam, obljubim ti veliko oblast. Ako pa čuješ, da sem vojsko zgubil, glej, da Sreudano hitro umoriš, da je noben drugi razun mene ne dobi. Ko bi v vojski poginil, izročim ti Črno goro in vse moje premoženje in moje kraljestvo“. To rekši je zasedel konja in odhajal v boj. Ko je pa Sreudana od Visle zvedela, kaj jo čaka, bila je zelo žalostna in govorila je sama pri sebi: „Najbolj me žali, da sem zapustila svojega gospodarja, cesarja Alrašida. Pa če bom enkrat mrtva, ne bom več čutila nobenih bolečin“. Bila je zdaj prepričana, da za njo ni več rešitve. Tres, ki je v svojem gradu poleg hčere in Sreudane samo enega zanesljivega duha pustil, je kmalo s svojo vojsko trčil na sovražne vojščake in krvava bitka se je začela. Slednjič se je Velesova vojska umikati začela. Tres je dobil nov pogum in pritiskal je za sovražnikom.

Kraljica Žarinka pa je med tem srečno dospela na otok, kjer je bil Tresov grad. Sreudana je ravno vsa objokana pri oknu stala, kar zagleda bližajočo se ladijo. Ko Žarinko in njene spremljevalke v človeški podobi na suho stopijo, je bila Sreudana vsa

vesela, da je vzkliknila: „Oj, glej no, niso duhovi, temveč ljudje so se pripeljali na otok! Od kodi ti pridejo?“ Ko so se kraljice gradu približale, videle so Sreudano med oknom in zaklicale: „Ah glejte jo Sreudano! Naj bi jo živ krst več ne razžalil“. Potem so razgrnile preproge po tleh in začele jesti in piti. Zdaj je tudi Sreudana spoznala kraljico Žarinko in njene sestre. Zlagala se je Visli in jej rekla: „Ljuba Visla, to so moje ljube sestričine, ki so me prišle obiskat. Pusti me vendar, da grem za par minut k njim in jih pozdravim, potem pridem kmalo zopet nazaj“. Visla pa je rekla: „To ne sme biti. Tega ne smem dovoliti“. Sreudani je srce pokalo od žalosti in hrepenenja. Med tem pa so kraljice začele peti in zapele so prav lepo eno od tistih pesmic, ki so se jih naučile od Sreudane. Vsa vesela je kraljicam zaklicala: „Oh, ljube sestrične zapojte to pesem še enkrat!“ Ko so jo še enkrat zapele, bila je Sreudana tako ginjena, da je omedlela. Ko se je spet zavedla, rekla je Visli: „Pri živem Bogu te zarotim, pusti me za eno uro k mojim sestričinam. Ako mi tega ne dovoliš, skočila bom z okna doli, da se do smrti pobijem; saj tako vem, da me družega ne čaka, ko smrt; rajši pa se sama končam, kakor da bi me kdo drugi“. Visla se je bala, da bo Tres zelo hud na njo, ko bi dopustila, da se Sreudana sama konča, in bi jo domov prišedši mrtvo našel. Zato je slednjič privolila v njeno prošnjo s tem pogojem, da jo bo sama spremljevala doli in nazaj. Ko ste doli prišli, pozdravila je Sreudana kraljice in jim rekla: „Ne bojte se, jaz sem le človek, kakor ste ve. Samo vaše petje sve prišli poslušat.“ Potem ste se obe vsedli. Visla pa je dobro poznala vonjavo, ki razločuje duhove od ljudij, in naenkrat je zavpila: „Oho,

tukaj diši po duhovih! Kje so pa?“ Kraljica Živa je kraljici Žarinki zašepetala na uho: „To pojde slabo za nas: ako nas Visla spozna, bo brž po zraku zletela k Tresu, in ta bo z vojsko prišel nad nas, prej ko se zamoremo rešiti in zbežati“. Žarinka pa ni dolgo premišljala; stegnila je roko in Vislo tako udarila po glávi, da jej je kar odletela od telesa. „Bog je velik!“ je zaklicala veselo po tem junaškem činu in objela je Sreudano, ki je bila vsa solzna od veselja in trepeta. Pevka je prosila kraljice: „Te hudobne varhinje ste me rešile; pa kdo ve, če ni Tres zopet že blizo. Prosim vas za pomoč! Vse so jo objele in govorile: „Nič se ne boj, ti si rešena; toda veliko časa nimamo za potrato.“ Poklicale so svojih devet tisoč duhov in jim ukazale, da naj se polastijo Tresovega grada, kar so ti v naglici storili. Duh Krok pa, ktereга je Tres v gradu za varha pustil, je ko blisk zbežal in hitel k Tresu v vojni šotor. Našel ga je ravno v najhujši bitki. Tres je duhu nasproti zaklical: „Gorje tebi, koga si v gradu pustil?“ Krok pa je sporočil: „Sreudana je ugrabljena, Visla ubita, tvoj grad pa uplenjen“. Tres je bil ves pobit nad to žalostno novico. Med tem pa je že tudi Žarinka poslala k svojemu očetu, kralju Velesu sporočilo, kaj se je zgodilo. Zdaj je Veles z vso močjo zgrabil Tresovo vojsko ter jo popolnoma premagal. Ko je Tres videl, da zanj ni več rešitve, zaklal se je sam s svojim mečem. Njegovi vojaki, kar ni bilo ubitih, so bili razkropljeni na vse vetrove. Ko je tudi kralj Piš zvedel, da je Sreudana rešena, bil je zelo vesel in duhu, ki mu je to novico prinesel, je dal lepo darilo. Tresov grad na Črni gori je dobil duh Dabiž. Vse Tresove zaklade pa so prepustili duhovi Sreudani, zavoljo straha, ki ga je pre-

stala. V tem hipu se je prialžala silno velika vojska njej na čelu kraljica Saba z mečem v roci. Tudi ona je že zvedela, kaj se je zgodilo, in prišla je na pomoč, da bi Sreudano rešila in Tresa kaznovala. Ko je pa zvedela, da je že vse končano, pokarala je kralje, zakaj jej niso prej naznanili, kaj se godi.

Devet sto pet in petdeseta noč.

Kralji pa so viši kraljici Sabi odgovorili: „Tres ni bil vreden, da bi zavolj njega tebe nadlegovali. Tacega že še sami ukrotimo.“ Ko so Sreudano pripeljali pred kraljico Sabo, bila je ta zelo vesela, jo spet videti. Pevka je kraljici roko poljubila, Saba pa jej je rekla: „Zdaj je žalost minula, bodimo spet veseli!“ Potem so se podali vsi vkup v neki velik velik grad, ki je bil lastnina kralja Velesa. Tukaj so se vsedli k veliki gostiji, in ko so se najedli in napili, in jim je vino že glave razgrela, naprosili so Sreudano, naj jim kaj zapoje. Sreudana je potem tako pesem zložila in zapela:

„O hvaljen bodi večni Bog,
Ki reši nas iz vseh nadlog,
Iz stiske in nevarnosti,
Če tudi smrt nam že preti.

Če človek smrti v lice zre,
Stvari se vse mu zatemné,
Nobena reč več lepa ní,
Nobena ga ne veselí,

Vse črno vidi za seboj
In vse krvavo pred seboj,
Nikjer rešitve ni sledú,
Kristjan se izročí Bogu.

Če spet je iz nevarnosti,
Počasi čelo se zvedrí,
Pomiri zopet se srcé,
In svoj' mu Bogu hvalo vé“.

Vsi so pevko pohvalili zavolj te pesmi, jo poljubili in objeli. Žarinka pa je rekla Sreudani: „Prej ko nas zapustiš, ti moram pokazati še Olgo, hčer Igurovo, katero je ugrabila Daljana, hči Pribinova. Kajti nič na svetu se ne dá primerjati z njeno lepoto, ki slovi po vsem kraljestvu duhov“. — „Če je vam prav“, reče kraljica Saba, „Pojdimo vsi tje, da Olgo pozdravimo!“ Ta predlog je bil vsem po volji in podali so se na Kafovo goro, kjer je Olga prebivala. Ko je Olga tako častno družbo prihajati videla, šla jim je naproti in jih srčno pozdravila. Kraljica Živa pa je rekla: „O Olga, kdo je neki tako v slovesu, kakor ti, da se sama kraljica Saba k tebi potruđi!“ Olga pa je pred kraljico Sabo pokleknila in jej poljubila noge. Potem je celo družbo peljala v svoj grad in jo pogostila. Ko so se najedli in napili, vzela je Sreudana citre v roke in je igrala ter zraven zapela. In kedar je Sreudana počivala, zapela je Olga. Tako ste se vrstili in kratkočasili družbo. Olga pa je bila tako lepa, da jo je Sreudana kar ogledovala ter jo večkrat poljubila z besedami: „Oh, kako si ti lepa“. Kraljica Saba pa je v šali rekla: „Vsak poljub velja tisoč cekinov!“ Sreudana pa je odgovorila: „To je še vse premalo za Olgo“. Tisto noč so pri Olgi prenočili. Drugi dan pa so se podali na Črno goro v Tresov grad, ki je bil zdaj lastnina duha Dabiža. Tam se je kraljica Saba ločila od njih in se vrnila v svojo deželo. Tudi drugi kralji so se poslovili od Sreudane in domov

odšli. Piš in Žarinka sta ostala pri Sreudani še do večera. Ko je pa tudi Žarinka odšla, poklical je Piš duha in mu ukazal, naj zanese Sreudano nazaj na njen dom. Trideseterim drugim duhovom je ukazal, naj pobašejo vse dragocenosti, ki jih je pevka pri duhovih v dar dobila, ter naj jih znosijo v njeno zakladnico v palači cesarja Alrašida. Tudi Piš je spremljal duha, ki je pevko nosil do njenega stanovanja in še le v njeni izbi se je od nje poslovil in jo še enkrat zahvalil za kratkočasje, ki ga je duhovom napravila.

Ko se je Sreudana prepričala, da je spet v svoji spalnici, bila je zelo vesela, in zdelo se jej je, kakor da so bile vse to le sanje, kar je ravnokar doživela. Od samega veselja je vzela citre v roke in je prav na glas zapela.

Devet sto šest in petdeseta noč.

Ko je služabnik, ki je pred durmi Sreudane na straži stal, slišal njeno petje in citranje, vskliknil je vesel: „Za Boga, to je moja kneginja Sreudana! Ona sama citra in poje!“ Ves vesel je planil po konci in tekkel k slugi, kateri je stražil pred durmi cesarjeve izbe. Ko ga ta kakor pijanega v predizbo treščiti vidi, prašal ga je: „Kaj ti je, da me dražiš v tako pozni uri?“ — „Požuri se,“ reče ta, „in brž zbudi cesarja!“ Cesarjev stražnik pa ni hotel ubogati, in začela sta se prepirati in s tem preprirom sta cesarja zbudila. Cesar stopi iz izbe in praša svojega stražnika: „Kaj pa hoče ta stražnik?“ — „Veličanstvo!“ odgovori stražnik, „ta stražnik kneginje Sreudane je menda pamet zgubil, ker je v mene tiščal, da naj Vas nemudoma zbudim.“ — „Kaj pa je tako nujnega?“

vpraša cesar Srcudaninega stražnika. Tisti odgovori ves zmešan in ne, da bi se priklonil ali pokleknil pred cesarjem, kakor je bila sploh navada: „Svitli vladar, brž pridite, kneginja Srcudana je v svoji izbi in prelepo poje!“ — „Kaj si rekel?“ praša cesar ves zavzet in kakor bi ne zastopil. „Saj sem Vam že povedal,“ reče služabnik, „da je Srcudana v svoji izbi in prelepo poje.“ Cesar se je zdaj brž oblekel, vendar pa stražniku ni še prav verjel; zato mu je rekel: „Gorjé tebi, če si se mi zlagal! Morda se ti je le sanjalo?“ — „Nisem spal,“ reče stražnik, „kako se mi hoče budečemu kaj sanjati?“ Cesar pa reče: „Ako je to res, kar praviš, je tvoja sreča; prost si sužnosti in po vrhu dobiš tisoč cekinov. Ako pa ni res, dal te bom obesiti.“ Stražnika je zdaj strah obšel, in da bi se prepričal, ali se mu morda res ni le sanjalo, tekel je naprej in se ustavil pred durmi Srcudanine izbe. Ko jo je pa spet peti in citrati slišal, tekel je nazaj in rekel cesarju: „Le pridite in prepričajte se, kdo se laže!“ Ko je cesar pred duri prišel in Srcudanin glas zaslišal, bil je tako vesel, da se je tresel na celem životu. Segel je po ključ v žep, pa skoraj odpreti ni mogel, ker se mu je roka preveč tresla. Ko je slednjič vendar odprl, prišla mu je Srcudana naproti in ga poljubila. Cesar pa je bil od veselja tako ginjen, da so mu stopile solze v oči in ni mogel pregovoriti. Srcudana pa ga je polila z rožno vodo in muškatom, da je bolj k zavesti prišel. Potem ga je objela in poljubovala. Potem pa je vzela citre in spet zapela, da je cesarja razvedrila. Ko je prenehala, rekel je cesar: „Oh, Srcudana, čudno je bilo, kam si tako nenadoma zginila, pa še bolj čudno je, da si zdrava nazaj prišla.“ — „Res je tako, moj

gospod," rekla je pevka, „toda poglej zaklade, ki sem jih seboj prinesla!“ Na to mu je razkazovala neizmerne dragocenosti in zaklade, ki jih je dobila od duhov in kakoršnih nema noben cesar in noben kralj. Cesar se je silno čudil nad vsem, kar je videl. Potem pa je pevki rekel: „Pridi, ljuba moja, vsedi se in povej mi vse, kako se ti je godilo!“ Na to mu je začela vse po vrsti praviti, kar smo mi že slišali; naštela mu je imena vseh kraljev in kraljic, ki jih je med duhovi spoznala, in povedala je tudi, v kaki nevarnosti je bila pred Tresom. Tudi je pravila, kako je bila od višje kraljice Sabe povzdignjena med kraljice, in kako jo je potem hostni duh v trenutku nazaj prinesel.

Cesar se je nad vsem silno čudil in se podal v svojo spalnico nazaj. Dragi dan pa je pustil celo mesto ozaljšati s cvetjem in zelenjem in napravil veliko ljudsko veselico, da so ljudje skozi sedem dni zastonj jedli in pili. Po tem dogodku je še nekaj let srečno in mirno živel v družbi ljubeznjive Srcudane, dokler ga ni zadušila stara morilka, bleda smrt.

Devet sto sedem in petdeseta noč.

Historija o Meliti, ljubici cesarja Mutimira.

Neki trgovec mi je pravil sledečo dogodbo:

„Necega lepega dne sem sedel v svoji prodajalnici, kar se mi približa neka krasna gospa, ktere je sledila sužinja. Tudi jaz sem bil takrat mlad in lep. Gospa je prišla v mejo prodajalnico, kupila nekaj, plačala in šla. Prašal sem njeno sužinjo, kako je gospodični ime, pa mi ni hotela povedati. Ko sem

jo prašal, kje stanuje, je rekla: „V nebesih.“ — „Zdaj je pa vendar na zemlji,“ rečem jaz šaljivo. Na to mi je sužinja vendar povedala, s kom imam opraviti, in rekla: „To je Melita, ljubica cesarja Mutimira, in stanuje v kraljevem gradu, ki stoji med rekama Evfratom in Tigrom.“ — „Gorjé meni!“ uzkliknem jaz, „zdaj je pa ne smem ogovarjati, če ima tako mogočnega ljubimca, ker bi mi utegnilo za glavo iti.“ — „Nič se ne boj,“ rekla je sužinja, „ona bo že spet k tebi prišla in kaj kupila.“ — „Kako je pa to,“ rečem jaz, „da jej cesar toliko zaupa in jo pusti samo po mestu okoli hoditi? Ali se nič ne boji za njo?“ — „Oh, cesar jo tako ljubi,“ reče sužinja, „da jej ne more nobene prošnje odreči.“ To rekši je sužinja hitro stekla za svojo gospodinjo. Jaz pa sem brž prodajalnico zaprl in sem v nekoliki daljavi hodil za krasotico in občudoval njeno vitko rast, dokler se mi ni s svojo sužinjo zgubila v neko drugo prodajalnico. Čez nekaj dnij je spet prišla in si spet izbrala nekaj blaga za obleko. Takrat nisem hotel denarja vzeti od nje. Ona pa je rekla: „Potem tudi vašega blaga ne potrebujem.“ — „Oh, gospodična,“ rečem jaz, „storite mi to milost in vzemite to blago kot darilo od mene!“ Ona pa reče: „Že prav, hočem vas na poskušnjo djati.“ To rekši vrže mošnjo s tisoč cekini pred mene na mizo in reče: „Vzemite teh 1000 cekinov in kupčujte ž njimi, dokler ne pridem nazaj.“ Ona je odšla, jaz pa sem denar vzel in ž njim tako dobre kupčije delal, da sem v šestih mescih pridobil drugih tisoč cekinov. Ko je spet prišla, hotel sem jej dati dva tisoč cekinov nazaj. Ona pa ga ni vzela, ampak priložila je novih tisoč cekinov in mi rekla: „Pojdite na „zeleni otok“ med rekama

Evfratom in Tigrom in sozidajte si tam lepo hišo; kedar bo gotova, mi to naznanite.“ Ko je odšla, sem precej odpotoval na „zeleni otok,“ kupil nekaj zemljišča in začel hišo zidati. Ko je bila dovršena, sem to Meliti naznanil. Ona mi je sporočila, naj jo drugo jutro počakam z osedlanim konjem pri „mrzlem studencu.“ Ob določenem času sem bil na tistem mestu. Našel pa sem tam nekega mladega moža na konju, in ko se ž njim v pogovor spustim, sem zvedel, da tudi on na njo čaka. Ko je Melita s svojo sužinjo prišla in mladega moža zagledala, vprašala ga je: „Ali si tudi ti tukaj?“ — „Kakor vidiš!“ reče on. — „Danes sem povabljena k temu gospodu,“ reče ona na mene kazaje, „ali pojdeš tudi ti z nami?“ — „Seveda,“ odvrne on na kratko. — „Če pa meni ne bi bilo ljubo?“ praša ona. — „To je meni jednako,“ reče on, „na vsak način grem s teboj!“ Tako smo tedaj vsi skupaj odjezdili proti moji hiši. Ko tje pridemo, si jo je ona vso ogledala, potem pa smo šli v najlepšo izbo, in jaz sem naročil svojim služabnikom, da so prinesli na mizo, kar je bilo najboljšega pri hiši. Natočili smo si kupice z najboljšim vinom in začel se je razgovor. Čudil pa sem se, da je Melita najrajši le s tistim mladenčcem govorila, čeravno je bilo prej videti, kakor bi jej bil nadležen. Mene je čisto v nemar pustila. Vendar pa nisem hotel nič reči in sem le še bolj skrbel, da se ni zmanjkalo na mizi okusnih jedij. Melita pa se je z mladenčcem vedno bolj živahno razgovarjala in mu glaž polnila, kedar je bil prazen. Komaj je en glaž izpil, natočila mu ga je vnovič, vrgla sladkorja v vino in mladenča silila, da je moral na njeno zdravje spet izpiti. Tako ga je v kratkem popolnoma upijanila. Ko je bil že

dosti trd od pijače, zašepetala mu je nekaj na uho in peljala ga je v drugo izbo. Čez nekaj minut je prišla nazaj in v roki držala glavo tistega mladenča. To videti, sem bil ves trd od strahu in nisem vedel, kaj to pomeni. Ona pa mi reče: „Kaj gledaš tako debelo? Prinesi brž tri jerbace!“ Med tem, ko sem šel jerbace iskat, razrezala je mladenčevo truplo ter glavo in posamične ude naložila v jerbace. Potem mi je ukazala, naj te jerbace zagrnem in v bližnjo reko znosim. Poklical sem brž tri sužinje in jim ukazal jerbace zadeti in v bližnjo reko zanesti ter jerbace s tem, kar je v njih, v reko vreči; pa ojstro sem jim prepovedal pogledat v jerbace, kaj bi bilo v njih. Da bi se prepričal, ali bodo moje zapoved natančno spolnile, šel sem sam ž njimi, in vse je šlo gladko od rok. Ko sem prišel nazaj in se še ves plašen k Meliti za mizo vsedel, začela je ona tako govoriti: „Zdaj me pa poslušaj, da ti vzamem tvoj strah! Ti veš, da sem ljubica cesarjeva, in da mene bolj ljubi, ko vse druge ženske v palači. Šest dnij v mesecu sem čisto prosta, da grem, kamor hočem. Ob takih dneh grem včasih k svoji teti, pri kateri sem preživela svoje mlade dni. Ta mladenič pa je bil sin od neke sosedo, ki je blizu moje tete stanovala. Enkrat je šla teta iz hiše in jaz sem sama ostala. Da bi se nekoliko ohladila, sem šla na vrt. Na enkrat pridrvi ta mladič z nožem v roci in hotel me je prisiliti, da grem ž njim. Obnašal se je jako surovo in divjaško. Začela pa sem se s stolom braniti in na glas kričati. Na to je vendar zbežal. Toda miru nisem več imela pred njim. Kjerkoli me je zagledal, je šel za menoj, da so se že ljudje norčevali iz mene. Zdaj spoznaš, da ta človek ni bil družega vreden, kakor tega, kar je danes steknil. —

Kar pa tebe zadeva, si se mi prikupil s tvojim lepim in ponižnim obnašanjem, zato te pa kar tikam, ker si mi ljubši, ko vsi drugi možje na svetu.“ Potem sva se razgovarjala še dolgo v noč. Drugo jutro mi je podarila vse svoje dragocenosti, kar jih je pri sebi imela. Od tega časa me je vsaki mesec šestkrat obiskala. To je trpelo eno celo leto. Slednjič pa je izostala en cel mesec. To je bilo za mene zelo hudo, ker sem jo močno rad imel. Minul pa je še drugi mesec, in ni je bilo blizo. Slednjič pa pride neki služabnik in mi sporoči: „Poslan sem od tvoje ljubice. Ona ti dá na znanje, da je cesar njo in še šest in dvajset drugih svojih ljubic na smrt obsodil, in sicer bodo vse v vodo vržene, da utonejo. Zgodilo se bo to na tem in tem kraju, na ta in ta dan. Družice so bile namreč tako nespametne, da so druga drugo pri cesarju zatožile zavoljo nezvestobe. Ako imaš pogum in si mož, pravi Melita, skusi jo rešiti, naj stane, kolikor hoče, če bi šlo prav vse njeno in tvoje premoženje.“ Jaz sem se prestrašil, pa služabniku nisem zaupal, da bi me ne izdal, zato sem mu rekel: „Jaz te Melite ne poznam. Ti nisi na pravega zadel. Pazi, da me ne spraviš v nesrečo!“ Služabnik pa reče: „Povedal sem ti, kar mi je bilo naročeno, vse drugo me nič ne briga.“

Bil sem zdaj ves obupan in nisem vedel, kako bi Melito rešil. Na zadnje mi je prišlo na misel, da bo najbolje, ako s tistimi ribiči prijateljstvo naredim, ki so v tej reki ribarili. Kupil sem si tako obleko, kakor so jo ribiči nosili, vzel sem veliko denarja seboj in podal sem se k ribičem. Prej pa sem kupil še kruha, pečenega mesa in vina, in tako oborožen sem prišel k reki Tigru, kjer je ravno neki revni ribič

svojo mrežo popravljaj. Jaz se vsedem k njemu in se spustim v razgovor ž njim. Potem sva začela jesti in piti, kar sem seboj prinesel. Ko sva pojedla, ga vprašam: „Ali Vi tudi čoln posodite, če Vam kdo plača? Želim, da mi enega posodite.“ Ribič pa je odgovoril, da za zdaj tega ne sme storiti, ker je cesar njemu in še nekaterim drugim ribičem ukazal, da morajo s čolni pripravljene biti, ker bodo v kratkem pripeljane tiste družice, ki so na smrt obsojene, ribiči pa jih morajo v čolnih na sredo reke zapeljati in tam v vodo vreči. Na to sem dal ribiču deset cekinov in sem mu vse povedal, kaj je meni pri srcu. Jaz sem se mu smilil in rekel mi je: „Nič se ne bojte, jaz že vem, kako jo bomo rešili.“ Na te besede sem pokleknil pred njim in mu poljubil roko. Potem me je naučil, da naj kupim meh iz kozje ali pa ovčje kože. Ko tistega prinesem, sva ga močno napihnila in na koncu trdo zavezala. Tak napihan meh ne gre pod vodo. Jaz sem ostal pri ribiču za hlapca. Še tistega dne popoldne so pripeljali cesarjeve družice zvezane k reki. Bilo je tako ihtenje in jokanje med njimi, da je človeku kar srce trgalo. Obdane pa so bile od velike množice vojakov. Jaz sem ribiču rekel, da bom svojo Melito brž spoznal in da bo moja naloga, jo brž zgrabiti, da je drugi ribiči ne dobijo v roke. Vse so bile zvezane in vsaka je imela en težak kamen na vrat privezan, da bi se brž potopila. Ribičev s čolni je bilo okoli dvajset, po dva in dva v enem čolnu. Ko sta dva eno žensko prijela, zanesla sta jo v čoln, peljala se z njo na sredo reke, tam pa siroto vrgla v vodo; potem sta šla po drugo nazaj. Jaz sem Melito brž spoznal in jo zgrabil; moj ribič pa je brž pritekkel in nesla sva jo v naš čoln. Na poti v sredo

reke je ribič sam veslal, jaz pa sem Meliti kamen odrezal in jej meh okoli pasa na trebuh privezal. Prej da sva jo v vodo spustila, jej ribič še reče: „Nič se ne boj in pusti se od vode nesti, jaz kraj poznam in vem, da te bo zanesla na majhen otok, kamor prideva kmalo za teboj.“ Melito je voda lepo naprej nesla, ne da bi se od brega kaj videlo, kajti Tiger je silno široka reka. Midva pa sva šla k bregu in še eno družico v čoln vzela ter jo res potopila; med tem časom pa so drugi ribiči že vse ženske potopili. Zdaj sva veslala po reki navzdol in prišla do tistega otoka. Kakor je ribič vedel, je voda Melito res na tisti otok zanesla. Ko je čutila plitvo vodo pod seboj, stopila je na nòge in šla po pesku do otoka in se skrila za nek grm, da naju počaka. Ko naju prihajati vidi, je naju zaklicala, da sva videla, kje je. Jaz sem jej potem meh odvezal in ga v vodo vrgel; ona pa me ni nehala poljubovati in solznih očij se zahvaljevati za rešitev. Naprosil sem ribiča, da nas je na breg zapeljal, tam čoln privezal in šel z nami v mojò hišo. Tam smo se odpočili od strahu in truda pri kapljici vina. Ribiču sem dal za njegovo dobroto toliko denarja, da ga je imel menda za celo življenje zadosti. Melita pa mu je dala mnogo dragocenih biserov, ki jih je imela nabrane okoli vratu. Drugi dan sem svojo hišo prodal in bežala sva z Melito v drugo deželo, kjer sva stopila v sv. zakon. Toda dolgo nisem užival sreče, ž njo skupaj živeti. Tisti smrtni strah, ki ga je prestala, jo je tako prevzel, da je dobila sušico in umrla. Bog jej daj nebesa, saj je bila dobra ženska!“

Devet sto osem in petdeseta noč.

Historija o Zemonitu iz Damaska in njegovem sinu Otomaru.

V davnih časih je živel v Damasku silno bogat trgovec, po imenu Zemonit. Imel je mnogo grajšin po Siriji, pa tudi več palač in vrtov v mestu Damasku. Bil je že precej prileten, pa brez otrok. Želel si je sina, da bi mu zapustil svoje veliko premoženje, in v ta namen je pogosto molil in veliko miloščine razdelil. Slednjič je Bog njegove prošnje uslišal, in žena mu je porodila tako lepega sinčka, da so ga vsi občudovali. Krstili so ga za Otomara. Iz hvaležnosti je oče veliko miloščine razdelil med uboge. Ko je bil sin sedem let star, dali so ga v šolo, kjer se je naučil krščanskega nauka, brati, pisati in še več družega. Dvanajst let star je že začel jezdit in streljati na lok. Deček je bil uljuden, ponižen, dobrosrčen, usmiljen in tako prijazen, da so ga vsi radi imeli. Ko je nekoliko dorastel, sprijaznil se je z mladenči svoje starosti in začel je zahajati v družbo trgovcev in popotnikov. Ti so mu pravili, kako lepe in čudovite reči so na svojih potovanjih videli po svetu, in zmirom so dostavljali: „Kdor tega in tega ni videl, on še ničesar ni videl.“ Posebno pa so mu hvalili mesto Bagdad in njegove lepote. Po takih pogovorih se je mladenča lotila žalost, da še nikjer ni bil, in zbudila se mu je vroča želja, da bi šel po svetu pogledat. Teh svojih željâ tudi pred svojim očetom ni mogel dolgo skrivati. Oče pa je rekel: „Oh, moj sin, pusti take misli, kajti na potovanje se človek podá le v največi potrebi. To je nevarna reč, katere se človek ne podstopi, če

ni sila. Ti si pa doma srečen, vsega imaš zadosti; bodi s tem zadovoljen, hvali Boga in deli dobrote, kakor jih Bog tebi deli. Na dolgih potih pa so nevarnosti, težave in skrbi. Zato pravi pregovor, da je potovanje ena sorta kazni.“ Sin pa se ni dal pogovoriti, ker ga je preveč mikalo, svet pogledati, in ne prestando je očeta prosil, naj bi ga pustil v Bagdad potovati. Oče se na zadnje že ni več mogel dalje ustavljati in oskrbel je potrebne priprave za potovanje. Dal mu je pet tisoč cekinov v denarjih in za ravno toliko blaga, dva služabnika za spremstvo, konje in nekaj tovarne živine. Otomar se je poslovil pri očetu in materi ter odpotoval. Brez zadržka je potoval, dokler ni prišel v Bagdad. Tam si je najel posebno hišo in uredil prodajalnico za svoje blago. Ko je bilo to vse v redu, šel je v kopelj, potem se preoblekel v dragoceno obleko, utaknil mošnjo s tisoč cekini v žep in šel po mestu na sprehod. Vsi so občudovali njegovo lepoto in njegovo rast primerjali vitki veji, njegovo cvetoče lice pa roži vrtnici. Vse ga je pozdravljalo. Hodil je po ulicah, trgih in sejmiščih in se kratkočasil nad vrenjem in tekanjem obilne množice ljudstva. Zapazil ga je pesnik Demagoj, ki je bil čislán celó na cesarskem dvoru, in ker se mu je Otomar dopadel, stopil je k njemu, in mu rekel: „Kakor se mi zdi, si še tujec v tem mestu in ne poznaš njegovih lepot. Ako ti je drago, hočem te okoli voditi in ti pokazati vse, kar je ogleda vredno.“ Otomar odgovori: „Dragi gospod, s tem mi skazete veliko prijaznost, za katero Vam bom hvalo vedel.“ Šla sta toraj skupaj po mestu in Demagoj je mladenču razkazoval vse zanimive reči tega velikega mesta. Tako sta prišla od Leškove hiše. Tukaj je Demagoj

obstal in Otomara prašal, kje da je doma. Ko je ta odgovoril, da iz Damaska, začel je pesnik na vso moč hvaliti lepoto mesta Damaska, kar je Otomara zelo veselilo. Potem sta šla v Leškovo hišo, kjer so vsi hišni ljudje Demagoju spoštljivo naproti prišli, ker so vedeli, da je čislán celó pri cesarju. Lešek jima je rekel sesti za mizo, potem pa je odšel in čez par minut pripeljal dragoceno oblečeno sužinjo in jo posadil na stol in gostoma rekel: „Ako je gospodoma drago, pokažem Vama krasno obličje te sužinje, ki je tako lepo, kakor polna luna, ki se izza oblakov prikaže.“ — „Stori to!“ reče Demagoj. Lešek je zdaj sužinji dvignil gosti pajčolan na viš čez glavo, in prikazalo se je tako lepo obličje, da sta bila mlada moža kar očarana in zavzeta. Neki pesnik je rekel o njeni lepoti: „Ko bi prišla med divjake, častili bi jo za svojega malika. In ko bi v grenko in slano morje pljunila, bi se vse morje v sladko vodo spremenilo.“

Neki trgovec, ki je ravno došel, da bi si kupil kako sužinjo, ponudil je precej 1000 cekinov za njo. Njegov tovariš pa je obljubil 1500 cekinov. Lešek pa je rekel, da je dekletu obljubil, da jo bo le tistemu prodal, ki jej bo dopadel. Zdaj so ga vprašali, kako je dekletu ime, in povedal je, da je Krasnomila. Potem je dekletu rekel: „Ali ti je prav, da te prodam temu trgovcu za 1500 cekinov?“

Devet sto devet in petdeseta noč.

Krasotica je tedaj trgovcu rekla: „Stopi semkaj!“ Ko je to storil, sunilá ga je z nogo tako močno, da je na tla padel. Ko je spet vstal, vprašal jo je Lešek, če hoče priti k drugemu trgovcu, tovaršu prvega. Ko

je temu spet rekla, naj blizo stopi, ni hotel priti in je rekel: „Saj te tako vidim, le povej, ali hočeš k meni priti?“ Odgovorila je, da ne. Ob enem je vstala in se približala Otomarju, kajti on jej je bil zelo všeč, pa tudi Otomar je bil ves zaljubljen v njo. Ko je Lešek to zapazil, stopil je k Otomarju in ga vprašal, če bi morda on kupil Krasnomilo. Otomar odgovori: „Rad ti dam 1600 cekinov za njo“. To rekši je potegnul mošnjo iz žepa. Lešek pa je sužinjo vprašal, ali hoče postati Otomarova. Njo je bilo sram pred gospodi in rekla je, da ne, čeravno je bila vsa vneta za Otomara. Na to so se góstje razšli.

Krasnomila pa je bila v Otomara tako zaljubljena, da je celo noč na njega mislila in ni mogla zaspiti. Bilo pa je tudi čez dan tako in ni jej dišala nobena jed. Enako je bilo dva in tri dni in nazadnje je čisto zbolela. Tedaj je prišel Lešek k njej in jo prašal, kaj da jo boli. Ona pa je rekla: „Vem, da moram umreti, in samo za to prosim, da mi kupite mrtvaški prt, da ga bom gledala in se ložej navadila na smrt“. Lešek je šel ves žalosten iz hiše na trg, kjer je našel svojega prijatla, kupčevalca s svilo, kateri je bil takrat tudi zraven, ko so se za Krasnomilo pogajali. „Zakaj si tako žalosten?“ praša ga svilar. — „Kaj ne bom“, reče Lešek, „Krasnomila je na smrt bolna, ne je in ne pije, in naročila si je že mrtvaški prt“. Svilar pa je rekel: „Meni se zdi, da je zaljubljena v tistega mladega moža iz Damaska. Pojdi domov in reci lepi sužinji, da si ž njim govoril, in da hoče on spet k vam priti, da sliši njo peti. Ako ti bo rekla, da naj jo s tem človekom pri miru pustiš, ker ima ona zdaj druge skrbi, potem ga res ne mara. Če ti bo pa kaj družega odgovorila, potem le spet meni povej, kaj je

rekla“. Lešek je šel tedaj domov in je sužinji rekel : „O Krasnomila, šel sem zavoljo tebe na trg in srečal sem tistega mladega moža iz Damaska. On te pusti pozdraviti in rekel je, da bi rad spet enkrat k nam prišel, da bi tebe peti slišal“. Krasnomila je zdihnila in rekla : „On pač ne ve, kako se meni godi. Pojdite tje in recite mu, naj ne zameri, da sem bolna“. Lešek se je razveselil tega odgovora, šel je spet k svilarju in mu rekel : „Ti imaš čisto prav, ona je zaljubljena v mladenča“. Svilar pa je rekel na to : „Zdaj poišči mladenča in reci mu, da mu sužinjo za sto cekinov boljši kup pustiš, če jo hoče še kupiti. Če poreče, da je ne potrebuje, potem mi povej, in si bom kaj družega izmislil. Ako pa poreče kaj družega, mi tudi vse sporoči“. Lešek je šel tedaj na trg, kjer je našel Otomara ravno v živahnem barantanju. Pozdravil ga je in mu govoril, kakor ga je svilar naučil. Otomar pa je rekel : „Za Boga, ne bom ti sto cekinov manj dal, ampak sto več; in nočem je, če ne vzameš za njo 1700 cekinov“. Lešek je bil te kupčije vesel, in segla sta si v roke. Otomar pa je šel v svojo hišo po denar in s tistim se je podal v Leškovo hišo, kjer je našel Leška in tistega svilarja. Vpričo poslednjega je Lešku kupnino izplačal in zahteval, naj se mu deklica pripelje. „Danes je to nemogoče“, reče Lešek, „ker je nekaj bolehná, „pa bodi nocoj in to noč moj gost, jutri pa jo vzemi seboj v Božjem imenu“. Otomar je privolil, in začeli so jedi na mizo nositi.

Devet sto in šestdeseta noč.

Ko so en čas jedli in pili, rekel je Otomar gospodarju : „Zdaj pa želim, da bi Krasnomila prišla k nam v družbo. Kajti kupil sem jo le za kratek čas“.

Lešek je vstal, se podal k sužinji in jej rekel: „Mladi mož iz Damaska te je kupil, zdaj je pri nas v gostih in zelo tebe videti želi“. Krasnomila je brž vstala, se lepo oblekla, se namazila z dišavami in se podala v obednico, lepa kakor polna luna. Druga sužinja je citre za njo nosila. Ko stopi v obednico, vsedla se je k Otomarju in ga prijazno pozdravila. Potem je vzela citre, nekoliko poigrala in potem zapela prav lepo pesem, v kateri je dala Otomarju zastopiti, da ga ljubi. Ves navdušen je Otomar rekel: „Ta pesem je bila čudovito lepa; zapoj še eno tako!“ Ob enem jej je podaril petdeset cekinov. Zdaj so spet s čašami trčili, in Lešek je rekel Krasnomili: „Zdaj se boš kmalo ločila od naše hiše, torej zapoj še eno pesem, dokler si še pri nas!“ Deklica je vzela citre in spet tako lepo zapela, da je vse očarala.

Ko so bili pa ravno v največem veselju, začuli so spodaj na vratih trkati. Lešek je šel odpirat in je videl na svoje začudenje deset strežajev cesarja Alrašida. „Kaj hočete?“ jih vpraša. Oni odgovorijo: „Svitli cesar te pozdravlja in hoče, da mu daš tisto sužinjo, katero si mu nedavno ponujal. Njeno ime je Krasnomila“. — „Za Boga, to sem že prodal“, reče Lešek. „Ali zamoreš pri cesarjevi glavi priseči, da ni več v tvoji hiši?“ prašajo služabniki. Lešek reče: „Prisežem vam, da sem jo prodal in da ni več v moji oblasti“. Služabniki pa mu niso verjeli in so se vsuli v hišo, dokler niso prišli v tisto izbo, kjer je bila družba s Krasnomilo in Otomarom zbrana. Takoj so Krasnomilo zgrabili in čeravno je Otomar prisegel, da je njegova in da jo je že plačal, niso ga poslušali, temveč vlekli so jo v cesarsko palačo. Za Otomara se je zdaj začelo žalostno življenje. V svoji žalosti je hotel oditi, pa

Lešek mu je branil rekoč: „Kam hočeš iti zdaj po noči?“ Otomar pa je rekel: „Domov pojdem, jutri pa grem k cesarju in bom dekile nazaj tirjal“. Lešek je ugovarjal: „Po noči ni varno po ulicah; ostani nocoj pri nas!“ Otomar pa ga ni poslušal in je odšel. Ker je bil pa že precej pijan, taval je en čas po ulicah potem pa je prišel do neke klopi, se tam vsedel in zraven zaspal. Tam so ga našli mestni stražniki, ga polili z vodo, da so ga zbudili, in potem so ga peljali h komisarju. Temu je povedal, da je bil pri nekem prijatelju, se napil in potem domov gredoč na klop sedel in zaspal. Komisar je stražnikom ukazal, naj ga peljejo domov. Na ulicah pa je rekel stražnik Čuk svojim tovarišem: „Kaj hočemo s tem človekom? On ima drago obleko, dragocene prstane, morda tudi veliko denarja. On je tujec v mestu, nihče ga ne pozna. Ubijmo ga in razdelimo njegovo blago med seboj; živa duša ne bo prašala za njim“. Večina stražnikov je pritrdila temu hudobnemu naklepu. Začeli so vpiti: „Tat je, tat!“ „Jaz nisem še nikoli kradel“, reče Otomar. Stražniki pa so vpili: „Lažeš!“ in začeli so ga pretepavati in obleko raz njega trgati. Tudi prstane so mu sneli in denar iz žepa pobrali. On jih je prosil za milost, pa je ni našel. Po Čukovem nasvetu so ga potem peljali k reki Tigru, da bi ga tam ubili in potem v vodo vrgli. On pa je zdihoval k Bogu za pomoč in rekel: „Ni je pomoči, razven pri Bogu vsega mogočnemu!“ Ko dojdejo do reke, potegnil je Čuk svojo sabljo, da bi mladenču glavo odsekal. Zdaj pa pristopi eden iz stražnikov, ki je bil še pošten in reče: „Pustite tega nesrečnega človeka in ne morite ga! Ali se ne bojite Boga in pekla?“ — „Pusti te čenče“, reče Čuk in zavihti sabljo. Tisti pošteni stražnik pa,

Boživoj po imenu, ga zgrabi za roko in reče: „Ako mu kaj žalega storiš, bom jutri vse cesarju povedal!“ — „Kaj pa hočemo početi ž njim?“ rečejo stražniki, „zdaj smo ga že oropali in pretepli, kazni ne uidemo, ako nas zatoži; zato je bolje, da ga umorimo“. Boživoj pa jim je svetoval, naj ga zaprejo v tisto ječo, v kateri so sedeli na smrt obsojeni hudodelci. To so tudi brž storili in potem so šli spat.

Kar pa zadene Krasnomilo, tisto so služabniki k cesarju peljali, ki je bil ves očaran in ginjen od njene lepote. Ukazal je precej, naj jej odkažejo eno najlepših izb v palači, kamor so jo tudi precej peljali. Bilo je vse krasno in dragoceno okoli nje, pa ona je plavala v solzah in ni vzela v usta ne jedi ne pijače. Čez nekaj dni jo je dal cesar k sebi poklicati. „O Krasnomila, bodi vesela in mirna; hočem te povzdigniti čez vse svoje žene, in kar poželiš, boš dobila“. Deklica pa se je namesto odgovora samo jokala. Cesar je dal potem citre prinesti in jej rekel, naj kaj zapoje. Vzela je citre in zapela eno pesem, ki je razodela njeno srčno žalost. Ko je končala, porinila je citre na stran in se tako krčevito jokati začela, da je padla v omedlevico. Cesar jo je dal v njeno izbo prenesti, kjer so jo ženske spet k zavesti spravile. Cesar pa jo je le toliko bolj ljubil. Čez nekaj dni dal jo je spet poklicati in jej rekel, naj kaj zapoje. Zapela je pesem, v kateri je rekla, da mora umreti, ako bo še dolgo ločena od svojega ljubimca. Potem je spet citre na stran porinila in se začela jokati. Cesar jej je dovolil, da se je vrnila v svojo izbo.

Devet sto ena in šestdeseta noč.

Čez nekaj dni dal jo je cesar v tretjič poklicati in ukazal jej je, naj spet zapoje. Zapela je spet o svojem ljubimcu. Zato je cesar rekel: „Vidim, da si zaljubljena“. Dekle je pritrdila. „Koga pa ljubiš?“ praša cesar. Ona odgovori: „Svojega gospoda, ki me je kupil; njega tako ljubim, kakor zemlja hladni dežek. Ljubezen do njega pregreva vso mojo kri. O svitli cesar, ko bi jaz vedela, da ga nikoli več ne bom videla, se sama umorim“. — „Ali vpričo mene si upaš tako govoriti?“ reče cesar nevoljen. Potem jo ukaže v njeno izbo nazaj peljati, in v lepi zlati škatlji jej je poslal tri tisoč cekinov in mnogo lišpa v zlatu, biserih in dragih kamnih. Krasnomila pa je rekla s pogledom na vse to: „Vsi zakladi tega sveta me ne pripravijo do tega, da bi pozabila na svojega gospoda in ljubimca.“

Čez nekaj dnij jo je pustil cesar spet poklicati in jo naprosil, naj mu kaj zapoje. Zapela je pesem, v kateri se je bitko pritožila, da je siloma ločena od Otomara. Končavši je porinila citre na stran, se razjokala in padla v omedlevico. Z rožno vodo in dišavami so jo spravili spet k zavesti. Ko se je spet zavedla, rekel jej je cesar: „To pa ni lepo od tebe, da ti družega ljubiš, ko vendar veš, kako te jaz rad imam.“ Ona pa odgovori: „Mogočni vladar, jaz ne morem nanj pozabiti.“ Cesar pa se je razjezil in zaklel: „Pri svoji glavi prisežem, če boš njega še enkrat vpričo mene v misel vzela, pustil ti bom glavo odsekati!“ To rekši pustil jo je v njeno izbo odpeljati, kjer se je na blazino vlegla in milo jokala. Cesar pa se je podal k cesarici Sobaidi, svoji najstarejši ženi. Bil je ves blede od jeze. Cesarica mu je to na licu poznala in ga vprašala: „Kaj je mojega kneza

tako razjarilo?“ — „Ljuba moja,“ reče cesar, „jaz imam prav lepo sužinjo, ki zna prav lepo peti, da sem ves zaljubljen v njo. Pa ona je v družega zaljubljena in mi pravi v obraz, da ga ne bo pustila. Jaz sem pa prisegel, da jo bom pustil ob glavo djati, če bo še enkrat vpričo mene kaj spregovorila o njem.“ Ko je cesarica to slišala, prosila je za dovoljenje, da bi smela Krasnomilo k sebi poklicati, da bi jo peti slišala. Cesar je precej ukazal, naj se Krasnomila pripelje, cesarica pa se je skrila za neki zastor, da bi je sužinja ne videla. Ko je Krasnomila prišla, ukaže jej cesar, naj kaj zapoje. Ona pa je spet zapela, da na Otomara ne bo nikoli pozabila. To je cesarja vnovič razdražilo, in poklical je rabeljna, da bi jej glavo odsekal.

Devet sto dve in šestdeseta noč.

Rabelj jo je prijel za roko, da bi jo ven peljal. Krasnomila pa se je obrnila in rekla cesarju: „O svitli vladar! pomisli, da je tvoja dolžnost, pravico soditi, ne pa nedolžno kri prelivati. Ne pozabi, da ti je oblast dana od Boga, in da boš enkrat Njemu odgovor dajal!“ Potem pa jo je rabelj peljal na mostovž, jej zavezal oči, jo posadil na stol in čakal na drugo povelje. Cesarica Sobeida pa je rekla cesarju: „O knez, zdi se mi, da hočeš tej deklici krivico storiti. Sicer nisi imel navade, da bi nedolžne k smrti obsojal! Pusti jo živeti in ukaži, da naj se njen gospod pripelje. Če je res tako lep, kakor ona pravi, potem jej ni zameriti, da ga ne more pozabiti. Če pa ni tako, potem stori ž njo, kar hočeš.“ — „Saj imaš prav,“ reče cesar in pustil je Krasnomilo odpeljati v njeno izbo.

Drugo jutro je cesar rekel ministru Žafarju: „Ukažem ti, da pustiš poiskati nekega mladega moža, Otomara po imenu, ki je nedavno prišel iz Damaska.“ Minister se je priklonil, šel ven in dal potrebne ukaze. Tri dni so ga iskali po vseh ulicah in hišah, pa zastonj.

Četrty dan je šel minister k cesarju in mu naznanil, da Otomara nikjer ni. Cesar reče ministru: „Piši v Damask, morda je šel domov.“ Minister je brž pisal pismo in poslal zanesljivega človeka na hitrem konju v Damask. Toda tudi tam ga niso mogli najti.

V tem času je prišla novica, da je cesarska vojska deželo Korasano v oblast vzela. Tega je bil cesar silno vesel, in kakor je bila pri takih prilikah navada, pustil je prirediti velike ljudske veselice in nadalje je ukazal, naj se vsi jetniki iz ječ izpustijo. Žafarjev brat Ilik je dobil nalogo, da je jetnikom ječe odpiral in vsakemu dal novo obleko pa en cekin za pot domov. V kratkem so bili vsi jetniki izpuščeni, le ubogi Otomar je še zdihoval v svojih sponah. Videti, kaj se godi, je na glas klicati začel, da ga je Ilik slišal in tudi izpustil. Bilo je že eno leto od tega, kar je bil po nedolžnem zaprt v ostudni ječi med razbojniki in morilci. Bil je ves bled in upaden. Na prosto spuščen ni vedel, kam bi se obrnil. Hudobni Čuk pa, ko je zvedel, da je tudi Otomar izpuščen, je bil v skrbeh, da bi ga tisti ne zatožil. Zato je brž poklical en par tistih stražnikov, ki so bili takrat zraven, ko so Otomara tako grdo oropali in v ječo vrgli, ter jim rekel: „Mi smo zgubljeni, če tega mladenča s poti ne spravimo!“ Vprašajo ga: „Kaj hočemo storiti?“ Čuk pa reče: „Le mene ubogajte,

jaz ga bom že uničil.“ Tekli so za njim in ga vjeli v nekih tesnih ulicah. Čuk ga je zgrabil in kričal: „En tat, en tat!“ Brž so prileteli ljudje in pomagali Otomara zvezati. Čuk pa je upil „Še le danes je bil po cesarjevi milosti iz ječe spuščen in zdaj že spet krade!“ To je ljudi tako razkačilo, da so začeli Otomara pretepavati. Potem so ga peljali na sodnijo, da bi se mu po postavah tiste dežele kakor tatu desna roka odsekala. Čuk je pa rabeljnu rekel: „Kedar mu roko odsekaš, ne zavezi je, ampak pusti mu kri odteči, da umrje, da bomo enkrat tega lumpa rešeni!“ V tem hipu pa ustopi stražnik Boživoj in reče: „Kaj spet počenjate s tem ubogim mladenčem? Ako ga precej ne izpustite, pojdem takoj k cesarju in mu bom vse povedal!“ — „On nas bo pa potem zatožil,“ rečejo stražniki. Boživoj pa jih pomiri: „Le meni ga prepustite, jaz ga bom že spravil iz dežele, da ga nikoli več ne bote videli.“ Verjeli so mu tedaj in mu Otomara izročili. Boživoj ga je peljal iz mesta in mu govoril: „Usmili se samega sebe in zapusti to mesto. Dvakrat si tem hudobnežem že v roke prišel, če te še enkrat dobijo, je tvoja smrt gotova. Spremil ga je do konca mesta tako daleč, da ni bilo več nevarnosti. Solznih očij se je Otomar zahvalil svojemu dobrotniku, in potem sta se poslovila.

Otomar je šel po cesti naprej, dokler ni prišel do neke cerkve, ki je stala na koncu predmestja. Ker se je že mračilo, in Otomar ni vedel, kje bo prenočil, sklenil je, da gre v cerkev in tam čez noč ostane. Ko je pa že v cerkvi bil in molil, pride mežnar, star mož, in ga praša, kaj tako pozno v cerkvi dela. Otomar je rekel „Podam se v tvoje varstvo, dobri mož. Bežal sem pred hudobnimi ljudmi, ki so

mi stregli po življenju; zdaj se je pa dan nagnil, in skrili sem se v to cerkev.“ Mežnar pa je rekel: „Nič se ne boj; pri meni si že varen.“ Potem ga je peljal v svojo hišo in mu jesti prinesel. Ko sta se en čas razgovarjala, in je mežnar videl, da ima poštenega mladenča pred seboj, stavil mu je sledečo ponudbo: „Vidiš, jaz sem že star in svojo službo že težko opravljam. Zato si želim pomagачa in bi tebe precej obdržal, če si pri volji pri meni ostati, hudega ti nič ne bo.“ Otomar je bil brž pri volji ostati, ker se tako hitro res ni vedel kam djati, in odslej je zvonil in cerkev pometal in sveče prižigal, sploh kar mežnarska služba zahteva.

Med tem pa je Krasnomila v cesarski palači žalovala in jokala noč in dan. Enkrat je cesarica Sobeida napravila veliko gostijo in na tisto povabila vse svoje družice. Tudi Krasnomila je prišla, seveda ne prav rada, vsa žalostna in objokana. Po obedu je cesarica povabljene družice naprosila, da so vsaka eno pesem zapele. Tudi Krasnomila je morala zapeti, ko je na njo vrsta prišla. Po končani pesmi pa se je spet jokati začela, tako da se je vsem smilila, posebno cesarici Sobeidi. Ta je Krasnomilo ogovorila rekoč: „Ljuba Krasnomila, tisti, katerega ti ljubiš, menda ni več na svetu. Cesar ga je dal dolgo časa povsodi iskati, pa do zdaj ga še niso našli“. Krasnomila je cesarici poljubila roko in rekla: „O dobra kneginja, eno prošnjo imam do Vas, da mi pri cesarju neko milost izprosite. Če hočete, da se Otomar najde, našla ga bom le jaz, kajti ljubezen je iznajdljiva in neutrudljiva in potrpežljiva; ne bom ga iskala, kakor plačana najemnica, ampak kakor ljubeča mati svojega zgubljenega otroka. Izprosite mi toraj od cesarja to milost,

da smem Otomara tri dni iskati. Ako ga najdem, pripeljala ga bom k cesarju in on naj potem z nama počne, kar hoče. Ako ga pa ne najdem, obžalovala ga bom, kakor mrtvega, in moja ljubezen do njega se bo ohladila“. Cesarica pa je rekla: „Ne samo tri dni, ampak trideset dni časa ti bom izprosila“.

Devet sto tri in šestdeseta noč.

Krasnomila se je zahvalila in odšla v svojo izbo. Cesarica pa je šla k cesarju in se ž njim delj časa razgovarjala o drugih rečeh, nazadnje ga je pa prosila za to, kar je Krasnomila želela. Cesarja je tolažila, da Krasnomila ne bo našla Otomara, da se bo potem njena ljubezen do njega ohladila in da se bo potem pomirila. Potem je cesarja spet z drugimi pogovori kratkočasila. Ko je nazadnje spet za Krasnomilo prositi začela, je cesar privolil, da sme tista en cel mesec Otomara iskat, dal jej je tudi konja in voz in kočijaža za postrežbo, nekemu bankirju pa je naročil, da naj Krasnomilo z denarjem zaklada, kolikor ga bo potrebovala, če bi bilo prav tisoč goldinarjev vsaki dan.

Na to je šla cesarica v svoj grad nazaj in je brž dala Krasnomilo k sebi poklicati. Tista je bila zelo vesela, ko je čula, da je njena prošnja uslišana. Srčno se je cesarici zahvalila, potem pa šla v svojo izbo in se začela pripravljati na svojo pot. Preoblekla se je tako, da je nihče ni poznal. Drugi dan pa se je začela po mestu okoli voziti, po vseh ulicah in tržnih krajih, in povsodi je povpraševala, če bi bil kdo videl takega in takega mladenča. Ko je že tri dni iskala in nič našla, podala se je četrsti dan iz mesta in sicer po ravno tisti cesti, po kateri je bil

Otomar mesto zapustil. Ker je bilo vroče in je bila žejna, ustavila se je pri tistem mežnarju, kjer je bil Otomar v službi, stopila je v lopo in prosila starčka za kozarec vode. Mežnar jej reče: „Le v hišo stopi, bom brž frišne vode prinesel“. Peljal jo je v izbo, jo posadil na svoj najboljši stol in šel po vodo. Ona pa je kočijažu ukazala, naj gre z vozom v mesto nazaj in naj še-le drugi dan spet po njo pride. Ko se je napila, se je vlegla na klop in sladko zaspala. Ko se spet zbudi, prosila je starčka, naj jej kaj jesti pri-skrbi. Prinesel je kruha in sadja. Ona pa reče: „Ta jed ni za mene; jaz hočem goveje juhe, telečje pe-čenke, pečeno piško ali gos, grozdja in kave“. — „Takah reči pa jaz nimam“, reče mežnar. Krasnomila mu veli: „Prinesi mi tinte in papirja!“ Ko je to pri-nesel, je nekaj na listek napisala in listek in svoj prstan izročila starčku z besedami: „Nesi ta listek bankirju Zupanecu in pokaži mu moj prstan“. Ko je bankir prstan spoznal, ga je poljubil, potem je listek prebral in brž poslal človeka na trg, da je nakupil, kar je Krasnomila želela. Vse to je naložil v košaro, ka-tero je moral en hlapec z mežnarjem nesti. Bile so to vse že kuhane in pečene jedi. Ona je dala hlapcu nekaj za pot in ga s košaro nazaj poslala, vse jedi pa je razložila po mizi in silila mežnarja, da naj ž njo kosi, kar je tudi rad storil, ker tako dragih jedil še nikoli ni jedel. Ko sta se najedla, prosila je za nekaj vina. Tega pa se je mežnar prestrašil, ker v tisti deželi velja vino piti za greh. Zato je rekel: „Moj Bog, star sem postal, da nisem vina pil in ga tudi nemam v hiši. Kaj bodo ljudje rekli, če zvejo da se v moji hiši vino pije! Rekli bodo, da sem star hinavec“. — „Pusti vendar to prazno vero!“ reče Kra-

snomila; „če smemo grozdje jesti, zakaj bi vina ne smeli piti, saj ni družega, ko tisti sok, ki se iz grozdja napreša“. Starček pa, ki je bil zelo pobožen mož, se je še zmirom branil in zatrdil, da v svoji hiši ne pusti vina piti. Ona mu reče: „Kristjani, Judi in Turki pijejo vino, zakaj bi ga mi ne smeli?“ Mežnar pa odvrne nevoljen: „Pusti to govorjenje, jaz te ne bom več poslušal“. Ko je videla, da vse druge besede nič ne zaležejo, rekla je starčku: „Vedi, o dobri starček, da sem jaz ena od ljubic cesarja Alrašida. Zdaj sem se dobro najedla in ko bi se na vrh vode napila, znam zboleti in umreti. Ako cesar zve, da si ti tega kriv, ne bo dobro za tebe. Več ti ne bom govorila, ker sem se ti že dovolj razodela“. Teh besed se je starček prestrašil in šel je iz hiše, ne vedoč, kaj bi naredil.

Devet sto štir in šestdeseta noč

Podal se je za svet k svojemu sosedu, ki je bil Jud. „Kaj ti je?“ ga praša Jud, ko ga vidi tako žalostnega. Mežnar reče: „Neka mlada gospodičina je pri meni, ki pravi, da je ljubica cesarjeva. Zdaj se je najedla in hoče, naj jej vina prinesem. Tega pa seveda ne smem storiti. Ona pa me straši, da bo zbolela, če vina ne dobim in da me bo potem cesar hudo kaznoval. Zavoljo tega sem tako nemiren“. — „Ljubi сосед“, reče Jud, „družice v cesarski palači vsaki dan vino pijejo; in to je tudi verjetno, da bi znala zboleti, ko bi se na vrh tako tečnih in mastnih jedij vode napile. Cesarjeve jeze se je treba bati, zato tisvetujem, da jej daš, kar zahteva“. — „Kje pa se vino dobi?“ praša mežnar. „Jaz imam nekaj prav dobrega pri hiši“, reče Jud. „Lepo te prosim“, reče mežnar, prodaj mi

ga en par steklenic“. Jud je bil pri volji, starček je vino plačal in domov nesel ter ga pred gospico postavil. Ona ga je pokusila in pohvalila, da je prav dobro. Izpila je prvo čašo in drugo in tretjo. Četrto pa je ponudila mežnarju. On se je seveda branil. Ona pa ga je zarotila pri cesarjevi glavi, da naj vsaj čašo v roko prime in ž njo trči. To je storil in potem čašo spet na mizo postavil, ne da bi pokusil. Ona pa ga je silila in spet zarotila, da ga naj vsaj poduha. To je vendar storil. „No, kako diši?“ praša ga ona. „Prav lepo“, reče možiček. Zdaj ga je začela rotiti, da naj ga vsaj pokusi. Po dolgih prošnjah ga je pripravila, da je glaž na usta nastavil. Ona pa je vstala, za glaž prijela in mu vino po sili v grlo vlila. Ko je bil tako prisiljen, požreti ga doli, rekel je: „O Krasnomila, to je pa res dobro“. Na te besede mu je spet eno čašo natočila in tiste se ni več branil. Ko je še tretji glaž izpil, stopilo mu je v lase in začel je različne reči skrižema govoriti. Tudi Krasnomila je postala vesela in pozelela je kaj zapeti in zraven zacitrati. Prašala je mežnarja, če ima kake citre pri hiši. On reče: „Kaj pa je to, kaj takega še nisem videl“. Ona reče: „To je nekaj lesenega“. Na to on ustane in jej prinese iz kuhinje eno poleno. Deklica se je na glas smejala priprostemu starčku in njegovi nevednosti. Njega je bilo sram in šel je spet k Judu za svet prašat. Tisti, ki je z vsakovrstnim blagom barantal, je imel tudi ene lepe citre in tiste je mežnarju posodil. Krasnomila jih je bila vesela, je zacitrala in zraven tako lepo zapela, da so ljudje na cesti obstajali in poslušali. Potem jej je starček ležišče pripravil in podala se je k počitku. Drugi dan je mežnarja spet k bankirju poslala, da je jedil nakupil in poslal.

Pri Jndu pa se je vino dobilo. Začela se je spet vesela gostija. Ko sta se najedla in napila, začela je zopet prepevati. Tudi Otomar, ki je v stranski izbi stanoval, čul je njen glas skozi steno in si mislil: „Tukaj pa neka ženska poje, ki ima ravno tak glas, kakor Krasnomila“. Vendar pa se mu je nemogoče zdelo, da bi ona tukaj bila.

Krasnomila pa, ko je kake tri ure pila, govorila in pela, postala je zopet lačna in rekla je mežnarju, naj gre spet v mesto po svežih jedij. On reče: „Saj je še od južine (kosila) precej ostalo. Ali mrzla piška ni dobra?“ — „Nikakor“, reče pevka, „jaz hočem kaj gorkega in svežega“. Starček pa, ki se je že opotekal, reče na to: „Jaz nisem danes več za to, da bi šel v mesto, sem že preveč pil“. Po nekotikem premišljevanju pa pristavi: „Počakaj, nekega mladega moža imam v hiši, tega bom poklical, naj pa on v mesto gre.“ Krasnomila vpraša: „Od kodi je ta mladenič?“ Mežnar reče: „Iz Damaska.“ Ko Krasnomila to besedo sliši, je globoko zdihnila in padla v omedlevico.

Devet sto pet in šestdeseta noč.

Ko se je spet zavedla, rekla je mežnarju: „Idi in pokliči tega moža iz Damaska, da nam nakupi, kar potrebujemo.“ Ko je mežnar Otomara v izbo pripeljal, je tisti Krasnomilo brž spoznal, ona pa njega. Objela sta se in od veselja jokala. Zdaj sta si začela praviti, kaj sta med tem časom prestala. Krasnomili se je Otomar v srce smilil, ko je pravil, kako je bil preganjan od hudobnega Čuka. Potem je pevka Otomaru ponudila jedi in vina, kar je rad vzel, ona pa mu je en par pesmic zapela. Tako sta se kratkočasila

póžno v noč. Drugo jutro pa se je pripeljal kočijaž in je Krasnomili sporočil, da želi cesar ž njo govoriti. Ona se je tedaj poslovila od Otomara, mežnarju pa se je zahvalila za vse dobrote in mu objubila lepo darilo. Potem se je vsedla v voz in se peljala v cesarsko palačo. Ko je pred cesarja stopila, jo je porogljivo vprašal: „No, ali si našla svojega gospoda?“ — „Svetli knez,“ reče ona, „Bog Vam daj tako gotovo obilnost sreče, kakor gotovo sem ga našla.“ Cesar se je začudil in ukazal, naj mu Otomara brž pripeljejo, da ga bo videl, če je res tako lep. Krasnomila pa je ugovarjala in prosila: „Mogočni knez, Otomar je v zadnjem času toliko hudega prestal, da se je ves spremenil. Dali ste mi en mesec odloga, torej imam še tri tedne časa. Dajte mi ta čas, da mu lepo strežem, in on se bo spet popravil, in potem ga pripeljem pred Vaše obličje.“ Cesar reče: „Ti imaš prav, en mesec odloga sem ti dal; strezi mu toraj, in potem ga hočem videti.“ Na to je cesar Krasnomili odkazal posebno hišo z vso upravo in dal jej dosti denarja, da bi zamogla sama za se in za Otomara skrbeti in gospodinjiti. Krasnomila je zdaj šla po Otomara. Mežnarju je podarila veliko denarja, Otomara je pa seboj v svojo hišo vzela. Tam mu je skozi tri tedne lepo stregla z dobro jedjo in pijačo, tako da se je kmalo popravil in je bil lep kakor prej. Bil je tedaj čas, da se predstavi cesarju. Njegova postava in njegovo spodobno obnašanje je bilo cesarju zelo všeč, tako da je sam pri sebi mislil: „Ta mladenič je res vreden, da je Krasnomila tako zaljubljena v njega.“ Cesar se je z Otomarom delj časa razgovarjal; nazadnje ga je pa prašal: „Kje si bil pa v zadnjem času, ker sem te pustil po celem

cesarstvu iskati, pa te nismo našli?“ Otomar je rekel: „Zgodilo se mi je nekaj tako strašnega, da še malo komu.“ Potem je začel praviti, kako mu je Čuk po življenju stregel in kako je eno leto po nedolžnem v hudi ječi bil. Cesar se je grozno razsrdil nad tem, kar je slišal, in zaklical je: „Kaj, v mojem cesarstvu se kaj takega zgodi! Ali je to mogoče?“ Na to je pustil precej ministra Žafarja poklicati. Ko tisti pride, mu je cesar povedal, kaj je Čuk s tovariši naredil, Minister jih je takoj na sodbo poklical, in bili so še tisti dan vsi obešeni. Poštenemu Boživoju pa je cesar dal visoko službo in eno dragoceno obleko. Potem je cesar ukazal, naj mu še mežnarja pripeljejo. Tisti je bil v velikem strahu, ker je mislil, da se je morda zavolj Krasnomile kaj pregrešil. Zato se je ves tresel, ko je pred cesarja stopil. Cesar se je smejal in mu podaril tisoč cekinov. Krasnomili pa je podaril tisto hišo, v katerej je stanovala, in jej dovolil, da je vzela Otomara za moža. Otomar se je cesarju tako prikupil, da ga je večkrat k sebi v palačo poklical in se z njim razgovarjal. Nekaj tednov po poroki je šel Otomar v Damask po svoje stariše. Ti so bili močno veseli, da so svojega sina zopet videli, ker so prej že mislili, da ga ni več med živimi. Ker je cesar želel, da Otomar v njegovi bližini ostane, zato je Otomar svojega očeta pregovoril, da je za svoja posestva v Damasku zanesljivega oskrbnika najel, sam pa se z ženo v Bagdad preselil, kjer so vsi skupaj srečno živeli v hiši Krasnomile, ki je Otomaru več lepih in ubogljivih otrok porodila.

Devet sto šest in šestdeseta noč.

Historija o kralju Krešimiru in njegovi hčeri.

V starih časih je v Bagdadu vladal slaven kralj po imenu Krešimir, sin Vsevoloda, unuk Radegosta. Oženil se je s princezino Drino, hčerjo Krumovo. Bila je na moč lepa in zelo izobražena, govoreča več jezikov in poučena v mnogih vednostih. Dvanajst let sta ostala brez otrok, kar je kralja jako žalilo. Slednjič pa so bile njegove molitve vendar uslišane in kraljica mu je povila lepo hčerko, katero so krstili za Salico. Bila je materi podobna, tako po lepoti, kakor po bistri pameti. Bolj ko je doraščala, bolj je slovela njena lepota, in ko se je že kakor mlada vrtnica popolnoma razvila, govorili so po vseh deželah o njeni krasoti. Mnogi imenitni kralji in principi so jo prišli gledat in snubit. Prvi je bil kralj Šišman iz Mosule. Prišel je v Bagdad z velikim spremstvom. Sto velblodov je obložil z raznim imenitnim in dragocenim blagom in vzel je seboj mnogo sužnjev in sužinj. Vse to blago in vse sužinje je podaril kralju Krešimiru in princezini Salici. Toda kralj Krešimir je bil že prej svoji hčeri obljubil in prisegel, da jo bo le tistemu za ženo dal, kogar si bo sama izbrala. Ko je tedaj kralj Šišman svojo ponudbo izrekel, podal se je kralj Krešimir k princezini in jo vprašal, toda ona je Šišmana odbila, da se je moral brez nje vrniti na svoj dom, Potem je prišel Pribin, kralj belih otokov. Čeravno je prinesel še več dragocenih daril, vendar tudi on nič ni opravil. Za tema so prišli še mnogi sloveči kralji in principi in prinesli mnogo daril, toda Salica se ni marala možiti. Slednjič je slišal o njej praviti

tudi princ Igor, sin Jaromira, kralja Nubije in „srečne Arabije“. Igor je bil lep in hraber mladenič, da mu ga ni bilo para. Enkrat je šel princ h kralju, svojemu očetu v državno dvorano, kjer so se reševale prošnje in sodbe in delali državni sklepi. Vsi ljudje so se princu spoštljivo umikali. Kralj ga je posadil k sebi na tron in se začel z njim razgovarjati, kajti ljubil ga je zelo, ker je bil edini sin. Kmalo pa je kralj zapazil, da je princ nekaj otožen, zato je ukazal, naj gredo vsi ljudje iz dvorane, in ko sta bila sama, vprašal ga je, zakaj da je tako žalosten. „Ljubi oče! rekel je princ, slišal sem, da živi v Bagdadu princezinja izvanredne lepote. Njen oče je kralj Krešimir. Mnogo kraljev in princev jo je že snubit šlo, pa nobenega ni marala. Zdaj bi še jaz rad svojo srečo poskusil, kajti tudi moje srce gori za njo“. Na to odgovori kralj Joromir: „Znano ti je da nimam družega otroka razun tebe. Ti si veselje mojih oči in sad mojega srca, brez tebe bi ne mogel živeti. Za menoj boš dobil krono tvojih pradedov in poskrbel ti bom za ženo kako slovečo princezino, ki bo še lepša mimo princezinje Salice“. Princ je kralja spoštljivo poslušal in si ni upal ugovarjati, čeravno mu je plamen ljubezni pregreval prsi. Kralj pa je hotel svojega sina razvedriti, da bi mu te misli iz glave izbil, in zato mu je dal zidati lepo palačo. Poklical je najimunitnejše podobarje in slikarje, da so palačo okrasili z raznovrstnimi umotvori. Ko je nek sloveč slikar (malar) ravno neko lepo podobo na steno slikal, pride neznan berač in ga pri delu opazuje. Slikar ga je vprašal: „Ali se kaj zastopiš na slikanje, ker mi tako vestno v roke gledaš?“ Berač odgovori: „Daj me na poskušnjo, bom jaz kaj lepega naredil!“

Slikar mu je dal vso pripravo v roke. Berač je pa šel v drugo izbo, tam je na steno namalal različnih lepih cvetlic in zelišč, v sredo med nje pa gospodičino tako nenavadne lepote, da je vsacega očarala. Naslikal je namreč princezinjo Salico iz Bagdada. Ko je bil berač s svojim delom gotov, je slikarsko pripravo na stran položil in hitro šel iz tistega mesta, da ga nobeden ni več videl. Ko je bila palača od zunaj in znotraj vsa gotova, šel je zidarski mojster h kralju in mu to naznanil. Kralj je vse mojstre in delavce dobro plačal in vsakemu še po vrhu nekaj v dar naklonil. Za drugi dan pa je sklical velikaše in napovedal, da se bo prinčeva palača slovesno otvorila (odprla) in na ogled postavila. Ko so bili zbrani, se je vsa gospoda podala v novo palačo, si ogledovala vse lepote po raznih dvoriščih, lopah, mostovžih, dvorinah in izbah. Princ Igor je ves vesel dirjal po hiši in si vse ogledoval. Ko je pa prišel v tisto izbo, kjer je bila naslikana princezinja Salica, naredila je na njega tako globok utis, da je padel v omedlevico.

Devet sto sedem in šestdeseta noč.

Ko so ljudje princa v takem stanu našli, poklicali so brž kralja. Ta se je k sinu vsedel in ga škropil z rožno vodo, ki ga je kmalo spet k zavesti spravila. Kralj ga je vprašal: „Moj ljubi sin, kaj pa je bil vzrok te nesreče?“ — „Oh, ljubi oče,“ reče princ, „ko sem to podoba na steni ogledoval, postalo mi je tako tesno pri srcu, da sem hotel že na pomoč klicati, pri tem pa sem omedlel.“ Kralj je pustil zdaj brž slikarskega mojstra poklicati in prašal ga je, kaj ta podoba pomeni. Slikar reče ves prestrašen: „Bog

mi je priča, da jaz te podobe nisem slikal in tudi ne vem, koga predstavlja. Enkrat je prišel neznan berač in mi tako vestno v roke gledal, da sem ga vprašal, če zna tudi on slikati. Ko mi je to potrdil, djal sem ga na poskušnjo in mu velel, naj kaj lepega naslika. Med tem, ko sem jaz odšel po drugih opravkih, je to sliko izgotovil in se brž odstranil, da ga nisem več videl.“

Kralj je zdaj po vsej deželi razposlal hitre jezdece in razglasil povelje, da se morajo vsi berači poloviti in pred njega pripeljati. Žandarji ali orožniki so to povelje hitro izvršili in več sto beračev prignali v glavno mesto. Ko so bili vsi skupaj, ogovoril jih je kralj in ukazal, naj se tisti oglasi, ki je naredil tisto sliko v Igorjevi palači. Res je bil tudi tisti berač med njimi. Stopil je pred kralja in priznal, da je on podobo naslikal. „Koga pa predstavlja ta gospodična?“ vpraša ga kralj. „To je princezinja Salica iz Bagdada.“ reče berač. Na to je kralj ukazal beraču dati lepo obleko in sto cekinov denarja. Princ Igor pa, ko je zvedel, kdo in kje je ta lepotica, prosil je kralja, naj mu pusti v Bagdad potovati, da bo princezinjo Salico videl, sicer mora umreti. Kralj reče ves žalosten: „Pustil sem to drago palačo zidati, da bi te razvedril in ti to princezinjo iz glave izbil, zdaj je pa ravno ta palača s svojo sliko tvojo željo še bolj razgrela. Tako je pač res, da človek svoji osodi ne ubeži!“ Princ pa je kralja tolažil in rekel: „Nič se za mene ne bojte, ljubi oče! Saj veste, da se nikogar ne bojim in da si tudi v največji nevarnosti pomagati znam. Ogle dal si bom tisto deželo in potem pridem spet nazaj.“ — „Koliko hočeš spremstva imeti?“ praša ga kralj, „in koliko denarja in ktere

dragocenosti boš seboj vzel?“ Igor odgovori: „Ne potrebujem družega spremljevalca, ko svojega zvestega hlapca Martina.“ Med tem je prišla tudi kraljica in vsa objokana začela sina prositi, naj vendar odstopi od svoje misli. Igor se ni dal omečiti, pa to je moral priseči, da bo čez leto in dan spet nazaj prišel. Potem je šel v zakladnico svojega očeta in si z njegovi dovoljenjem izbral nekaj najdražjih demantov, biserov in drugih dragocenostij, ki so bile velike vrednosti, pa so se vendar lahko spraviti in prenašati dale. Ko je bilo vse gotovo, sta z Martinom na dveh konjih odpotovala proti Bagdadu. Potovala sta nekaj tednov čez hribe in doline ter tudi skoz dolgočasne puščave. Slednjič sta prišla do reke Tigra, kjer je meja Bagdadskega kraljestva. Čez to reko sta se morala na čolnu prepeljati. Potem pa sta na nekem zelenem travniku tri dni počivala pod šotorom, katerega sta seboj nosila. Na četrti dan slišala sta veliko upitje. Ljudje so bežali mimo nju in kričali: „Bežite, bežite!“ Njim nasproti pa je prišla Bagdadska vojska in jih na begu ustavila. Tudi kralj je bil pri vojski. Bežeči pa so kralju tožili: „Brani nas! mi smo Šibanovci, tako se imenuje naš rod, ki je tebi zvesto udan. Zdaj nas je pa napadel arabski kralj Omortag s svojimi konjiki; mnogo naših junakov je pomoril, žene in otroke je pa v sužnost odgnal. Tudi nas bežeče bo pokončal, če nas ti ne vzameš v svoje varstvo.“ Ko je kralj to zvedel, ukazal je dati znamenje, da se je cela vojska, konjiki in pešci, postavila v bojno vrsto. Bilo je vsega 24.000 mož. Kralj je ukazal, naj se vojska brž v boj proti sovražniku odpravi. Glavni poveljnik te armade je bil general Konjrad. Ko je ta vojska v lepem redu in s plapolajočimi za-

stavami mimo koračila, jo je princ Igor z dopadajenjem opazoval. Ko so zapele vojaške trobente, mu je junško srce v prsih poskakovalo. Ni ga držalo, ukazal je Martinu, naj konje osedla, potem si je opasal sabljo in vzel bojno kopje. Oči so mu kar žarele, ko je konja zasedel. Hitro sta prijezdila do vojske, kterej sta se pridružila. Čez tri dni so s sovražnikom vkup trčili, in začela se je krvava bitka. Celi dan so se klali, da jih je padlo več tisoč, in ko je noč moriji konec storila, so se oboji nazaj umaknili in se prestrašili vsak nad svojo veliko zgubo. Drugo jutro ste se obe vojski spet druga proti drugi v bojno vrsto postavili. Prej ko se je bitka pričela, jezdil je junak Boris iz Omortagove vojske med vrstami gori ter doli in Krešimirove junake klical na dvoboj rekoč: „Če je kateri med vami, da ga kaj boli, naj se poskusi z menoj, pa bo kmalo rešen vseh bolečin, kajti jaz ozdravim vsako bolezen. Če mu glavo odsekam, ga še zobje ne bodo več boleli.“ Na te baharije se mu je iz Bagdadske vojske postavil Kazimir, srčen mladenič in sloveč junak. Hudo sta se dajala in obdelovala s sabljami. Oba sta bila že ranjena; slednjič pa je Kazimir dobil močen udarec po glavi in se zvrnil na tla. Omortag je zaklical: „Bog te živi, Boris!“ Konjrad pa je med svojimi povpraševal, kateri bi si upal nad Borisa. Toda nobeden se ni oglasil. To je storilo Borisa še bolj predrznega. Zakadil se je med Krešimirove in jih dvanajst na tla posekal. Krešimirovi so se umaknili na neki grič in se tam utaborili. Tisti dan je bil mir. Drugo jutro pa je Omortag pritisnil z vso svojo silo ter Krešimirove od vseh strani obkolil. Ni bilo videti nobene pomoči več. Omortag pa je stopil pred vrsto in Krešimirovim

zaklical: „Ali imate med seboj junaka, da bi [se z menoj poskusil? Čemu je toliko prelivanja krvi, naj dva lahko storiva konec boja; kdor bo premagan, tista vojska se naj poda.“ Toda med Bagdadci si nobeden ni upal nad groznega Omortaga, in vse je ostalo tiho. Ko jo Igor to videl, stopil je h generalu Konjradu in mu rekel: „Gospod, ali dovolite, da jaz Omortagu odgovorim in se ž njim poskusim?“ Ves vesel je Konjrad Igorja pogledal in ko je zapazil, kako mu junaštvo iz očij žari, prašal ga je: „Žlahtni mladenič, Bog bodi s teboj, in povej mi, od kodi si prišel meni na pomoč?“ — „Zdaj ni časa za razgovor!“ reče Igor. — „Vrli junak,“ reče general, „pojdi tedaj in postavi se Omortagu. Ako boš pa videl, da mu nisi kos, ubeži rajši, kajti škoda bi bilo za tvoje mlado življenje.“ — „Bog mi pomagaj!“ je zaklical Igor, spodbodil konja in se zagnal proti Omortagu, kakor se skala utrga. Omortag mu zakliče naproti: „Kaj se ti tako mudi? Kdo si ti in od katerega rodu?“ Igor reče: „Jaz sem Konjrad, poveljnik Bagdadske vojske. Ako se ti nisem precej postavil, bilo je zato, ker se mi ne zdiš vreden, da bi se z menoj boril. Zdaj pa se le pripravi, kajti tvoja smrt je blizo.“ Ko je Omortag te besede slišal, se je na glas smejel tako da bi bil kmalo s konja padel. To pa je Igorja razdražilo in zakadil se je v nasprotnika. Zamahnil je sabljo čez Omortagovo glavo, pa tisti je udarec s ščitom vjel in odbil. Dajala sta se dolgo, da nobeden ni drugemu do živega prišel. Slednjič pa je Igor nasprotnika prehitel in ga tako silno mahnil na ramo, da mu je celo desno roko odsekal. Kri je bruhnila iz telesa in Omortag je padel s konja na tla. Ko so Omortagovi to videli, obšel

jih je strah in začeli so se bati. Igor pa je Bagdadcem pogum dajal in jim zaklical: „Le za menoj pojdite, ne bojte se jih, padimo po njih, v kratkem bo zmaga naša!“ To rekši se je zakadil v sovražnike in strašno mahal po njih glavah. Ko so Bagdadci to srčnost videli, so postali tudi sami kakor levi in napravili grozno morijo. Arabci, ki so bili zdaj brez generala, so kmalo obupali in se v beg podali. Igor je dirjal za njimi in jih še mnogo pobil. Bagdadci so šli za njim in napravili mnogo plena. Bežečim Arabcem so vzeli mnogo kónj in druge živine, veliko vozov z živežem itd. Med vojaki je bilo veliko veselje, da so tako srečno zmagali, in vsi so rekli, da se imajo le Igorju za to zahvaliti. Tudi kralj Krešimir in ministri so že zvedeli, kako je vojska srečno zmagala in da je neki tuji mladenič k temu največ pripomogel. Kralj je tedaj s celim spremstvom vojakom naproti šel. General Konjrad je stopil k Igorju, ga pohvalil in mu rekel: „Veliko hvale smo ti dolžni, zato pojdi z menoj pred kralja, da prejmeš zaslužen plačilo.“ Igor pa je rekel: „Kar sem storil ni besede vredno. Pred kralja pa ne grem, ker tega ni zahteval, ne dovolil. Siliti se komu, ni moja navada. Prosim Vas, nič ne pravite kralju o tem, kar sem jaz vam pomagal, ker jaz želim v tej deželi tuj in nepoznan ostati.“ Pri tem sklepu je Igor ostal, in čeravno ga je Konjrad na vso moč prosil, naj gre ž njim pred kralja, Igor ni ubogal, ampak ločil se je od vojske in šel svojo pot. Med tem pa je že kralj v vojaški tabor prišel in brž prašal, kje je tisti nepoznani mladenič, ki je zmago pridobil. Rekli so mu, da je pri generalu. Ko je pa Konjrad brez Igorja pred kralja stopil in po pravici potrdil, kako vrlo se je obnašal

tuji mladenič, bil je kralj še bolj radoveden, Igorja videti, in obžaloval je, da se mu je tisti umaknil. „Od kodi pa je prišel ta junak?“ prašal je kralj. „Veličanstvo,“ reče general, „tega sam ne vem in nobeden ga ne pozna. Pridružil se nam je med potjo. Sicer pa je lep in ljubeznjiv človek in spodobnega obnašanja; srčen pa je kakor lev.“ — „Pripeljite mi ga simkaj,“ reče kralj, „kajti toliko lepega mi pravite o njem, da ga moram videti!“ Šli so tedaj na vse strani in Igorja iskali. Igor pa je bil med tem v mesto Bagdad prišel. Tam je orožje in vojaško obleko odložil in se tako oblekel, kakor se nosijo najbogatejši trgovci, v žamet in zeleno svilo z zlatimi obrobki. Ko si je nekoliko odpočil, šel je po mestu okrog in ogledoval razne velike palače in druge stavbe.

Devet sto osem in šestdeseta noč.

Ko se je naveličal okoli hoditi, stopil je v neko kavarno. Ko je izpil neko hladilno pijačo, gledal je, kako je neki trgovec z natakarjem šah igral. Ker je moral natakar večkrat ustati in komu postreči, bi bil tisti trgovec rajši s kom drugim igral, zato je vprašal tam stoječega Igorja, ali hoče šah igrati in koliko je volje staviti. „Jaz stavim, kolikor hočete“, odgovori Igor. „Pa postaviva vsak sto cekinov“, reče trgovec, „pa denar prosim precej našteti, da je stvar bolj gotova“. Igor je iz žepa potegnul svojo mošnjo iz rudečega atlasa, v katerej je imel tisoč cekinov. Odštel jih je sto in položil na mizo. Trgovec Plot (takò se je pisal) je bil zelo vesel, ko je pri Igorju toliko denarja zapazil, kajti mislil ga je obrati, ker je bil zelo izurjen pri šah igri. Veliko gospodov, ki so bili

v kavarni, se je ustopilo okoli teh dveh igralcev, ker so videli, da se gre za visoke denarje. Igra se je začela. Igor je tako nepazljivo igral, kakor bi šlo za orehe, zato je prvo igro zgubil. Vprašal je tedaj Plot, ali hoče še enkrat postaviti. Lakomni Plot pa je rekel: „Ne igram drugače, kakor za tisoč cekinov“. Ko je Igor to lakomnost videl, mislil si je: „Čakaj, te bom že izplačal!“ Plotu pa je rekel: „Kar boš ti postavil, bom tudi jaz“. Plot je naštel tisoč cekinov, Igor pa je segel po listnico in je v bankovcih toliko položil, kar je tisoč cekinov vrednosti. Da bi trgovca za njegovo lakomnost kaznoval, je Igor prav pazljivo igral in res dobil. Plot se je prestrašil in skoraj ni mogel verjeti, da bi ga tak mlad igralec zamogel prekositi. Zato je v drugič postavil tisoč cekinov in spet zgubil. Tudi tretjič in četrtič je šlo ravno tako; Plot je zgubil vseh štiri tisoč cekinov, kar jih je imel pri sebi. Ves obupan je zavpil: „Zdaj pa stavim celo svoje premoženje, vsi veste, da je štiri tisoč cekinov vredno“. Igor je segel v žep in naštel za štiri tisoč cekinov v bankovcih. Igra se je začela in končala, pa Plot je spet zgubil. Ves žalosten je trgovec ustal, odšel in Igorju prinesel vse ključe od svoje hiše. Komaj pa stopi Igor na ulice, prijezdil je ravno general Konjrad po ulicah, iskajoč Igorja. Čeravno je bil ta preoblečen, ga je general vendar spoznal in mu povedal, da mora nemudoma h kralju priti. Šla sta tedaj skupaj v kraljevo palačo, kjer je general konja svojemu strežaju izročil. Kralj je Igorja prijazno sprejel in ga vprašal, od kodi pride in kam potuje. Igor je rekel: „Jaz sem iz Jemena, iz „srečne Arabije“, kjer ste slavni mesti Meka in Medina“. Kralj reče: „Ali imaš tukaj kako kupčijo, pri kateri bi ti mi mogli kaj pomagati ali

svetovati? Kajti mnogo zahvale smo ti dolžni za to, kar si v vojski za nas storil“. To rekši je ukazal kralj, naj se Igorju prinese dragocena obleka iz egiptovskega atlasa in tisoč cekinov v zlatu. Ko je Igor to vzel, je kralj še pristavil: „To darilo je majhen del tega, kar smo ti dolžni. Če pa pri nas ostaneš, ti bom že še kaj več poslal, ako boš želel konj ali sužnjev ali velblodov ali kar si bodi“. Igor se je lepo zahvalil; potem pa je segel v svoj oprsnik in privlekel na dan zlato škatljico, v kateri sta bila dva tako velika briljanta (demanta), da se njih vrednost še ceniti ne dá. Ponudil je škatljico kralju z besedami: „O kralj, vzemite tudi vi od mene to majhno darilce!“ Kralj je škatljico res vzel, Igor pa se je poslovil in odšel iz palače. Podal se je spet v tisto kavarno. Tam so ga gospodje obstopili in vprašali, kdaj bo Plotovo hišo v posest vzel. Med tem pa je prišla Plotovo žena vsa objokana in z otrokom v naročju ter prosila Igorja: „O gospod, zvedeli smo že, da je naš oče hišo in celo premoženje zaigral. Zdaj je pa hišo zaprl, ključe vam izročil, nas vse pa po svetu pognal, kapa tega mojega fantička je pa v hiši ostala; otrok se pa tako joka zavoljo te kape. Zato vas prosim, dajte mu vsaj kapo nazaj; rada bi mu drugo kupila, pa nimam toliko denarja“. Igor je na to ves ginjen odgovoril: „Ljuba žena, meni se v srce smilite. Pojdite in pripeljite mi svojega moža semkaj!“ Žena je šla, gospodje v kavarni pa so bili vsi radovedni, kaj bo Igor s Plotom naredil. Ko je Plot prišel, mu je Igor ves denar nazaj dal, kar ga je priigral in tudi ključe od hiše rekoč: „Tu imaš vse nazaj, kar sem od tebe priigral! Moli za mene en očenaš za to, druge zahvale ne potrebujem“.

Devet sto devet in šestdeseta noč.

Plot in njegova žena sta zdaj začela Igorju roke poljubovati, vsi okoli stoječi pa so se čudili njegovi blagodušnosti in mu želeli obilo sreče iz nebes. Po celem mestu so začeli o tem govoriti. -

Kralj Krešimir pa, ko je dragocene demante v škatljici videl in njih veliko vrednost spoznal, rekel je svojemu ministru: „Ne vem, kako se mi je proti tujcu obnašati. Mislil sem mu s svojim darilom veselje napraviti, zdaj mi je pa on dva kamna dal, ki sta stokrat več vredna. Zdaj pa še ne vem, ali bo ostal v naši deželi ali ne“.

Kar pa Plota zadene, tisti je od samega veselja napravil veliko gostijo, na katero je Igorja povabil. V hiši je bilo vse okrašeno, jedi so bile okusne in izbrane. Ko je Igor skozi okno pogledal, videl je na vrtu lepo in prijazno hišico, ki je bila pa videti brez prebivalcev. Prašal je toraj Plota, čegava je ta hiša in kdo v njej stanuje. Plot je odgovoril: „Hišica je moja, podedoval sem jo za svojim stricem. Zdaj je čisto prazna, zato te lepo prosim, stanuj v tej hiši, če misliš še en čas v Bagdadu ostati, da bova blizo skupaj, ker te imam tako rad, da ne morem brez tvoje družčine biti“. Igor je rekel: „V Bagdadu mislim res še en čas ostati, pa v to hišo se preselim le pod tem pogojem, ako mi jo prodaš“. To rekši je brž naštel za hišo tisoč cekinov. Plot je denar vzel, ker se je bal, da si bo Igor sicer drugo stanovanje poiskal. Potem sta se spet k mizi vsedla. Ko je bila gostija končana, je Igor Martinu naročil, da je konje in vse, kar sta imela, v novo kupljeno hišo spravil. Igor in Plot sta bila vsaki dan skupaj in postala sta najboljša prijatelja.

Kralj pa je škatljico z demanti kraljici Drini nesel. Ta se je čudila, videti tako velike demante in prašala je kralja, koliko bi bili vredni. „Taki kamni“, reče kralj, „se najdejo le pri največjih kraljih in cesarjih, njih vrednost pa se ne dá ceniti“. — „Kje pa si jih dobil?“ praša kraljica. Na to jej je kralj povedal celo zgodbo z Igorjem. Kraljica se je čudila in dejala: „Ta človek mora biti iz imenitne ali pa še iz kraljeve hiše. Mi smo mu veliko hvale dolžni, zato se spodobi, da mu napravimo veliko gostijo, pri kateri bo zraven tebe sedel“. Kralj je ta nasvet potrdil. Hitro so olepšali in pripravili obednico in kuharjem se je naročilo, naj pripravijo gostijo, kakor je navadna za najvišjo gospodo. Na gostijo so povabili tudi ministre in druge velikaše. Neki dvornik pa je bil poslan po Igorja. Ko je ta med zbrane gospode prišel, so vsi občudovali njegovo lepoto in omikano obnašanje. Kraljica in princenja Salica pa ste pri nekem skrivnem oknu opazovale mladega tujca. Kraljica je rekla tiho proti Salici: „Ja, gotovo, to mora kak princ biti!“ Ko je pa zapazila, da ima princezinja solzne oči in da pogleda ne obrne od Igorja, bala se je, da se bo Salica zaljubila v njega, zato jo je brž proč peljala. Princezinja Salica je imela svojo lastno palačo, ktera je imela več okenj na glavni trg. Tudi je imela seveda svoje hišine in druge postrežnice.

Po gostiji je rekel kralj Igorju: „Želim te vedno blizo sebe imeti, zato ti bom kupil hišo, ki stoji blizo moje palače“. Igor se je priklonil in povedal kralju, da že ima svojo lastno hišo, ki jo je kupil od trgovca Plota. Potem se je pri kralju poslovil.

Ko je čez glavni trg proti domu šel, bila je princezinja Salica ravno pri oknu. On se je na njo ozrl

in ona v njega in pogled ga je prebodel, kakor pušica. Zaljubil se je v princezinjo tako, da je bil kar bolan. Ko domov pride, ga je Martin vprašal: „Gospod, kaj Vam je, da ste tako spremenjeni? Ali Vas je kdo njezil, ali ste bolni ali kaj?“ Igor pa ni nič odgovoril, ampak vzel je papirja, tinto in pero in napisal te-le vrstice:

„Tvoj pogled, o prelepa Salica, je presunil moje srce, kakor pušica. Umiram od ljubezni do tebe in te prosim, da se me usmiliš“.

To pismo je zavil in zapečatil. Plotova žena ga je pa med pisanjem opazovala in brž spoznala, da je jako razburjen. Povedati pa je treba, da je bila Plotovka nekdanj dojka princezinje Salice, torej pri njej dobro znana. Hotela je zvedeti, kaj ima Igor posebnega in komu je pisal. Zato je šla k njemu v hišo, ga pozdravila in rekla: „Dragi gospod, zdi se mi, da ste nekaj razburjeni in videla sem vas pismo pisati. Ako se vam je kaj neljubega pripetilo, naznanite to meni in mojemu možu, midva vam hočeva z vsem postreči ali pa z dobrim svetom pomagati, ako bo mogoče.“

Devet sto in sedemdeseta noč.

Igor je zdaj ženi vse razodel, pa jej naročil, da nikomur, tudi Plotu ne sme nič o tem povedati. Ona je to obljubila, tudi povedala, da je bila Saličina dojka, in da je pripravljena pismo k princezinji zanesti in njen odgovor nazaj prinesti. On jej pismo dá in Plotovka je šla precej k princezinji. Salica je pismo prebrala, ga vrgla na tla in rekla: „Ljuba žena, na to pismo ne morem nič odgovoriti“. Plotovka pa je rekla: „Ljuba princezinja, po celem svetu je znana tvoja omika in uljudnost, zdaj pa hočeš naenkrat tako neuljudna

biti, da bi na tako prijazno pismo ne odgovorila“. Princezinja je prašala: „Kdo pa je tisti, ki mi piše, ali morda je tisti, ki mojemu očetu škatljico z demanti dal?“ — „Ja, prav tisti je“, odgovorila je žena. „Če je tisti, reče princezinja, potem mu moram pa vendar en par vrstic odpisati“. To rekši je ukazala prinesiti papirja, tinte in pero ter napisala te besede:

„Nespameten mladenič, kako moraš od mene ljubezen terjati, ko te ne poznam in ne vem, koliko vrednosti je na tebi. Popoten tujec si, nihče ne ve, kakega rodu. Morda si brez premoženja in si upaš svoje oči do princezinje povzdigniti! Nisi ti prvi, ki je brez upa ljubil. Bodi pameten in izbij si take misli iz glave. Ne piši mi nič več!“

Princezinja je to pismo zapečatila in ga dala Plotovki. Ta ga je pa precej Igorju nesla. Ko je pismo prebral, bil je ves poparjen. Prosil je Plotovko naj bi še eno pismo tje nesla. „Kaj vam pomaga“, reče ona, „ko vam pa tako trdo odgovarja“. — „Morda se bo pa vendar omečiti dala“, rekel je Igor in začel pisati novo pismo, ki se je tako glasilo:

„Tvoje pismo je pomnožilo moje bolečine in pregnalo spanec od mojih oči. Zavoljo tebe sem prehodil daljne kraje, da bi te našel in videl, in zdaj mi tako odgovarjaš! Ako si ponosna na svojo lepoto, pomisli, da sem toliko manj graje vreden, da te ljubim“.

Plotovka je tudi to pismo princezinji zanesla. Ta ga je prebrala in Plotovki rekla: „To prenašanje pisem mi je že zoperno. Še ljudem se bom v zobe dala, če bom na take pisma odgovarjala“. Plotovka pa je rekla: „Moja kneginja, ti si gospa v svojem gradu in delaš, kar hočeš. Le piši mu, kar se ti zdi!“ Princezinja je napisala tak odgovor:

„Mnogo slavni kralji in principi so me že snubili in donašali bogate darove, pa vsi so prazni odšli, ker se ne maram omožiti. Kako misliš, da bom vzela tebe, revnega, nepoznanega vandrovcu?“

Plotovka je zanesla pismo Igorju, ki je potem tako odgovoril:

„Govorila si o slavnih kraljih in njih darilih. Moj meč se pa nobenega ne boji. Ako hočeš, bom Bagdad obkolil s celimi oblaki mojih vojakov, ki bodo vsi meni pokorni. Ako hočeš, ti dva tisoč sužnjev pred noge položim; če pa vjete kralje rajši vidiš, ti tudi takih preskrbim. O mojem stanu si se motila; Nubija in Jemen so tiste dežele, ki so meni pokorne“.

To pismo je izročil spet Plotovki in jej dal za pot pet sto cekinov. Žena se je zahvalila in šla k princezinji in jej rekla: „Vzemi še to pismo, morda je zadnje“. Ko je princezinja pismo prebrala, rekla je Plotovki: „Ljuba moja dojka, ti me poznaš od mladosti in veš, koliko princev me je že snubilo, pa nisem nobenega marala. Kako bi se mogla zdaj obesiti na nepoznanega človeka? On se sicer baha, kakor bi imel vojake in konje in sužinje, pa kdo mi je porok, da resnico govori? Pojdi tedaj nazaj in reci mu, naj me pusti pri miru“. S takim odgovorom in brez pisma je tedaj žena k Igorju prišla. Mladenič je bil zelo žalosten, pa odločil se je, princezinji še eno, pa poslednje pismo pisati. To se je na kratko tako glasilo:

„Razodel sem ti svoj stan, pa nisem bil odgovora vreden! S kakoršno mero meriš, s tako se ti bo vračalo. Kogar boš ljubila in po njem hrepenela, tisti ne bo maral za tebe in mrzel ostal proti tebi. Kar zdaj jaz trpim, boš tudi ti poskusila. Sicer pa ostani zdrava!“

Ko je žena to pismo princezinji prinesla, jo je tista zmerjati začela: „Nesramna ženska, ti me hočeš v sramoto pripraviti! Glej, da se mi iz hiše spraviš in ne prikaži se mi več pred oči!“ To rekši je svoje dekle poklicala in jim ukazala, naj Plotovko čez stopnice doli porinejo. Žena je toraj bežala iz hiše.

Devet sto ena in sedemdeseta noč.

Vsa preplašena je Plotovka pribežala k Igorju. Temu se je zdelo, kakor bi se iz sanj zbudil, ko je ženo tako pred seboj videl. Ko mu je pa vse povedala, kako je Salica ž njo ravnala, ugasnila je njegova bolezen do Salice. Prašal je Plotovko: „Koliko pokojnine dobivate od princezinje?“ Žena je rekla: „Sto in dvajset cekinov na leto“. Igor jej našteje dve sto cekinov in reče: „Tukaj imate dve sto cekinov za letos, drugo leto jih dobite štiri sto in tako naprej do smrti. Od princezinje ni treba nič več vzeti, pa tudi nobene službe več za njo prevzeti. Ker je tako grdo z vami ravnala, ki ste jo do jili, mi je Bog ljubezen do nje iz srca izrgal. Zdaj se povrnem domov, kakor sem obljubil, kajti minulo je že leto, odkar sem svoj dom zapustil. Moj oče bo v skrbi zavoljo mene, ker sem njegov edini sin, in bo morda še celo vojsko vzdignil in me iskal, misleč, da me je kaka nesreča zadela.“ — „Kteri kralj pa je vaš oče?“ prašala je Plotovka. „Moj oče“, reče Igor, „je kralj Nubije in Srečne Arabije, kjer ste slavni mesti Meka in Medina. Kadar se on na vojsko odpravi, je obdan od sto in štir in dvajset tisoč konjikov. Vsi se klanjajo njegovim ukazom in tudi mojim“. To rekši je poklical Martina in mu ukazal konje osedlati. Ko sta Plot in njegova žena.

videla, da se Igor na pot odpravlja, sta se oba zjokala, tako sta ga rada imela. Igor pa ju je tolažil, da bo še nazaj prišel, ter rekel: „Zdaj grem k mojemu bratrancu Vlastimiru, ki je kralj Hešamskega roda. Že dolgo ga nisem videl. Od tam se vrnem v Bagdad nazaj in še le potem pojdem na svoj dom“. To rekši se je poslovil od Plota in njegove žene in potem sta z Martinom odpotovala. Na konju se je do Vlastimirove dežele prišlo iz Bagdada v štiridesetih dneh. Ko sta nekaj dni potovala, zagledata naenkrat pred seboj veliko število arabskih šotorov. Zvedela sta, da je to rod Benižarcev, ki so bili sovražniki Vlastimirovi. Imeli so pri sebi veliko čredo razne tovarne živine. Tudi je zvedel, da Hešameci Vlastimirov rod pogosto napadajo in jim živino odpeljejo, čeravno jim Vlastimir vsako leto tisoč cekinov za to plačuje, da bi mu mir dali. To slišati, je Igorja jezilo. Vendar sta se šotorom približala, ker je Igor tam upal kaj vode za konje dobiti. Ko do šotorov prijezdita, sta stopila s konj in si odpočila ter se z jedjo pokrepčala. Potem je Igor Martinu naročil, naj prinese vode za konje. Ko je Martin k vodnjaku prišel, sta že dva moža tam stala. „Kam greš? in ktereга rodu si ti?“ ga prašata. Martin je rekel: „Dajta mi vode za konje. Jaz sem tuj popotnik v deželi in moj gospod me tam pri konjih čaka“. — „Ti nisi popotnik“, rečeta Arabca, „ampak Vlastimirov vohun si kaj mara!“ To rekši sta ga prijela in vlekla k svojemu poglavarju, kralju Dušan u. Tisti je Martina izpraševal in ko je zvedel, da je namenjen k Vlastimiru, prijela ga je jeza in že je ukazal, naj Martinu glavo odsekajo. Miuister je pa rekel: „Počakajmo, da še njegovega tovariša v pest dobimo“. Kralj Dušan je to potrdil, toraj so nekateri po Igorja

leteli. Rekli so mu: „Pridi brž, da boš našemu kralju odgovarjal“. — „Kaj pa hoče vaš kralj od mene?“ praša Igor. „Tega ne vemo“, mu rečejo. „Kdo pa vam je za mene povedal?“ praša Igor nadalje. Oni mu rečejo: „Tvoj tovariš, ki je po vodo prišel, je rekel, da sta namenjena k Vlastimiru; zato smo ga prijeli. Kajti Vlastimir je naš sovražnik in naš kralj je ravno namenjen, mu vzeti deželo in ga pokončati s celo rodovino“ — „Kaj pa je Vlastimir naredil kralju Dušanu?“ praša Igor.

Benižarci odgovorijo: „Vlastimir je obljubil, našemu kralju vsako leto dajati po tisoč kónj, dve sto sužnjev in petdeset deklet. Zdaj je pa naš kralj zvedel, da se misli Vlastimir upreti in nič več plačati. Zato ga hočemo napasti in pokončati. Zdaj pa le brž z nami pojdi, da se naš kralj ne razjezi! Igor reče: „Počakajte pri mojih konjih, dokler nazaj ne pridem.“ Oni pa mu rečejo: „Kaj se boš toliko zgovarjal! Kar z nami pojdi, sicer ti glavo odsekamo; saj kralj bo tako vaju oba pustil ob glavo djati, ker sta prijatla Vlastimirova.“ To slišati, je Igorja jeza prijela in skočil je na konja. Dirjal je ž njim proti kraljevemu šotoru in klical: „Na konje! na konje!“ Okoli Dušanovega šotorja je stalo tisoč konjikov na straži. Igor se je med nje zaprašil in predrl njih vrsto ter prišel v šotor, kjer je kralja Dušana samega našel. Z enim udarcem svoje sablje mu je glavo preklal, in ko je minister ustopil, je še tistega pokončal. Zdaj je videl Martina zvezanega na tleh ležati. Brž mu je vrvi odvezal. Martin se je brž vsedel in enega kraljevih kónj, ki so že osedlani tam privezani stali.

Devet sto dve in sedemdeseta noč.

Med tem so prileteli tisti v šotor nazaj, ktere je bil kralj po Igorja poslal. Ko najdejo kralja in ministra mrtva na tleh, zagnali so velik krik in razglasili to novico po vsem taboru. Beničarci so bili zavolj tega vsi preplašeni. Igor in Martin pa sta jezdila med njimi in jih pobijala s sabljami. Nastala je grozna zmešnjava, ker nobeden ni vedel, kdo je sovražnik, in tako so se začeli kar med seboj mahati in pobijati. Igor jih je sam več ko dve sto z lastno roko pokončal. Ko so Igorja zdaj tu, zdaj tam videli v največi praski, pa povsodi zmagajočega, mislili so, da jih je napadel z veliko vojsko. Zato so nekteri rekli: „Za koga se vojskujemo, ko je naš kralj mrtev? Rajši se podajmo, Igorju!“ Na te besede jih je cela vrsta odložila orožje in poslali so po Igorja in mu naznanili, da se podajo. Drugi, to videti, so ravno tako storili. Kmalu se mu je podal ves tabor, mu prisegel zvestobo in ga razglasil za svojega kralja. Ko se je to po okolici zvedelo, prišli so kmetje od vseh strani in se Igorju poklonili. On pa jih je obdaril z živino, ktere je v taboru veliko množico v plen dobil za kraljem Dušanom. Potem pa je sklenil s celo pridobljeno vojsko podati se v deželo Vlastimirovo. Martina pa je naprej poslal, da bi Vlastimiru to novico naznanil. Ko je Martin čez sedem dnij na Vlastimirov dom prišel, povedal je vse, da Igor pride in kako je pokončal Dušana, ki je pripravljal vojsko zoper Vlastimira, in kako se je potem Igor polastil vseh Dušanovih vojazov in zakladov. Vlastimir je bil močno vesel, tako Igorjevega prihoda, kakor tudi smrti svojega sovražnika Dušana. Ko se je ta novica po deželi zvedela, bilo

je vse veselo, največ zato, da so bili rešeni hudobnega Dušana. Martinu je Vlastimir dal lepo obleko in mnogo drugih daril. Potem pa je ukazal, naj se celo ljudstvo pripravi, da pojdejo Igorju naproti. Vse se je vzdignilo na noge in v treh dneh so srečali Igorja na čelu njegove vojske. Igor in Vlastimir sta se objela in poljubila. Potem pa je šel celi spreved ukajočih vojakov in drugih ljudij nazaj v Vlastimirovo mesto. Tam je dal Vlastimir mnogo živine zaklati in svoje vinske hrame odpreti in gostil je celo ljudstvo skozi dvajset dni. Tudi Igorjevi vojaki seveda niso bili pozabljeni.

Med tem časom sta kralj Jaromir in njegova žena zmirom žalovala za svojim sinom Igorjem, od tistega dne, ko je zapustil domovino. Ko je pa leto minulo in o Igorju ni bilo ne duha ne sluha, vzdignil je kralj Jaromir en del svoje vojske, okoli 24.000 konjikov, da bi šel iskat svojega sina in ga rešil, če bi bil kje vjet ali v sužnost prodan. Marširal je z vojsko proti Bagdadu. Ko so bili le še šest ur od tega mesta oddaljeni, ustavil je vojsko in pustil šotore postaviti. Kraljev šotor je bil iz zelenega damasta, bogato obrobjen z biseri in drugimi žlahtnimi kamni. Zdaj si je dal kralj predstaviti Igorjeve družnike, katerih je bilo petindvajset. To so bili mladenči iz boljših hiš, vsi lepe postave in enake starosti z Igorjem. Bili so vsi enako dragoceno oblečeni in niso imeli družega opraviti, kakor Igorju kratek čas in tovaršijo delati, bodisi pri igri, ali na lovu, ali pri naukih, ali pri vojaških vajah. Tudi je imel Igor deset lepih deklet po 16—18 let starih, ktere so bile v godbi in petju izurjene. Od teh jih je kralj zdaj le pet seboj vzel, drugih pet je doma pri kraljici pustil. Ko so se družniki kralju predstavili, ukazal jim je, naj se vsi enako

v zeleni damast oblečejo, potem naj si vzamejo vsi enakobarvene konje ter naj jahajo v Bagdad, kjer naj prašajo po svojem gospodu Igorju. Ko ti v Bagdad prijezdijo, je vse ljudstvo letelo za njimi in občudovalo njih lepoto in njih dragoceno, krasno obleko. Ko so prišli mimo kraljeve palače, se je tudi on nad njimi čudil in rekel: „Rad bi vedel, iz katere dežele so ti lepi mladeniči“. Poslal je nekega strežaja do njih, naj jih izprašuje. Rekli so mu, da iščejo svojega gospoda, princa Igorja, ki se je že pred enim letom v Bagdad podal, pa ga ni nazaj. Pustili so kralja prašati, če se je Igor pri njem kaj oglasil. Tudi so mu povedali, da je Igorjev oče, kralj Jaromir, s svojo vojsko v šotorih, šest ur od mesta Bagdada. Ko je strežaj vse to kralju naznanil, bilo je tistemu žal, da ni Igorja prej z večjo častjo sprejel. Ko je ravno o tem premišljeval, ustopila je kraljica Drina in brž zapazila, da je kralj nekaj zamišljen. Ko ga praša za uzrok, jej reče: „Ali se še spominjaš tistega mladega tujca, ki ti je podaril tista dva dragocena demanta? Glej, tam doli so njegovi družniki; njegov oče ga je pa prišel z vojsko iskat in biva v šotorih komaj šest ur od Bagdada“. Ko kraljica to čuje, jej je bilo žal, da ni Igorju bolj postregla; kralju pa je svetovala, naj družnike pokliče v palačo in naj jih dobro pogosti. To se je tudi zgodilo. Kralj je družnike poklical v svojo obednico, njih konje pa dal v hlev postaviti. Ko so v obednico stopili, so se kralju globoko priklonili. On jih je prijazno pozdravil in jim povedal vse kar je o Igorju vedel. Tudi je rekel, da je Igor pred kratkem nekam odpotoval, da ga bo pa dal iskati. To je družnike nekoliko potolažilo. Potem so se s kraljem vsedli k gostiji. Kraljica pa je družnike pri

nekem skritem oknu ogledovala in tako so se jej dopadli, da je šla še po princezinjo Salico. Obe se niste mogli nagledati lepih mladenčev in njih krasne obleke. Kraljica pa je princezinji rekla: „Vidiš, to so vsi družniki tistega tujega mladenča, ki so ga Igorja klicali. On je sin Jemenskega kralja Jaromira in njegov oče ga je prišel z enim delom svoje vojske iskat in leži zdaj v šotorih šest ur od Bagdada.

Ko je Salica v svoj grad nazaj prišla, premišljevala je vse to, kar se je godilo med njo in Igorjem in obžalovala je zdaj, da je ž njim tako trdo postopala. V njenem srcu se je začela zbuhati ljubezen do Igorja. Zvečer je zapodila vse družice iz svoje izbe, naredila luč in začela prebirati tista pisma, ktere jej je bil Igor pisal. Pri tem je postala tako žalostna, da se je celo noč jokala. Zjutraj je poklicala eno svojih družic, po imenu Sožalenko. Tej je rekla: „Nekaj me zelo žali, pa moraš tiho biti in nikomur nič povedati. Pojdi po gospo Plotovo; jaz jo potrebujem v neki zelo žalostni zadevi“.

Devet sto tri in sedemdeseta noč.

Deklica je ubogala in šla k Plotovki. Našla je dragoceno nališpano in tudi hišna oprava je bila nenavadno lepa. Temu se je Sožalenka čudila in vprašala je gospo Plotovo, od kedaj da je tako obogatela. „Ljuba Sožalenka“, reče Plotovka, „ali misliš, da se samo pri tvoji kneginji nahajajo lepe reči? Jaz sem jej zvesto služila, pa ona je z menoj tako grdo ravnala. Le povej jej, da me je princ Igor za ktereга sem se pri njej potrudila, bogato preskrbel in da od princezinje ničesar več ne potrebujem“. Sožalenka je

rekla: „To je že pozabljeno, kar je bilo takrat. Princezinja te zdaj potrebuje, le priđi z menoj k princezinji!“ Plotovka pa ni hotela iti in je rekla: „Prince Igor, ki mi zdaj letno plačo daje, mi je prepovedal, še kdaj stopiti čez vaš prag“. Ko je dekle videla, da nič ne opravi, je šla k princezinji nazaj in jej povedala, kaj je Plotovka rekla in kako bogastvo je našla pri njej. Zdaj se je princezinja kesala, da je s svojo đojko tako trdo ravnala. Več dni je v tihi žalosti preživela in vedno mislila na Igorja.

Prince Igor pa se je pri svojem bratrancu Vlastimiru dvajset dni mudil, potem pa se je pripravil na pot, da se vrne v Bagdad in od tam domov. Ves plen, ki ga je kralju Dušanu vzel, naložil je velikemu številu tovarne živine ter ukazal Martinu, naj s tem blagom naprej potuje. Ko je Martin s tem bogatim plenom čez nekaj dni v Bagdad došel, je vse vkup letelo in se čudilo. Ko je še Igor na čelu svojih konjиков v mesto prijezdil, so ga ljudje brž spoznali in z burnimi klici pozdravljali. Tudi kralj Krešimir je kmalo zvedel, da je došel tisti mladi Igor z bogatim plenom in s 50.000 konjiki v mesto. Kralj je brž ukazal, da se mora vse mesto olepšati z zelenjem, cveticami in banderi, in da morajo vsi ljudje praznovati in se praznično obleči. Kralju Jaromiru pa je naznanil po hitrih jezdecih, da je njegov sin došel. Kralj Jaromir je bil silno vesel. Sklical je svoje vojake in ukazal vojaški godbi, igrati vojaške koračnice. Ob enem je vso vojko vzdignil in marširal ž njo proti Bagdadu svojemu sinu naproti. Ko je Igor toliko konjиков iz daljave prihajati videl, gledal je na bandera in ko je zapazil veliko zeleno zastavo, spoznal je koj, da prihaja vojska njegovega očeta. Ves vesel je šel očetu naproti. Ko se

srečata, sta se objela in od samega veselja skoraj govoriti nista mogla. Potem so se vsi skupaj v mesto podali. Med tem pa je kralj Krešimir ukazal prirediti stanovanja za kralja Jaromira in njegove častnike ter za princa Igorja in njegove častnike. Za vse vojake obeh vojsk pa se brž ni našlo dovolj prostora, zato sta Jaromir in Igor pustila kar po trgih, ulicah in bližnjih travnikih šotore postaviti. Dala sta veliko živine zaklati in za vojake se je kar na prostem kuhalo in peklo. Tudi ljudstvo iz mesta se je pridružilo vojakom in Igor je ukazal, naj se toliko jedij pripravi, da bo vse ljudstvo sito. Kralj Krešimir pa je odprl svoje vinske hrame in pustil več sto sodov zapeljati na kraje, kjer so vojaki in drugi ljudje kuhali in jedli, tako da so se vsi lahko vina napili. Po celem mestu je bilo ukanje in vriskanje in veselo petje. Še kmetje iz okolice, ko so to zvedeli, so v celih trumah v mesto hiteli in se udeležili splošnega veselja.

Igor pa se je podal v svojo hišico, ki jo je od Plota kupil. Tam sta mu Plot in njegova žena z velikim veseljem naproti prišla. Igor jima je podaril tri lepe konje, deset velblodov, sto glav goveje živine in nekaj kosov dragocenega blaga za obleke. Kralju Krešimiru pa je v dar poslal deset sužinj, deset sužnjev, petdeset lepih konjev, petdeset velblodov, tri sto volov in mnogo dragocenih dišav. Kralj je bil teh daril zelo vesel, pa ni vedel, kaj bi on Igorju podaril. Med tem pa je Igor darove delil med visoke in nizke, vsakemu po njegovem stanu. Kraljica, ministri, dvorniki, generali, pa tudi strežaji in drugi kraljevi posli ter Bagdadski vojaki, vsak je nekaj dobil. Samo princezinja Salica ni dobila ničesar, in to jo je močno peklo. Premišljevala je dolgo, kaj bi storila; slednjič

pa je rekla Sožalenki: „Pojdi k Igorju in reci mu: „Kaj ti brani, poslati tudi princezinji Salici nekaj svojega plena?“ Sožalenka je precej šla, pa našla je Igorjevo hišo zastraženo. Ko je pa Igor zvedel, kdo je došel, rekel je stražam, da so deklicco k njemu spustile. Igor je ukazal svojim družnikom, da so se odstranili in je zamogel s sužinjo sam govoriti. Sožalenka se je princu spoštljivo priklonila in mu rekla: „Jaz sem služabnica princezinje Salice. Ona ti poljublja roke, te pozdravlja in se veseli, da si se srečen vrnil iz nevarnih bojev. Žaluje pa tudi, ker si jo tako čisto zavrgel in pozabil. Vsi se veselijo tvojih daril, ona pa ni ničesar dobila“. — Igor odvrne: „Hvaljen bodi Bog, ki srca preobrača! Moje srce je bilo polno ljubezni do nje. Zavolj nje sem zapustil stariše in domovino. Pa ona je bila neusmiljena proti meni. Vendar jej bom nekaj dal za spomin, kajti dolgo ne ostanem več v tej deželi, temveč povrnem se v svojo domovino“. Na to je šel in prinesel za princezinjo lepe zavratne koralde iz biserov v vrednosti tisoč cekinov. Tudi Sožalenki je podaril lep zlat prstan. Sožalenka je šla vesela nazaj, je povedala, kaj je princ rekel in nazadnje jej je izročila koralde. Ko je Salica dragocene koralde pogledala, se je razjokala in rekla: „Lepe so res; pa še rajši bi gledala tistega, ki jih je poslal“. Na to si je dala prinesiti tinte in papirja in spisala je na Igorja sledeče pismo:

„Moja duša je žalostna, ker sem ločena od tebe. Brez tvoje ljubezni ne morem živeti. Nič druzega me ne veseli. Ne izdaj me, pa vedi, da mnogo trpim zavoljo tebe“. Ko je pismo zapečatila, dala ga je Sožalenki, naj ga nese Igorju in naj prinese odgovor. Sožalenka je šla s pismom in našla je pri Igorju pet

lepih deklet, bile so njegove sužinje, vse v krasnih oblekah.

Devet sto štir in sedemdeseta noč.

„Kaj želiš?“ praša Igor. Namesto odgovora je Sožalenka pismo poljubila in mu ga izročila. Ko ga princ prebere, je rekel: „Mi smo vsi od Boga in se bomo k Bogu povrnili.“ Potem si je dal prinesti tinte in papirja in napisal te besede:

„Ko sem te ljubezni prosil, imenovala si me „vandrovca“, ki nič nima. In ko sem ti že povedal, kdo sem, nisi verjela, temveč si me zasmehovala in se bahala s kralji in princii, ki so te že snubili. Zdaj pa je ljubezen do tebe zbežala iz mojega srca, in ne maram od tebe nič slišati. Učila si me, naj voljno terpim; zdaj sama poskusi to dobroto!“

Sožalenka je to pismo princezinji zanesla, in ko ga je ta prebrala, odgovorila je s sledečim pisanjem:

„Bila sem trda s teboj, ker takrat še nisem vedela, kaj je ljubezen. Zdaj si me ti ljubiti naučil pa me brž spet kaznuješ, ker se mi odteguješ in me pustiš brez upa trpeti. Usmili se me, da me prevelika žalost ne umori.“

Ko je Sožalenka to pismo Igorju prinesla, našla ga je spet v družčini njegovih peterih sužinj. Princ ni pisma precej odprl, ampak je prej prvi sužinji ukazal, naj na citre zaigra in kaj zraven zapoje. Ko je zapela prav lepo pesem, ukazal je princ še drugi sužinji, da je zapela. Tudi to je pohvalil in poklical potem tretjo, četrto in peto sužinjo, da so po vrsti vsaka eno pesem zapele. Sužinje so bile nad svojim lastnim petjem tako ginjene, da so se vse jokale. Igor pa jih je pohvalil, da so dobro zapele. Sožalenka

pa je kar strmela nad lepoto teh deklet in njih krasnim petjem. Ko je pa videla, da princ noče pisma brati in jej odgovor napisati, šla je brez odgovora žalostna domov in povedala je princezinji, kaj je videla.

Devet sto pet in sedemdeseta noč.

Ko je Salica zvedela, da pojde Igor kmalo na svoj dom in ko je premislila, da jo je pustil brez odgovora, postala je silno žalostna. Začela je jokati in zdihovati, padla je na svojo blazino in en čas je ležala kakor mrtva. Potem je spet ustala in rekla Sožalenki: „Tebi bom povedala, kako mi je pri srcu. Bog vé, da bom umrla. Kedar ne bom več živa, vzemi te koralde in nesi jih princu nazaj ter povej mu, da me je umorila prevelika ljubezen do njega. To bo tudi njega tako užalilo, da bo umrl. Potem ga položite k meni v moj grob. To je moja zadnja želja.“ Kmalo po teh besedah je postala princezinja bleda ko smrt in zopet se je vlegla. Minulo je več ur, pa Salica se ni predramila, tudi ni vzela ne jedi, ne pijače. Sožalenka je bila vsa prestrašena in je šla h kraljici. Ko je tista zvedela, kako je njena hči bolna, šla je hitro k princezinji. Na klic svoje matere je odprla oči in na vprašanje, kje jo boli, je rekla, da je bila v kopelji in da jo je tista preveč oslabila. „Upam pa,“ je dostavila, „da bo kmalo bolje.“ Ko je kraljica odšla, je princezinja Sožalenko ozmirjala zavolj tega, ker je šla po kraljico. „Nikomur ni treba nič praviti,“ je rekla, „kaj mi je. Saj bom kmalo prestala. Boljši je smrt, ko tako življenje.“ Po teh besedah jo je spet slabost napadla, da je zadremala. Ko se prebudi, je poklicala Sožalenko, vzela koralde

od svojega vratu ter jih izročila Sožalenki z besedami: „Nesi jih Igorju nazaj in povej, da bom kmalo umrla iz ljubezni do njega, naj toraj koralde nazaj vzame, ker nihče drugi ni vreden, jih za menoj imeti, ko on.“

Sožalenka je hitro šla, izročila Igorju koralde ter objokanih očij pravila, kako princezinja iz žalosti umira, ker je princ tako trdosrčen do nje. Nazadnje je še rekla: „Med princezinjami je ni nobene, da bi jej v lepoti enaka bila, kako moreš tako brez usmiljenja gledati, da zavolj tebe umira?“ Te besede so princa ganile, in princezinja se mu je začela smiliti. Rekel je dekli: „Pojdiva k njej, da jo potolaživa!“ Takoj je šel s Sožalenko v grad. Sožalenka je duri za seboj zapirala, in ko prideta v spalnico princezinje, najdeta jo vso blede in kakor mrtvo na blazini ležati. Sožalenka se je že hotela na glas razjokati in z jokom ljudi vkup sklicati. Igor pa jej je branil in namignil, naj še potrpi. Potem se je k princezinji vsedel in položil svojo roko na njene prsi in čutil, da srce še trka. Zdaj jo je z roko potipal po licu, in princezinja se je prebudila. Kakor omamljena se je ozrla na zraven stoječo Sožalenko in jo vprašala: „Kdo pa je ta mož, ki si je upal v mojo izbo in se je celó k meni vsedel?“ — „O kneginja,“ reče sužinja, „ali ne poznaš princa Igorja?“ Na te besede je Salica stegnila svojo roko in jo položila Igorju na ramo. Bolj in bolj je prišla k moči in začela se je s princem razgovarjati. Ko se je čez en čas še z jedjo nekoliko pokrepčala, bila je že toliko pri moči, da je vstala. Še dolgo sta z Igorjem govorila in oba sta bila drug družega vesela. Slednjič reče princ: „Zdaj je čas, da grem; jutri pa pojdem k tvojemu očetu in ga bom

prosil, da mi tebe za ženo dá, ako ti je prav.“ Ona reče: „Bog vé, da je to moja želja in moje veselje.“ Potem sta se poslovila. Drugo jutro je šel princ v vojni tabor k svojemu očetu in se je dolgo časa z njim razgovarjal. Na enkrat pa mu je besedij zmanjkalo in postal je zamišljen in žalosten.

Devet sto šest in sedemdeseta noč.

„Kaj ti je moj ljubi sin,“ reče kralj Jaromir ves prestrašen; „neka skrb ali pa žalost ti je videti na licu. Saj veš, da za tebe vse storim, toraj le povej, kaj želiš, če je človeška pomoč dovolj!“ Prince reče: „Seveda je zadeva precej kočljiva. Ti veš, ljubi oče, da sem zavolj princezinje Salice zapustil stariše in domovino. Jaz jo ljubim iskreno in želim, da jo greš ti jutri h kralju Krešimiru za mene snubit.“ Potem je očetu vse povedal, kaj se je godilo med njim in princezinjo. Ko je kralj to slišal, je brž vstal, in si dal pripeljati osedlanega konja. Potem je sklical štirideset svojih generalov, da so z njim jezdili h kralju Krešimiru. Bagdadski kralj Krešimir je te imenitne goste z vso častjo sprejel in jih peljal v svojo palačo, kjer se jim je brž miza pognila. Za sebe in za kralja Jaromira je pustil prinesiti dva zlata stola. Potem so se vsedli h gostiji. Seveda se je na mizo prineslo, kar je bilo najboljšega pri hiši. Nastopili so tudi godci in nazadnje štir in dvajset mladih pevk v krasnih oblekah. Slednjič je rekel kralj Jaromir kralju Krešimiru: „Priatelj, imam neko prošnjo do tebe, in ako mi jo nslliš, hočem biti tvoj zaveznik, in tvoji sovražniki bodo tudi moji sovražniki.“ Kralj Krešimir odgovori: „Le povej, kaj želiš; kajti resnično rečem,

da tebi bi nerad kako prošnjo odrekel.“ Na to je kralj Jaromir povedal, kako močno poželi princ Igor princezinjo Salico za ženo, in prosil je, naj se mu želja izpolni. Kralj Krešimir reče: „Meni je že ljubo; pa prašati moramo tudi Salico in njeno mater.“ To rekši se je precej podal k svoji hčeri, kjer je slučajno tudi kraljico našel. Ko je vse povedal, prašal je Salico, kaj na to reče. Ona odgovori vesela: „Meni je že prav, ljubi oče, in to tem bolj, ker vidim, da ste tudi Vi za to.“ Kraljica pa reče: „Če je vama prav, je tudi meni.“ Na to je šel kralj v obednico nazaj in rekel je kralju Jaromiru „Bog je s teboj, tvoja želja se bo izpolnila.“ Jaromir odgovori: „Bog vse prav obrne. Ali ne misliš, da bi precej Igorja poklicali in mu to naznanili? Potem pa se precej pismo naredi.“ — „Tvoja želja je tudi moja,“ reče kralj Krešimir. Poklicali so tedaj Igorja in mu povedali, da je njegova zadeva povoljno rešena.

Devet sto sedem in sedtindeseta noč.

Zdaj si je pustil Igor pripeljati štir in dvajset velblodov in deset kónj ter jih obložiti z zlato in srebrno posodo, s svilo, damastom in žametom ter dragocenimi dišavami. To vse je dal zapeljati v kraljevo palačo in prosil je kralj. Krešimira, naj bi to blago vzel kot darilo. Kralj je bil teh dragocenih daril vesel in rekel jih je spraviti v svojo zakladnico. Potem pa je poslal po sodnika, da je spisal ženitvanjsko pismo, in koj potem je bila poroka. Ko je bilo to končano, napravil je Igor bogato gostijo za visoko gospôdo. Za ljudstvo je pa napravil veliko ljudsko veselico, ki je trajala deset dnij. Od blizo in

daleč je bilo povabljeno vse ljudstvo, kdor je hotel zastoj jesti in piti. Po teh slavnostih je ostal Igor še sedem dnij v Bagdadu, potem pa se je s svojim očetom in svojo mlado ženo ter s celo vojsko odpravil na pot proti svoji domovini. Kralj Krešimir jih je spremljal tri dni daleč. Ko so bili že blizu glavnega mesta, poslali so hitrega jezdeca naprej, da bi kraljici sporočil, da se njen sin Igor s svojo mlado ženo in svojim očetom srečno vračajo na svoj dom. Kraljica je bila te novice silno vesela, pa tudi celo ljudstvo, ko se je to po mestu razglasilo. Drugi dan je bilo vse ljudstvo po koncu, da so šli kralju in princu naproti. Vojaške godbe so igrale vesele karačnice. Bilo je veliko veselje, ko ste se obe trumi srečali, kajti vsak je imel med vojaki še kakega žlahtnika, prijatelja ali znanca, da ga je pozdravil. Zelo ginljivo je bilo svidenje med kraljico in princem Igorjem, pa tudi princezinja Salica se je kraljici kmalo prikupila. Ko so vsi v mesto došli, napravil je kralj Jaromir veliko veselico za vojake in celo ljudstvo. Tudi kmetje so bili vsi veseli in zažigali so po gorah kresove.

Devet sto osem in sedemdeseta noč.

Med tem pa se je velika gospôda, namreč kralj in kraljica in princ s svojo nevesto, ministri, generali, velikaši in dvorniki, zbrala k posebni gostiji, ki je bila tako bogata in lepa, da ne kmalo take. Vse, kar je najboljšega, se je nosilo na mize v zlatih posodah. Najboljša vina iz vseh koncev sveta, in kar je še kaj imenitnega, predstavilo se je povabljenim. Vseh oči so bile uprte v mladega priuca Igorja in

njegovo prekrasno soprogo princezijo Salico, ki je bila zdaj že spet rudeča in bela kakor jabolčin cvet. Ko so bili že vsega dobrega siti, so nastopili pevci in pevke in igralci in godci. Nazadnje je kraljica pripeljala desetere Igorjeve sužinje, vse lepe kakor rožice in v krasnih oblekah. Vsaka iz njih je morala eno pesem zapeti. Pele so tako lepo, da so očarale vse poslušalce. Ko so končale, rekel je kralj svojemu sinu Igorju; „Vendar je škoda za te lepe in tako izobražene deklice, da morajo v sužnosti živeti. Ako hočeš danes kaj dobrega storiti, daj jim prostost!“ Igor odvrne: „Na Vašo besedo, ljubi oče, bom to storil in še več.“ Na to je deklicam naznanil, da jim dá prostost, da jim daruje vso drago obleko in ves lišp, kar so ga od njega dobile, nazadnje pa je pustil še vsakej po sto cekinov izplačati, da bi imele za prvo potrebo, ko grejo svobodne med svet. Deklice so mu roko poljubile in šle vesele v svoje spalnice ter začele prebirati svoje reči. Kmalo potem so se tudi kraljevi gostje razšli.

Kralj Jaromir je živel še sedem let. Igor mu je napravil veličasten pogreb. Potem je zasedel prestol (tron) svojega očeta. V spomin na to je razdelil mnogo daril med siromake in bogate in vse jetnike je spustil iz ječ. S Salico je živel v srečnem zakonu. Vladal je modro in pravično, zato ga je hvalil celi svet. Njegovi otroci so podedovali vse lepe lastnosti svojih starišev.

Devet sto devet in sedemdeseta noč.

Historija o kralju Držislavu, princu Trpimiru in sedmerih ministrih.

V Sini je vladal nekdanj mogočni kralj Držislav, moder in pravičen mož. Ko je pa v leta prišel in ostal brez otrok, ga je to tako bolelo, da je postal otožen in se zapiral pred ljudmi. Ni mogel strpeti, da bi se kruna polastila kaka tuja rodovina. Ko ga enkrat več dni ni bilo iz palače, mislili so ljudje že, da je umrl, in da se njegova smrt pred ljudstvom skriva. Neko noč pa se je eni njegovih žen (kajti v teh krajih imajo kralji po več žen) sanjalo, da bo porodila. Šla je tedaj h kralju, da mu naznani to novico. Našla ga je vsega zamišljenega in otožnega, in ko je zvedela, da zavoljo tega tako žaluje, ker nima otrok, rekla mu je: „Nocoj to noč se mi je v sanjah neki duh prikazal in mi tako govoril: „Kralj si želi otroka. Če pa sina dobi, čaka tistega velika nevarnost, vendar bo smrti srečno ubežal. Ako pa hčerko dobi, se bo njegovo kraljestvo razdrlo. Pa nobena druga žena mu ne bo rodila otroka, kakor samo ti. Noseča pa boš postala v znamenju dvojčičev.“ Tako je duh k meni govoril. Zato bodi potolažen.“ Kralj reče na to: „Blagor tebi, ako si resnico govorila, ako mi otroka rodiš, boš povzdignjena čez vse druge moje žene.“ Odslej je bil kralj bolj vesel. Ko je stopila luna v znamenje dvojčičev, postala je kraljica res noseča, in ko je njen čas prišel, rodila je lepega sinka. Tega je bilo vse ljudstvo veselo. Kralj pa je vse modrijane in zvezdoglede svoje dežele vkup sklical in jim ukazal, naj pogledajo v zvezde, da

zvejo, kako se bo novorojenemu princu Trpimiru na tem svetu godilo. Zvezdogledi so celo noč v zvezde gledali, zjutraj pa so kralju rekli: „Tvojemu sinu kažejo zvezde dolgo in srečno življenje. Le v mladih letih ga čaka ena velika nevarnost. Pa tisto bo srečno prestal, in potem bo srečen do smrti.“ Kralj je dal modrijanom mnogo darov, in potem so šli domov. Princa pa je kralj izročil njegovi materi in drugim ženskam v izrejo. Ko je princ pa dovršil štirinajsto leto, je kralj spet vse modrijane svoje dežele vkup sklical. Prišlo jih je tri sto in šestdeset. Tem je odkazal kralj lepa stanovanja in dajal je njim na čast bogate gostije. Čez nekaj dnij jim je rekel, da on želi, naj bi iz svoje srede 50 najmodrejših izvolili. Ko je bilo teh 50 voljenih, rekel je spet tem, naj iz svoje srede 10 najmodrejših izvolijo. Ko je bilo to storjeno, rekel je tem deseterim: „Jaz iščem učenika za svojega sina, princa Trpimira. Povejte mi toraj, kateri mož v deželi bi bil najbolj sposoben za ta posel?“ Vsi deseteri so odgovorili: „V celi deželi ni bolj modrega in učenega moža, kakor je Vrlin. Temu daj princa v odgojo.“ Kralj je tedaj pustil Vrlina poklicati, in ko je tisti prišel, povedal mu je kralj, kako so mu njega vsi modrijani priporočili kot učenika za princa Trpimira, ter ga vprašal, če bi se hotel tega podstopiti. Ko je Vrlin privolil, poklical je kralj princa in ga učeniku izročil, kteremu je naročil, da naj vzgojo v treh letih dokonča. Vrlin je princa k sebi vzel in si mnogo prizadjal, da bi princa izučil v vseh potrebnih vednostih. Toda princu so le igrače v glavi tičale, za lepe nauke pa ni maral. Tako je minulo troje let, pa princ se še ničesar ni naučil. Ko je tedaj kralj princa izpraševal in je videl,

da nič ne zna, sklical je spet vse modrijane in jih vprašal, kaj je zdaj storiti, ko princ nič ne zna. Modrijani so Vrlina pred se poklicali in ga vprašali, zakaj da princa ni nič naučil. Vrlin odgovori: „Princa ni druzega mar, ko igre, zato se nič ni naučil. Vendar, če mi kralj tri reči obljubi, hočem njegovega sina v sedmih tednih več naučiti, ko kdo drugi v sedmih letih.“ — „Ktere so pa te tri reči?“ vpraša kralj. Vrlin reče: „Tri zapovedi ti bom dal, ktere moraš držati: Prva je, delaj z drugimi tako, kakor želiš, da bi drugi s teboj ravnali; druga je, ne stori ničesar nepremišljeno; ampak vselej se prej posvetuj z modrimi možaki; tretja je, grešnikom odpuščati bodi vedno pripravljen. To je vse, kar od kralja zahtevam. Kralj je na to vpričo vseh obljubil, da se bo držal po teh naukih. Vrlin pa je vzel princa seboj. Najel je posebno hišo. Potem je dal na table zapisati vse tiste nauke, kterih bi se imel princ učiti. Te table je obesil po stenah v izbah tiste hiše. Potem je peljal princa v to hišo, mu pokazal table po stenah in mu naročil, naj vse te nauke na papir prepíše. Potem mu je pustil v hiši živeža in vode in odšel, zaklenivši vrata za seboj, tako da je princ čisto sam v hiši ostal. Pustil je princa tri dni samega. Trpimir od dolzega časa ni vedel kaj početi, zato je prebiral in prepisoval tiste nauke, kakor mu je učenik naročil. Čez tri dni mu je Vrlin spet živeža prinesel, mu razložil in pojasnil nektere nauke in potem spet odšel, princa samega v hiši pustivši. Princ ni imel nobene družčine in nobene igrače, tako je bil že zavolj dolzega časa prisiljen, tiste nauke prebirati in prepisovati. Ker je bil bistre pameti, si je kmalo vse zapomnil, in ko je minulo sedem tednov, je znal že vse

iz glave. Ko je bilo to dovršeno, se je učil jezdit in na lok streljati. Ko je princ to znal, je Vrlin kralju sporočil, da je princ izučen. Kralj je bil tega vesel in sklical je ministre in druge velikaše skupaj, da bi poslušali in videli, kako se je princ izučil. Vrlinu pa je naročil, naj princa na določeni dan v kraljevo palačo pripelje. Vrlin pa je šel po noči na zvezde gledat in je spoznal, da bo princ v sedmih dneh v veliko nesrečo zagazil. Poklical je tedaj princa in mu rekel: „Naučil sem te, iz zvezd brati, zdaj pa sam poglej, kaj ti zvezde v bližnjih dneh obetajo.“ Princ je pogledal in se silno prestrašil, ko so mu zvezde pokazale smrtno nevarnost. Vprašal je Vrlina: „Kaj mi svetuješ, da naj storim?“ Vrlin odgovori: „Jaz ti svetujem in ukažem, da skozi sedem dni nobene besede ne spregovoriš, ko bi te prav tvoj oče umoriti hotel.“

Devet sto in osemdeseta noč.

„Če boš tej nevarnosti ubežal,“ dostavil je modrijan, „potem boš srečno vladal kraljestvo tvojega očeta. Ako pa pogineš, pomisli, da Božji roki nihče ne uteče. Zaupaj v Boga in prosi ga, da ta nesreča mimo tebe gre, ne da bi te pokončala. Na noben način pa se ne daj zapeljati, da bi kako besedo spregovoril.“ Princ je šel tedaj h kralju, in ministri so se požurili, priti mu naproti in ga pozdraviti. Ko je princ pred kralja stopil, ga je tisti ves vesel objel, ko ga je pa kralj ogovarjati začel, ni dobil od princa nobenega odgovora. Kralj se je tega zelo prestrašil in ukazal je, naj mu pripeljejo učenika Vrlina. Tisti pa se je bil že prej skrtil, in niso ga mogli nikjer

najti. Gospodje, ki so bili zbrani, da bi poslušali prinčevu izpraševanje, so bili skor vsi te misli, da se je princ prestrašil tako odlične družbe in da mu je to sapo vzelo, ker vidi toliko ljudij pred seboj. Kralj je tedaj ukazal, da naj se princ med ženske odpelje, kjer ga bo strah zapustil in bo začel spet govoriti. Ko je pa princ prišel v palačo, kjer so stanovale kraljeve žene, se je ena iz njih, po imenu Mešantina, na vso moč zaljubila v njega, kajti princ Trpimir je bil zalega obličja in lepe postave ter sedemnajst let star, v kateri starosti so v gerkih deželah možki že popolnoma doraščeni. Poklicala ga je v svojo izbo, se mu laskala, ga božala in mu slednjič rekla: „Obljubi mi svojo ljubezen, pa bom tvojega očeta s strupom s poti spravila, pa boš ti kralj namesto njega.“ Princ pa se je teh besed prestrašil, in pristudila se mu je ženska, ki jih je izgovorila. „O ti zavržena!“ mislil je sam pri sebi, „ti boš svojo plačo dobila, kedar pride čas, da bom smel zopet govoriti!“ Ves jezen je zapustil Mešantino in njeno spalnico. Mešantina pa se je zdaj začela bati, da bi je princ ne izdal, zato ga je hotela s tožbo prehiteti. Raztrgala si je obleko, razpletla si lase, okraspala se po licu in taka je šla pred kralja ter se na vso moč jokala. „Kdo te je tako zdelal?“ praša kralj. „Tvoj sin Trpimir, o katerem pravijo, da je mutast, pa nič ni res,“ lagala se je hudobnica. „Nekaj nesramnega je hotel od mene, in ko nisem privolila, me je začel trgati in tepsti, da sem mu komaj ušla. To slišati, je bil kralj Držislav tako jezen, da je precej ukazal, naj se princu glava odseka.“

Ko so njegovi sedmeri ministri to zvedeli, govorili so med seboj: „To pa vendar ne gre. Enega

samega sina ima kralj in še tega hoče umoriti, in to na tožbo ene same ženske. Kdo vé, ali ona resnico govori? Kralj se bo pozneje tega gotovo kesal, zato moramo skrbeti, da to smrtno sodbo zabranimo.“ Mini-
nistri so se potem zmenili, da bodo po vrsti vsak dan en drug h kralju hodili in da bo vsak kralju toliko časa prigovarjal, da bo prinčevo smrt za en dan odložil. Tako so sklenili, prinčevo smrt od dne do dne odkladati, toliko časa, dokler se ne bo Bogu dopadlo, ga rešiti. Zato je šel prvi minister še tisti večer h kralju in ga prosil, naj mu dovoli, da mu bo nekaj govoril. Ko je kralj dovoljenje dal, rekel je minister: „Ko bi ti, o slavni kralj, tisoč otrok imel, potem bi se jaz ne čudil, da ti je tako lahko, enega na smrt obsoditi. Tako pa imaš le enega otroka in še tega hočeš umoriti dati, ne da bi se prej prepričal, ali je tožnica resnico govorila ali ne. Da ženskam ni veliko verjeti in da so silno zvite, to posnameš lahko iz sledeče povesti:

Devet sto ena in osemdeseta noč.

Historija o kralju, o ministru in njegovi ženi.

Neki kralj, ki je imel veliko oblast, pa slabost, da je ženske rad imel, je enkrat pogledal v okno neke hiše in tam videl prav lepo žensko, ki je doli gledala. Sklenil je, soznaniti se s to žensko. Ko je pa zvedel, da je že omožena, in sicer da je žena njegovega ministra, postal ga je po opravkih v neko daljno deželo. Komaj je minister odšel, podal se je kralj k njegovi ženi. Ona ga je prijazno in spoštljivo sprejela, kakor se za tacega gospoda spodobi. Ko jo je pa kralj po-

ljubiti hotel, rekla je: „Pustimo to še za sedaj, saj nam ne uide. Le to prošnjo imam do Vašega veličanstva, da ostanete danes moj gost. Hitro pojdem kaj jedij pripraviti, med tem časom pa se blagovolite zabavati s to le knjigo!“ To rekši, mu je ponudila knjigo, kjer je bilo popisano, kako velik greh je prešestovanje, kako lepa čednost pa da je čistost in zakonska zvestoba. Tudi so bili naštetih zgledi, kako hudo Bog nečisti greh kaznuje. Med tem ko je kralj te bukve prebiral, pripravljala je ministrova gospa v kuhinji različne jedi, pa take, da so imele vse podoben okus. Ko je bilo kuhano, prinesle so ženske vse jedi v devetdesetih skledah na mizo. Kralj je pokusil iz vseh skled; ko je pa zapazil, da imajo vse jedi, čeravno so različne, skoraj enak okus, začudil se je nad tem in vprašal gospodinjjo, kaj to pomeni. Ona mu odgovori: „Devetdeset skled pomeni devetdeset žen, ki jih imaš. In kakor so te jedi različne, pa imajo vendar vse enak okus, ravno tako so tudi tvoje žene različne v podobi, pa njih poljubi so si vendar vsi enaki. In če bi Vas jaz poljubila, tudi moj poljub ne bo nič sladkejši mimo poljuba ktere koli Vaših žen.“ Kralj je na te besede spoznal, da žena resnico govori, sramoval se je, opustil svoj naklep in odšel domov. Toda na blazini, kjer je bil kralj sedel, je svoj prstan pozabil. Med tem je prišel minister domov. Našel je prstan na blazini (zofi) in ga brž za kraljevega spoznal. Od tega časa je imel svojo ženo na sumu, da je nezvesta, in se je na tihem od nje ločil. Sorodniki ministrove žene pa so se za njo potegnili in ministra pri kralju tožili rekoč: „Imeli smo lep vrt in ga tvojemu ministru v dar izročili. On pa ta lepi dar zaničuje, ga ne pogleda, tako da bodo vrt pre-

rastle koprive in vresa.“ Minister pa je odgovoril: „Ta vrt sem prej visoko cenil in lepo skrbel zanj. Enkrat pa sem našel v vrtu levove stopinje. Od tega časa sem se bal na vrt stopiti.“ Kralj je razumel, kaj hoče minister reči, zato mu je rekel: „Potolaži se, prijatelj, in ne sodi svoje žene po nedolžnem. Lev je bil res na tvojem vrtu, pa škode ni nič naredil.“ Minister je šel zdaj svojo ženo obiskat, ki je v drugi hiši stanovala, in prosil jo je, naj mu pové, kako je takrat bilo, ko je bil kralj v hiši. Ona mu je vse po pravici povedala. Ko je minister spoznal, da je ženo po krivem sodil, prosil jo je odpuščanja in vzel jo je spet k sebi. Odslej sta mirno in srečno skupaj živela.

Devet sto dve in osemdeseta noč.

„To historijo sem ti povedal, o kralj,“ je rekel minister, „da spoznaš, kako zvite so ženske. Gotovo je bila ta ministrova žena dovolj prebrisana, da se je kralja na tako lahek in moder način ubranila.“ Kdo vé, če nima tudi Mešantina kake zvijače in laži v srcu?“ Kralj je začel premišljati in je prinčevo smrt še odložil. Zvečer pa je Mešantina k njemu prišla in mu tako govorila: „O knez, kaj bodo ljudje rekli, če zvejo, da imajo ministri več veljave, ko ti? Ti si ukazal, princea umoriti, ministri so pa to zabranili. Če boš svojemu sinu prizanesel, zgodilo se ti bo, kakor tistemu farbarju, ki je hotel svojega sina iz vode rešiti, pa je pri tem sam utonil. Ko je namreč videl, da se njegov sin utaplja, skočil je za njim v vodo; pa sin ga je tako zgrabil, da sta se oba pogrznila in utonila. Tako bo tudi tebi ta hudobni

sin v pogubo, če ga ne spraviš s poti. Povedala ti bom pa še

Historijo o hudobnežu in o pošteni ženi.

Nek hudobnež se je zaljubil v neko prav lepo ženo, ki je bila pa poštena in vestna, kakor sem jaz. Ljubila je svojega moža in mu bila zvesta, hudobneža pa je od sebe odganjala.

Devet sto tri in osemdeseta noč.

Tista žena in njen mož pa sta imela nekega fantiča pri sebi, katerega sta za svojega vzela. Da bi nečistnik svoj namen dosegel, začel se je prilizovati temu fantiču in sklenil ž njim prijateljstvo, tako da mu je deček vse storil, kar je želel. Nekega dne, ko je hudobnež vedel, da gospoda ne bo doma, naprosil je dečka, da mu je prinesel ključ od vežnih vrat. Nečistnik je vrata odprl in prišel v spalnico tiste gospe. Nje pa k sreči že ni bilo več doma, odšla je bila na trg. Po naključji pa je gospod svoje potovanje odložil in se povrnil na dom. Ko je tujega moža v spalnici svoje žene našel, bil je ves srdit in zaklal bi ga bil, da mu hudobnež ni hitro ubežal. Žena je morala potem po nedolžnem veliko očitanja prestati. Še le, ko je fantič vse povedal, kako se je zgodilo, se je mož potolažil. — Iz tega lahko spoznaš, kako hudobni so možki.“ Ko je kralj to povest slišal, razsrdil se je vnovič in ukazal, naj se princ umori.

Devet sto štir in osemdeseta noč.

Drugi dan je šel drugi minister h kralju, ga prosil milosti za princa in še to, naj bi kralj blago volil poslušati

historijo o trgovcu in o stari ženi.

Ko mu je kralj to dovolil, začel je praviti: „Kako nemarne so ženske, lahko spoznaš iz sledeče dogodbe. Neki trgovec je šel enkrat na trg, kjer ga sreča stara žena in mu ponudi hlebček potice na prodaj. On jo kupi in sne. Drugi dan najde to ženo spet in kupi spet potico od nje. To je trpelo dvajset dni po vrsti. Potem pa babe ni več videl. Čez en mesec pozneje jo spet vidi in praša, zakaj da potice več ne prodaja. Ona mu odgovori: „Vedi, da sem prej stregla nekemu bolnemu gospodu, ki je imel bule na životu. Zdravnik pa je ukazal, naj se mu pšenično testo na bule naklada. Zvečer in zjutraj sem mu naložila frišnega testa na rane. Ko sem pa staro testo proč vzela, se mi je škoda zdelo, ga proč vreči; zato sem ga pregnjetla in spekla, in tiste hlebčke sem potem prodajala, včasih Vam, včasih komu drugemu. Zdaj je pa tisti gospod umrl, toraj tudi potice več ne prodajam.“ Ko je trgovec to slišal, začelo se ma je v želodcu obračati in grozno je bljuval. Šel je domov in neprenehoma bljuval. Nobena jed mu ni v želodcu ostala, toraj je v kratkem času umrl. — Zdaj vidiš, o kralj, kakošne so ženske: ta babura je bila tako predrzna, da je trgovcu svojo nesnago kar očitno povedala in ga tako v grob spravila. — Da boš pa, o knez, še bolj spoznal, kako zvite so ženske,

hočem s tvojim dovoljenjem še eno historijo povedati.“ Ko je kralj privolil, začel je drugi minister nadalje praviti:

Historija o stražniku in o zviti mlinarici.

„Nek kraljevi stražnik je imel ljubezen z ženo nekega mlinarja. Enkrat je stražnik nekega lepega mladenča k mlinarici poslal, da bi jej nekaj sporočil. Mlinarica pa, ki je bila vsa nora za možkimi, je začela mladenča objemati in mu zadrževati, da ga ima še rajši, kakor stražnika. Ko sta pri takih neumnih besedah tam sedela, se je naenkrat zasllišalo trkanje na vežnih vratih.

Devet sto pet in osemdeseta noč.

Mlinarica je mladenča skrila pod velik koš, potem pa je šla odpirat. Bil je stražnik, kteremu je bilo med tem na misel prišlo, da bi šel sam k mlinarici. Komaj pa sta se za mizo vsedla, prišel je mlinar domov in začel na vrata trkati. „Kaj mi je početi?“ reče stražnik prestrašen. Mlinarica pa ga poduči: „Sabljo iz nožnic potegni, upij nad menoj in zmirjaj me. Kedar pa moj mož ustopi, utakni sabljo v nožnice in odidi čisto mirem“. Stražnik je res tako naredil. Ko mlinar ustopi, čudil se je, kaj stražnik s sabljo v roci v hiši stoji in razgraja. Stražnik pa, mlinarja zagledati, je sabljo spravil in odšel. „Kaj pa ste imeli?“ praša mlinar potem, ko je stražnik odšel. Mlinarica odgovori: „Neki mladenč je v hišo priletel in me prosil, naj ga skrijem, ker ga hoče neki stražnik umoriti. Komaj sem fanta pod uni-le koš skrila, kar prileti stražnik s sabljo v roci v hišo in praša, kje je mladenič. Ko

sem jaz tajila in rekla, da nisem nikogar v hišo pribežati videla, začel je stražnik kričati in s sabljo pretiti. Dobro, da si ti prišel, morda bi me bil res s sabljo posekal“. Na te besede je šel mlinar h košu in ko res fanta pod njim najde, mu je rekel: „Nič se ne boj in pojdi mirno domov, stražnik je že odšel“. — Tako je zvita mlinarica za nos zvodila moža in stražnika. Iz te povesti lahko spoznaš, da ženskam ni preveč verjeti“. Ta povest je kralja ganila, in sklenil je, prinčevo smrt spet odložiti.

Tretji dan pa je šla spet Mešantina h kralju, zahtevala smrt prinčevo, in mu povedala sledečo historijo:

Historija o princu in o ministru.

„Ti, o kralj, svojim ministrom preveč zaupaš. Enkrat je v „sivi deželi“ vladal neki kralj, ki je imel več otrok, med njimi lepega princa, ki je bil ponos in veselje cele dežele. Ravno zato pa ga je zavidal in sovražil kraljevi prvi minister. Ta je sklenil, princa s poti spraviti, da bi potem spet njegova beseda vse veljala. Hudobni minister je bil v zvezi celo s hudimi duhovi. Minister je sklenil, princa na lov spraviti in ga tam v hosti tako zapeljati, da bi se zgubil. Potem pa najeti hudega duha, ki bi princa umoril, kralju pa reči, da se je na lovu zgubil in da so ga najbrž zverine raztrgale. Minister je toraj kralju enkrat rekel: „Jutri pojdem na lov. Moja misel je, da bi bilo tudi za princa zdravo, ko bi se nekoliko pokrepčal v svežem zraku. Ako bo zmirom pri bukvah tičal, bo še zbolel. Pustite ga toraj z menoj na lov iti, ker mi je prinčeva družčina najljubša med vsemi“. Kralju so bile te besede jako po volji in precej je princu naročil, naj gre

z ministrom na lov. Celi dan so lovili po temnih hostah in precej divjačine nastrelili. Ko se je že mračiti začelo, zagledali so še eno prav lepo srno. Minister je princu rekel: „Škoda bi bilo, to lepo žival pustiti. Jaz sem že truden, pa vi dirjajte za njo, ki ste mladi“. Srčni princ si tega ni pustil dvakrat reči, spodbodel je konja in dirjal za srnakom. Toda žival je bila urna in konj je po gostem grmičevju ni mogel doteči. Princ je na tem lovu že tako daleč v goščo zagazil, da ni več vedel, kje da je. Tudi se je že noč storila, nazaj se vračati v gosti temi ni kazalo, torej je princ sklenil, na mestu prenočiti in čakati jutra. Privezal je konja k drevesu, sam pa se je vlegel v travo in zaspal. Zjutraj je konja zasedel in jezdil naprej, sam ne vedoč kam pride. Prišel je slednjič iz gozda v široko dolino, v kateri je bilo mesto videti. Ko pa bližej pride, je videl, da je celo mesto porušeno, bile so samo razvaline. Nobenega človeka ni bilo videti. Pod nekim zidom pa je vendar našel lepo, mlado deklico, vso objokano. Ko jo vpraša, kdo je in kaj tukaj dela, mu je rekla: „Jaz sem Morjana, hči kralja Orla. Nek hudobni duh me je sem zanesel in zdaj sem tukaj že tri dni brez jedi in pijače in moram konec vzeti, če me ti ne rešiš“. Princu se je deklica smilila in posadil jo je k sebi na konja. Potem je odjezdil, da bi prišel iz tega žalostnega kraja spet med ljudi. Ko prideta do nekega starega zida, je deklica rekla, da ima za zidom nekaj opraviti, naj jo doli spusti. Tako se je zgodilo in princ je s konjem čakal. Čez en čas pa se namesto dekleta izza zida prikaže nekaki plamen, ki se je sem ter tja premikal, kakor bi hodil. Naenkrat se plamen vzdigne in se vsede k princu na konja. Princ je bil ves blede od strahu. Ta plamen pa ni

bil nič drugega, kakor eden iz hudičev, ki je bil od ministra najet, princa umoriti. Najprej se je vrag spremenil v deklico, potem pa v plamen. Ta vrag se je zdaj začel iz princa norčevati rekoč: „Škoda, ki si tak junak, pa se smrti toliko bojiš!“ Princ pa je namesto odgovora pogledal v nebo in prosil vsega-mogočnega Boga za pomoč. Komaj je svojo kratko molitvico končal, padel je plamen na tla in ni bilo drugega sledu za njim, kakor kos črnega oglja je ležal na tleh. Princ se je Bogu srčno zahvalil za to rešitev in jahal naprej, dokler ni prišel do ljudij, ki so mu pokazali pot, da je srečno prišel na svoj dom. Le Bog je princa obvaroval, da ni smrti storil po hudobnem naklepu ministrovem“. Ko je kralj to povest slišal, se je zaklel, da ne bo ministrom ničesar več verjel.

Devet sto šest in osemdeseta noč.

Prihodnji dan je šel tretji minister h kralju, mu prigovarjal, da naj vendar ne umori svojega edinega sina, ter ga prosil dovoljenja, da je smel povedati

historijo o lovcu,

ki jo je pravil tako: „Neki lovec je enkrat na lovu našel eno votlino v skalah. On stopi not in najde v otlini jamo, ki je bila polna medu. Brž je šel domov po posodo in ves med spravil domov. Potem ga je peljal v bližnje mesto ter mêd ponudil nekemu kramarju, naj ga kupi. Ko sta mêd pokušala, je ena kapljica padla na tla in muhe so priletele, da bi jo polizale. Kramarjeva mačka je pa priskočila, da bi muhe pregnala. Lovčev pes pa je skočil na mačko in jo za-

davil. Kramar pa je vzel poleno in psa ubil. Lovec, ki je bil ves zaljubljen v svojega psa, je pa skočil v kramarja. Ker sta bila oba močna, sta se dolgo dajala in vila, pa drug drugemu nista nič mogla. Na ta hrup je priletelo vse polno ljudij od vseh kotov mesta. Eni so potegnili s kramarjem, drugi pa z lovцем. Tako se je naredil velik tepež, pri katerem je bilo mnogo ljudij ubitih in ranjenih. In to vse zavolj ene kapljice medu! Tako morda tudi tvoj sin ni nič zakrivil in ti ga hočeš na smrt obsoditi! Tega se boš enkrat hudo kesal, pa bo že prepozno“. Da bi kralja še bolj prepričal, povedal je minister še

historijo o ženi in o kramarju.

„Neki mož je dal svoji ženi denarja, da bi kave prinesla. Šla je tedaj h kramarju in mu rekla: „Dajte mi za ta denar kave“. Ker je bila pa žena mlada in lepa, začel se je kramar ž njo kratkočasiti in jej vsakoršue sladke besede praviti. Da bi ga drugi kupci pri tem ne motili, rekel je ženi: „Kaj vam bo kava brez cukra? Vzemite tedaj še cukra!“ — „Dajte mi tedaj še cukra!“ potrdi ona. Kramar pa jo pelje v drugo izbo, rekoč: „Cuker imam v drugi izbi“. Tam je z ženo še en čas govoril, svojemu hlapcu pa je ukazal, naj ženi v košaro peska in kamenja naloži namesto kave in cukra. To pa je storil zato, da bi žena spet nazaj prišla, da bi mogel ž njo spet kramljati. Žena je potem košaro vzela in šla domov. Njen mož je doma brž v košaro pogledal in se ne malo začudil ko je v njej videl pesek in kamenje. Pokliče brž ženo iz kuhinje in jo vpraša, kaj da to pomeni. Ona pogleda v košaro in se hitro zlaže: „Denar mi je v

pesek padel in ker nisem hotela dolgo po pesku brskati vpričo ljudij, sem brž ves pesek s kamni vred v košaro pograbila. Daj no denar iz peska poiskati!“ Mož je ves pesek prebrodil, pa ni nobenega krajcarja našel. Zato je moral ženi spet drug denar dati za cukar in kavo. Ona pa je šla popoldne spet h kramarju, ki jej je seveda moral zdaj poštenega blaga dati; kar jej je mož vdrugič dal, je bil njen dobiček. Tej mali goljufiji se pa še ni toliko čuditi, kakor temu, da je ženi tako hitro pripravna laž na misel prišla. Zato, o kralj, ne veruj ženskam preveč!“ Ta povest je kralja nagnila, da je smrt svojega sina zopet odložil.

Toda Mešantina, ko je to zvedela, je šla spet h kralju in ga priganjala, naj princea obsodi. V ta namen mu je povedala

historijo o princu Mestislavu in ministru Lokavcu.

„Slavni kralj Podibrad je imel edinega sina Mestislava, ktereга je zaročil z lepo princezinja Tugo, hčerjo sosednega kralja. To je pa silno peklo princea Krvo b o r a, sina kralja S o b i s l a v a. Krvo b o r a strast je šla tako daleč, da se tudi zločina in prelivanja nedožne krvi ni ustrašil, da bi le to zvezo zabranil, kajti bil je v Tugo tako zaljubljen, da ni hotel brez nje živeti. Kralj Podibrad pa je imel hinavskega, lakomnega in hudobnega ministra L o k a v c a, kateri je za denar vse storil, ker ni imel nobene vesti. Krvo b o r je to zvedel, zato se je obrnil do Lokavca in mu obljubil veliko denarja, ako princea Mestislava v kraj spravi ali pa vsaj njegovo poroko s princezinja Tugo zabrani. Denar, kar ga je od Krvo b o r a že dobil in kar ga je še pričakoval, nagnil je Lokavca, da je

ponudbo sprejel in začel premišljevati, kako bi Krvo-
boru ustregel.

Devet sto sedem in osemdeseta noč.

Med tem se je približal čas poroke, ki se je imela vršiti na dvoru kralja Sobislava. Princ Mestislav se je tje podal z obilnimi darili za kraljevo rodbino ter z mnogimi spremljevalci, med katerimi je bil tudi minister Lokavec. Ko so skozi puščavo potovali, spomnil se je Lokavec, da je nekje v tem kraju studenec, ki ima prav čudno lastnost. Vsak možki namreč, ki je iz tega studenca pil, se je v žensko spremenil. Pa le malokdo je vedel za ta studenec. Ko se je ministru zdelo, da so blizo tistega kraja, rekel je princu: „Dajmo ljudem in živini en dan počitka in naj se postavijo šotori“. Princ je temu pritrdil. Drugi dan pa, ko je vse spremstvo počivalo, zasedel je minister najlepšega svojega konja in princa poklical rekoč: „Poglejva malo po okolici! Ves dan v šotoru sedeti, je dolg čas“. Princ je bil brž pri volji in je konja zasedel. Jahala sta po puščavi, dokler nista zagledala nekaj dreves. Tje sta se obrnila, da bi si v senci počila in minister je z veseljem zapazil, da je pod tem drevjem tisti studenec, ktereга išče. Princ je bil studenca tudi vesel, ker je bil že močno žejen. Vzel je posodo, ki je pri studencu že pripravljena ležala, in se do dobrega napil. Komaj pa je posodo na stran položil, zapazil je na svojo veliko žalost, da je v žensko spremenjen. Ves obupan se je vsedel na neki kamen, ki je tam na tleh ležal in gledal v zemljo kakor okamnel. Minister pristopi in ga vpraša, zakaj je tako žalosten in princ mu je vse povedal. „To je seveda sitna reč“, reče minister, „tako lepo nevesto

imeti in ravno po njo iti in zdaj v tak stan spremenjen biti! Kaj hočemo? Kaj mi ukažeš?“ Princ mu reče: „Pojdi k mojemu očetu in povej mu vse in da prosim, naj mi pomaga, če je mogoče. Jaz pa ne pojdem iz tega kraja, dokler me Bog ne reši, ali pa hočem tukaj umreti“.

Minister je odšel in si v pest smejal, da se mu je njegova hudobija tako dobro sponesla. Ko je kralj Podibrad zvedel, kaka nesreča je princa Mestislava zadela, sklical je vse zdravnike in modrijane svoje dežele in jih vprašal, če je zoper to kaka pomoč. Toda nobeden mu ni vedel zdravila. To je napravilo kralju veliko žalosti in skrbi. Lokavec pa je skrivaj sporočil princu Krvoboru, kaj se je zgodilo, in tisti je bil zelo vesel ter je Lokavcu poslal mnogo denarja in dragocenih daril. Med tem pa je princ Mestislav tri dni sedel tam pri studencu, ne da bi kaj jedel ali pil. Njegov konj pa se je pasel na trati tam pod drevjem. Na četrti dan pa je nekdo tje prijezdil na rumenem konju. Ko princa zagleda, se začudi, človeka tu najti, ter ga vpraša, kdo je in kako je sem prišel. Princ je tujcu vse po pravici povedal in tudi svoje nesreče mu ni zamolčal. Tujec je imel usmiljenje s princem in mu je rekel: „Tvoj minister te je nalašč v to nesrečo spravil, kajti drugi ljudje ne vedo za ta studenec, le modrijanom je znan in visokim osebam. Toda nič ne obupaj, jaz ti bom pomagal. Le z menoj pojdi!“ Princ reče: „Bodi tako dober in povej mi, kdo si?“ Tujec reče: „Jaz sem Kal, sin Triglava, enega iz kraljev dnhov. Pa če sem prav le duh, se me ni treba bati, ker jaz ti dobro želim. Nocoj bodi moj gost.“ Princ se je vsedel na konja, spodbodla sta vsak svojega in šla kakor blisk čez puščavo. Ko

sta en par ur jahala, vprašal je Kal Mestislava: „Kako daleč, misliš, sva že prišla?“ Mestislav reče: „Mislim, da bi dober pešec komaj celi dan tako daleč prišel.“ Kal pa dé: „Ko bi dober jezdec celo leto noč in dan jezdil, prišel bi komaj tako daleč.“ Mestislav namreč ni vedel, da so njegovega konja duhovi po zraku nesli. „Kako bom pa potem k svojim ljudem nazaj prišel?“ praša princ skrben. Kal pa ga potolaži: „Za to bom že jaz skrbel, da hitro domov prideš, ako boš enkrat ozdravljen.“ Mestislav se je zahvalil in jahala sta naprej celo noč do jutra ter prišla sta v lepo deželo, ki je bila raju podobna. Ko prideta do velikega grada sta konje ustavila in doli stopila, princ Kal pa je peljal princea Mestislava za roko v grad. Po izbah, kamor sta prišla, se je vse lesketalo od biserov, demantov, smaragdov, kristalov, zlata in srebra, tako da se je Mestislav kar čudil. Prišla sta naposled v obednico, kjer sta se vsedla, in Kal je pustil celi dan na mizo nositi najboljše jedi in najslajše vino, kar ga je dobiti. Zvečer pa sta spet konje zasedla in jahala celo noč. Proti jutru sta prišla v neko grozno deželo, kjer je bilo vse črno: zemlja in kamenje in trava in drevje; bil je kakor predpekel. Mestislav je vprašal: „Kako se pa ta žalostna dežela imenuje?“ Kal mu odgovori: „To je „dežela nesreče,“ njen kralj se imenuje Perutnik. Nihče ne sme prestopiti meje te dežele, ako mu kralj ne dovoli. Čakaj toraj tukaj, da kraljevo dovoljenje dobim.“ To rekši je švignil ko blisk v grad kralja Perutnika in kmalo je prišel z odgovorom nazaj, da imata oba prostost, hoditi po „nesrečni deželi.“ Zdaj je Kal peljal Mestislava k nekemu studentu, kjer je voda iz črne skale tekla.

„Iz tega studenca pij,“ reče zdaj Kal, in če je Božja volja, boš spet mož.“ Mestislav je pil in se je pri tej priči v moža spremenil. Ves vesel je Kalu roko poljubil in ga srčno zahvalil za to pomoč.

Devet sto osem in osemdeseta noč.

Princ Mestislav se je v vroči molitvi Bogu zahvalil za ravno prejeto dobroto, potem pa sta se podala nazaj. Med potjo je Kal govoril: „Kako daleč, misliš da si od svojega doma? Deset let bi jezdil najboljši jezdec, prej ko bi tje prišel. Pa Bog ti je milostljiv in ti je mene za pomoč poslal. Jaz bom že skrbel, da prideš kmalo na svoj dom“. Ko sta potem še celi dan jahala, sta prišla v lepo, zeleno deželo, ki je bila lastnina princa Kala. V Kalovem gradu sta celo noč jedla in pila. Proti jutru praša Kal svojega gosta: „Ali bi ti rad kmalo v svoj kraj nazaj prišel?“ Mestislav reče: „Še bolj želim priti k svoji nevesti, na dvor kralja Sobislava, kjer me že težko pričakujejo“. Na te besede je Kal poklical enega iz svojih duhov in mu ukazal, naj nese Mestislava na streho Sobislavove kraljeve palače. Mestislav je Kala še enkrat objel in ga še enkrat srčno zahvalil za vse dobrote. Podložni duh pa je Mestislava prosil, naj si oči zaveže da se mu v glavi ne bo zvrtelo. Potem ga je na rame zadel in odnesel po zraku, kakor blisk. V par minutah ga postavi na trda tla in mu reče, naj si oči spet odveže. Princ je to storil in zapazil, da je na ravni strehi kraljeve palače svojega tasta. Duh pa je zginil.

Ravno se je svitalo, ko je šel princ po tistih stopnicah doli, ki peljejo od strehe v spodnje prostore

palačine. Kralj Sobislav je bil tudi že po konci in je ravno mislil na streho iti, da si nekoliko ogleda juterno zoro. Ni se malo začudil, ko na stopnicah sreča svojega zeta. Brž ga je spoznal in objel ter pristavil: „Drugi ljudje pridejo po tleh; ti si pa menda iz nebes prišel. To so res čudne reči!“ — „Čudne, čudne!“ reče princ in začel je kralju praviti, kaj je v zadnjih dneh vse doživel. Kralj se je silno čudil in hvalil je Boga, ki zamore človeka iz vsake nevarnosti rešiti. Potem je ukazal, vse hitro pripraviti za poroko in za ženitovanje. Poroka se je obhajala z veliko slovesnostjo in sledile so jej bogate gostije in veselice. Potem pa je princ Mestislav svojo nevesto peljal na svoj dom. Tam je bilo v celi deželi veliko veselje, da se je zgubljeni princ Mestislav spet našel. Kralj Podibrad je toraj mnogo miloščine razdelil, jetnike oprostil in dajal ljudske veselice, kjer se je zastonj jedlo in pilo. Ko je bilo vse končano, je bil minister Lokavec pred sodbo postavljen. Modrijani in drugi ministri so spričali, da je Lokavec dobro vedel, kako lastnost ima tisti studentec. Vedelo se je, da princu ni branil iz njega piti, temveč ga je še le najbrž nalašč tje zapeljal; zato je bil na smrt obsojen in obešen. Po smrti svojega očeta je Mestislav kraljestvo prevzel in modro vladal. Pa tudi Krvobor je bil med tem kralj postal. Njegovo prvo delo je bilo, da je ukazal, pripravljati se na vojsko zoper Mestislava, katerega je še vedno do smrti sovražil. Prišlo je do vojske. Pa Bog krivičnim ne pomaga; Krvobor je bil sramotno premagan in je v krvavem boju sam našel svojo smrt. — Hudobni minister Lokavec naj ti bo za svarilo, o kralj, da ministrom ne boš preveč zaupal“. Ta povest je kralja pretresla, zato je ukazal princa umoriti.

Devet sto devet in osemdeseta noč.

Pa prihodnji dan, prej da se je sodba izvršila, stopil je četerti minister pred kralja in prosil za princa. Da bi svojo prošnjo bolj podprl, povedal je sledečo historijo:

Historija o mladenču in o zlatarici.

„Neki mladenič se je zaljubil v neko lepo in mlado zlatarico. Ker je bila pa zlatarica poštena in za njegovo prilizovanje ni marala, naprosil je neko staro babo, da bi mu pri tem pomagala. Baba mu to obljubi. Enkrat, ko je šel zlatar z doma povabila je babura priložnost, da je šla k zlatarici in se ž njo soznanila. Potem je večkrat k zlatarici zahajala. Imela pa je ta starka tudi psico, katero je zmirom seboj jemala, kedar je kam šla. Enkrat pa je starka naredila testo, v katero je dala veliko popra. To je dala psici za jed. Potem jo je seboj k zlatarici vzela. Poper pa je psico žgal, da je imela vse solzne oči. Zato je rekla zlatarica: „To je pa čudna psica, da ima tako solzne oči, kakor človek“. Starka pa je rekla: „S to psico so se godile čudne reči. Enkrat je bila lepa dekle in moja najboljša prijateljica. Neki človek se je v njo zaljubil in ker ga ni marala, jo je s svojimi copernijami tako začaral, da jo je v psico spremenil. Jaz sem jo k sebi vzela in jo redim. Kadar me pogleda, se jôka, ker mi hoče s tem svojo žalost razodeti“. To slišati, je začelo zlatarico skrbeti in rekla je starki: „Tudi meni neki mladenič svojo lju-bezen usiluje; jaz pa sem ga pognala, pa zdaj se bojim da bi tudi on meni česa ne naredil s pomočjo čarovnije“.

— „Tega se je res bati“, reče starka, „kajti možki so vsi zviti in znajo vse lumparije. Boljši je, da mu njegovo željo spolniš. Saj tudi druge tako delajo“. Zlatarica reče vsa prestrašena: „Prosim te, pojdi po njega in pripelji ga sem; jaz mu bom pa ta čas nekaj za jed in pijačo pripravila“. Starka se je delala, kakor bi tistega mladenča ne poznala, zato jej je morala zlatarica natančno dopovedati, kje da zaljubljeni dečak stanuje. Starka je šla v njegovo stanovanje, pa ga ni našla doma. To jo je jezilo, ker se je že veselila tistih dobrih jedí, ktere je zlatarica za mladenča pripraviti obljubila in ktere gostije udeležiti se je bila seveda tudi ona povabljena. Zato je sklenila, kakega družega mladega, lepega gospoda k zlatarici zapeljati in se jej nalagati, da je tudi ta v ujo zaljubljen in da je hud čarovnik (copernik). Šla je toraj na trg in tam naletela na lepega gospoda, kterega so vsi pozdravljali. Rekla mu je: „Gospod, ali hočete danes z neko lepo gospo dobro večerjati in se ž njo kratkočasiti?“ — „Zakaj pa ne?“ reče gospod. „Tedaj pojdite z menoj!“ reče starka in ga spremlja skozi ulice, mu pot kazoč. Omeniti pa je treba, da ta gospod ni bil nihče drugi, ko zlatar sam, namreč mož tiste zlatarice, ki je po mladenča poslala.

Devet sto in devetdeseta noč.

Ko je starka zlatarja po ulicah sem in tje vodila, in je bil že prej od potovanja utrujen, res nazadnje že prav ni vedel, po katerih ulicah da hodi ž njo. Zlatarica je pa pri oknu stala in čakala na starko in mladenča. Ni se malo začudila, ko zagleda na enkrat starko prihajati v družbi svojega moža. Starka boječa

se, da bo zlatarica huda, ker jej ni pravega pripeljala, hotela je prej sama ž njo govoriti in jo za novega ljubimca obdelati, zato je rekla zlatarju (katerega ni poznala,) da naj nekoliko na cesti počaka, sama pa je naprej letela k zlatarici in jej rekla: „Nisem sicer tistega pripeljala, ker ga nisem našla, pa ta je še lepši“. Zlatarica pa je rekla: „Vrag te vzemi, ta je moj mož!“ — „Nič ne dé“, reče starka, „pa mu povej, da si hotela le njegovo zvestobo poskušati, in dobro ga ozmirjaj, da je bil tako brž pri volji podati se v družbo nepoznane žene“. Starka je tedaj letela po zlatarja, ki je na ulicah čakal; zlatarica pa mu je letela po stopnicah doli naproti, ga začela po glavi pretepati z neko staro copato in kričati: „Lepa je ta! Zdaj sem te vjela! Zdaj vem, kako moram narediti, da spoznam tvojo zvestobo! Zdaj vem, da k vsaki ženi greš, ako te le povabi!“ Dostavila je še več takih besed in ni nehala ga pretepati. On pa se je izgovarjal in zagotavljal, da jej nikdar še ni bil nezvest. Nazadnje jej je začel še roke poljubovati, samo da jo je potolažil. Starka seveda je gledala, da mu je prišla pravočasno iz pred očíj. — Iz te povesti pač lahko spoznaš, o kralj, kako zvite so ženske“. Ta historija je kralja res omečila, da je smrt svojega sina spet odložil.

Ko je pa Mešantina to slišala, podala se je brž h kralju in nosila v roci posodo s strupom. Govorila mu je tako: „Ta strup bom še danes izpila, ker vidim, da pri tebi ne najdem pravice zoper tvojega sina. Ti poslušáš le svoje ministre in ne premišliš, da so možki vseh zvijač in hudobij polni. Koliko nedolžne krvi je bilo že prelite in vsa zavoljo hudobije možkih! Možje so častilakomni, neusmiljeni, gospodoželjni, bogastva

lačni, kruti, nevošljivi, prepirljivi, jezasti, požrešni, pohotniki, goljufi, tatje, oderuhi, lenuhi. Ti sam hudo delce sodiš in povej sam, katerih krivičnikov ti je treba več soditi, ali žensk, ali možkih? Me ženske pa smo kakor nedolžne golobice, ki živimo mirno in krotko po hišah in strežemo svojim možem. Kdaj si od mene še kako krivico slišal in kako moreš misliti, da bi si jaz tako hudobijo o princu kar na lepem izmislila? Kadar ta strup izpijem in me jutri mrtvo najdete, pomisli o kralj, da pride moja nedolžna kri nad tebe in te bo tožila na sodnji dan!“ Te besede so kralja tako prestrašile, da je spet ukazal, naj se princu prihodnji dan glava odseka.

Na peti dan pa, prej ko se je smrtna sodba izvršila, šel je peti minister h kralju in ga začel rotiti, naj se pri tej sodbi ne prenagli. „Ako to storiš“, mu je rekel, „se boš do smrti kesal, kakor tisti mož, o katerem ti hočem historijo povedati:

Devet sto ena in devetdeseta noč.

Historija o Tomislavu.

Neki bogati in veljavni mož je zapustil na smrtni postelji svojemu sinu Tomislavu veliko premoženja, toda ni ga bil naučil, s posvetnim blagom modro ravnati. Po očetovi smrti je začel sin zapravljati in svojim prijateljem gostije dajati. Po vseh veselicah ga je bilo dosti, in navadil se je tudi igre na kvarte. Tudi je ženskam in znancem bogata darila dajal. Ko je pognal že vso gotovino, ni se še spametoval, ampak začel je prodajati še hiše in zemljišča, tako da je bil v kratkem ob vse. Zdaj ga tudi prijatelji niso hoteli več poznati,

nobeden mu ni nič pomagal. Tako mu družega ni kazalo, kakor poprijeti se dela, kterega pa vajen ni bil. Vendar ga je k temu glad prisilil. Šel je na trg, kjer se dninarji nastavljajo in čakajo, kdaj jih bo kdo na delo poklical. S časoma se je vendar navadil tudi na težko delo in tako se je za silo vendar borno preživel. Ko je živel eno leto v takem stanu in je spet enkrat na trgu stal, približal se mu je častitljiv in lepo oblečen starček. Ker ga je tisti dolgo z očmi meril, prašal ga je Tomislav: „Ali me poznaš?“ — „To ravno ne“, reče starček, „pa ogledoval sem te zato, ker mi tvoja koža razodeva, da si od boljših starišev in da nekdam nisi delal“. — „Kaj to pomaga, kar je včasih bilo“, reče mladenič, „zdaj mi rajši povej, ali imaš kako delo za me, ali ne?“ Starček reče: „Imam dobro službo za te. Nas je deset starčkov v eni hiši in smo zelo bogati, pa nimamo nikogar, da bi nam postregel. Ti boš hišo čedil, jestvine vkup nosil in kuhal; nekoliko ti bomo že pomagali, pa veliko ne moremo, ker smo vsi stari. Če boš pri nas ostal ti ne bo žal, ker utegneš veliko denarja podedovati“. — „To pa že rad prevzamem“, reče Tomislav. „Dobro“, reče starček, „pa vzamem te le pod tem pogojem, ako mi obljubiš, da ne boš nikomur nič pravil o tem, kar pri nas vidiš in če vidiš nas jokati, da ne boš nikoli prašal, zakaj smo tako žalostni“. Ko je mladenič to obljubil, ga je starček seboj vzel. Najprej ga je peljal v kopelj, potem pa mu je kupil čisto novo, lepo obleko. Starček ga je peljal v veliko palačo, kjer se je povsodi videlo bogastvo in lepotičje. Nazadnje sta prišla v veliko dvorano, ki je imela mrameljnate stene. Strop je bil sinje (plavo) barvan, kakor nebo, po tleh pa so bile pogrnjene dragocene preproge. Na desetih stolih

so sedeli deseteri starčki, vsi v črno oblečeni, in vsi so se jokali, ne zmeneči se za to, kaj se okoli njih godi. Mladenič se je nad tem začudil in ravno je hotel svojega spremljevalca vprašati, kaj to jokanje pomeni, pa se je še o pravem času spomnil svoje obljube in brzdal svojo radovednost. Šla sta potem s starčkom v drugo izbo, kjer mu je starček izročil skrinjo, v kateri je bilo trideset tisoč cekinov, rekoč: „Tukaj jemlji denar, ki ga boš potreboval za nakup živeža in drugih potrebščin; pa glej, da molčiš o vsem, kar tukaj vidiš“. Tako je Tomislav v hiši ostal in dobro se mu je godilo. Čez tri leta je umrl eden od starčkov. Drugi so ga umili, položili v krsto (trugo) in pokopali na vrtu, ki je bil za palačo. Čez eno leto je umrl spet drugi starček, katerega so ravno tako pokopali. Zdaj so začeli bolj pogosto umirati, tako da je nazadnje samo še tisti ostal, ki je Tomislava v službo vzel. Ko je še tisti zbolel, bil je Tomislav zelo žalosten in skrbno mu je stregel. Enkrat mu je rekel: „Gospod, že več let sem zvesto služil v tej hiši in mislim, da nemate pritožbe zoper mene. Morda sem zdaj vendar toliko vreden, da mi poveste, zakaj ste vi starčki ves čas toliko jokali“. — „Moj sin“, reče starček, „tega ti ni treba zvedeti, kajti obljubil sem, da tega nikomur ne bom povedal, da ne bo tudi on tako nesrečen, kakor smo bili mi. Če hočeš tedaj naše nesreče obvarovan biti, nikoli ne odpiraj onih-le duri (pri tem je pokazal na neke duri). Če pa svoje radovednosti ne moreš premagati in duri vendar odpreš, boš sicer zvedel, zakaj smo bili mi tako žalostni, pa ti se boš tega tudi celo življenje kesal“. Čez nekaj dni potem je starček umrl in Tomislav ga je pokopal poleg njegovih tovarišev.

Devet sto dve in devetdeseta noč.

Tomislav je bil zdaj čisto sam v tej palači, in vsi zakladi, ki so bili v hiši, so bili njegovi. Lahko si je privoščil vse, kar je najboljšega na svetu, kajti denarja je imel dovolj. Vendar ni bil prav srečen, pekla ga je radovednost, kaj bi bilo za tistimi durmi skritega, katere mu je starček pokazal. Vsaj ogledati si jih je enkrat hotel in videl je, da so duri majhne, vse umazane in v pajčevino zavite ter s štirimi ključavnicami zdklenjene. Ko jih je en čas ogledoval, spomnil se je starčkovega svarila in šel proč. Eno celo leto se je premagoval, da tistih vrat ni pogledal. Nazadnje je pa vendar radovednost zmagala, in odločil se je, duri odpreti. Ko bi bil naprej vedel, kaj bo iz tega, gotovo bi se bil rajši premagal. Toda on se je tolažil s pregovorom: „Kar je človeku namenjeno, temu itak ne uide.“ Gre tedaj k durim, odpre ključavnice in stopi v neki temni prehod. Ko po tem tesnem prehodu naprej gre, postalo je vedno temnejše, in nazadnje čisto temno, da je moral z rokami po zidu tipati. Iz radovednosti pa je šel vedno naprej. Ko je pa tri ure hodil, začelo se je spet svetliti, in kmalo potem je prišel na konec prehoda ter stopil spet na jasno. Bil je zdaj na bregu velikega morja, pa ves kraj mu je bil čisto neznan. Ko je tako en čas tam stal in okoli sebe gledal, prileti velik orel iz oblakov, ga zgrabi in odnese čez morje; na nekem otoku pa ga postavi na tla in spet odleti. Tomislav je bil še ves prestrašen, kar zagleda na morju jadra neke barke. Tej barki gre naproti, pričakujoč od nje svojo rešitev. Barka se je res bregu približala. V njej pa so bile same mlade ženske, in ko te zagle-

dajo Tomislava, stopile so na suho, poklanjale se pred njim in govorile: „Ti si naš kralj in gospodar! Bodi pozdravljen!“ Ena pa, ki se je po svoji lepoti posebno odlikovala, ponudila mu je kraljevo obleko in krono. Potem so ga povabile, da je šel ž njimi na barko. Tukaj je bila čudna lepota, vse se je lesketalo od zlata in drugih dragocenostij. Potem so dekleta spet jadra razpele in barka je odplula v morje. Tomislavu se je zdelo, kakor bi se mu sanjalo. Ko so pa prišli na drugi breg, videti je bilo tam vse polno oboroženih vojakov v železnih oklepih. Ko se je barka ustavila in so na suho stopili, pripeljali so Tomislavu pet lepih konjev, katerih sedla so bila obrobljena z biseri in dragimi kamni. Tomislav si je enega izbral in ga zajahal. Zdaj so vojaki dvignili bandera, vojaška godba je zaigrala, vojaki pa so stopili v dve vrsti, tako da je bil Tomislav v sredi med njimi. Tomislav je bil ves prestrašen, pa njegove spremljevalke so mu rekle, naj se nič ne boji in naj le ž njimi gre. Na to se je vsa vojska vzdignila in odrinila proti notrajni deželi od morja proč. Prišli so v veliko, rodovitno planjavo, ki je bila polna najlepših sadežev. Tukaj vidijo iz daljave prihajati še drugo vojsko. Ko tista bližej pride, rekli so Tomislavu, da prihaja kralj tega otoka na čelu svoje vojske. Ta kralj pa je imel obličje z gostim pajčolanom pregrnjeno. Ta kralj se je približal Tomislavu, mu podal desnico in rekel: „Bodi moj gost in pojdi z menoj!“ Na strani kralja je tedaj Tomislav jezdil v kraljevi grad, vsa armada vojakov pa ju je spremljevala. Ko v grad prideta, peljal je kralj Tomislava v lepo dvorano, kjer je stal kraljevi tron. Na tistega se oba vsedeta, in zdaj je kralj potegnil pajčolan od svojega lica, in zdaj se je videlo,

da ni mož, ampak dekle nenavadne lepote; kakor solnce svetilo se je njeno lice. Tomislav se je tako čudil, da je bil ves trd; kraljica pa mu reče: „Vedi, da sem jaz kraljica tega otoka. Ti vojaki, ki si jih videl, so same ženske. Pri nas je navada, da možki polje obdelujejo, ženske pa se pečajo z orožjem in z vojsko, one sodijo pravico in se ukvarjajo z vednostmi in umetnostmi.“

Devet sto tri in devetdeseta noč.

Čez nekaj časa se približa neka stara žena, ki je bila za prvega ministra, in tej je kraljica ukazala, naj pripelje sodnico in priče. Med tem časom se je kraljica s Tomislavom razgovarjala in ga kratkočasila s svojo ljubeznjivo zgovornostjo. Nazadnje mu reče: „Ali hočete moj mož postati?“ Namesto odgovora jej Tomislav poljubi roko. Ona pa mu reče: „Kedar bote moj mož, potem ste Vi kralj, in jaz bom Vam pokorna, in cela dežela bo Vaša, in vsi ljudje in vse živali Vam morajo pokorni biti. Le pred eno rečjo Vas svarim: na oni-le gori vidite črn grad (pokazala mu ga je s prstom); ta grad se imenuje „zakleti grad“, v tega ne smete nikdar stopiti, sicer se bote kesali svoje žive dni.“ Ko je kraljica to izgovorila, prišla je ministerka s sodnico in pričami in mnogimi drugimi veljavnimi gospemi v dragocenih oblekah. Spisalo se je ženitvanjsko pismo in potem so šli k poroki. Tomislav je dobil kraljico za ženo, in potem mu je ona prepustila krono, tron, žezlo in vso svojo oblast. Potem je sledila velika gostija in ljudska veselica. Tomislav je s to ljubeznjivo kraljico sedem let srečno živel in deželo modro vladal. Druge nad-

loge ni imel, le radovednost ga je trpinčila in mikalo ga je zvedeti, kakšne skrivnosti da bi mogle biti v tistem „zakletem gradu“. Enkrat, ko kraljice ni bilo doma, se ni mogel dalje premagati in šel je v zakleti grad, da bi videl, kaj bo. Komaj pa vrata odpre, pribuči iz grada tisti veliki orol, ki ga je bil pred sedmimi leti na otok prinesel, ga zgrabi in odnese na tisti kraj, kjer je bil Tomislav iz temnega prehoda na morski breg prišel. Tukaj ga je postavil na tla in odletel. Tomislav je dva dni tam na bregu sedel in čakal, če bi morda kaka barka prišla, da bi ga nazaj zapeljala k ljubeznjivi kraljici in ženi, toda vse je bilo tiho in mrtvo, žive duše ni bilo videti na tem bregu, na daleč okoli je bil sam pesek in nikjer človeškega bivališča. Glad ga je prisilil, da je spet skoz tisti temni prehod nazaj šel v svojo palačo. Tukaj je jokal in žaloval, pa vendar je še upal, da se mu morda sreča povrne. Pa to upanje se mu je tudi vzelo. Kajti tri dni zapored je po noči slišal glas:

„Zavržen sreče dar
Ne vrne se nikdar.“

Odslej ni imel nobenega upanja več, da bi še nazaj prišel v svoje kraljestvo in k svoji ljubeznjivi ženi. Od tega časa je začel v črnih oblačilih hoditi, jokati in žalovati. Spomnil se je zdaj tistih deseterih starčkov in mislil si je, da so najbrž tudi oni svojo srečo tako zavrgli s svojo radovednostjo in da so zavolj tega celo življenje žalovali. Tomislav se nikoli več ni nasmejal, štirideset let je žaloval v svoji hiši, se postil in hodil v črni obleki. — Iz te povesti lahko spoznaš, o kralj,“ pristavi minister, „da nikoli ni dobro, ako človek ne premisli in prevdari, kaj stori.

Kakor se je Tomislav do smrti kesal, tako se znaš tudi ti do smrti jokati in kesati, ako svojega edinega sina nmoriš, in se bo pozneje zvedelo, da je bil nedolžen.“ Te besede so kralja omečile in odložil je smrtno sodbo spet za en dan.

Devet sto štir in devetdeseta noč.

O mraku pa je spet Mešantina h kralju priletela, bodalo v roci držeča, in govorila: „O kralj, če princea ne obsodiš, se bom zabodla s tem bodalom. Ministri te zmirom motijo s pravljičami, v katerih je govor o zvutih ženskah. Jaz pa vem, da so možki še bolj zviti, in to boš lahko spoznal, ako ti povem historijo o princu, ki se je dal v omaro zapreti.“ — „Kakošna pa je ta prigodba?“ praša kralj. Mešantina pa je začela praviti

historijo o princu in o bogatašu:

„Neki bogataš je imel prav lepo ženo, pa je bil tudi strašno ljubosumen na njo. Ker se je bal, da bi se komu dopadla, ni je pustil v mestu stanovati, ampak poslal jo je na svoj na samem stoječi grad na deželi. Okoli grada je naredil visok zid in na vrata pri gradu je napravil močne ključavnice. Kedar je v mesto šel, je grad zaklenil in ključ seboj vzal. Enkrat je jezdil kraljevi sin iz mesta, da se nekoliko razvedri. Prišel je do tega grada in ko se proti oknom ozre, je ravno lepa žena v oknu stala. Princ se je ta hip zaljubil v njo. Hotel je ž njo govoriti, pa njeno okno je bilo tako visoko, da se nista mogla prav razumeti. Skušal je v grad priti, pa je bilo zaklenjeno. Toraj je na

pisal en listek, ga privezal na pšico, vzel svoj lok in pismo vstrelil skozi okno v izbo tiste žene. Ona, ki ga je prej pisati videla, je brž vedela, kaj to pomeni, pobrala je pismo, in ga prebrala. Stalo je na listku, da je princ ginjen od njene lepote in da želi ž njo seznaniti se. Ona pa mu je nazaj odpisala, da je tudi on njej všeč in da bi se rada ž njim seznanila. Zavela je kamen v listek in ga doli vrgla. Ko je princ te vrste prebral, vzel je ključ od svoje omare, ga privezal na pšico in oboje z lokom ustrelil v izbo lepe gospe. Ona ni brž vedela, kaj to pomeni, pa vendar je ključ pobrala in ga shranila. Princ pa je še z roko namignil za pozdrav in odjahal.

Ko je princ domov prišel, je brž poiskal enega od ministrov ter ga prosil, naj mu pomaga, da bo skrivaj prišel v grad k tisti lepi ženi. „Kako bom pa to naredil?“ reče minister. Princ pa brž odgovori: „Jaz že vem. Zakleni me v mojo omaro, pusti jo k bogatašu zanesti in ga prositi, naj omaro spravi v svoj grad na deželi, kjer bo najbolj varna, ker se v omari nahajajo velike dragocenosti. Ključ od omare sem pa že lepi ženi v izbo poslal s pušico.“ Minister je ta svēt potrdil in brž šel k bogatašu in ga prosil, ali bi hotel tako dober biti, da bi za princa shranil na samotnem gradu eno omaro z dragocenostmi. Bogataš si je v veliko čast štel, da sme princu kako uslugo storiti, zato je brž privolil. Na to se je dal princ v omaro zapreti z vitrihom, ki ga je ključar prinesel, kajti ključ je bil pri ženi. Potem so omaro na voz naložili in v grad zapeljali. To je bogataš sam oskrbel. Komaj pa je v mesto odšel, šla je žena po tisti ključ, kajti ko so omaro pripeljali, si je koj mislila, kaj to pomeni. Odprla je omaro in princa

rešila. S tistim sta ljubkovala in se kratkočasila dan za dnevom. Kedar je pa bogataš utegnul odtrgati se od svojih opravkov in je prišel na grad pogledat ter začel vrata odpirat, zaprla je žena hitro princa v omaro nazaj in ključ v žep utaknila. To je trpelo več tednov, dokler ni enkrat kralju na misel prišlo, da hoče s princem nekaj nujnega govoriti. Iskali so princa, pa ga nikjer našli. Tisti minister, ki je vedel, kaj je s princem, se je bal, da bi stvar ne prišla na dan in da bi znal še on kaznovan biti, šel je hitro k bogatašu in mu rekel, naj omaro brž nazaj dá, ker princ svoje dragocenosti spet potrebuje. Peljala sta se oba v grad, sta hitro vrata odprla in šla po stopnicah tako brž navzgor, dá žena ni utegnila omare zakleniti. Komaj je princa not stlačila, sta že pri durih ustopila. Ko so potem omaro obračali, da bi jo na voz nesli, so se duri od omare odprle in princ je iz nje padel. Bogataš je bil strašno jezen, ko je videl, kako je od svoje žene opeharjen, toda vpričo princa si ni upal nič reči. Ko sta pa minister in princ odšla, začel je je zmirjati. Pozneje pa se je od nje ločil in ni se več ženil celo življenje ne. — Iz te povesti lahko spoznaš, o kralj,“ pristavi Mešantina, „kako zvitost so možki, kedar hočejo kaj doseči. Nič se ne ustavi njih zvitosti in prekanjenosti. Tak je tudi tvoj sin Trpimir in ne bo ga škoda, če ga k smrti obsodiš.“ Na te besede je kralja jeza prijela, in spet je ukazal, da se mora princ prihodnji dan ob glavo djati.

Pa zjutraj na vse zgodaj se je podal šesti minister h kralju. Govoril mu je toliko časa na srce, da je kralj smrtno sodbo še za en dan odložil.

Devet sto pet in devetdeseta noč.

Ko je Mešantina to zvedela, napravila je na dvorišču veliko grmado, jo zažgala in hotela v plamen skočiti. Pa ljudje so jej to ubranili in jo peljali pred kralja. Tistemu je govorila: „Hotela sem svoje življenje končati, ker ne najdem pravice zoper tvojega sina. Sita sem življenja in si ga bom vzela, ti pa boš za to odgovor dajal. Potem boš pa žaloval, kakor tisti kralj, ki je neko pobožno ženo po nedolžnem obsodil.“ — „Kako pa je to bilo?“ prasha kralj. Mešantina je začela praviti:

Historija o pobožni ženi.

„Neka pobožna žena je živela na dvoru nekega kralja, kjer so jo vsi močno spoštovali, in kraljica je večkrat rekla, da pobožna žena Božji blagoslov prinaša za celo hišo. Enkrat ste s kraljico skupaj sedeli, kar pride kraljici na misel, da bi se šla kopat. Imela pa je na vratu koravde iz samih biserov, ki so bili več tisoč cekinov vredni. Snela je te koravde in jih izročila pobožni ženi, naj jih shrani, dokler kraljica iz kopeli nazaj ne pride. Žena je položila koravde v svoji izbi na omaro in šla po svojih opravkih. Zgodilo pa se je, da je bilo okno odprto, skozi tisto je priletela sraka, vzela koravde v svoj kljun in jih nesla v svoje gnezdo, ki ga je imela na bližnjem drevesu. Ko kraljica iz kopeli nazaj pride, hotela je koravde imeti, pa žena jih ni mogla nikjer najti, čemur se je tembolj čudila, ker je dobro vedela, da med tem časom ni bil noben človek v njeni izbi. Stvar je prišla pred sodnijo, pobožna ženo so dolžili, da je

koravde skrila in jih hoče utajiti. Kralj je bil krvo-
ločen in neusmiljen človek. Ker žena ni hotela pri-
znati tatvine, pustil jo je hudo pretepati, nazadnje pa
v hudo ječo vreči. Enkrat pa je kralj s kraljico na
vrtu sedel in je videl, kako je sraka iz okna njegove
palače nekaj svetlega v kljunu odnesla v svoje gnezdo.
Kralj je brž poklical nekaj strežajev, jim pokazal drevo
in gnezdo ter ukazal, naj kdo gor spleza in pogleda
v gnezdo, kaj je sraka ukradla. Nek mladi strežaj
je brž do vrh drevesa splezal in vse pobral, kar je v
gnezdu našel ter nesel kralju kazati. Bilo je več
prstanov in družega lepoticja, svitli knofi, glažovina,
pa tudi zgubljene kraljičine koravde, za katere je tista
žena po nedolžnem trpela. Zdaj je kralj svojo krivico
spoznal, brž je ženo iz ječe spustil in jej ponujal veliko
denarja za krivico, katero jej je storil. Toda ona ni
hotela nič vzeti in je šla v drugo deželo, kjer je
samo Bogu služila do smrti in za reveže skrbela. —
Pa ravno se domislim še neke druge dogodbe, ki nam
priča, kako zviti so možki:

Historija o princezinji Sontli in princu Večeslavu.

Nekdaj, tako pravijo, je živela princezinja
Sontla, ki je bila silno lepa, pa tudi tako močna,
da je vrgla vsacega moža. Znala je tudi jezdit in
orožje sukati, na lok streljati in boriti se z mečem in
sulico. Mnogo princev jo je prišlo snubit, pa kdor se
ni podal ž njo v dvoboj, mu še odgovora ni dala.
Zaklela se je namreč, da bo le tistega vzela za moža,
kdor jo bo v dvoboju premagal. Kogar je pa ona
premagala, vzela mu je konja in orožje in na čelo

mu je zarezala neko znamenje. Vkljub temu pa je dohajalo mnogo princev, poskusit se ž njo, ker je toliko slovela njena lepota. Vendar je nobeden ni mogel premagati,

To je zvedel tudi Večeslav, sin perzijanskega kralja Bodina. Sklenil je podati se na dolgo pot, da snubi lepo Sontlo in da se ž njo poskusi v dvoboju. Vzel je seboj veliko bogastva in dragocenostij. Ko je došel v mesto, kjer je vladal oče princezinje Sontle, skrnil je svoje zaklade na varen kraj, potem se je podal h kralju, izročil mu veliko dragih daril in mu povedal, po kaj je prišel. Kralj mu je naznanil, kaj si je princezinja izgovorila, da namreč le tistega vzame, kdor jo bo v dvoboju premagal. Večeslav je to že vedel. Poslal je toraj princezinji svoj pozdrav in jo naprosil, naj mu naznani kraj, dan in uro za dvoboj. Ona je privolila in princu kakor tudi vsemu ljudstvu naznanila kraj in čas dvoboja. Seveda je gledalcev privrelo na tisoče in tisoče na tisti kraj. Bila sta oba na konjih, ko se je boj začel; princezinja pa je imela lice zagrnjeno s pajčolanom, sicer pa je bila v možki obleki. Dolgo sta se dajala in lovila in se potila, poskušala sta moč in zvijačo, pa nobeden ni bil drugemu kos. Ko sta se pa imela v tretjič zaleteti drug v družega, bila je Sontla že tako utrujena, da si ni več upala zmagati. Zato je porabila svojo zadnjo zvijačo, ki jej nikoli ni odrekla svoje pomoči. Snela je pajčolan raz lice. Ko jej Večeslav nasproti stopi in vidi njeno krasno obličje, ki se je svetilo kakor solnce, bil je tako ginjen od njene lepote, da je bil ves zaljubljen in potrtni ni mogel več roke vzdigniti. Zdaj ga je brez težave vrgla raz konja na tla in mu pobrala orožje. Še le, ko mu je svoje

znamenje na čelo pritisnila, prišel je k zavesti, da je spoznal svojo nesrečo. Od same jeze je vse svoje ljudi domov poslal, zraven pa je bil v princezinjo tako zaljubljen, da je svojemu očetu sporočil, da rajši umrje, kakor da bi brez lepe Sontle domov prišel, in da bo to že vse sam opravil. To je kralju Bodinu veliko skrb napravilo, in že je na to mislil, da bi vzdignil veliko vojsko in šel princu Večeslavu na pomoč. Pa ministri so mu to odsvetovali.

Devet sto šest in devetdeseta noč.

Princ Večeslav pa si je izmislil žvijačo. Kupil si je obleko delavnega človeka, navezal si na lice belo brado in začel je skrčeno hoditi, da je bil podoben staremu možu. Tak se je podal h kraljevem vrtnarju in mu rekel: „Jaz sem bil svoje žive dni vrtnar in se dobro zastopim na to. Pa zdaj me nesreča tako preganja, da še jesti kaj nimam. Vzemi me v svojo službo in veliko ti bom koristil. Plače ne zahtevam nobene, samo jesti mi boš dajal.“ Vrtnar je bil s tem predlogom brž zadovoljen, ker je skušene vrtnarje težko dobiti. Tudi mu je povedal, da se pride princezinja Sontla vsaki večer na vrt sprehajati. To je Večeslava tembolj veselilo. Princ se je res zastopil na vrtnarstvo in koj prvi dan je vedel toliko pokazati in popravljati, da se je vrtnar kar čudil, zato je vsem svojim hlapcem ukazal, da morajo „starčka“ (za tacega je princa imel) ubogati in vse tako storiti, kakor jim napové. Čez nekaj dnij je bil vrt toliko olepšan in popravljen, da ga skor ni bilo poznati, in ni bilo lepšega v mestu. Ko je princezinja o tem slišala, rekla je družicam, da si bo vrt ogledala, te so pa brž vrtnarju

napovedale prihod princezinje. Ko je princ o tem zvedel, šel je brž na skrivni kraj, kjer je imel svoje zaklade in vzel seboj nekaj dragocenega lišpa. Potem se je vsedel na neko klopi in se delal, kakor bi se kar tresel od starosti in slabosti. Med tem je prišla princezinja z mnogimi družicami in sužinjami. Ogle-dovale so si lepote v vrtu in tako prišle tudi do princa, ki je kot sivi starček na klopi sedel, poleg sebe pa je imel na klopi veliko dragocenega lišpa, kakor bi-serne koralde, zlate zapestnice, prstane z demanti in smaragdi itd. Princezinja in nje spremljevalke so se začudile nad tem bogastvom in vprašale dozdevnega starčka, čemu toliko bogastva pri sebi ima? Princ pa odgovori: „Eno iz vas hočem za ženo vzeti, in ta lišp sem jej prinesel za prvo darilo.“ Ženske, to slišati, da se hoče tak starček ženiti, ki se že kar trese od slabosti, začele so se nad njim smejati in krohotati. On pa reče: „Ve še ne veste, kakošna je moja poroka. Jaz od svoje neveste družega ne zahtevam, kakor da me enkrat poljubi, potem jej dam namenjeno darilo in se spet ločim od nje, da je ne veže na mene nobena obljuba.“ — „To se pravi,“ reče princezinja, „da vi poljubke kupujete?“ — „Skoraj na tisto vižo je; res da je tako,“ reče navidezni starček jecljaje. „Če družega ni,“ reče princezinja šegavo, „za toliko lišpa se že more en poljub dati, če bi bil možicelj tudi star kakor Grintovec.“ To rekši je pokazala na svojo najlepšo družico in princa vprašala: „Ali bi hotel to poljubiti?“ Princ prikima, se vzdigne počasi, gre tresoč se proti tisti družici, jo poljubi in jej izroči dragocenosti. Mlade ženske so se smijale in gosto besedičile ter šle naprej. Drugi dan so princezinja in družice spet prišle. Princ je imel še več dragocenega

lišpa pri sebi. Skakljaje in smeječe so se začele deklina norčevati iz starčka. Nazadnje pa mu je Sontla neko drugo družico pokazala, da naj jo poljubi. Ko jo je poljubil, izročil jej je lepoticje, ki je bilo vredno več tisoč zlatov. Ravno tako se je zgodilo tretji, četrti in peti dan. Ko je pa princezinja toliko dradocenostij pri svojih služabnicah videla, začela jih je zavidati in rekla je sama pri sebi: „Moje služabnice me bojo v lišpu kmalo prekosile. Ta starček jim nosi tako dragocena darila, kakor jih imajo sicer le kraljice. Jaz sem neumna, da se še jaz ne dam poljubiti od starčka. Kaj pa je za en poljub! Pa vpričo drugih tega ne storim, sama pojdem k starčku na vrt!“ Preoblekla se je, kakor bi bila služabnica, šla je na vrt, in rekla princu: „Moja gospodinja, princezinja Sontla, me je k tebi poslala in mi rekla, da se ti moram poljubiti dati.“ To rekši je čisto blizo k njemu stopila, da bi prejela poljub. Princ pa jo je spoznal, jo prijel okoli pasa, jo vrgel na tla in jej pokleknil na prsi.

Devet sto sedem in devetdeseta noč.

Potem je princ vrgel svojo belo brado proč in rekel: „Ali me še poznaš, lepa Sontla, jaz sem princ Večeslav, katerega si premagala, pa ne z močjo, ampak s svojo lepoto.“ To rekši jo je trikrat poljubil in potem od tal vzdignil. Ona pa se je začela jokati in rekla je: „Nisi me premagal z močjo, ampak z zvi-jačo. Vendar te hočem za moža vzeti, le tega ne smeš nikjer povedati, da si me premagal, ker sem preveč ponosna na to čast, da me imajo za nepremagljivo.“ Princ pa je rekel: „Meni ni nič za take baharije

Ako se bojiš, da bi jaz komu kaj povedal, pojdi še nocoj to noč z menoj v mojo domovino, in nihče ne bo več z menoj govoril, nihče tvojih deželanov te ne bo več videl.“ S tem predlogom je bila Sontla brž zadovoljna in priskrbela je dva hitra konja, nekaj živeža za pót in nekaj dragocenostij in denarja za prvo potrebo. Tudi princ je vzel ostanek svojih zakladov, in proti mraku sta preoblečena in brez vsacega drugega spremstva odjezdila iz mesta. Jahala sta celo noč in rajši po dne počivala, dokler sta bila še v tem kraljestvu. Čez tri dni sta prišla srečno na dvor perziškega kralja Bodina. Ta je bil silno vesel, videti spet svojega sina in njegovo toliko zaželjeno in tako lepo nevesto. Kralj Bodin je brž pisal pismo na kralja Česlava, očeta princezinje Sontle, mu razložil ljubezen med princem in princezinjo in kako sta skupaj srečno v Perzijo prišla, da se želita vzeti, in da naj kralj Česlav dá svoje dovoljenje. Izbral je kralj več poslancev, ki so imeli iti na Česlavov dvor ter jim dal tudi mnogo dragih daril za kralja in kraljico. Tudi Sontla je tem poslancem izročila pismo na svoje stariše, v katerih jih je prosila, naj jej odpustijo, da je pobegnila brez njih vednosti, in jim naznanila, zakaj je to storila. Ko so ti poslanci h kralju Česlavu prišli, bilo je tam veliko veselje, kajti bili so prej že močno v skrbeh zavolj princezinje, o katerej nobeden ni nič vedel, kam je zginila. Kralj je rad privolil v to ženitev in spisalo se je vpričo poslancev ženitvanjsko pismo. Ko je bilo to gotovo, sta kralj in kraljica dala v zavoje zaviti vse zaklade, ki so bili namenjeni kot dota za princezinjo Sontlo, po vrhu pa sta pridjala še mnogo daril za kralja Bodina in njegovo soprogo, bogato obdarila sta tudi perziške poslanca in jih potem

z vsemi zakladi odposlala nazaj, pridevši še ljubeznjivo pismo na Sontlo in njenega ženina. Potem je bila poroka in ženitovanje na perziškem dvoru, bile so to velike slavnosti in veselice za gospôdo in za vse ljudstvo. Večeslav je s Sontlo srečno živel do smrti. — Iz te povesti lahko spoznaš, o kralj,“ pristavila je Mešantina, „kako zviti so možki in kako jim nič ne spodleti, ako si kaj naprej vzamejo. Tako te hočejo premotiti tudi tvoji ministri, pa ti jih ne poslušaj, ampak sodi pravico.“ To rekši je jezna odšla.

Že je mislil kralj strežaja poklicati, da bi sodnikom povelje zanesel, da se mora Trpimiru prihodnji dan glava odsekati, kar stopi sedmi minister v kraljevo izbo in mu začne na srce govoriti, naj se nikar ne prenagli. Rekel je med drugim: „Nikoli se še tisti ni kesal, kdor je kako reč odložil; tak pa še vselej, kdor se je prenaglil. Človeka umoriti je lahko, pa nazaj mu vdihniti dušo in življenje, to je nemogoče. Ko bi se že pri kom drugem prenaglil, pri svojem sinu, ki je tvoja lastna kri, se vendar ne smeš. Iz ječe ti itak ne more ubežati, bolje je toraj počakati, da se za gotovo prepričamo, ali je kriv ali ne.“ Te besede so so kralju modre zdele, zato je smrt svojega sina še odložil.

V sedmi noči pa, ko je za princa jenjal čas molčanja, poslal je jetničarja in pustil k sebi poklicati vse ministre. Ko so prišli, se jim je zahvalil, da so ga tako zagovarjali pred kraljem, in obljubil jim bogato plačilo za to. Potem jim je vse po vrsti povedal, kako je modrijan v zvezdah videl neko veliko nevarnost za njega (princa), kako ga je (princa) potem hotela Mešantina v greh zapeljati in kako jo je on odločno zavrnil in zapodil. Ministri so zdaj spoznali, zakaj

da Mešantina tako toži princa, ker se namreč boji, da jo bo izdal in v smrtno kazen spravil, toraj ga hoče kot edino pričo iz poti spraviti. Ministri so bili tako veseli, da so šli še tisto noč h kralju in ga iz spanja poklicali. Povedali so mu, da princ spet govori in kako je princ sam pravil, da ga je Mešantina v to zapeljati skušala, česar zdaj njega dolži.

Devet sto osem in devetdeseta noč.

Drugo jutro je kralj sodbo naredil. Zbrane je bilo že mnogo gospóde, velikašev in dvornikov, ko je Vrlin pripeljal princa Trpimira v dyorano, v kterej je sedel kralj na tronu. Kralj je sina poljubil, Vrlina pa prijazno pozdravil in ga vprašal, zakaj da princ sedem dnij ni smel govoriti. Ko mu je Vrlin povedal, zakaj da ne, vprašal je kralj vse pričujoče: „Če bi bil jaz dal princa po nedolžnem umoriti, kdo bi bil kriv njegove smrti, ali jaz, ali Mešantina, ali njegov učenik Vrlin?“ Vsi so rekli, da na to ne vejo odgovora. Zdaj je prosil princ, da bi on smel govoriti. Ko mu kralj dovoli, povedal je princ sledečo

priliko o zastrupljenih:

„Neki uradnik je dobil nenadoma goste, in ker jim brž ni vedel kaj skuhati, poslal je deklo na trg po lonec mleka. Ko je mleko kupila in v loncu domov nesla, je letel nad njo orel v zraku, ki je strupeno kačo v kljunu držal. Kača je pa svoj strup iz gobca pljunila in padel je dekli v mleko. Doma je to mleko gostom skuhala, in vsi so po njem pomrli. Zdaj mi povejte, kdo je kriv smrti teh ljudi, ali kača, ali orel,

ali dekla, ali ljudje sami, ali uradnik?“ Velikaši in ministri so zdaj začeli ugibati. Eden je rekel: „Dekla je kriva, ker lonca ni pokrila.“ Drug je rekel: „Ljudje so sami krivi, zakaj pa niso mleka prej preiskali!“ — „Kaj pa ti praviš?“ vpraša modri Vrlin princa Trpimira. Princ odgovori: „Nobeden iz vas nima prav. Ti ljudje so umrli, ker je prišla njih ura. Vsakemu človeku je odločena gotova mera dnij, ko tisti potečejo, pa umrje, naj že bo v vojski, ali na postelji, vsled te ali druge bolezni.“ Na to so vsi rekli, da je princ najbolje odgovoril in da je vreden med modrijane sprejet biti. Princ pa je ponižno odgovoril: „Ne hvalite moje modrosti, temveč modrost tistega slepega starčka, katerega historijo vam hočem zdaj povedati:

Historija o slepem starčku:

„Nek bogati trgovec je imel opravke v neki daljni deželi. Da bi pa že na poti do tje kak dobiček naredil, prašal je zvedene trgovce in potovalce, kako blago bi se v tisti deželi najbolje prodalo. Rekli so mu: „sandeljnov les“. Nakupil je toraj veliko sandelnovega lesa in se podal na pot. Ko je v tisto mesto prišel, bilo je zvečer, in skrbelo ga je, kje bo brž kako stanovanje dobil. Prašal je neko staro ženo. Tista reče: „Meni se zdi, da ste tujec v tem mestu?“ Ko je trgovec to potrdil, nadaljevala je žena: „Varujte se pred prebivalci tega mesta, kajti oni so zviti in goljufivi in posebno kakega tujca radi opeharijo. V pest si potem smejiijo in zapijejo prigo-ljufani denar. Po teh besedah mu je pokazala neko gostilnico, kjer je prenočil. Ko se je trgovec drugo

jutro v mesto podal, sreča ga neki mestjan in ga vpraša: „Kdo si ti in od kodi prideš?“ Trgovec reče: „Jaz sem trgovec iz Samarkanda.“ — „Kakošno blago pa imaš?“ praša mestjan. Trgovec odgovori: „Sandelnov les imam; rekli so mi, da se tukaj dobro proda.“ — „Kdor ti je to rekel,“ reče mestjan, „je bil slepar ali pa največ bedak. Pri nas se s sandelnovim lesom peči kurimo.“ Ves prestrašen je šel trgovec v svojo gostilno nazaj, da bi si zajutrek naročil, med potjo pa se je skoraj zjokal, ko je pomislil, koliko denarja bo zgubil pri sandelnovem lesu. Tisti mestjan je pa že vedel, kje trgovec stanuje, in se je že po noči zmenil z gostirjem, da je pomagal trgovca oslepariti. Ko je namreč trgovec v kuhinjo stopil, da bi naročil kave, videl je, da kurijo na ognjišču s sandelnovim lesom. Prašal je gostirja in gospodinja, če sandelnov les tukaj ni nič v veljavi, in rečeta mu: „Toliko velja, kakor bukova ali brezova drva, s katerimi v peč kurimo.“ Kmalo potem je prišel tisti mestjan za njim v gostilno in je trgovcu rekel, naj mu prepusti ves sandelnov les, rekoč: „Videl si sam, da se tukaj kuri s tem lesom, toraj veš, da kar boš zanj dobil, skor ni besede vredno. Ker se mi pa smiliš, hočem ves tvoj sandel prevzeti, in dam ti zanj eno vrečo tistega blaga, ki si ga sam izbereš.“ Trgovec je bil s to kupčijo zadovoljen, in mestjan je spravil dragoceni les v svoje shrambe.

Po zajuterku je šel trgovec ves žalosten spet po mestu okrog. Imel je plave (sinje ali modre) oči. Bil pa je v tem mestu človek, ki je imel le eno oko, pa tisto je bilo plavo, kakor oči tega trgovca. Ta mož je trgovca koj spoznal, da je tujec, zato ga je zgrabil in mu rekel: „Ti si meni ukradel moje drugo oko;

ne spustim te prej, dokler mi ga ne plačaš!“ Trgovec je seveda tajil in se branil. Kmalo se je zbralo mnogo ljudi okoli nju, ki so se začeli v prepir mešati. Eden pa, ki je hotel trgovca rešiti, predlagal je, naj se ta pravda do drugzega dne odloži. Enooki je v to privolil, pa le tako, da mu je trgovec nekaj denarja v zastavo dal.

Ko je pa trgovec še naprej po mestu šel, zapazil je, da je eden njegovih čevljev strgan. Stopil je tedaj k nekemu čevljarju in ga naprosil, naj mu čevelj zakrpa. Čevljar ga vpraša: „Kaj mi boš pa dal za to“. Trgovec odgovori: „Bomo že naredili, da boš vesel“. Čevljar je čevelj hitro zakrpal in rekel potem: „Zdaj me plačaj! Rekel si, da boš že naredil, da bom vesel; jaz pa nisem drugače vesel, kakor če mi plačaš tisoč cekinov“. Trgovec se je prestrašil in prosil čevljarja, naj počaka do drugzega dne, kar mu je čevljar dovolil.

Ves jezen je šel trgovec naprej, dokler ni prišel do neke kavarne, v katero je stopil. Tukaj so ljudje vsakoršne igre igrali. Neki mestjan je trgovca tako dolgo silil, da sta šla šah igrati. Mestjan pa je goljufal tako, da je trgovec zgubil, in potem je zahteval od njega deset tisoč cekinov in če tistih nima, mora pa celo morje izpiti. Drugi ljudje v kavarni, ki so bili enako goljufivi, so potegnili s tistim mestjanom in komaj si je to milost izprosil, da se mu je dal en dan odloga. Žalosten je šel trgovec naprej in ni vedel, kam bi se dejal. Ko je tako zamišljen hodil, srečala ga je neka stara žena in ga vprašala: „Zdi se mi, da si tujec v tem mestu? Tako si žalosten videti, gotovo so te sleparski naši mestjani že zakaj ogoljufali?“ Trgovec je zdaj začel ženi vse praviti, kaj se mu je zgodilo. Ko je končal, reče mu žena: „Prva goljufija je ta s sandelnovim lesom. Tisti se pri nas plača funt

po deset cekinov. Želim ti, da svoje premoženje nazaj dobiš. Boljšega sveta pa ti ne vem dati, kakor da greš pred mestne vrata. Tam boš našel starega, slepega berača, ki je tako moder, da mu ga ni para v deželi. Vsi ljudje ga hodijo za svét prašat, tudi sleparji, goljufi in tatovi. Vsak mu prinese kak dar, bodisi kako dobro jed, ali pa kaj denarja. Glej, da se tam blizo kje skriješ in slišal boš reči, ki ti bodo morda mnogo koristile. Tega le nikar ne zamudi!“

Trgovec se je zahvalil za dobri svét in šel brž v tisti kraj, kjer je slepega starčka res sedeti videl. Hitro se je skril blizo starčka v neki grm. Kmalo so začeli ljudje prihajati in si pri starčku svéta iskati. Trgovec pa je vse pogovore slišal. Zelo je bil vesel, ko zapazi, da prihaja tisti slepar, ki ga je ogoljufal za sandelnov les. Tisti je rekel starčku: „Danes sem kupil veliko sandelnovega lesa skoraj zastonj. Obljubil sem zanj samo eno vrečo tistega blaga, ki si ga sam izbere. Ali moja kupčija ni izvrstna?“ — „Ne posebno,“ reče starček, „tujec te pred sodnijo lahko premaga.“ — „Kako je to mogoče?“ praša slepar začuden, „če bi tujec zahteval prav polhen žakelj zlata, bom imel še veliko dobička.“ Na to reče starček: „Če bi pa on zahteval eno vrečo bolh, in sicer pol samcev in pol samic, ali mn jih moreš dati?“ Ko je slepar to slišal, stopil je zamišljen na stran. Zdaj je pristopil enooki in govoril slepcu: „Jaz sem včeraj nekega tujca zgrabil, ki ima ravno take oči, ko je moje, in mu očital, da mi je moje oko ukradel, prisilil sem ga, da mi je nekaj dal v zastavo, dokler mi očesa ne plača. Ali ga nisem dobro namazal?“ Starček reče: „Ko bi tujec moder bil, on še tebe bolj namaže. On ti lahko reče: „Izderi ti svoje edino

oko, jaz bom pa enega iz mojih dveh izdrl, potem bomo deli obe očesi na tehtnico (vago). Ako ste enako težki, potem ste obe očesi res tvoji, in sem dolžen plačati odškodnino, ako pa ne, ne dobiš nič.“ Sodnik naj potem razsodi, kakor hoče, ti boš vendar na obeh očeh slep, tujec pa bo vendar še eno oko imel.“ Enooki je začel o tem premišljati in je stopil na stran.

Devet sto devet in devetdeseta noč.

Zdaj je pristopil čevljar in govoril: „O stari očka, danes je k meni prišel neki tujec in mi dal čevelj zakrpati. Za plačo mi je obljubil, „da bo že naredil da bom vesel“; jaz sem pa rekel, da drugače ne bom vesel, kakor če mi plača tisoč cekinov. Ali ga nisem dobro vjel?“ — „Prav slabo“, reče starček, „če je tujec moder, ne dobiš krajcarja“. — „Kako je to mogoče?“ praša čevljar. „Čisto lahko“, odvrne starček; „on ti lahko reče: „naš cesar je svoje sovražnike premagal in razširil svojo deželo. Ali te to veseli?“ Če ti rečeš, da te veseli, bo rekel: „Zdaj si pa plačan, saj sem naredil, da si vesel“. Če pa rečeš da te to nič ne veseli, te bo pri cesarju zatožil in ti bodo glavo odsekali. Ti si spodaj, obrni, kakor hočeš“. Čevljar je začel o tem premišljevat in stopil je na stran. Zdaj je pristopil tisti mestjan, ki je s trgovcem šah igral. Ta je starčku rekel: „Igral sem z nekim tujcem igro šah in ga premagal. Zahteval sem za zmago deset tisoč cekinov; če jih pa ne more plačati, mora celo morje izpiti. Ali sem prav naredil?“ — „Nič posebno“, reče starček, „on te lahko prekani, če je dosti zvit. Rekel bo, da je le morje izpiti dolžen, zdaj pa v morje vedno nova voda priteka po rekah, potokih in studencih,

tiste vode on ni zavezan izpiti, zato moraš ti prej zamašiti vse tiste struge, po katerih se reke in potoki v morje izlivajo, potem bo še le on morje piti začel. Tega ti storiti ne moreš, toraj moraš od pravde odstopiti“. Potem je pristopilo še mnogo lumpov in sleparjev, ki so slepcu pravili svoje že storjene ali še le namenjene sleparije in ga prašali za svét. Trgovec pa si je dobro zapomnil, kaj je starček o njegovih pravadah govoril.

Šel je domov, Boga hvaleč in mirno čakal prihodnjega dne.

Drugi dan na vse zgodaj je prišel k trgovcu tisti, s katerim je bil šah igral in zahteval je deset tisoč cekinov ali pa naj trgovec celo morje izpije. Trgovec mu reče: „Je že prav, pa prej moraš zamašiti izlive vseh rek, kajti teh se jaz nisem zavezal izpiti in vendar zmirom novo vodo v morje prinašajo“. Slepar je zdaj sprevidel, da nič ne opravi in hotel je oditi. Trgovec pa ga je prijel in mu rekel: „Ne boš kar tako šel; kupčija je kupčija. Plačaj mi sto cekinov odškodnine, ali pa pojdiva pred sodnika, da stvar razsodi!“ Slepar si ni upal zmagati in je rajši plačal. Trgovec je postal zdaj že bolj srčan in podal se je sam k čevljarju ter mu rekel: „Naš cesar je svoje sovražnike premagal in svoje cesarstvo razširil. Tudi je zopet enega sina dobil. Ali si tega vesel?“ — „Seveda!“ reče čevljar, ker drugače si ni upal odgovoriti, da bi ne bil pri cesarju tožen. Trgovec pa reče: „Tedad si plačan, kajti naredil sem, da si vesel“. To rekši odide in na ulicah ga sreča enooki slepar in zavpije nad njim: „Daj mi oko nazaj ali pa plačaj!“ Trgovec pa mu reče: „Kako moreš spričati, da imam tvoje oko? Pojdiva pred sodnika in tam si izderi svoje oko, jaz bom pa

eno svojih očes izdrl, potem bomo obe očesi na tehtnico dejali. Ako bote enako težki, sem ti res oko vzel, ako ni, si ti zgubil“. Slepar je spoznal, da te pravde ne more dobiti in če bi jo prav, da bi na vsaki način še drugo oko zgubil, ker se izdrto oko ne dá več nazaj uložiti v glavo, zato to je rekel, da od pravde odstopi. Trgovec ga pa ni prej izpustil, dokler mu ni sto cekinov za to plačal, da ga ni tiral pred sodnika. Nazadnje je prišel še tisti, ki je kupil sandelnovi les in prašal trgovca, koliko da zahteva za les? — „Kakor sva se zmenila“, reče trgovec, „eno vrečo blaga, kakoršnega se meni izbrati poljubi“. — „Že dobro“, reče goljuf, „nočem biti skop proti tebi in če hočeš, nabašem ti žakelj s suhim zlatom?“ — „Ne maram za zlato“, reče trgovec, ampak nabaši mi vrečo s samimi bolhami in sicer mora biti pol samcev in pol samic“. — „Tega ti nihče ne more dati“, reče goljuf. — „Tedad pa sam spoznaj“, reče trgovec, da si vjet. Daj mi ves sandel nazaj in po vrhu še sto cekinov za moj strah, ki sem ga prestal, ko sem mislil, da sem za vse blago goljufan; ako nočeš, pa pojdi z menoj k sodniji!“ Slepar je vedel, da bi se mu pred sodnijo še huje godilo, zato je rajši plačal sto cekinov in dal ves les nazaj. Trgovec je potem ves sandelnovi les drago prodal in se z velikim dobičkom povrnil v svojo domovino. — Ta povest je bila res zanimiva“, do stavil je princ, „pa tista o petletnem dečku, je skoraj še bolj“.

Ko so velikaši prosili, naj jim tisto pove, začel je princ praviti:

Historijo o petletnem dečku.

„Štirje trgovci so se zmenili, da bodo skupaj neko hišo kupili, v katerej bi imeli shrambe za svoje blago. Zložili so v ta namen tisoč cekinov. Potem so šli, da bi si tisto hišo ogledali. Med potjo pa so šli mimo nekega lepega vrta, v katerem je stalo senčnato drevje. Uhod v ta vrt je bil vsakemu dovoljen. Dogovorili so se, da stopijo v hlad tega vrta, dokler vročina nekoliko ne poneha.

Tisoča noč.

Stopili so tedaj na vrt; denar pa, ki je bil v ruto zavit, so dali vrtnarici, da ga shrani dokler si vrta ne ogledajo. Naročili so jej pa, da denarja ne sme nobenemu iz njih samemu izročiti, ampak le če bojo vsi štirje skupaj. Bili so namreč zviti tički in drug drugemu niso zaupali. Potem so šli po vrtu okrog in si ogledovali drevje in cvetje. Slednjič pridejo do nekega studenca in tukaj reče eden: „Zdravo bi bilo, ko bi si tukaj lice in glavo umili. Jaz imam prav lepo dišečo žajfo pri sebi“. Drugi reče: „To je res dobra misel, pa potrebovali bi potem glavnik, da si lase počesamo“. Tretji reče: „Tega nam bo že vrtnarica posodila“. Ne, da bi se dalje pogovarjal, tekel je kar proti vrtnarici, ki je bila pred svojo hišo ne daleč od tistega studenca. Tisti, ki je šel po glavnik, je bil pa slepar in je imel drugo misel v glavi. Stopil je namreč k vrtnarici in jej rekel, naj mu izroči denar, ki so ga jej spraviti dali. Ona pa se je branila in rekla, da se jej je naročilo, da sme denar le tedaj nazaj dati, če bodo vsi štirje skupaj. Zdaj je

slepar na glas zaklical, unim trem namignil in zavpil: „Ona mi ga noče dati!“ Ti trije so mislili, da mu glavnika noče dati, zato so nazaj zaklicali: „Le dajte ga, le!“ Zdaj mu je žena denar izročila. On pa je z denarjem popihal iz vrta na cesto in precej je odpo- toval v drugo deželo, ker je bil itak tako zadolžen, da mu v tem mestu ni bilo več obstanka. Ko se je onim trem že predolgo zdelo, na glavnika čakati, šli so k vrtnarici in jo vprašali, zakaj četrtemu ni hotela glavnika posoditi? Ona je rekla: „Šaj me za glavnika nobeden ni prašal! Vaš tovariš je le hotel denar nazaj, ki ste ga mi spraviti dali in ko ga nisem hotela sa- memu dati, je k vam zaklical, da ga nočem dati, vi ste pa nazaj zaklicali: „le dajte ga, le!“ in jaz sem mu denar dala in on je šel iz vrta, ne vem kam“. Trgovci so se zdaj prestrašili, ker so videli, da so za denar goljufani. Pa namesto, da bi za svojim goljufnim tovarišem šli, so le vrtnarico pritiskali in od nje za- htevali odškodnino rekoč: „Mi smo se zmenili, da de- narja ne smeš drugače dati, kakor če bomo vsi skupaj; ti si ga pa enemu samemu dala, toraj si pogodbo pre- lomila in nam moraš denar povrniti“. Žena je bila vsa prestrašena, ker toliko denarja še imela ni. Trgovci pa niso odjenjali in so jo slednjič peljali pred sodnika. Tudi sodnik je spoznal, da mora žena denar povrniti, naj ga vzame, kjer hoče. Izprosila si je nekaj dni odloga in potem je šla vsa obupana proti domu in celo pot na glas jokala. Ko jo neki petletni deček tako jokati vidi, se mu zasmili, in on jo praša: „Žena, zakaj se pa tako jokate?“ Ona pa mu ni dala odgovora, ker se jej je preneumno zdelo, da bi takemu otroku svojo prigodbo pravila, saj jej itak ne more nič po- magati. Deček pa je šel za njo in jo tako dolgo pro-

sil, da mu je celo prigodbo povedala. Na to reče deček: „Če mi date en krajcer za sadje, vam bom pa jaz povedal, kako morate govoriti, da se rešite“. Žena mu dá pet krajcarjev, in deček jej reče: „Pojdite k sodniku in recite mu, da ste se res zmenili, da date denar nazaj, kedar bodo vsi štirje skupaj. Toraj naj sodnik vse štiri pokliče, potem jim bote denar vrnili. Četrtega ne bodo mogli najti, ker je ušel, toraj bote vi lahko rekli, da denarja ne smete dati, dokler še četrti ne pride, in ker tistega ne bo, ste vi rešeni plačila. Ako ga pa vendar najdejo, mora on ukradeni denar nazaj dati in ste spet rešeni“. Žena je ubogala in šla k sodniku ter mu tako govorila, kakor jo je fant naučil. Sodnik je poslal po tiste štiri trgovce, pa le tri so briči naši, četrtega pa ne. Žena je tedaj rekla: „Dokler četrtega ne najdete, ne smem denarja dati, ker smo se tako zmenili“. Sodnik je zdaj tistim trem trgovcem rekel: „Pojdite vi sami in poiščite vašega četrtega tovariša. Kedar ga najdete, pridite vsi štirje k meni in poslali bomo po ženo, da bo denar prinesla“. Trgovci so šli in povsod povpraševali za svojim ubeglim tovarišem, pa ga niso mogli nikjer najti. Tako je bila žena plačila rešena“.

Ko je princ Trpimir to historijo skončal, razveselil se je kralj Držislav nad svojim sinom in vsi ministri in velikaši so hvalili modrost mladega princa. Kralj je potem princa prašal, kako se je takrat godilo, ko je bil v palači žen, da ga je zamogla Mešantina tako hudo obdolžiti. Princ je vse po pravici povedal, kako ga je hotela zapeljati in mu obetala kraljevo krono in da bo očeta zastrupila. „Ko sem jej pa jaz očital to hudobno nakano“, dostavil je princ, „in jej zagrozil, da jo bom zatožil, kedar mi bo spet govoriti

dovoljeno, začela se me je bati in ni vedela za sebe druge rešitve, kakor v tem, da mene s poti spravi. Zato je mene tega obdolžila, česar je bila le ona kriva“.

Zdaj je pustil kralj Mešantino poklicati in vprašal je pričujoče velikaše: „Kakošno smrt je zaslužila?“ Eden je rekel: „Obešena naj bo!“ drugi: „Na grmadi naj se zažge!“ tretji: „Jezik naj se jej iztrga!“ Nazadnje pa je kralj Mešantino vprašal: „Kaj pa ti rečeš?“ Ona je odgovorila: „Meni se godi, kakor tisti vjeti lisici, o ktorej basen govori:

Basen o lisici.

Neka lisica se je nekdam prikradla v mesto in šla v delavnico nekega usnjarja. Tam je vse prevrgla in pokončala, še kože je ogrizla. Ker so se pa med tem vrata zaprle, lisica ni mogla ubežati. Usnjar je prišel z debelim polenom in začel po lisici mlatiti. Lisica ni videla druge pomoči, ko to, da se je potajila, kakor bi bila že mrtva, da je usnjar nehal s pretepanjem. Ko je pa usnjar mislil, da je zver mrtva, pustil jo je ležati in tudi ni več branil, da so se spet odprle vežne vrata. Med tem je priletelo več ljudi, da so na dvo-rišču ležečo lisico ogledovali. Eden je rekel: „Lisičje oko je dobro za zdravljenje otrok, ki se preveč jokajo“. To rekši je lisici oko izdrl. Drugemu se je dopadel lisičji rep, vzal je nož in ga jej odrezal. Tretji pa je dejal: „Slišal sem, da je lisičji žolč dober za zdravljenje očíj“. Ko je lisica to slišala, je rekla sama pri sebi: „Strpela sem, ko se mi je oko izdrl, strpela sem, ko so mi rep odrezali, da bi mi pa prsi preparali in vzeli žolč iz njih, tega ne strpim. Rajši še poskusim se rešiti, ali pa naj me ubijejo“. S to mislijo plane

po konci in jame okrog tekati in gledati, kam bi ubežala. Kmalo je zapazila, da so vežne vrata spet odprte, smuknila je skozi nje in ušla“.

Tisoč in ena noč.

Zdaj je rekel kralj Držislav: „Ne bom je sam sodil, ampak princ Trpimir naj sodi to hudobno žensko“. Princ je na to rekel: „Odpustiti je lepše, kakor maščevati se, tako delajo blagi ljudje“. Kralj reče: „Stori ž njo, kakor hočeš“. Princ je zdaj rekel: „Ako je sodba v mojih rokah, potem naj se zgodi po njenih besedah in pustim jo zbežati izpred naših očíj, kakor tisto lisico, o katerej je ravno zdaj pravila. Ako se pa še kedaj prikaže v našo deželo, naj umrje“. Zdaj je kralj Držislav od trona vstal in svojega sina nanj posadil, postavil mu je krono na glavo in ukazal velikašem, da so mu pokorsčino prisegli. Rekel jim je še to: „Jaz sem star in hočem konec svojega življenja Božji službi posvetiti; kraljestvo in krono pa prepustim svojemu sinu, princu Trpimiru“. Kralj Držislav se je odslej res zdržal vseh državnih opravil, molil je ves čas in služil Bogu do svoje smrti. Trpimir pa je modro in pravično vladal tako, da so ga hvalili domači in tuji“.

Ko je kraljica Lunica to historijo skončala, začudil se je kralj Ri ar nad njeno modrostjo in vskliknil je nekako ginjen: „Za Boga, iz vseh teh historij, ki si mi jih pravila, spoznam, da si brezbožni in krivični vladarji ne delajo vesti iz tega, ako ljudi k smrti obsojajo“. Sklenil je sam pri sebi, da hoče odslej dober in pravičen biti. Lunici pa je rekel: „Še eno lepo historijo mi povej in tista naj bo poslednja“. Kraljica je na to začela praviti:

„Neki mož je imel navado trditi, da je mogoče, srečo siloma pridobiti. Eden njegovih prijateljev pa ga je hotel prepričati, da to ni res, zato mu je povedal sledečo prigodbo:

„Jaz sem veliko sveta obhodil in videl sem velika mesta. Prišel sem tudi v kraljestvo Sino. Tam je vladal kralj, ki je bil krvoloč in je svoje podložne moril in svojo deželo pustošil, ker so ljudje bežali pred njim. Imel pa je ta kralj brata, ki je bil kralj v Samarkandu. Že več let sta vladala vsak svojo deželo, da se nista videla, in oba sta že želela vkup priti in se spet enkrat skupaj razgovarjati. Starejši kralj v Sini je toraj poslal ministra svojega v Samarkand, da svojega brata povabi na obiskovanje. Kralj v Samarkandu se je takoj odpravil na pot k svojemu bratu. Ko je bil pa že na potovanju, vrnil se je o polnoči in šel v spalnico svoje žene, pri kateri je pa našel družega moža. Umoril je njega in kraljico, in potem je šel spet na potovanje in srečno došel v Sino k svojemu bratu. Tam pa je bil zelo žalosten zavolj tega, kar je doživel s svojo ženo. Ni jedel, ne pil, in nobena veselica ga ni mogla razveseliti. Enkrat je šel brat na lov in je vabil seboj tudi kralja iz Samarkanda. Ta pa ni hotel iti in je doma ostal. Ko pa brata, kralja Sinskega ni bilo doma, gledal je mlajši brat, kralj Samarkandski, iz okna na vrt in je videl ženo svojega brata grešiti s črnim zamorcem. Ta pogled ga je nekoliko potolažil, ker je videl, da so tudi drugi možje tako nesrečni, kakor on. Ko je Sinski kralj iz ust svojega brata zvedel, kaj je njegova žena naredila, pustil jo je umoriti. Potem pa sta oba brata iz same žalosti po svetu šla. Našla pa sta spijočega velikana, ki je imel

žensko s sedmerimi ključavnicami zaprto. Ženska pa mu je še znala iz omar ubežati in je oba kralja prisilila, da sta ž njo počela, kar sta hotela. Ko sta brata videla, da nista sama tako nesrečna, ampak da so tudi drugi možje od svojih žen goljufani, sklenila sta, podati se nazaj vsak v svoje kraljestvo. Mlajši je šel v Samarkand nazaj, starejši pa v Sino. Tukaj je začel starejši kruto vladati in svoje žene moriti. Vsaki dan se je z drugo ženo poročil, drugo jutro pa jo je dal umoriti. Tako se je hotel maščevati in znositi nad ženskim spolom. V deželi pa je bilo veliko jokanje in žalovanje, in vse lepe deklice so se tresle pred tisto uro, kdaj bo ta ali druga izbrana kralju za ženo, in drugi dan ob glavo djana. Mnogo družin je bežalo iz dežele, da bi le svoje hčere rešile.

Imel pa je ta kralj ministra, ki je imel dve lepi in modri hčeri. Starejši hčeri so se smilile nedolžne deklice, ki jih je kralj zaporedoma moril, in sklenila je, tej moriji konec storiti in se sama podati v nevarnost. Izmisllila si je to zvijačo: kralju ponuditi se za ženo in mu vsako noč kako historijo praviti začeti, pa je ne končati; tako bo kralj radoveden na konec historije in bo njeno smrt odložil. Ker je pa mnogo takih historij vedela, upala je, da bo kralja dolgo časa zadrževala in s tem mnogim devicam rešila življenje. Minister je svoji hčeri dolgo branil in jo svaril, naj se ne poda v tako nevarnost. Toda ona je pri svojem sklepu ostala in je slednjič svojega očeta pregovorila, da je šel h kralju in mu hčer ponudil za ženo. Kralj se je začudil in rekel: „Kako moreš svojo hčer v tako nevarnost postaviti, ali ne veš, da dam vsako ženo po prvi noči umoriti?“ Minister pa

je rekel, da hoče njegova hči na vsak način kraljica postati in da si samo to izprosi, da bi smela tudi svojo sestro s seboj v kraljevo palačo pripeljati in jo tudi po noči pri sebi v svoji spalnici imeti. Ko je kralj to dovolil, prišli ste obe sestri v kraljevo palačo. Zvečer je prišel kralj k njima in začeli so se razgovarjati. Ko jim je navadnih pogovorov zmanjkalo, rekla je mlajša sestra starejši: „Ljuba sestra, ti veš toliko lepih historij, povej nama vendar katero!“ Starejša je potem eno lepo historijo praviti začela in jo pravila tako dolgo, da je kralj zaspal. Ko se je pa zjutraj prebudil in se spomnil na historijo, ki jo je slišal, pa le njen začetek, bil je radoveden, kakšen bo konec, zato je smrt kraljice odložil za en dan. Drugi večer je kraljica naprej pravila, in tretji in četrti večer ravno tako. Če je pa kako historijo dokončala, začela je brž drugo praviti, dokler ni kralj zaspal, zjutraj je bil spet radoveden, kakšen bo konec te historije in pustil je kraljico še živeti. Tako je minulo že več tednov, da kralj ni dal nobene deklice več umoriti, in vsi ljudje so se temu močno čudili, bili so veseli in hvalili so modrost ministrove hčere, da je kralja pripravila na druge misli. — Tako daleč seže povest, ki jo je tisti mož svojemu prijatelju pravil,“ dostavila je še Lunica.

Kralj Riar pa je rekel: „O Lunica, le povej to historijo do konca. Preveč je podobna historiji nekega kralja, katerega dobro poznam. Kaj pa je bilo potem?“ Lunica pa je nadaljevala: „Vedi, o modri in mogočni kralj, da so zdaj začeli ljudje tega kralja spoštovati in ljubiti in za njega moliti, ker so videli, da je opustil grdo navado in ni več deklet moril. Modrijani in ministri pa, ki so za vse vedeli,

govorili so med seboj: „Res je imel kralj prav, da se je jezil nad svojo prvo ženo. Le v tem ni imel prav, ker je mislil, da so vse ženske enake. Toda kakor so še prsti na eni roki različni, tako različne so tudi ženske.“

Po teh besedah Lunice se je kralj Riar kakor iz spanja prebudil in je rekel: „Za Boga, ta historija je moja historija! Oh, koliko sem bil jaz krivičen, in koliko truda je kraljica imela, prej da me je ra pravo pot spravila! Hvaljen bodi Bog, ki vseh srca giblje! O Lunica, ti si moja dobrotnica, da si me prave modrosti naučila!“ Lunica pa je govorila: „Kraljestvo je hiša, vojaki so pa stebri, ki jo po konci držijo. Če so vojaki dobri, stoji hiša trdno. Zato mora kralj skrbeti za svoje vojake. Nadalje mora biti kralj pravičen proti svojim podložnim in mora vsakega postaviti na pravo mesto. Slabe mora braniti pred krivičniki in za vse ljudi skrbeti. Ministre mora imeti pobožne, modre, skušene in dobrosrčne. Minister mora kralju vedno resnico govoriti, kralj pa mora biti za svoje podložnike, kakor zdravnik za bolnike. Po teh naukih se ravnaj. Ako si ti pobožen, bodo tudi tvoji podložni; ako si ti hudoben in krivičen, bodo tudi tvoji podložniki hudobni.“

Po teh besedah je kralj dolgo časa premišljeval, naenkrat pa je zaukazal, naj se cela palača razsvetli in naj se vse sveče po izbah in dvorinah prižgejo. Potem je vstal in poljubil Lunico na čelo, česar se je kraljica, kakor tudi njena sestra Srebernica močno razveselila.

Drugi dan je kralj v državno dvorano slical vse ministre, velikaše in dvornike, ter jim vse povedal, kaj se je godilo med njim in med Lunico. Rekel je,

da se je odpovedal vsej krvoločnosti in da ne bo nikogar več po nedolžnem umoriti dal. Posebno je počastil svojega tasta, tistega ministra, ki je bil oče Lunice in Srebrnice, in dostavil, da se bo še le zdaj obhajalo pravo ženitovanje. Zaukazal je potem velike ljudske veselice v spomin svoje poroke z Lunico. Tudi po svojega brata, kralja v Samarkandu, je kralj Riar poslal. Tisti se je koj na pot odpravil in kmalo došel. Celo mesto se je olepšalo z zelenjem, cvetjem in zastavami, vojaške godbe so igrale in ljudstvu se je zastonj dajala pijača in jed iz kraljevih hramov. Za gospôdo pa so se napravljale še boljše gostije. To veselje je trajalo sedem dnij. V teh veselih dneih pa je kralj Riar svojemu bratu, kralju Šenanu pravil, kako se je med tem časom njemu godilo, kako je iz začetka deklice moril, in kako ga je tega odvadila Lunica, ki mu je skozi tri leta historije pravila. To je bilo kralju Šenanu zelo všeč. Tudi je nenavadna lepota Lunice in njene sestre Srebernice na njega velik utis naredila. Zato je sklenil, da hoče Srebernico za svojo ženo vzeti, da bi tako postal svak svojega brata in bi se prijateljstvo med njima še bolj utrdilo. Srebernica je v to privolila, pa le pod tem pogojem, da Šenan v Sini ostane pri bratu Riarju, češ, da se ona ne more ločiti od svoje ljube sestre Lunice. Kralj Šenan je v to rad privolil, ker se je tudi on težko ločil od brata Riarja. Sklenila sta, obe kraljestvi združiti v eno in skupno vladati iz Sine. Potem se je z veliko slovesnostjo vršila poroka in ženitovanje med kraljem Šenanom in Srebernico. Ko so bile vse gostije in veselice končane, poslala sta kralja svojega tasta, očeta Lunice in Srebernice, kot namestnika v Samarkand. Prej ko je odšel, poslovil se je pri svojih

lepih hčerah. Obe kraljici ste mu poljubili roko in mu dali bogatih in dragocenih daril. Riar in Senan sta odslej s svojima ženama Lunico in Srebrnico srečno živela in modro vladala. Kralj Riar pa je sklical mnogo pisarjev in jim ukazal, naj zapišejo vse historije, ki mu jih je kraljica Lunica v treh letih povedala. Tako se je spisala ta knjiga, ki se imenuje „Tisoč in ena noč“. V poznejših časih so se te bukve še večkrat prepisale, prestavile v različne jezike in se tako razširile po celem svetu.

To je vse, kar smo zvedeli o teh dogodbah in tej knjigi. Pravo resnico pa le pozná sam Bog.

Kazalo XI. zvezka.

	Stran.
Historija od kralja, ki se je v podobo zaljubil (894—896) noč	3
Historija o usnjarju in njegovi ženi (896—897) noč — —	7
Historija o trgovcu in njegovi ženi (897—898) noč — —	11
Historija o zviti ženski in neumnem možu (898—899) noč	15
Historija o dacarju in drvarju (899) noč — — — —	17
Historija o Davidu in o Salomonu (899) noč — — — —	18
Historija o ženi, ki je tatu vjela (899—901) noč — —	20
Historija od treh hudobnih kmetov, o gospodu Jezusu in njegovih učencev (901) noč — — — — — —	24
Historija o kralju in ministru, pa o kraljevem bratu (901—903) noč — — — — — — — —	26
Historija o tistem možu, ki je bil tako skrben za svoje zdravje, da je pri tem svojo smrt našel (903—904) noč	31
Historija o dobrem Milostanu (904—905) noč — — —	32
Historija o norcu, ki je pametnega prekanil (905—906) noč	36
Historija o Kaližu in njegovi ženi (906—907) noč — —	38
Historija o generalu Istinitu (907—909) noč — — —	41
Historija o tkalcu, ki je zdravnik postal (909—911) —	56
Historija o dveh zvutih tatov (911—914) noč — — —	60
Historija o štirih goljufih z oslom (914—915) — — — —	68
Historija o goljufnem Lukovicu (915) noč — — — —	72
Basen o sokolu in kobilici (915—916) noč — — — —	74
Historija o kralju, o uradniku in njegovi ženi (916) noč —	76
Historija o stari ženi in o svilarju (916—917) noč — —	77
Historija o lepi ženi in nje grdemu možu (917—918) noč	80
Historija o kralju Obirju in kraljici Jepi (918—921) noč	82
Historija o Selinu in Selmi (921—927) noč — — —	91
Historija o kralju Varogu in njegovem ministru (927—929) noč	107
Historija o kralju Preboru in policijskih stražnikih (929 do 940) noč — — — — — — — —	109
Historija o cesarju Alrašidu in o Srcudani (940—957) noč	150
Historija o Meliti, ljubici cesarja Mutimira (957—958) noč	198
Historija o Zemonitu iz Damaska in njegovem sinu Otomaru (958—966) noč — — — — — — — —	201
Historija o kralju Krešimiru in njegovi hčeri (966—979) noč	221
Historija o kralju Držislavu, princu Trpimiru in sedmerih ministrih (979—981) noč — — — — — — —	254
Historija o kralju, o ministru in njegovi ženi (981—982) noč	259
Historija o hudobnežu in o pošteni ženi (982—984) noč	262
Historija o trgovcu in o stari ženi (984) noč — — —	263

	Stran
Historija o stražniku in o zviti mlinarici (984—985) noč	264
Historija o princu in o ministru (985—986) noč	265
Historija o lovcu (986) noč	267
Historija o ženi in o kramarju (986) noč	263
Historija o princu Mestislavu in ministru Lokavcu (986 do 989) noč	269
Historija o mladenču in zlatarici (989—991) noč	275
Historija o Tomislavu (991—994) noč	278
Historija o princu in o bogatašu (994—995) noč	285
Historija o pobožni ženi (995) noč	288
Historija o princezinji Sontli in princu Večeslavu (995—998) noč	289
Prilika o zastrupljenih (998) noč	296
Historija o slepem starčku (998—999) noč	297
Historija o petletnem dečku (999) noč	304
Basen o lisici (999—1001) noč	307

Pregled zvezkov

I. zvezek	od 1. do 94. noči.
II. zvezek	od 94. do 238. noči.
III. zvezek	od 238. do 328. noči.
IV. zvezek	od 328. do 386. noči.
V. zvezek	od 386. do 459. noči.
VI. zvezek	od 459. do 531. noči.
VII. zvezek	od 531. do 621. noči.
VIII. zvezek	od 621. do 709. noči.
IX. zvezek	od 709. do 799. noči.
X. zvezek	od 799. do 828. noči.
XI. zvezek	od 828. do 1001. noči.

J. Krajec,

bukvarna in tiskarna v Novem Mestu
priporoča tu navedene v lastni zalogi izdane knjige:

Národna biblioteka.

Snopič:

1. Čbelica. I. bukvice. *Kastelic.*
2. " II. " "
3. " III. " "
4. V gorskem zakotji. Povest, *A. Koder.*
5. Čbelica. IV. bukvice. *Kastelic.*
6. " V. " "
7. Krvna osveta. Povest, poslov. *F. Mirovčkov.*
- 8, 9. Nesrečnica. Povest, poslovenil *I. P.*
10. Koliščina in stepe. Poslovenil *Fr. Cegnar.*
11. Za kruhom. Povest, poslovenil *P. Miklavec.*
12. Spisi Andrejčkovega Jožeta I.
- 13, 14. Babica, I. Poslovenil *Fr. Cegnar.*
- 15, 16. " II. " " "
17. Senilia. Poslovenil *A. Hudovernik.*
18. Spisi Andrejčkovega Jožeta II.
19. Berač. Povest. *Elizabeta, Črtice.*
20. Spisi Andrejčkovega Jožeta III.
21. Boj s naravo. — *Treskova Uršika.*
- 22, 23. General Lavdon, oče vojakov imenovan.
24. Spisje. Priredil *P. Miklavec.*
- 25, 26. Beatin dnevnik. Spisala *Lujza Pesjakova.*
- 27, 28, 29. Grška mythologija. Poslovenil *L. Koprivšek.*
- 30, 31, 32. " " " " "
- 33, 34. Rimska " " " "
35. Spisi Andrejčkovega Jožeta IV.
- 36, 37, 38. " " " V. Žal. i veselje.

39. **Solnce in senca.** Povest. *J. Bedének.*
40. **Svitoslav.** Povest. *Vonomir-Križan.*
41, 42. **Z ognjem in mečem.** Zgod. roman. *Podravski.*
43. **Sofoklejev Edip na Kolonu.** *R. Perušek.*
44, 45. **Z ognjem in mečem.** Zgod. roman. *Podravski.*
46. 47. **Z ognjem in mečem.** Zgod. roman. *Podravski.*
-

Spisi Krištofa Smida.

Povesti za mladino.

- I. zvez.: **Ljudevit Hrastar.** — **Golobček.** Mehko 30, trdo 40 kr.
II. „ **Jozafat, kraljevi sin Indije.** 30 in 40 kr.
III. „ **Pridni Janezek in hudobni Mihec.** 40 in 50 kr.
IV. „ **Kanarček, Kresnica, Kapelica v gojzdu.** 20 in 30 kr.
V. „ **Slavček.** — **Nema deklica.** 20 in 30 kr.
VI. „ **Ferdinand.** 30 in 40 kr.
VII. „ **Jagnje.** — **Starček z gore.** 35 in 45 kr.
VIII. „ **Pirhi.** — **Ivan, turški soženj.** — **Krščanska obitelj (družina).** 30 in 40 kr.
IX. „ **Hmeljevo cvetje.** — **Marijina podoba.** 30 in 40 kr.
X. „ **Ludovik, mladi izseljenec.** 30 in 40 kr.
-

Pravila za pisavo.

Spisal *P. Ladislav Hrovat.* — Cena 25 kr.

Sadjarstvo ali ovočarstvo.

S podobami. Spisal *Rihard Dolenc.* — Cena 70 kr.

Knjigovodstvo.

(Jednostavno knjigovodstvo). Spisal *Dr. Tomaž Romih,* učitelj meščanske šole na Krškem. — Cena 70 kr.

Kranjska mesta.

Z nekaterimi podobami. Po raznih virih sestavil *P. Florentin Hrovat,* vodja deške šole. — Cena trdo vezane 60 kr.

Mladini.

(Osem povestic za mladino.) Spisal *Miljenko Devojdn.*
Trdo vezane 30 kr.

Zgodovina Šmarješke fare na Dolenjskem.

Spisal *Janez Volčič*, župnik. — Cena 40 kr.

Paš svetega Jožefa

in sedem nedelj svetemu Jožefu posvečenih.

Spisal *Janez Volčič*, duhoven ljubljanske škofije. — Cena v usnji 50 kr. z zlato obrezo 65 kr.

Delavski prijatelj.

Nauki, ki so delavcem v sedanji dōbi posebno potrebni. Spisal *Franco Podgornik*. Cena 12 kr.

Zakon in žena.

Spisal *Alojzij Pader*. — Cena 30 kr.

Cerkvene pesmi.

Op. I. razprodan. Op. II.: V čast sv. Rešnjemu Telesu. Za mešan zbor. Vg'lasbil *P. H. Sattner*. — Cena II. Op. 50 kr.

Glasi s Primorja.

Vglasbil *Aug. Leban*. — Cena 50 kr.

Valvasor, Ehre des Herzogthums Krain.

80 Lieferungen.

Valvasor, das Herzogthum Kärnten.

15 Hefte.

Maria Theresia und das Land Krain.

Dem Volke erzählt von *P. v. Radics*. — Broschirt 40 kr.

Rundschau vom Oswaldberge b. Villach-Landskron.

Aufgenommen von *Dr. Fritz Pichler*. Touristenkarte 80 kr.